

Minkälainen oli Töölö, kun Vesa perustettiin 1906?

Miksi nuohoojamestari Risto Mustonen päätti perustaa Töölön Vesan?

Mikä oli miehiään Vesan johdossa vuosikymmeniä toiminut Kalle Altti?

Oliko Töölön Vesa vain kasvattajaseura Helsingin Atleettiklubin maineikkaalle painijakaartille?

Kuinka oli mahdollista, että Suomen jalkapallomaajoukkueessa Berliinin olympialaisissa 1936 pelasi kolme Töölön Vesan kasvattia?

Kuinka jääkiekkoilusta tuli Töölön Vesan menestyksekkäin laji, joka sulisti seuran perikadon partaalle?

Miten oli mahdollista, että Töölön Vesa taipui, vaan ei talttunut entisten jääkiekkolijoiden palatessa kahmimaan ikämiesten mestaruuksia sekä jalkapallossa että kaukalopallossa?

Mikä on Töölön Vesan tulevaisuus? Sammuttaako viimeinen 100-vuotisjuhlista lähtijä valot vai ryhdytäänkö rakentamaan uutta, uljaampaa Töölön Vesaa?

Esko S. Lahtinen

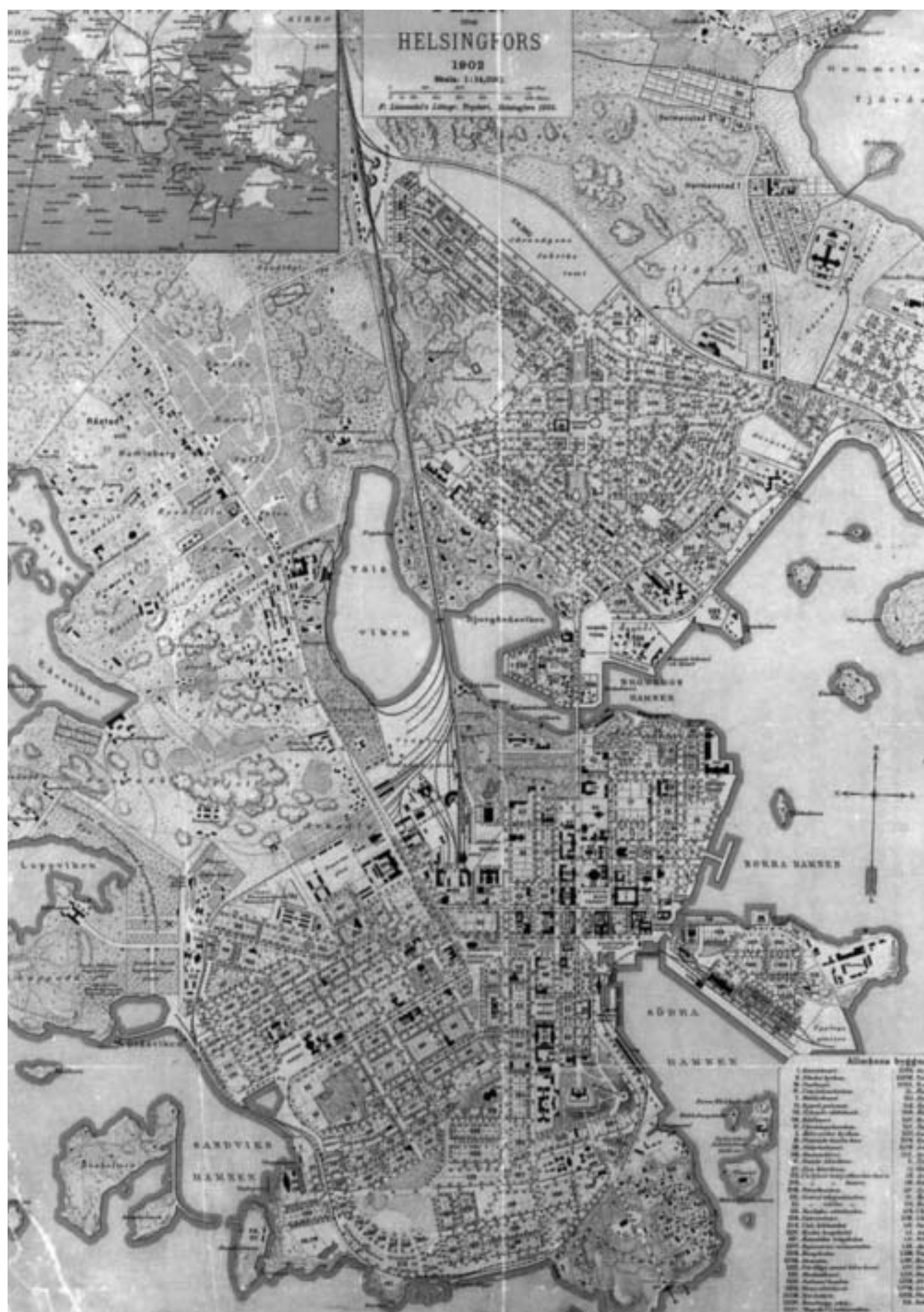
PAINIMATOLTA PALLOKENTILLE

TÖÖLÖN VESA 1906-2006

PAINIMATOLTA PALLOKENTILLE

Esko S. Lahtinen

ESKO S. LAHTINEN

Painimatolta pallokentille

Töölön Vesa 1906–2006

Helsinki 2006

ISBN 952-91-9302-5
Kansi: Matti Virtanen
Painopaikka: Silverprint Oy

Töölön Vesa kiittää

Arbitre Oy
Baker Tilly Finland Oy Ltd
Oy Grönlom Ab
Helsingin Kaukalopallo ry
Inspecta Oy
J-P Mainos Oy
Pertti Kalliala
Kallion Luistinratayhdistys
Karhu Sporting Goods Oy
KHF Finland Oy
KL-Sport Oy
KPF, Koukkupolvifutaajat – FC KPF ry
Ksenia Ltd
Makita Oy
MEK-Trans Oy Ab
Metallityöväen Liitto ry
Nordea Pankki Oyj, Hki-Hakaniemen konttori
Opetusministeriö
Paperipalvelu Ay, Jorma Lybeck
Royal Ravintolat Oy
Oy Silverprint Ab
Pentti ja Reijo Simola
TMF-Trade Oy
Viestintäalan ammattiliitto ry

Lukijalle

Kun kolme vuotta sitten sain tehtäväkseni kirjoittaa Töölön Vesan satavuotisesta taipaleesta, otin vaativan työn vastaan suurena haasteena. Sadassa vuodessa suomalainen yhteiskunta on kokenut suuria mullistuksia; itsenäistymisen, työväenliikkeen nousun, katkeran kansalaissodan pitkälle meidän aikoihimme märkivine haavoineen, kaksi sotaa ja kehityksen nykyiseksi hyvinvointivaltioksi.

Mielestäni Töölön Vesa ei ole voinut kulkea läpi yhteiskunnassa tapahtuneiden muutosten niistä irrallaan, vain ”puhdasta” urheilua harjoittaen. Sen vuoksi tarjoan lukijoille kertomuksen, joka saattaa monista urheiluseurojen historiikkeja lukeneista tuntua vähintään omituiselta. Joku voi jopa kysyä, mitä ajatuksillani on tekemistä ”puhtaan urheilun” kanssa. Pidän lähestymistapaani tärkeänä myös siksi, että kunkin ajan tapahtumia tulee tarkastella juuri sen ajan olosuhteiden näkökulmasta, ei tämän päivän ajattelun perusteella päivitellen.

Urheiluseuran elämässä on aina sankareita. Suurimmat sankarit löydetään tavallisesti itse urheilijoista, joita mitataan heidän saavuttamiensa mitalien perusteella. Töölön Vesan juhla kirjaa kirjoittaessani tulin yhä vakuuttuneemmaksi siitä, että sankareita on myös toisaalla. Heitä ovat Töölön Vesankin kohdalla ne sadat henkilöt, jotka ovat uhranneet aikaansa, henkisiä ja jopa taloudellisia voimavarojaan edellytyksien kehittämiseksi ja ylläpitämiseksi Vesan urheilijoille sadan vuoden aikana. Heille Töölön Vesa on muodostanut yhteisön, joka on ollut merkittävä ja mukaansa tempaava osa heidän jokapäiväistä elämäänsä. Ei mikään uhraus.

Töölön Vesan asiakirjojen, johtokunnan pöytäkirjojen, vuosikertomuksien, tilitietojen arkistoinnista kiitän jo poismenneitä seuran johtohenkilöitä. Aina 1980-luvulle asti olen pystynyt piirtämään Vesan tarinaa melko terävällä siveltimellä. Läheisemmät tapahtumat olen joutunut vetämään paljon leveämmällä pensselillä asiakirjojen puutteen takia. Kiitän Urheiluarkiston henkilökuntaa ystävällisestä avusta työssäni. Myös Töölön Vesan johtohenkilöt ja urheilijat – sekä entiset että nykyiset – ansaitsevat kiitokset osallistumisestaan tämän kirjan synnyttämiseen.

Nimeltä tahdon mainita Timo Jokisen ja Anja Talon, jotka ovat lukeneet käsikirjoituksen ja tehneet siihen paitsi korjauksia, myös useita varteenotettavia muutosehdotuksia. Kun tunnumme Ejalar Åstenin puuhakkaana jokapaikanhöylänä, hän on antanut arvokasta tietoa Töölön Vesan viime vuosikymmeniltä.

Kirjan kannen ulkoasusta on kiittäminen Matti Virtasta, Töölön Vesan jalkapallon edustusjoukkueen pelaajaa.

Helsingissä, 14.1.2006

Läntistä Viertotietä nykyisen Mannerheimintie 29–43:n kohdalla vuonna 1925. Etualalla Sallinkatu, taustalla 1915 perustettu Pallokenttä (Helsingin Kaupunginmuseo).

Toivo, Kaavi, Salli ja Laakso. Tänään vain kadunnimet muistuttavat meitä näistä villoista.

Maan teollistuminen ja kaupan kasvu imivät maaseudun väestöä pääkaupunkiin, ja asuntojen tarve nousi huutavaksi. Syntyivät työväen kaupunginosat, Kallio ja Sörnäinen Pitkäsillan pohjoispuolella ja Töölö Läntisen Viertotien varrelle. Töölön asemakaava vahvistettiin 1906, mutta vasta 1910-luvulla Töölön huvilat alkoivat vähitellen väistyä kivitalojen tieltä. "Varsinainen kaupunki loppui siihen, mistä Arkadiankatu lähtee", sanottiin Helsingissä 1800-luvulla.

1900-luvun alussa seitsemän kymmenestä kaupungin työläisestä asui yhden hengen

asunnossa, 3,4 asukasta huonetta kohden. Pääkaupunkiin muuttaneen väestön suuria sopeutumisongelmia olivat alkoholi, hygieeniset puutteet niistä johtuvine sairauksineen, köyhyys, irtolaisuus, prostituutio, nuorten rikollisuus ja yleinen moraalinen rappio terveiden virikkeiden puuttuessa.

Nousevan työväenliikkeen ajamista asioista kipeimpiä oli taistelu juoppoutta vastaan. Koskihan se katkerasti nimenomaan köyhiä työläisperheitä. Jo 1899 työläiset olivat julistaneet alkoholilakon, ja suurlakon vuonna 1905 vaadittiin voimakkaasti kieltolakia. Woimistelu ja Urheiluseura Wesan perustamisvuonna Helsingin kaupunki otti haltuunsa viinanmyynnin perustamalla Hel-

*Läntistä Viertotietä Humalisto 2, 3, 4, 5:n kohdalta vuonna 1908.
Taustalla oleva kahviköju sijaitsee Humalisto 3:n kohdalla, jossa Woimistelu ja
Urheiluseura Töölön Wesa perustettiin 1906 (Helsingin Kaupunginmuseo, Signe Brander).*

Lauantaina, lokakuun kuudentena 1906, oltiin valmiita perustamaan urheiluseurakin. Humalisto 3:ssa kesäkuun alusta tilat vuokrannut Töölön työväenyhdistys avasi illansuussa ovensa töölöläisille miehille, jotka kokoontuivat perustamaan omaa urheiluseuraa. Koska asiakirjat kokouksesta ovat kadonneet, joudumme turvautumaan perimätietoon. Humalisto kolmen saliin oli ahtautunut useita kymmeniä henkilöitä. Työväenyhdistykseen vuotta aikaisemmin liittynyt nuori viilari Mikko Ampuja, yhdistyksen sihteeri ja kirjastonhoitaja, oli laati-

nut urheiluseuralle säännöt. Kun kokouksen puheenjohtaja, nuohoojamestari Risto Mustonen, iski nuijalla kokouksen päättyneeksi, oli perustettu Woimistelu- ja Urheiluseura Töölön Wesa. Uuteen seuraan liittyi paikan päällä kolmisenkymmentä jäsentä.

Seuraavana päivänä Töölön työväenyhdistyksen yleinen kokous luki Wesan säännöt ja hyväksyi ne pienillä muutoksilla.

Työväenyhdistyksen kannalta urheiluseuran sääntöjen hyväksyminen ei ollut pyhäpäivän tärkein asia. Perjantain Työmies-lehdessä töölöläisiä kehoitettiin saapumaan

*Nuohoojamestari Risto Mustonen, Töölön Wesan perustaja ja ensimmäinen puheenjohtaja.
(Suomen Urheilumuseo, Kuva-arkisto).*

sunnuntaina työväenyhdistyksen huoneistolle. Toveri Eloranta tulee pitämään esitelmän sosialidemokraattisen puolueen vaali-ohjelmasta ja vaalitivasta tullaan antamaan käytännöllisiä ohjeita. Sen jälkeen pidetään yleinen kuukausikokous, jossa keskustellaan agitatsioniverotuksesta ja muista tärkeistä asioista. Lauantain lehdessä toistettiin ilmoitus esitelmästä ja kuukausikokouksesta sekä kerrottiin työväenyhdistyksen iltamista.

Mustonen pani toimeksi

On kerrottava Risto Mustosesta, jonka roolia Wesan perustamisessa ei voi yliarvioida. Pielisjärvellä 24. huhtikuuta 1875 syntynyt Mustonen kertoo lapsuudestaan:

”Isäni oli aikoinaan hyvä hiihtäjä, luistelija ja uimari. Kotoa jouduin pois 12-vuotiaana, sillä minusta tehtiin paimenpoika ja tässä hommassa olin parin vuoden ajan. Sitten kului renkinä viisi vuotta. Näinä aikoina hiihtelin talvisin ja uin kesäisin, milloin aikaa siihen riitti. Toisinaan oltiin sylipainisilla kylän poikien kanssa.”

Voimisteluun Risto Mustonen innostui 18-vuotiaana, kun hänen enonsa Paavo Savolainen antoi kotikylässä Kolissa taitovoimistelunäytöksen. Siihen kuului tasapainoliikkeitä, heiluva rekki, renkaat ja lopuksi rautalangalla kävelyä.

”Siitä oli seurauksena, että suureen maailmaan jouduttuani aloin harjoitella näitä jonglööritemppeja”, Mustonen kertoo.

Temput eivät rajoittuneet ”rautalangalla kävelyyn”. Risto Mustonen hämmästytti katsojiaan riisumalla takkinsa ja paitansa ja pukemalla ne jälleen päälleen vajjerilla seisten. Hän oli suosittu esiintyjä, ei ainoastaan Töölön Wesan iltamissa vaan myös muiden seurojen ja yhdistysten illanvietoissa. Risto Mustonen ei myöskään kaihtanut esiintymistä suuremmille joukoille. Muutettuaan

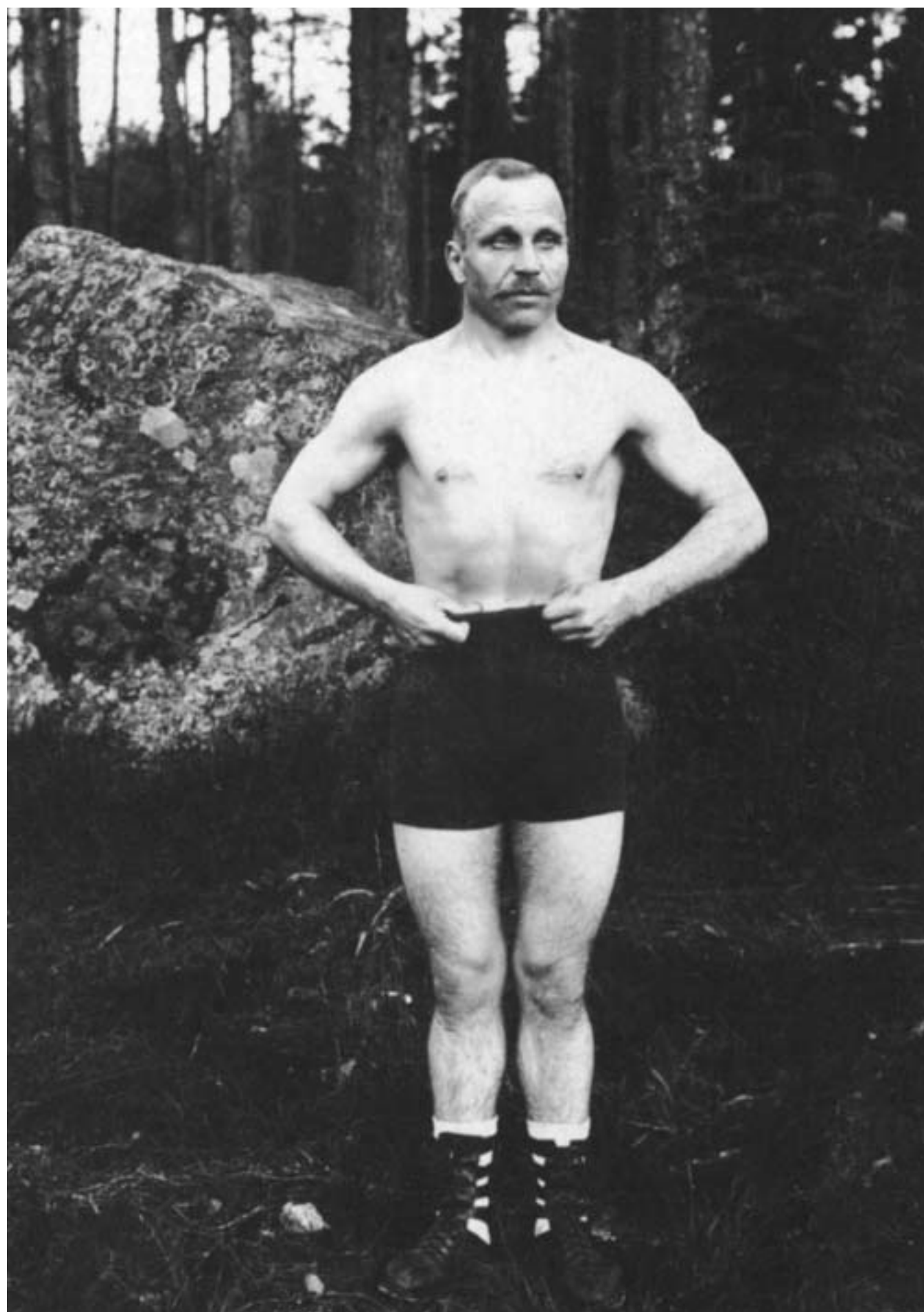
asumaan Carelia-apteekin talona tunnettuun rakennukseen, hän pingotti vajjerin Turuntien toisella puolella sijaitsevaan työpaikkaansa, Suomen Sokeritehtaan taloon ja kulki aamuisin töihinsä vajjeria pitkin Turuntien yli.

Kuulantyöntöön ja keihäänheittoon Mustonen tutustui ensimmäisen kerran Kotkan palokunnan juhlassa 1895. Siellä hän ihastui myös painonnostoon. Kun hän tuli Helsinkiin 1896 jatkamaan nuohoojan oppia, hän rakensi ensi töikseen verstaalle renkaat, trapetsin ja rautalangan, jolla hän jaksoi harjoitella töiden jälkeen. Työkaverit ihmetelivät, että hän jaksoi harjoitella vielä töiden jälkeen ”eikä edes juonut eikä tupakoinut”. Kaiken huipuksi Mustonen rakensi työhuoneelle vielä painimatonkin.

Oli luonnollista, että Risto Mustosen tie vei urheiluseuraan. Vuonna 1898 hän liittyi Helsingin Reippaaseen, ja Helsingin Jyryyn hän kuului 1902–1909. Jyryn paininohjaajana hän toimi 1903 jälkeen monta vuotta, edustipa Jyryä Ponnistuksen paineissakin 1907. Reippaan lisäksi Mustonen liittyi 1898 Helsingin Atleettiklubiin, jossa hän sai voimailulajien koulutusta tunnetun Carl Allenin johdolla.

Risto Mustosesta voi maalata värikkään kuvan. ”Varreltansa vähäinen kuin Sakkeus, mutta sitä sitkeämpi”, kuvaa Eino M-o-n-i Soinio Mustosen ominaisuuksia kirjassaan suomalaisista mestaripainijoista. ”Hän hiihtelee, nostelee painoja, tanssii nuoralla, painiskelee ja tekee jos jotakin, eikä hänen innostuksensa lakkaa koskaan”, Soinio kirjoittaa.

Jotakin Mustosesta kertoo sekin, että hän osallistui ensimmäisiin virallisiin kilpailuihinsa vasta 27-vuotiaana, 1902. Risto Mustonen kertoo ”huvin vuoksi” juosseensa 100 metriä alle 13 sekunnin, heittäneensä keihästä lähes 35 metriä, hyppänneensä kor-

keutta yli 140 senttiä. ”Hiihdossa rikkoutui 38 minuutin raja ja painoa on noussut toisella kädellä 60 kiloa ja molemmin käsin 86 kiloa”, hän kertoo. Liikunnan ilosta kertoo se, että hän sanoo aina tunteneensa suurta hauskuutta harjoituksista ja kilpailuista, eikä vanhanakaan malttanut pysyä niistä erossa.

”Näitä urheiluharrastuksiani ja ehdotonta raittiuttani saanenkin kiittää siitä, että olen säilyttänyt ruumiini terveenä ja voimakkaana”, Mustonen sanoo.

Terve, Risto!

Risto Mustonen otti innokkaasti osaa yhteiskunnan rientoihin ja ”teki jos jotakin” myös omassa ympäristössään. Erkki Wiksten kirjoittaa Suomen Sosialidemokratissa 13. marraskuuta 1981 laajan jutun Risto Mustosesta. Otsikko kertoo jo paljon: ”Nuohooja Risto Mustosen resepti: Räyhääjät molskille mies miestä vastaan!”

Wiksten kirjoittaa: ”Helsinkiin muutettuaan hän asettui asumaan Vuorimiehenkadulle Kapteeninkadun kulmataloon, mutta otettuaan suurlakon aikana osaa järjestyskaartiin ja nuohoojien ammattiosaston toimintaan, hän joutui boikottiin. Mies muutti Töölön Humalisto 3:ssa olleeseen puutaloon, joka oli nykyisen Mannerheimintien varressa vähän Linnankoskenkadun kulmauksesta länteen. Hänestä tuli 13. ja 14. kaupunginosien nuohooja ja hänen piiriinsä kuuluivat alueet Kårböleen, nykyiseen Kaarelaan saakka. Pienikokoisesta, vikkeliäikeisestä nuohoojamestarista tuli kaikkien tuttu ja myöhemmin aikojen kiristyttyä häntä tervehtivät niin valkoiset kuin punaisetkin: – ”Terve, Risto!”

Töölön Wesan tultua perustetuksi loka-kuussa 1906 kesti vain vuoden, kun Risto Mustonen valittiin Töölön työväenyhdistyksen johtokuntaan ja yhdistyksen järjestyksenpitä-

jäksi. Kun heinäkuun kuukausikokouksessa 1907 keskusteltiin siveellisyyskysymyksestä, Mustonen toimi sihteerinä. Seuraavana vuonna häntä ei enää valittu johtokuntaan, mutta muuten hän toimi edelleen aktiivisesti yhdistyksen riennoissa. Kun Humalisto 3:n sali osoittautui liian pieneksi voimistelun ja painin harjoitteluun, hän esitti salin suurentamista. Ikävänä tehtävänä Mustosella oli neuvotella Töölön Wesan maksamattomien vuokrien pantiksi otettujen välineiden käytöstä urheiluseuran ja työväenyhdistyksen ajaututtua törmäyskurssille 1911.

Töölön Wesan puheenjohtajana Risto Mustonen toimi 1906–1907 ja ohjasi seuran painijoita ja vaikutti muutenkin seuran toimintaan vuosikymmenien ajan.

Yhteiskunnallisten ristiriitojen kärjistyessä kansalaissodaksi Risto Mustonen kehotti seuran jäseniä maltillisuuteen. Hän ei halunnut tarttua aseisiin vaan pysytteli kiistojen ulkopuolella. Rohkeutta häneltä ei puuttunut. Hänen Juho-veljensä oli punakaartissa ja odotti kuolemantuomiota Punanotkon esikunnassa. Risto Mustonen meni ja haki Juho Mustosen pois luvaten taata veljensä. Helsingin Jyryn voimistelija Sallista Mustonen rohkeni jopa piilotella asunnossaan.

Värikäs ympäristö

Nuohoojamestari Risto Mustosen asetuttua Humalisto kolmeen kevättalvella 1907 Töölön kaupunginosa oli vielä varsinainen kivikaupungin ulkopuolella. Alkujaan puhuttiin Töölön kylästä, jonka Ruotsin kuningatar Kristiina oli luovuttanut Helsingille lisämaaksi. 1800-luvulla kaupunki alkoi jakaa villapalstoja eli viljelys- ja asuntotiloja asemakaavoitetun alueen ulkopuolelta. Niitä oli yhteensä kaksikymmentäviisi, muiden muassa Arkadia, Tykistöpiha, Hesperia, Mäntymäki, Taipale, Kivelä, Ruusula, Humalisto,

Läntistä Viertotietä nykyisen Mannerheimintie 29–43:n kohdalla vuonna 1925. Etualalla Sallinkatu, taustalla 1915 perustettu Pallokenttä (Helsingin Kaupunginmuseo).

Toivo, Kaavi, Salli ja Laakso. Tänään vain kadunnimet muistuttavat meitä näistä villoista.

Maan teollistuminen ja kaupan kasvu imivät maaseudun väestöä pääkaupunkiin, ja asuntojen tarve nousi huutavaksi. Syntyivät työväen kaupunginosat, Kallio ja Sörnäinen Pitkäsillan pohjoispuolella ja Töölö Läntisen Viertotien varrelle. Töölön asemakaava vahvistettiin 1906, mutta vasta 1910-luvulla Töölön huvilat alkoivat vähitellen väistyä kivitalojen tieltä. "Varsinainen kaupunki loppui siihen, mistä Arkadiankatu lähtee", sanottiin Helsingissä 1800-luvulla.

1900-luvun alussa seitsemän kymmenestä kaupungin työläisestä asui yhden hengen

asunnossa, 3,4 asukasta huonetta kohden. Pääkaupunkiin muuttaneen väestön suuria sopeutumisongelmia olivat alkoholi, hygieeniset puutteet niistä johtuvine sairauksineen, köyhyys, irtolaisuus, prostituutio, nuorten rikollisuus ja yleinen moraalinen rappio terveiden virikkeiden puuttuessa.

Nousevan työväenliikkeen ajamista asioista kipeimpiä oli taistelu juoppoutta vastaan. Koskihan se katkerasti nimenomaan köyhiä työläisperheitä. Jo 1899 työläiset olivat julistaneet alkoholilakon, ja suurlakon vuonna 1905 vaadittiin voimakkaasti kieltolakia. Woimistelu ja Urheiluseura Wesan perustamisvuonna Helsingin kaupunki otti haltuunsa viinanmyynnin perustamalla Hel-

*Väkijuomia kaadetaan maahan Raittiusyhdistys Koiton pihalla 1905
(Helsingin Kaupunginmuseo, E. Rundman, reproduktio G. Gardberg 1967).*

singin Anniskeluyhtiön. Wesan perustamiskokouksen päivänä Wilhelm Sippola, Aarne Rusi ja Ape Laitio jättivät Uudenmaan läänin kuvernöörille yleisen Helsingin raittiusväen kokouksen valtuuttamina anomuksen, että kaikki väkijuomien vähittäiskauppa kielletäisiin kello viiden jälkeen arkipäivinä. Kun valtiopäivät sitten 1907 oli viinanmyynnin täyskiellon kannalla, syntyivät salakapakat ja viinaa myytiin laittomasti. Vaikka suurin osa salakapakoista sijaitsikin kaupungin keskustassa, niitä riitti harmiksi asti myös Töölöön. Sitä paitsi väkevää olutta voi ostaa ruokakaupoista aina vuoteen 1903 asti.

Kieltolaki synnytti viinan salakuljetuksen, jonka tärkeinä reitteinä olivat Taivallahden ja Humallahden suojaisat rannat. Pirtun salakuljetuksen kruunaamaton kuningas, Tukholman olympiakisoissa 1912 Suomen jalkapallomaajoukkueessa pelannut Algoth Niska asui jonkin aikaa Läntisen Viertotien ja Runeberginkadun kulman ruskeassa puutalossa.

Kivelän sairaalan korttelin kulmassa oli pojanvekaroiden suosima leikkipaikka Monttu, osa entistä Strömstenin plantaasia, jossa rönötti rykelmä keltaisia talonrötteitä, joissa käytiin vilkasta viinan salakaup-

paa. Humaliston huvila-alueen reunalla, Mechelininkadun, Topeliuksenkadun ja Humalistonkadun rajaaman korttelin läpi kulki rantojen miesten käyttämä kuja. Taivallahden rantaan yön turvin rantautuvien pirtuvien arvoista lastia myytiin Gula Kåkenin nimellä tunnetussa puutalossa Hesperiankadulla.

Taudit ja ilotytöt

Töölön villojen terveydellisissä oloissa ei ollut kehumista. Asumisen ahtauden lisäksi viemäreitä ja vesijohtoja jouduttiin odottamaan pitkään 1900-luvulle. Taipaleen alueelta jouduttiin 1914 sulkemaan useita saastuneita kaivoja. Tuberkuloosi katkaisi monen nuoren elämän jo varhain. Tautia ehkäisemään ja hoitamaan rakennettiin tilapäinen tuberkuloosisairaala Humalisto 4:ään nykyisen Mannerheimintie 92:n kohdalle.

Köyhyydestä sikisi irtolaisuus ja prostituutio. Ikävät ilmiöt näkyivät selvimmin kantakaupungissa, mutta myös Töölössä. Väkijuomien kiellon ohella prostituution kieltäminen oli vuosisadan alussa työväestön päävaatimuksia. Se kiellettiin lailla 1908, mutta ilmiö sen kuin paheni, myös Töölössä. Ilotalot oli kielletty jo 1894, mutta Helsingin bordellit, yhteensä kuusitoista, suljettiin vasta 1907–1908. Myös Töölössä oli tyttöpaikkoja, ja prostituution ja köyhyyden seurauksia hoitavia laitoksia sijaitsi myös Töölössä. Emma Åhmanin turvakoti langenneille naisille oli perustettu jo 1880, ja Federaatioyhdistyksen turvakoti toimi Väinölän huvilassa Töölössä.

Kesäisin Töölön avarat puistot ja rakentamattomat alueet tarjosivat oivan paikan sekalaisille porukoille, jotka kokoontuivat kallioiden suojaan lyömään korttia, juomaan viinaa ja viettämään huonoa elämää. Töölön Wesassa jalkapalloa pelannut Leo Karjagin

muistelee lapsuuttaan ja nuoruusvuosiaan Taivallahdessa: ”Kanistereita, joissa salakuljetettiin viinaa, lojui kaikkialla. Ei ollut vaikeata saada itselleen kalakonttia... Pojille kalliot tarjosivat oivan temmellyskentän, mutta myös kaljakallet ja korttijehut olivat keksineet ne lymypaikakseen. Oli myös lumppumikkoja, roskisdykkareita ynnä muita erakkotyyppejä, jotka pitivät kallioita vakinaisina asuinpaikkoinaan viihtyen kesät talvet laatikoista ja laudoista kyhätyissä koppeleissaan. Kasakat tunnettuina nais-sankareina esiintyivät näillä alueilla tiiviisti – eivätkä koskaan yksin.”

Töölön puistojen ja katujen turvattuutta lisäsi ilmiö, joka esiintyi pahimmillaan Pitkäsillan pohjoispuolella, Sörnäisissä ja Kalliossa, mutta ulottui myös Töölöön. Kaduilla vetelehtivät nuorukaiset omaksuivat, ilmeisesti ulkomaisia esikuvia seuraten, sakilaisuudeksi kutsutun elämäntavan. Itsetuntoa kohotettiin ja vieraantuneisuutta poistettiin häiritsemällä väkivaltaisesti viattomia kadulla kulkijoita. Sakilaiset tunkeutuivat mielellään myös yhdistysten ja seurojen järjestämiin iltoihin ja tansseihin ja aiheuttivat tuhoa ja häiriötä. Töölöläisten poikasakkien kerrotaan järjestäneen tappeluja muita poikasakkeja vastaan Töölönlahden pohjukassa.

Myrskyä ja lapsen riemua

Töölö ei jäänyt syrjään yhteiskunnan myrskyiltäkään. Töölön Wesan perustamispäivän alla Työmies-lehti kirjoitti suurlakon 1905 aikana tapahtuneiden mellakoiden tutkinna. Kovimmat kahakat käytiin Hakaniemessä, mutta suojakaartilaisia ilmestyi myös Töölön raitiotiehalleille vaatimaan, että raitiovaunut on saatava kulkemaan.

Töölön todellisuus ei tunkeudu Risto Mustosen pojan Aarnen mieleen hänen muistellessaan lapsuuttaan Töölössä 1988

ilmestyneessä kirjassa Stadin kundit koulu-tiellä: ”Silloiset Humaliston ja Töölön vuoteni olivat todella lapsuuteni kulta-aikaa. Päivät pääskytysten – kouluaikojen lukuun ottamatta – leikimme lasten tavanmukaisia leikkejä: olimme piilosilla, hippasilla, hypelimme tyttöjen kanssa nuoraa, pelasimme nappikuoppaa jne. Metallinapit – Töölössä hän asui paljon pika-ajureita, raitiovaunujen ”kondareita” ja kasakoitakin – ensin asianmukaisesti latistettiin raitiovaunun pyörien alla... Ja kun elintilaa oli vaikka millä mitalla, niin sopi harrastaa erilaisia pallopelejä, polttopalloa, kuningaspalloa ja milloin tytöt olivat mukana, myös ”neljää maalia”. Ensimmäiset suksemme tai omatekoiset ”tunttarit” katkaisimme Savilan hieman jyrkissä hyppyrimäissä.”

”Kaikkein jännittävintä oli kuitenkin soti-minen. Ratkaisevat tai sanoisinko paremmin ratkaisemattomat taistelut käytiin siten ”ei kenenkään maalla” Himanderin niityillä.”

Kuusivuotiaana Humalistoon muuttanut Aarne lisää värikkään siveltimen vedon isänsä muotokuvaan: ”Humalistoon muutta-essamme meidänkin perheessämme oli neljä lasta, mutta Töölössä 25 vuotta asuessamme heitä karttui lisää vielä kymmenkunta.”

Töölön avarat kallio- ja metsämaastot tarjosivat ahtaissa oloissa asuville lapsille mahdollisuuden touhuta vapaina erilaisissa puuhissa. Syksyisin lähdettiin nykyisen Mechelininkadun lähistöllä sijaitsevien Miramarin ja Kinnekullan huviloiden puutarhoihin omena- ja porkkanavarkaisiin. Lumen tultua laskettiin Hummelsbergin hyppyristä Pauligin huvilan ja Miramarin välissä. Nykyisestä Sibeliuksen puistosta lapset keräsivät valkovuokkoja sekä mansikoita ja mustikoita heinänkortteen. Elokuvateatteri Axan mäessä hurjasteltiin kelmalla ja nykyisen Sibeliusmonumentin kohdalla harrastettiin vuorikiipeilyä. Axan kentällä oleviin halkopinoihin

rakennettiin kielloista huolimatta erilaisia koijia. Linnankoskenkadun, Töölönkadun, Humalistonkadun ja Topeliuksenkadun rajaamassa korttelissa lapset juoksivat kilpaa tai ajoivat pyörillä korttelin ympäri. Nykyinen Kansaneläkelaitoksen tontti oli osittain rakentamatonta kalliota, jonne lähdettiin eväsretkelle ja talvella kelkkamäkeen. Pikku-pojat leikkivät innolla ritareina tai intiaaneina sen mukaan, mitä elokuvaa he olivat viimeksi käyneet katsomassa Axassa.

Raitiovaunut rikkaille

Vuosisadan alussa kivikaupunki ei vielä ulotunut Töölön huvila-alueelle. Puusta rakennetut yksikerroksiset talot ja kahden kerroksen vuokratasarit seisoivat sikin sokin kumpuilevassa maastossa. Töölön valtavyälä oli Läntinen Viertotie, jota pitkin maalaiset toivat hevoskärryillä aamuisin elintarvikkeita myytäväksi torilla. 1800-luvun puolivälissä tie päällystettiin sepelillä, koska se oli ajoittain niin huonossa kunnossa, että töölöläiset kulkivat keskikaupungille mieluummin veneellä.

Paikasta toiseen kuljettiin yleensä jalkaisin. Pääkaupungin kulkulaitosta hallitsivat hevosajurit, joita asui runsaasti Töölössä. He olivat joutuneet jättämään kotinsa kaupungin keskustassa kivitalojen syrjäyttäessä hevostallit ja laidunmaat. Jo 1887 perustettiin hevosvetoinen raitiotie Töölön ja Kaivopuiston välille. Viiden pennin tullista entisen Tullinpuomin kohdalta lähtenyt raitiotie sähköistettiin 1901.

Sähköraitiotie ei ollut Töölön köyhiä varten. Matkalippu maksoi paljon, ja määräykset matkustajista olivat yhtä tiukat kuin ravintolaan pääsyä koskevat säännökset:

”Raitiovaunuun ei päästetä juopuneita, jotka nähtävästi ovat juopuneet tahi ovat siivottomasti puettu, levittävät ilkeää hajua

*Raitioliikennettä Läntisellä Viertiellä huvila Toivon kohdalla (nykyinen Mannerheimintie 17) vuonna 1925
(Helsingin Kaupunginmuseo).*

tahi jostakin senkaltaisesta syystä ovat haitaksi tahi vastukseksi matkustajille.”

Raitiotie ei ollut myöskään koululaisia varten. Risto Mustosen Aarne-poika, joka kävi koulua Ressussa Kalevankadulla, käveli muiden koululaisten kanssa kaupungin keskustaan. Kahden tunnin ruokatauon aikana ehti kotiin, ja päivittäin jalkaisin kuljettu matka saattoi usein nousta kahteentoista kilometriin.

Ensimmäiset autot

Hufvudstadsbladetissa oli 17. elokuuta 1899 pikku uutinen:

”Moottorivaunun on viime päivinä nähty liikkuvan kaupungin kaduilla ja aiheuttavan yleisön keskuudessa uteliasta mielenkiintoa.” Gustaf Wilhelm Orraeus keksi ensimmäisenä käyttää henkilöautoa vuokra-autona Helsingissä ja aiheuttaa synkkiä tulevaisuuden

aavistuksia sadoille vuokra-ajureille. Oli vuosi 1906, ja seuraavana vuonna yritettiin perustaa linja-autoyhteys Töölön ja Haagan tienristeyksen välille. Linja-auto ei kestänyt liikenteessä ja se myytiin toiminimi G.F. Stockmannille kuorma-autoksi.

Uutta kulkuneuvoa sekä oudoksuttiin että pelättiin. Uudenmaan kuvernööri vahvisti Helsingin kaupungin voimavaunuliikenteelle järjestyssäännöt 1912. Autojen määrä oli kasvanut jo useaan sataan ajoneuvoon.

”Voimavaunua, jota käytetään henkilöliikennettä varten sekä tavaravoimavaunuja, joiden kantovoima ei nouse yli 500 kilon, ei saa ajaa suuremmalla nopeudella kuin päivän aikana 20 kilometrin ja pimeän tahi sumun vallitessa 10 kilometrin nopeudella tunnissa. Sellaisilla liikepaikoilla, joilla määräysten mukaan on kielletty ajamasta nopeammin kuin käyden, älköön voimavaunulla ajettako nopeammin kuin 8 kilometriä tunnissa.”

Tiukoista määräyksistä huolimatta ensimmäinen autoliikenneonnettomuus sattuu Rautatientorilla 1907.

Sokeritehdas ja raitiotiet

Töölön alueella oli vuosisadan vaihteessa pienteollisuutta sekä muutama julkinen laitos kuten venäläinen sotilassairaala ja kaupungin koleraparakit. Tiiliruukki oli perustettu jo 1643, ja Töölönlahden rannalle rakennettiin sokeritehdas 1823. Hesperian puistossa sijaitsi saippua-, suopa- ja kynttilätehdas, pelikorttitehdas ja säilyketehdas. Hietaniemessä oli Sandnäsän tapettitehdas ja Taivallahden pohjukassa teurastamo. Karjaa teurastamolle kuljetettiin aamuisin rautatieasemalta Hesperiankatua pitkin. Karamelli-, Suklaa- ja Marmeladitehdas Westerlund & Co sijaitsi Taipaleen villojen keskellä. Jo 1880-luvun lopulla Ruusulaan perustettiin uusi yritys, Helsingin Raitiotie ja Omnibus

Osakeyhtiö, joka tarvitsi tilaa hevosbussiliikenteen hevosille ja vaunuille. Yhtiö aloitti liikenteen kuudellakymmenellä hevosella, ja toiminnan päättyessä hevosia oli hieman yli sata. Läntinen Viertotie sai raiteet ja alkoi raitiovaunujen aika. Puset hallit purettiin uusien tieltä vuosisadan vaihteessa.

Ajatus urheiluseurasta

Mikä sai nuohoojamestari Risto Mustosen perustamaan Woimistelu ja Urheiluseura Töölön Wesan? Oliko hän omaksunut ajan vaatimukset liikuntaharrastusten järjestämisestä kaduilla ja toreilla vetelehtiville pojille? Oliko hän tutustunut Viktor Dammin ajatuksiin urheiluseurojen merkityksestä nousevalle työväenliikkeelle? Töölön Wesan 30-vuotisjuhlaulkaisussa näitä kysymyksiä pohditaan:

”Tuntien Risto Mustosen yleisen luonteenlaadun ja täysiverisen urheilumielisyyden, ei liene yliarvioitua, vaikka otaksuu, että hänen mielessään on täytynyt näinä aikoina kangastella myöskin kasvatuksellisia pyrkimyksiä, sillä noiden kalliosakkien elämän- ja esiintymistavat olivat lukuisten kuvausten mukaan voimakkaan siistimisen tarpeessa.”

Frans Lehto, eräs Töölön Wesan alkuvuosien keskeisiä toimijoita, muistelee:

”Kesäiltoina, metsän soittaessa vienoa kanneltaan, tuli siinä väännettyä niskaa, hypittyä ja heitettyä. Mutta vaikka siinä tuli harjoittelua ja juteltua, oli se kumminkin hajanaista ja alkeellista toimintaa, mikä johdatti mieliin kiinteän, yhtenäisen toiminnan luomisen. Tämä oli taas saavutettavissa perustamalla V.- ja U.-seura. Ajatus olikin usein askarrellut mielissä, samoin kuin sekin, että olisi saatava oma suoja, missä oman kurkihirren alla tuntuisi lämpimältä, viihdyttävältä sekä olisi tilaisuus harjoitteluun ja itsensä kehittämiseen hausassa toveripiirissä... Kaiken

tämän innostuksen ja puuhan herättäjänä ja luojana oli väsymätön urheilija- ja painija-veteraani Risto Mustonen.”

Voidaan otaksua, että Risto Mustonen, seuratessaan töölöläisten nuorten touhuja – ei aina laillisiakaan – Töölön kallioilla ja metsissä, halusi antaa heille mahdollisuuden terveen liikunnan harrastamiseen urheiluseurassa. Olihan hän ollut perustamassa Helsingin Jyryä 1902 ja puuhasi itse edelleen Helsingin Atleettiklubissa. Mustonen itse muistelee:

”Seudulla oli paljon nuoria miehiä, mutta heillä ei näyttänyt olevan mitään muuta harrastuksia kuin joutilas vetelehtiminen katujen kulmissa. Ajattelin silloin, että siinä olisi ainesta voimailijoiksi! Tuumani johti myös toimeen. Liityin nuorten miesten mukaan ja siellä kallioilla – kalliosakeiksi heitä muuten nimitettiin! – alettiin puhella yleensä voimistelusta ja urheilusta, ja sitten oman seuran perustamisestakin.”

Oma ehkä merkittävä osansa urheiluseuran perustamisella oli Töölön levottomiin oloihin. Töölön poliisimestari ainakin antoi tunnustuksen Töölön Wesan vilkkaalle toiminnalle: ”Ennen ne kalliosakkien pojat kyttäilivät puukko hihassa katujen kulmissa, mutta nyt ne vääntävät toisiaan harteilleen painimatolla”, hänen kerrotaan sanoneen. Wesan juhlaulkaisuissa kerrotaan myös seuran ensimmäisestä puurojuhlasta 1908: ”Mustonen meni välillä vilvoittelemaan ja näki Töölön silloisen poliisikomisarius Palenin kävelevän ohitse ja kutsui tämänkin puurolle. Pystyyn lensivät komisariuksen silmät nähdessään parin hyvin tuntemansa ”asiakkaan” istumassa rauhassa joulupuurolla ja hän puhkesi hämmästyneenä lausumaan: Kuulkaa Mustonen! Että nuokin tuossa (ja komisarius loi lievemmin sanoen arvostelemaan silmäyksen mainittuihin henkilöihin) istuvat kuin saman isän lapsina ja syövät puuroa!”

Paini suosituin laji

Oli luonnollista, että Wesa valitsi urheilulajeikseen painin, hiihdon ja voimistelun. Nämähän olivat Risto Mustosen lempilajeja ja paini ajan ylivoimaisesti suosituin urheilulaji. Ikiaikaiseen suomalaiseen kansanperintöön kuuluivat sylipainiottelut samoin kuin hiihto talvella. Painin suosiota lisäsivät kiertävien sirkusten painiottelut, joita lähdettiin seuraamaan suurin joukoin. Varsinkin puolalaisen mestaripainija Ladislav Pytlasin skin otteet herättivät ansaittua ihastusta, eikä hän löytänyt voittajaansa useista yrittäjistä huolimatta. Töölön Wesan perustamisen päivänä Helsingin Sanomat mainosti Nouveau Cirquen painiohjelmaa: ”Huom. Pytlasinski painii tänä iltana sirkuksen kolminkertaisessa painikilpailussa.” Uskon, että Wesan perustamisen jälkeen useat kokouksen osanottajista riensivät kello kahdeksalta alkavaan sirkusnäytökseen. Kun Läntisen Viertotien varrelle rakennettiin 1910 Hippodromi nykyisen Kisahallin kohdalle, sirkuspainien lisäksi siellä järjestettiin miltei kaikki suurimmat painikilpailut. Töölön nuorille oli tarjolla huippupainia aivan kotikulmilla.

Pytlasinski vaikutti myös koko suomalaisen painin kehitykseen. Helsingin Atleettiklubin paininohjaaja Carl Allen, Risto Mustosenkin opettaja, kutsui puolalaisen näyttämään taitojaan HAK:n harjoituksiin Kaartin Maneesiin. Kaikki eivät kuitenkaan katselleet suopeasti sitä, että ammattilaispainijaa käytettiin opettajana harjoituksissa, joihin otti osaa Yliopiston voimistelulaitoksenkin oppilaita.

Paini kiinnosti myös tavallista töölöläistä. Töölön työväenyhdistyksen iltamissa kerättiin yleisöltä rahaa arpajaisien avulla. Arpoja myytiin ohjelman lomassa, mutta kun näyttämön matolla esitettiin painia, arpojen myynti tyssäsi tykkänään. Tilanne korjaantui, kun painiesitys korvattiin voimistelulla.

Paini oli suosittua myös muissa kaupunginosissa. Vuosisadan alussa Helsingissä oli ainakin kaksitoista painisalia, suurimpana Helsingin Atleettiklubin jo edellisen vuosisadan puolella perustettu painihuone Kaartin Maneesissa. HAK joutui muuttamaan monta kertaa painisalin paikkaa, toimipaikse 1908 Arkadianteatterissakin. HAK:n lisäksi polyteekkareilla oli oma painisalin Teknillisessä Korkeakoulussa, vakinaisella palokunnalla omansa, samoin kuin Yliopiston voimistelulaitoksella. Toisella ajan suurista painiseuroista, Helsingin Jyryllä, oli painihuoneensa, jossa Risto Mustonenkin kävi ohjaamassa painijoita. Lisäksi kaupungista löytyivät Helsingin Työväentalon, Koiton Visan, Helsingin rautatieläisten urheiluseuran, Helsingin Ponnistuksen, Toukolan Unionin ja Helsingin Kisa-Veikkojen painisalit.

Kasvattajaseura

Edil Rosenqvistin tarina kuvaa hyvin Risto Mustosen tarkkaa silmää lahjakkuudelle. Hän näki miehen Kivelän sairaalan rakennustyömaalla ja houkutteli tämän mukaansa Wesan painisalille.

Töölön Wesan painisalilla kasvoi useita suomalaisen painin huipulle nousseita painijoita. Kirkkaimpana tähtenä loistaa Nestori Tuominen, joka Risto Mustosen ”löytämänä” tuli Wesan molskille 1907. Kolme vuotta myöhemmin Tuominen voitti maailmanmestaruuden, silloin jo HAK:n jäsenenä. Samanlainen tarina on Arvo Kankaan, joka Wesassa vuodesta 1907 kasvaneena siirtyi HAK:n jäseneksi 1911 ja edusti Suomea Tukholman olympiapaineissa 1912 samoin kuin opettajansa Risto Mustonen. Myös Edil Rosenqvist ja Emil Teriö olivat Mustosen löytöjä, jotka harjoittelivat aikansa Töölön Wesassa siirtyäkseen myöhemmin HAK:iin.

Tätä taustaa vasten ei ole ihme, että Urho Lampila, Töölön Wesan puheenjohtaja 1919–1923, toteaa ”suurseurojen harrastaneen siihenkin aikaan kalastusta”.

Otaksun, että Risto Mustosen kasvatustyön yhtenä tavoitteena oli kehittää kasvateistaan huippupainijoita. Ilman hyviä ja säännöllisiä harjoitusolosuhteita se ei olisi mahdollista. Töölön Wesalla ei kuitenkaan ollut mahdollisuuksia tarjota painijoilleen hyviä olosuhteita kehittymiseen. Harrastajia oli paljon, harjoitusten jälkeen painijoilla ei ollut peseytymismahdollisuuksia. Painimattokin oli kannettava joka harjoitukseen varastosta ja vietävä sinne takaisin harjoitustuntien päätyttyä. Kun Töölön työväenyhdistys myönsi Töölön Wesalle viikossa vain yhden harjoitusillan, oli selvää, että Risto Mustosen asettamia huipputavoitteita ei pystyttäisi saavuttamaan. Kun Wesa vielä riitaannuttuaan työväenyhdistyksen kanssa joutui tuuliajolle harjoituspaikkojen vaihtuessa tiheään, en pidä ihmeellisenä, että Risto Mustonen ohjasi lahjakkaimmat kasvattinsa Wesan 6 x 6 metrin molskilta HAK:n 9 x 9 metrin matolle, jolla harjoiteltiin vähintään kahdesti viikossa.

Työväenyhdistykseen?

Töölön työväenyhdistyksen tarjoamat tilat Humalisto kolmosessa olivat puutteelliset painin harjoittelun kannalta. Ahkerasti harrastettu painiminen oli välillä tuhoisaa myös salin kalustolle. Se ei kuitenkaan ollut tärkein syy siihen, että yhdistyksen ja Wesan välit tulehtuivat ja lopulta katkesivat katkerasti. Wesan juhlaulkaisuissa puhutaan ”rettelöistä” työväenyhdistyksen kanssa ja katsotaan hädän johtuneen kateudesta, kun alaosastot varttuivat emoyhdistystä voimakkaammiksi. Urho Lampilan mielestä alaosastot maksoivat vireällä toiminnallaan yhdistyksenkin huonevuokran.

Risto Mustosen Töölön Wesan painisalille tuomista painijoista pisimmälle eteni Nestori Tuominen, maailmanmestari vuodelta 1910, silloin jo Helsingin Atleettiklubin jäsenenä (Suomen Urheilumuseo, Kuva-arkisto).

Töölön työväenyhdistyksen johtokunnan pöytäkirjat kertovat kuitenkin hieman erilaista tarinaa. Yhdistyksen vuosikokouksessa 1907 ”voimisteluseuran suhteen hyväksyttiin, että seuran jäsenet kuuluvat yhdistykseen”. Ei ole varmaa, että Wesan jäsenet yhtyivät tähän päätökseen, vaan katsoivat, että jäsenmaksu vain Wesalle riittää. Työväenyhdistyksen kannalta päätös oli luonnollinen, perustettiinhan urheiluseura alaosastoksi muiden vastaavien tapaan. Vaikka yhdistys oli lokakuun 7. päivän 1906 kuukausikokouksessaan hyväksynyt Töölön Wesan säännöt pienin korjauksin, johtokunta jostakin syystä kehotti seuraavan vuoden alussa Wesaa hankkimaan itselleen säännöt ja toimittamaan ne yhdistyksen kuukausikokouksen hyväksyttäväksi. Vaatimuksen tarkoituksena oli tehdä Wesasta toisten alaosastojen kaltainen yhdistyksen jäsen. Samana vuonna Risto Mustonen valittiin työväenyhdistyksen johtokunnan jäseneksi.

Vuokrat rästissä

Työväenyhdistyksen vuosikokouksessa 1909 luettiin Voimistelu ja Urheiluseuran vuosikertomukset ja järjestettiin huoneen käyttövuorot. Wesalle annettiin maanantai. Seuran ”veroituskysymys” eli vuokrat jätettiin pöydälle. Kuukautta myöhemmin johtokunta päätti, että Wesa saa käyttää ainoastaan maanantai-illan vakinaisesti ja keskiviikkoillan erityistä korvausta vastaan. Huhtikuussa Wesan vuokra päätettiin pitää ennallaan, kunnes saadaan yhdistykselle uusi huoneisto. Koska Wesan painijat olivat harjoituksissa särkeneet ikkunan, seuralle esitettiin lasku. ”Jos Wesa ei kuitenkaan pysty maksamaan koko summaa, alennetaan summaa kuuteen markkaan.”

Joulukuussa 1909 työväenyhdistyksen mitta alkoi olla täysi. Wesaa kehoitettiin

maksamaan veronsa ja päätettiin, ettei anneta Wesalle lupaa painia yhdistyksen huoneistossa. Vuoden 1910 alussa Wesa anoi yhdistykseltä lupaa vuokrata seuralle sopiva huone Töölöstä tai ainakin avustusta samaan tarkoitukseen. Johtokunta oli ajatukselle suopea ja päätti äänestyksen jälkeen puoltaa Wesan pyyntöä yhdistyksen kuukausikokoukselle. Lopulta anomusta ei kuitenkaan hyväksytty yhdistyksen huonon taloudellisen tilanteen vuoksi. Kuukausikokous pohti yhdistyksen ja Wesan suhteita ja päätti asettaa selvitysryhmän tutkimaan asiaa. Yhdistyksen puolelta ryhmään nimettiin Nestori Leinonen ja Mikko Ampuja, Wesasta Kalle Stenholm ja W. Kanerva. Ryhmä päätti, että 40 markan vuokralla Wesa saisi tilat yhteen viikkokokoukseen ja kahteen iltamaan. Wesa hyväksyi päätöksen, mutta vaati itselleen määräysvaltaa huoneita koskeissa asioissa. Lisäksi vaadittiin vahtimestarin paikan täyttämistä, mutta Nestori Leinonen katsoi asian kuuluvan yhdistyksen määräysvaltaan.

Vieraita voimia

Selvitysryhmä pyrki valtaan huoneiden käyttöä koskeissa asioissa, mutta huhtikuun kuukausikokous 1910 tyrmäsi ajatuksen. ”Vieraat voimat päättävät asioista, jotka ovat yhdistyksen sisäisiä”, sanottiin.

Neljänkymppien kuukausivuokra (vuoden 2004 rahassa 135 euroa, tarkoittaa sitä, että 40 markalla sai yhtä paljon tavaraa ja palveluksia kuin 125 eurolla vuonna 2004) osoittautui Wesalle ylivoimaiseksi. Toukuussa kyllä todettiin Wesan maksaneen kaikki rästissä olleet maksut, mutta jo lokaussa yhdistyksen johtokunta valtuutettiin karhuamaan vuokra Wesalta. Marraskuussa kuukausikokous lausui jyrkän paheksumisen Wesalle, joka ei ollut maksanut lainkaan vuokriaan, vaikka oli käyttänyt

yhdistyksen huonetta enemmän kuin muut alaosastot. Jotkut johtokunnan jäsenet olivat sitä mieltä, että Wesa olisi erotettava, koska ei tiedetä, onko Wesa yhdistyksen alaosasto vai ei. Kaiken huipuksi kerrottiin Wesan jäsenen esiintyneen yleisissä iltamissa juovuksissa, mistä johtuen iltama-aikaa oli jouduttu lyhentämään tunnilla.

Joulukuussa Wesan asiaan jouduttiin jälleen palaamaan. Wesan jäsenten kerrottiin olleen hyvin pahoillaan saamistaan moitteista. Risto Mustonen sanoi tämän olevan enemmän kuin hävitöntä ja muistuttavan jo korpilakia. Kuukausikokous oli sitä mieltä, että olisi valittava erityinen järjestysmies, joka ei Wesan harjoitusiltoina päästäisi ketään muita sisään kuin Wesan jäseniä.

Välineet pantiksi

Totuuden hetki koitti alkuvuodesta 1911. Helmikuussa yhdistyksen johtokunta ilmoitti Wesalle kirjeellä, että sen olisi maksettava edellisen vuoden vuokrat tai esitettävä takuu vuokran maksamisesta. Jos Wesa ei vaatimukseen suostu, yhdistys evää seuralta oikeuden harjoitella yhdistyksen huoneistolla. Vaikka Wesa maksaisikin rästinsä helmikuun 15. päivään mennessä, seura menettää oikeutensa käyttää yhdistyksen huoneistoa kahdeksan viikon ajaksi, koska yhdistys tarvitsee huonetta varojensa kartuttamiseksi. Wesa ei tietystikään ollut tyytyväinen; loppuivathan seuran painiharjoitukset kahden kuukauden ajaksi. Yhdistyksen kannalta kysymyksessä oli selvä painostus, jonka tavoitteena oli ehkä päästä eroon Töölön Wesasta.

Maaliskuun kuukausikokouksessa henki selvästi Wesan vastainen ilmapiiri. Yhdistys ei Wesan pyynnöistä huolimatta luopunut kahdeksan viikon käyttökiellosta. Kiista maksamattomista vuokrista koski Wesan lisäksi Suomalaista nuorisoseuraa ja Ruotsa-

laista sosialistista nuorisoseuraa. Kesäkuussa 1911 yhdistyksen johtokunta päätti antaa suullisen ja viimeisen varoituksen Wesalle ja Ruotsalaiselle sosialistiselle nuorisoseuralle. Rästien maksun määräpäiväksi asetettiin 1. heinäkuuta. Ellei Wesa siihen mennessä maksa vuokriaan, yhdistys pidättää Wesan voimistelu- ja painivälineet siihen asti, kunnes seura on maksanut rästissä olevat kuuden kuukauden vuokrat.

Töölön Wesa ei pystynyt maksamaan rästejään, ja elokuussa julkaistiin Virallisessa Lehdessä kolme kertaa ja Työmies-lehdessä kerran ilmoitus, jossa todettiin, että ellei Wesa tule perimään välineitään elokuun aikana, yhdistys menettelee niiden kanssa kuin omiensa kanssa.

Wesan tilalle Veikot

Työväenyhdistys tarvitsi kyllä urheiluseuran. Jo lokakuussa 1911 toveri J. Oksanen esitti, että perustettaisiin uusi Woimistelu ja Urheiluseura työväenyhdistyksen alaosastoksi. Uuden seuran jäsenet olisivat yhdistyksen omia jäseniä. Päätettiinkin perustaa seura, johon ei kuuluisi muita kuin työväenyhdistyksen jäseniä. Erimielisyyttä syntyi siitä, että uuteen seuraan halusi liittyä yksi poliisikin. Lopulta hänet hyväksyttiin, mutta toveri Kurvinen ilmoitti vastalauseensa pöytäkirjaan. Uuden seuran nimeksi päätettiin Woimistelu ja Urheiluseura Weikot.

Mitä tehtäisiin Töölön Wesan urheiluvälineille? Marraskuun kuukausikokous valtuutti johtokunnan kutsumaan Wesan edustajan pohtimaan ongelmaa. Wesaa edustivat kokouksessa Risto Mustonen ja Kalle Stenholm. Työväenyhdistyksen johtokunta päätti, että verot, jotka ovat Wesalta rästissä, kuuluvat työväenyhdistykselle ja ne otetaan seuralle 80 markan (260 euroa) arvosta.

”Näin ollen on Wesan nimi kuollut ja tilalle tullut W. ja U. seura Weikot”, kokouksen pöytäkirjassa todetaan.

Taipui, ei taittunut

Woimistelu ja Urheiluseura ei kuollut, vaikka työväenyhdistys oli sen ”kuolettanut”. Jo huhtikuussa 1912 Wesan eräät jäsenet anoivat yhdistykseltä huoneistoa Wesan palkintojen jakamistilaisuutta varten. Työväenyhdistys ei voinut tunnustaa Wesan olemassaoloa ja hylkäsi anomuksen.

Töölön Weikkojen tarina loppui lyhyeen. Vuoden 1912 lopulla seuran johtokunta päätti lopettaa Weikkojen toiminnan ”siitäkin syystä, että yhdistys muutettuaan entisestä huoneistosta ei olisi seuralle enää jäänyt sitäkään toimintamahdollisuutta yhdistyksen nykyisessä huoneistossa.”

Wesan puheenjohtaja Urho Lampilan mukaan ”hädöstä myrtyneenä Wesa erosi työväenyhdistyksestä ja liittyi 1912 Suomen Voimistelu- ja Urheiluliittoon.” Töölön työväenyhdistyksen asiakirjoissa viimeinen muisto Wesasta on vuoden 1913 helmikuulta. Weikoille siirtynyt Wesan painimatto ja sen päällinen päätettiin myydä; pohjahinnaksi määrättiin 114,95 markkaa (365 euroa), ”mutta saa myydä 100 markallakin (316 euroa)”. Forsan työväenyhdistyksen urheiluseura kysyi maton materiaalia, ja Wirtaselle annettiin valtuudet painimaton rahtaukseen.

Wesa taipui, vaan ei taittunut. Suurimmaksi ongelmaksi muodostui sopivan harjoitustilan puute. Se satutti voimistelua, mutta eniten seuran suosituinta lajia, painia. Seuran ensimmäisen vuosikymmenen aikana harjoitushuoneistoja oli Humalisto 3:n jälkeen voimistelijoiden Hesperian koululla, painijoille Kaavi 51:ssä, Topeliuksenkatu 9:ssä, Runeberginkatu 61:ssä ja Nygårdissa. Seuran varat olivat edelleen vähissä, ja mm.

Runeberginkadun vuokraisännät joutuivat häättämään Wesan painijat maksamattomien vuokrien takia.

Läntiseltä Viertotieltä löytyi vihdoinkin seuralle oma toimisto. Painisalikin saatiin, tosin toiselta puolelta kaupunkia, kun 1924 painimatto siirrettiin Sörnäisiin. Uusi koti sijaitsi Vuorelassa, Sörnäisten työväenyhdistyksen talossa Itäisen Viertotien varrella.

Wesalaiset eivät surkutelleet alkuaikojensa vaikeuksia. Jo kolmisen kuukautta seuran perustamisen jälkeen, joulukuussa 1906, Wesa järjesti ensimmäiset iltamansa. Hesperian koululla seuran voimistelijat ja painijat esittelivät taitojaan, puheenjohtaja Risto Mustonen taiteili rautalangalla, johti voimistelijoiden sauva- ja vapaaliikkeitä ja ohjasi pyramidin muodostamista. Mustonen myös opetti iltamiin tulleita olemaan ihmiksi. Nyt ei oltu mitään kalliosakkia, vaan urheiluseuran jäseniä.

Iltamat oli tyyppillinen keino hankkia rahaa yhdistyksille ja seuroille. Oletan, että Wesan iltamissa myytiin alusta alkaen arpoja toiminnan rahoittamiseksi. Iltamaperinne pysyi hengissä läpi vuosikymmenten, ja ohjelmakin pysyi kauan suunnilleen ennallaan; avauspuhe, runonlausuntaa, kuplettilaulua, jonglööritemppuja ja lopuksi tunti tanssia. Vuokrarahoja kerättiin myös ”tekemällä hyökkäysretkiä maaseudulle”, mm. Nurmi-järvelle ja Kiskoon. Paininäytöksissä ja pyramidi- ja voimisteluesitysten päätähtinä olivat muiden muassa Sulo Tamlander, Risto Mustonen, Frans Lehto, Kalle Jokinen, Karl Bergheim ja Kalle Autio.

Iltamatulot tuskin riittivät Wesan tarpeiden tyydyttämiseen. Humalisto kolmeen jäänyt painimatto oli korvattava uudella, ja sen hinta vuosisadan alussa lähenteli tuhatta markkaa (yli 3.000 euroa). Kun Wesan ensimmäisen toimintavuoden voitto oli 28,48 markkaa (100 euroa), painimaton

hankkimiseen oli löydyttävä muitakin varoja kuin jäsenmaksut ja iltamatulot. Ensimmäisen molskin tavoin toinenkin painimatto hankittiin jäseniltä kerätyillä markoilla. Uhkarohkeata ei ole olettaa, että Risto Mustonen lahjoitti tarkoitukseen merkittävän summan.

Kilpailut alkavat

Töölön Wesan ensimmäiset kilpailut järjestettiin hiihdossa helmikuussa 1907, ja Risto Mustonen osoittautui wesalaisista aivan ylivoimaiseksi.

Ensimmäiset painikilpailunsa Töölön Wesa järjesti Humalisto kolmessa syksyllä 1907. Heti perään joulukuussa pidettiin toiset kisat Huopalahden työväenyhdistyksen talossa pidettyjen iltamien yhteydessä.

Syksyn paineissa viisi wesalaista kamppaili ilmeisesti samassa painoluokassa Risto Mustosen toimiessa kilpailun johtajana. Kalle Stenholm voitti, seuraavina M. Mustonen, Arvo Kangas ja Kalle Halenius. Huopalahdessa Risto Mustonenkin paini ja voitti ennen Stenholmia, M. Mustosta, Kangasta ja Tuomista, etunimeltään epäilemättä Nestori, vaikka aikakirjat eivät sitä kerrokaan.

”Kauppa-apulaisena Juveliuksen liikkeessä toiminut Tuominen oli vahva ja oppi kaikki paininiksit nopeasti”, Risto Mustonen kertoo. Arvo Kankaan ja Edil Rosenqvistin lisäksi Wesan alkuvuosien painijoista on vielä mainittava Sulo Tamlander. Hänestä Risto Mustonen toivoi ”oikeata painin suurmiestä, sillä Sulolla oli ruumista ja älyä”.

Töölön Wesan painin ensimmäiseen suureen saavutukseen ylsi Nestor Tuominen, joka Oulussa 1909 järjestetyissä SM-paineissa voitti mestaruuden kevyessä sarjassa.

Töölön Wesa järjesti suuret kansalliset painikilpailut juuri valmistuneen Heimolan juhlasalissa 1910. Osanottajia oli yli

kuusikymmentä, ja kisat kestivät lauantaista maanantaihin. Wesalaisia painijoita oli mukana useitakin, mutta he eivät yltäneet palkintosijoille.

Helsingin Kisa-Veikkojen kansainvälisissä paineissa Nestori Tuominen voitti kevyen sarjan, ja Helsingin Jyryn kansainvälisissä paineissa huhtikuussa Arvo Kangas pokkasi kevyen sarjan ensimmäisen palkinnon.

Maaliskuussa 1911 Helsingissä pidetyissä MM-kisoissa Nestori Tuominen kruunattiin maailmanmestariksi, silloin jo Helsingin Atleettiklubin jäsenenä. Arvo Kangas oli alle 60 kg:n sarjan neljäs, Risto Mustonen yhdeksäs. Arvo Kangas ja Risto Mustonen osallistuivat HAK:n jäseninä Tukholman olympiakisojen 1912 painiturnaukseen, mutta eivät menestyneet mainittavasti.

Töölön Wesan painitallin kirkkaimpien tähtien siirryttyä HAK:iin Sulo Tamlander nousi Wesan tunnetuimmaksi niskanvääntäjäksi 1910-luvulla. HAK:n kansainvälisissä paineissa 1916 hän sijoittui neljänneksi raskaassa keskisarjassa. HAK:n juhlapaineissa samana syksynä hän paini kolmannelle sijalle. Eetu Kivivuori ylti samoissa paineissa kolmanneksi kevyessä sarjassa. Aikakirjat kertovat suuresta joukosta Töölön Wesan painijoita: Konsta Laurikainen, Kalle Halenius, Kalle Stenholm, Kaarlo Lampila, Urho Lampila, Lauri Hagman, Janne Halonen, Einar Pahlsten, Väinö Pahlsten, Otto Räsänen, Emil Teriö, Ilmari Lönnfors, Thure Wikstedt, Hugo Ahlberg, Kalle Bergheim, Nils Bergström, Arvo Laaksonen, Sulo Almi, Emil Rosbäck, Kalle Autio, Lauri Lehtinen, Martti Lehtinen, J.L. Haanpää, Alfred Pihl, Antti Lähde, August Antman, Väinö Antman, Hannes Öhman, Karl Fagerholm, Nestor Sulander, Juho Sundqvist ja Oskar Koponen.

Kun Töölön Wesan perustavassa kokouksessa kerrotaan kymmenien liittyneen uuden seuran jäseniksi, vuosikymmenen lopussa

seurassa oli 24 jäsentä. Vuosisadan toisella kymmenellä jäsenten määrä kasvoi tasaisesti ja ylti 53 jäseneseen vuonna 1917.

Veli veljeä vastaan

1910-luvun loppua kohden yhteiskunnalliset olot kärjistyivät äärimmilleen. Marraskuussa 1907 järjestetyissä ensimmäisissä eduskunta-vaaleissa 1899 perustettu sosialidemokraattinen puolue nousi eduskunnan suurimmaksi puolueeksi 80 kansanedustajallaan. Eduskunta oli kuitenkin toimintakyvytön Venäjän tsaarin hajottaessa sen useaan otteeseen. Vaikka eduskuntavaalit sortokauden oloissa näyttivät tarkoituksettomilta, vuoden 1916 vaaleihin sosialidemokraatit jaksoivat valmistautua aktiivisesti. He saivatkin selvän eduskuntaenemmistön 103–97.

Kun eduskunta jälleen hajotettiin, sosialidemokraatit menettivät enemmistöasemansa lokakuun alussa järjestetyissä eduskuntavaaleissa. Äänet äärimmäisten keinojen käyttämisestä vallan saavuttamiseksi vahvistuivat. Vuoden 1918 tammikuussa leimahti liekeihin se väkivallan kipinä, joka oli syttynyt jo 1905 suurlakossa ja Viaporin kapinassa.

Töölön Wesankin jäsenistökin jakaantui kahtia; jotkut lähtivät mukaan punakaartiin, harvemmat jos ketkään taistelivat valkoisten puolella. Joka tapauksessa aikaa ei jäänyt urheilulle. ”Kävelyretkiä lukuun ottamatta toiminta täysin lamassa”, todetaan Wesan 50-vuotisjuhla-julkaisussa. Työväen Urheilulehti muisteli 1922 wesalaisten kohtaloa kansalaissodassa:

”Kuten tunnettua, joutui tässä taistelussa työväki häviölle ja sen jälkeen valkoisten kostohimon uhreina saivat monet wesalaisetkin vankileirien kidutuslaitoksissa toiset lyhyemmän ajan, toiset vuosikausiakin kärsiä”.

Suomen Voimistelu- ja Urheiluliitto piti yhdistetyn vuosi- ja syyskokouksensa Vanhalla

Ylioppilastalolla Helsingissä 24. marraskuuta 1918. Kokouksen tärkeimpänä asiana pidettiin ”liiton suhdetta kapinaan sekaantuneisiin sen alaisiin seuroihin ja niiden jäseniin”. SVUL:n toimitusvaliokunta esitti, että liitosta erotetaan seurat, jotka erityisinä osastoina tai komppanioina ovat ottaneet osaa kapinaan sekä seurojen aktiiviset jäsenet, jotka kapinaan osanotosta on tuomittu kansalaisluottamuksensa menettäneiksi.

Vaikka kokouksessa esitettiin sovittavia puheenvuoroja, sen yleisilme uhkui kosto. K.A. Levälahti kertoi aikoneensa jo vuosi sitten tulla keskushallituksen kokoukseen vaatimaan liitosta erotettaviksi niitä erinäisiin työväen seuroihin kuuluvia henkilöitä, jotka alituisilla rettelöimisillään häiritsivät niin seurojen, piirien ja liiton työtä. ”Maan vapauden puolesta kaatuneitten satojen urheilutovereiden muisto jo yksistään velvoittaa pitämään rajat selvinä – parempi on pitää liitossa vaikka vain 2 000 kelpo urheilijaa kuin 2 000 huonoa, joista ei kukaan tiedä, mistä puuhista heidät vielä tapaa.”

Sovittelevissa puheenvuoroissa ennakoitiin, että mahdollisesti erotettavat seurat perustaisivat oman urheiluliiton. Ennustukseen ei suhtauduttu vakavasti. Äänestyksessä toimitusvaliokunnan esitys hyväksyttiin selvin numeroin. Lisäksi hyväksyttiin Arvo Vartian esitys, jossa kokousta pyydettiin muistamaan, ”että liitossa on ollut suuret joukot sellaisia urheilijoita, jotka ovat ensimmäisinä rientäneet Mannerheimin armeijaan” ja että heidän muistokseen olisi julkaistava erityinen julkaisu. Esitystä kuunneltiin seisaaltaan ja se hyväksyttiin yksimielisesti.

Oman liiton perustajana

Joulukuussa 1918 helsinkiläisseurojen Jyryn, Kiistan, Ponnistuksen, Toiveen ja Töölön Wesan edustajat kutsuttiin Koiton Visan puu-

Punakaartilaisia Hakasalmen huvilan terassilla 1918 (Helsingin Kaupunginmuseo, vahtimestari Salmi).

rojuhlaan, jossa pohdittiin oman työväen urheiluliiton perustamista. Wesaa edustivat juhlassa veljekset Urho ja Kaarlo Lampila.

Kun SVUL oli päättänyt erottaa liitosta ”kapinaan” osallistuneet seurat sekä seurojen yksityiset jäsenet, jotka olivat menettäneet kansalaisluottamuksensa, työväen urheiluseurat päättivät kutsua koolle oman liiton perustavan kokouksen. Raittiusyhdistys Koiton salissa tammikuun 26. päivänä 1919 edustettuina oli 58 seuraa, joissa oli vuoden 1917 lopussa yhteensä 10 294 jäsentä. Woi-

mistelu ja urheiluseura Töölön Wesan 60 jäsentä edusti kokouksessa seuran puheenjohtaja Hemming Luotonen, joka valittiin myös liittotoimikunnan varajäseneksi.

Painin kärkeuroja

Kansalaissodan jälkeenkin Töölön Wesan pääalajina säilyi paini. Seuran juhliessa 15-vuotista taivaltaan 1921 juhlassa otetussa valokuvassa painitrikoissa komeilee parikymmentä niskanvääntäjää. Työväen Urheiluleh-

den juhlivasta seurasta kertovan kirjoituksen mukaan ”Wesa onkin nyt voimakkaampi kuin koskaan ennen”. ”Nouskoon siis edelleenkin Wesa”, lehti lopettaa juttunsa.

Vaikka painijoita Wesalla oli tungokseen asti, eri puolilla Suomea järjestettyihin kilpailuihin seuralla ei ollut juurikaan varaa lähettää heitä. Hakasalmen puistossa elokuussa 1920 järjestetyissä kansallisissa paineissa Sulo Tamlander voitti raskaan keskisarjan ja Emil Teriö sijoittui kolmanneksi alle 60 kg:n sarjassa. Seuraavan vuoden elokuussa pidetyissä Wesan kansainvälisissä paineissa Albert Siponen paini neljänneksi alle 55 kg:n sarjassa. Eetu Kivivuori oli samalla sijalla alle 67,5-kiloisissa. Vuoden 1922 elokuussa Siponen, Teriö ja Tamlander voittivat sarjansa Wesan omissa painikisoissa. Viimeiset yleiset painikilpailunsa Töölön Wesa järjesti kesäkuussa 1923. Seuran ykköspainijaksi kehittynyt Albert Siponen voitti alle 55 kg:n sarjan ja Jussi Halonen selviytyi neljänneksi alle 75-kiloisissa. Siponen oli Työväen Urheiluliiton parhaita painijoita omassa sarjassaan. TUL:n mestaruuskisoissa 1922 hän sijoittui hopealle. TUL:n mestaruuden hän voitti 1922 ja 1924. Frankfurt am Mainin työläisolympialaisissa 1925 Siponen ylsi hopealle.

Heinäkuussa 1923 Wesa järjesti ns. alokaspainit, joihin saivat osallistua painijat, jotka eivät olleet sijoittuneet kolmen parhaan joukkoon kansallisissa tai piirikunnallisissa kilpailuissa. Wesa osoitti paininsa laajan pohjan. Nestor Sulander, Einar Pahlsten ja Jussi Halonen voittivat sarjansa, S. Salmi ja A. Antman tulivat toiseksi omassa painoluokassaan.

Kun Wesan jäsentenvälisiin paineihin marraskuussa 1921 osallistui kaksikymmentä painijaa, maaseudulla pidettyihin kilpailuihin seura lähetti yleensä edellä mainitun Albert Siposen, hänen Yrjö-veljensä, Emil Teriön, Sulo Tamlanderin ja Eetu Kivivuoren. Mo-

nesti jouduttiin kutsusta kieltäytymään varojen puutteen takia.

Painisali ongelmakaan ei ottanut ratketakseen. Läntisen Viertotien varrella 1920-luvun alussa sijainneen painihuoneen isäntä korotti korottamistaan vuokraa, kunnes se ylitti Wesan kipupisteen. Painimattokin oli päässyt rapautumaan niin, että Wesa joutui kysymään Koiton Visalta, voisivatko wesalaiset painijat käydä harjoittelemassa heidän salillaan. Lopulta, lokakuussa 1924 Helsingin Työväenyhdistys osoitti Wesan Sörnäisten Työväenyhdistyksen puheille. Sörkasta, osoitteesta Itäinen Viertotie 38, löytyi seuralle painihuone. Vuorelana tunnetusta talosta saatiin vuokrattua huone 250 markan kuukausivuokralla (67 euroa), mikä sisälsi lämmön ja valon.

Töölön Wesan paini heräsi jälleen henkiin. Yleinen kokous päätti perustaa osakeyhtiön, jolle seuran jäsenet voisivat lainata rahaa ilman korkoa uuden painimaton hankkimista varten.

Vuorelaan siirtymisen aikoihin Töölön Wesassa oli 150 jäsentä, mutta paini kulki väijäämättä kohti loppuaan. Liekö syynä ollut joutuminen kauas juurilta; Töölöstä toiseen työläiskaupunginosaan Sörnäisiin? Vuoden 1925 syyskuussa Vuorelassa oleva painimatto havaittiin mädäksi, ja seuraavan vuoden lokakuussa kalusto päätettiin siirtää pois Vuorelasta. Tammikuussa 1927 tavarat olivat kuitenkin edelleen Vuorelassa, ja vasta syyskuussa Sulo Tamlanderille annettiin tehtäväksi tarkastaa seuran tavarat myyntiä varten. Lokakuun lopulla ne myytiin 300 markalla (76 euroa) Einar Pahlstenin omistamalle Sörnäisten uudelle romukaupalle. Poiskuljettajille tarjottiin kahvit, joiden hinta, 16 markkaa (4 euroa), vähennettiin myyntituloista.

Töölön Wesan pitkälle ja ansiokkaalle painitarinalle piirrettiin piste.

Sörnäisten Työväenyhdistyksen talo, huvila Vuorela Itäisellä Viertotiellä, nykyisen Hämeentie 38:n kohdalla näki Töölön Wesan painin lopun (Helsingin Kaupunginmuseo, E.A. Hellmanin kokoelmat).

Lyhyt pyöräilykausi

Johan Ludvig Runebergin poika Lorenzo lie-
nee ensimmäinen henkilö, joka nähtiin pol-
kupyörän satulassa Suomessa. Ivar Wilskma-
nin mukaan tämä tapahtui Vaasassa eräänä
syyskuun iltana 1869. Pyöräilyn suosio kasvoi
nopeasti, ja ensimmäiset pyöräilykiset pidet-
tiin Helsingin Kaisaniemeen rakennetulla
1 463 jalan radalla 1884. Ensimmäiset pyö-

räilyseurat perustettiin Turkuun ja Helsinkiin
1886 ja 1887. Pääkaupungissa oli vuosisadan
vaihteessa jo yli 8 000 polkupyöräilijää, ja
Eläintarhaan oli 1897 rakennettu laudoista
333,3 metrin mittainen kilpailurata. Lisäksi
kilpailtiin mm. Oulunkylän raviradalla, jossa
järjestettiin ensimmäiset SM-kisat 1897.

Töölön Wesan pyöräilyn lyhyt tarina
ajoittuu 1920-luvun alkuvuosille. Jo 1919
Karl Lindström ajoi TUL:n ennätykset 1 ja

Eläintarhan puurimoista rakennettu pyöräilyrata oli niin huonossa kunnossa, että Töölön Wesa harkitsi vakavasti oman velodromin rakentamista (Suomen Urheilumuseo, Kuva-arkisto).

Eläintarhan urheilukenttä oli myös Töölön Wesan kenttärheilijoiden ahkerasti käyttämä harjoitus- ja kilpailuareena (Suomen Urheilumuseo, Kuva-arkisto).

30 km:n matkoilla, ja 1920 hänen nimiinsä kirjattiin liiton ennätys myös 10 kilometrillä. TUL:n mestaruuskisoissa Turussa syyskuussa 1920 Wesan Oskari Lampinen voitti 1 ja 30 km:n matkat ja oli hopealla 10 ja 60 kilometrillä. Elokuussa 1921 hän voitti kaikki piirin pyöräilymestaruudet Oulunkylässä ajetuissa kisoissa. Wesa osoittautui pääkaupungin johtavaksi työväen pyöräilyseuraksi näissä kisoissa, sillä hopea- ja pronssimitalit kaikilla kolmella matkalla ripustettiin Emil Karlssonin ja Emil Teriön kaulaan. Samat miehet esiintyivät edukseen myös Töölön Wesan kansainvälisten painien yhteydessä elokuussa 1921 järjestetyssä Helsinki–Porvoo–Helsinki-ajossa. Lampinen oli toinen, Karlsson kolmas, Teriö viides ja Lindström kuudes. Seuraavana vuonna Wesa sai järjestettäväkseen TUL:n mestaruuskilpailut, ja Lampinen voitti 60 kilometrin matkan ja sijoittui hopealle 1 km:llä ja pronssille 10 km:llä. Syyslokakuun vaihteessa 1922 Turun Veikkojen ja Maarian Pyrkivän kisoissa Lampinen ajoi TUL:n ennätykset sekä 1 että 20 km:n matkoilla ja voitti lisäksi 2 ja 5 km:n ajot.

Töölön Wesan johdossakin panostettiin pyöräilyyn. Kun pääkaupungin pyöräilyratojen todettiin olevan niin kehnossa kunnossa, että mitään hyviä kisoja niillä ei voi järjestää, Töölön Wesassa syntyi ajatus seuran oman pyöräilyradan rakentamisesta. Taivaita tavoitteleva haave jäi kuitenkin toteutumatta.

Vaikka sekä Karl Lindström että Oskari Lampinen toimivat jonkin aikaa myös Töölön Wesan johtokunnassa, kovin tulisesti heidän sydämensä tuskin sykki seuralle. Lampinen siirtyi Wesaan aikanaan Helsingin Kisa-Veikoista, Lindström oli puolestaan Turun Veikkojen pyöräilykoulun kasvatteja. Kun molemmat osallistuivat 1923 SVUL:n alaisuudessa järjestettyyn Hämeenlinna-ajoon, heidät erotettiin Wesan jäsenyydestä. Jo aikaisemmin Helsingin piirikunta

oli määrännyt samat miehet kilpailukielloon osallistumisesta propagandahiihtoihin.

Töölön Wesan pyöräilyn taru ei kuitenkaan vielä päättynyt. Koiton Visasta Wesaan siirtynyt Manne Korpela, joka oli voittanut pyöräilyn piirin mestaruuden jo 1914 ja TUL:n mestaruuden kaksi kertaa, oli ylivoimainen heinäkuussa 1923 järjestetyssä Helsinki–Porvoo–Helsinki-ajossa. Syyskuussa hän voitti piirin mestaruudet kaikilla kilpailtavissa olleilla matkoilla. Myös Emil Karlsson piti yllä Wesan pyöräilyn mainetta. Hän polki TUL:n ennätyksen 40 kilometrillä 1922, ja se säilyi tilastoissa useita vuosia.

Pyöräily ei kuitenkaan Wesassa saavuttanut niin laajaa harrastusta, että se olisi säilynyt hengissä ilman muutamia huippuajajia. ”Vaikka pyöräilyä on Wesassa hiljalleen harrastettu, ei toistaiseksi kuitenkaan voida puhua kilpailukykyisestä pyöräilystä”, seuran 30-vuotisjuhlajulkaisussa todetaan.

Nilssonin niityltä Eläintarhaan

Nilssonin niityksi kutsutun kivikkoisen alueen kerrotaan sijainneen nykyisen Tope-liuksenkadun ja Lastenlinnan tienoilla. Vuokra-ajureiden Töölössä niittyjä käytettiin hevosten laidunmaina. Ne olivat oiva leikki- ja kisapaikka myös Töölön nuorukaisille. Niinpä kerrotaan, että wesalaiset olivat rakentaneet Nilssonin niitylle oman alkeellisen urheilukentän. Siinä oli yksi 238 metrin juoksurata; 100 metriä pystytettiin pyrähtämään yhdellä suoralla. Hyppy- ja heittopaikat olivat alkeelliset. Kentän ennätyksiksi mainitaan 11,5 sadalla metrillä. 54,5 400 metrillä ja 170 cm korkeushypyssä.

On luonnollista, että painin hallitsemasta seurasta yleisurheiluun löytyy etupäässä voimalajien harrastajia. Töölön Wesan yleisurheilun suuria nimiä olivatkin Sulo Tamlander ja hänen nuorempi veljensä Ilmari. Hel-

singin Jyryn yleisurheilukilpailuissa keväällä 1920 Ilmari sijoittui kuulantönnössä toiseksi tuloksella 11,64. Prahan työläisolympiakisojen valintakisoissa hän oli tuloksella 12,70 kolmas. Samoissa karsinnoissa Sulo Tamlander heitti kiekkoa 33,17 ja sijoittui viidenneksi. Elokuussa Ilmari Tamlander voitti piirin mestaruuden kuulassa ja kiekossa ja sijoittui moukarissa kolmanneksi. Koko vuoden kuulatilastossa hän oli TUL:n neljänneksi paras kuulamörssäri. Hänen nouseva urheilu-uransa katkesi jo 21-vuotiaana hänen menehtyessä aivokuumeeseen kesällä 1922.

Töölön Wesan yleisurheilu ei Tamlanderihin rajoittunut. Tarvitaan suuri joukko urheilijoita, jotta voidaan selittää Wesan neljäs sija 10 x 100 metrin viestissä Jyryn kisoissa 1921, kolmas sija samalla matkalla Kullervon kilpailuissa samana vuonna ja pronssisija perinteisessä Helsingin ympärijuoksussa 1922. Puhumattakaan TUL:n 1922 urheilupäivän 800+400+2x200 metrin viestistä, jossa Wesalla oli kaksi joukkuetta. Lupaavasta tulevaisuudesta kertoo alle 16-vuotiaiden 10x100 metrin viestijoukkueen kolmas sija Visan ja Wesan järjestämissä kisoissa heinäkuussa 1922.

Vielä on kerrottava 18-vuotiaasta Arthur Nyströmistä, joka Kullervon suurkisoissa syyskuussa 1921 sijoittui ”alokkaiden” 100 metrillä kolmanneksi ”50 cm voittajan jäljessä”. Kuusi vuotta myöhemmin Wesan johtokunta myönsi Nyströmille luottoa ”piikkikienkien ostoa varten”. Nyström oli jo Wesan jalkapallojoukkueen kantavia voimia, Työväen Urheiluliiton mestari vuodelta 1926. TUL:n jalkapallojoukkueen matkatta Neuvostoliittoon 1927 Arthur Nyströmin matkalaukussa oli jalkapallokengien lisäksi nuo piikkikengät. Jalkapallo-ottelun ohessa järjestetyissä yleisurheilukilpailuissa Nyström voitti ”Uralin mestaruuden” 100 metrin juoksussa.

Eläintarhan urheilukentän valmistuttua 1910 Nilssonin niittyä ei enää tarvittu. Töölön Wesan yleinen kokous heinäkuussa 1923 päätti rakentaa Wesalle pukusuojan Eläintarhaan. Pöytäkirjaan on merkitty sulkuihin (paperipäätös), mikä tarkoittaa sitä, että hyvä tarkoitus ei toteutunut kaupungin päätettyä rakentaa pukusuojat, joita se vuokrasi urheiluseuroille.

Uinnista nyrkkeilyyn

Kun Humallahden uimalaitos makasi aivan Humaliston kainalossa, oli luonnollista, että uinti tuli näyttelemään osaa myös Töölön Wesan toiminnassa. Aivan jäsentenvälisten kisojen tasolle laji ei jäänyt, sillä seuran riveissä vaikutti muutama uimari, jotka olivat jopa Työväen Urheiluliiton huipun tuntumassa. Kaksikymppisenä 1919 Töölön Wesaan liittynyt muurari Väinö Varelius voitti TUL:n mestaruusuinneissa 1920 sekä 200 että 400 metrin rintauinnin, molemmat liiton ennätysajalla. Seuraavana vuonna hän uusi molemmat mestaruutensa, nyt 1920 perustetun erikoisseuran Helsingin Työväen Uimareiden tuoreena puheenjohtajana. Jo vuotta aikaisemmin hänet oli valittu TUL:n uintijaoston puheenjohtajaksi, ja 1920-luvulla hän toimi useita vuosia liittotoimikunnan jäsenenä. Ajalle ominaista oli, että HTU:n puheenjohtajanakin Väinö Varelius istui edelleen Töölän Wesan johtokunnassa ja oli sen ehdokkaana niin piirin kuin liitonkin johtoelimiin.

Lampilan veljessarjan nuorin, Yrjö, liittyi Wesaan 18-vuotiaana ja kehittyi uimahyppääjänä erääksi TUL:n parhaista 1920-luvulla, tosin hänkin Helsingin Työväen Uimareiden jäsenenä.

Jäsentenvälisiä uintikilpailuja Töölön Wesa järjesti vuosittain, vaikka 1921 ne jouduttiin peruuttamaan osanottajien vähyyden vuoksi.

Hiihto oli painin ohella Wesan urheilulajeja heti seuran perustamisesta lähtien. Olihan Risto Mustonen itse armoitettu hiihtäjä. Kansallisissa tai piirikunnallisissa kilpailuissa wesalaisia ei juuri nähty, mutta jäsenten kesken kilvoiteltiin joka talvi aina sotien jälkeisiin vuosiin saakka.

Johtokunnan pöytäkirjoista 1920-luvulla voidaan myös lukea, että Töölön Wesa päätti kokeilla pitkäpallon pelaamista. Heinäkuussa 1921 Wesa voitti Visan pitkäpallossa 17–14. Lokakuussa lupauduttiin mukaan Kullervon järjestämään pitkäpallokisaan. Vuosikymmenen lopulla Wesan pesäpalloilijat osallistuivat lajin mestaruuskisaankin, mutta heikolla menestyksellä. Johtokunnan jäsenillekin laji oli tuttu. Keskusteltaessa Töölön Wesan osallistumisesta Helsingin ympärijuoksuun, päätettiin ”mennä lyömään palloa ja miettimään”.

Wesalta ei puuttunut rohkeutta ryhtyä harjoittelemaan myös nyrkkeilyä. Yleinen kokous marraskuussa 1921 päätti Väinö Vareliuksen esityksestä ottaa nyrkkeilyn seuran ohjelmaan. Huoneiston puutteen takia päätöstä ei pystytty heti toteuttamaan. Kun saatiin tilat Läntisen Viertotien varrelta, päätettiin sinne rakentaa 4 x 4 metrin nyrkkeilylava ja ostaa kaksi paria nyrkkeilyhanskoja. Virallisiin kilpailuihin asti Wesan nyrkkeilijöitä ei riittänyt, mutta salilla käytiin ahkerasti. Riehuttiin jopa niin, että huhtikuussa 1923 johtokunta joutui käsittelemään valituksia nyrkkeilijöiden sopimattomasta käytöksestä ja seuran kaluston turmelemisesta. Kurinpitoa varten seuralla oli järjestelyvaliokunta, joka määritti panemaan riehujat kuriin.

Sulo Tamlander ilmoitettiin nyrkkeilyohjaajan kursseille, mutta valitettavasti hän ei työesteiden takia voinut osallistua. Töölön Wesan nyrkkeilyharrastus tyrehtyi tutusta syystä – seura menetti huoneistonsa Läntisellä Viertotiellä.

Vesan marssi

*Kirjoittanut Frans Lehto
vuonna 1915*

*Nouskoon aatteet toimi ja kunto,
nouskoon kirkkahin päivä ja sää,
tositoveruus, veljeystunto,
silloin joukkomme vankka on tää.*

*Veri hehkuen suonissa lyö,
on eessämme taisto ja työ.
viestit maailmahan ennättäy,
vesalaiset kun kilpahan käy.*

*Teräsjänteet ja vartalo norja,
mieli reipas ja sortumaton,
lepohetkinä nuoriso norja,
kisakentillä vapaana on.*

*Veri hehkuen suonissa lyö,
on eessämme taisto ja työ,
pois siirtyä sinnon taa,
mäet, laaksot tiellämme saa.*

*Kisakentillä kasva ja vartu,
missä taistot tarmonsä luo,
nuoruusvoimalla toimeen tartu,
kortes' kekoomme yhtehen tuo.*

*Veri hehkuen suonissa lyö,
on mielissä into ja työ,
terve sielu ja ruumiskin,
siinä määrämme kallehin.*

Voimisteluakaan ei sovi unohtaa. Alkuvuosina Wesan voimistelijat harjoittelivat Hesperian koululla – entisen Punaisen Ristin sairaalan paikalla – pyramidien tekoa ja liikkeitä, joita he esittivät seuran iltamissa ja muissa tilaisuuksissa. Myöhemmin voimistelutunnit keskittyivät enemmänkin muokkausvoimisteluun muiden lajien harrastajille.

Johtokunta puurtaa

Tämän päivän silmillä on vaikea kuvitella, minkälaisen työn seuran johtokunnan ja jaostojen jäsenet tekivät vuosisadan alkuvuosina ja seuraavina vuosikymmeninä. Töölön Wesan arkistossa säilyneet johtokunnan pöytäkirjat lähtevät vuoden 1921 alusta ja kertovat paljon seuran jokapäiväisestä puurtamisesta.

Valitettavasti meillä on vain vähän tietoa Töölön Wesan perustavan kokouksen osanottajista. Seuran juhlaulkaisujen mukaan paikalla olivat puheenjohtaja Risto Mustosen ja sihteeri Mikko Ampujan lisäksi mm. Kalle Stenholm, Herman Suo ja P. Lehtinen. Seuraan liittyi kokouksessa kolmisenkymmentä jäsentä, ja talvella wesalaisia kerrotaan olleen jo yli kuusikymmentä. Jäsentilasto Wesan 30-vuotisjuhlaulkaisussa kertoo paljon alhaisemmasta jäsenmäärästä. Sen mukaan wesalaisia oli vuosisadan ensimmäisen kymmenluvun lopulla vain 24, ja vasta 1919 ylitettiin sadan jäsenen raja.

Vanhimmat säilyneet jäsenluettelot ovat ajalta ennen kansalaissotaa. Jäsenluettelosta 1909 löydämme V. Dahlmanin, U. Elomaan, työmies Kalle Haleniuksen, Väinö Kanervan, Arvo Kankaan, Hjalmar Katajaisen, nuohooja Edvard ”Eetu” Kivivuoren, peltisepät Kaarlo ja Urho Lampilan ja sähkötyömies Hjalmar Stenholmin.

Kansalaissodan molemmin puolin Töölön Wesan jäsenluetteloon kirjattiin mm.

maalari Kalle Autio, painija Janne Halonen, ajuri Alexander Henriksson, työmies Vihtori Huhtimo, rautatieläinen Oskar Hytönen, metallityömies Frans Korpi, vahtimestari Hemming Luotonen ja kirjanpainaja Uuno Lönn. Muurari Väinö Varelius liittyi seuraan 1919 ja valittiin heti johtokunnan jäseneksi ja uintijaoston puheenjohtajaksi.

Tiedot Töölön Wesan puheenjohtajista ja muista johtokunnan jäsenistä runsaalta kymmeneltä vuodelta seuran perustamisen jälkeen ovat valitettavan vajavaiset. Niinpä tiedossa ei ole, kuka tai ketkä toimivat seuran puheenjohtajana vuoden 1907 jälkeen Risto Mustosen luovuttaessa nuijan seuraajalleen. Tiedetään, että Töölön Wesan marssin 1915 sanoittanut ja säveltänyt Frans Lehto tarttui puheenjohtajan tehtävään 1914 toimiakseen siinä kolmen vuoden ajan. Wesan varapuheenjohtajien, sihteerien ja rahastonhoitajien nimet ovat samoin hämärän peitossa.

Mikään ei kuitenkaan todista sitä vastaan, etteikö alkuvuosien johtokunta olisi hoitanut tehtäviään samalla tavalla kuin 1920-luvulla. Kun kerron Wesan johtokunnan ”puurtaneen”, tarkoitan sitä, että kokoonnuttiiin sääntillisesti joka viikon perjantai-iltana. Vuoden aikana johtokunnan kokouksia kertyi siis yli viisikymmentä, ja pöytäkirjoihin merkittiin vuosittain yli neljäsataa pykälää. Saamme hyvän kuvan siitä, mitä tapahtui Wesan urheilurintamalla, mitkä olivat suurimmat ongelmat sekä urheilussa että ympäröivässä yhteiskunnassa.

Käväiskäämme Töölön Wesan vuosikokouksessa 1920-luvun ensimmäisenä vuonna, jolloin 121 jäsentä käsittävä seura juhli 15-vuotista taivaltaan.

Seuran huoneistolle Nygård 60:ssä koontui 9. tammikuuta kolmekymmentäkolme Wesan jäsentä pitämään seuran vuosikokousta. Rahaa seuran kassassa oli 175,48

*Töölön Wesan urheilijat ”perhekuvassa” seuran 15-vuotisjuhlien aikaan 1921.
Paini oli edelleen seuran johtava urheilulaji (Työväen Arkisto).*

markkaa (47 euroa), arvopapereihin oli sijoitettu 115 markkaa (31 euroa) ja muuksi omaisuudeksi merkittiin 4 240 markkaa (1.140 euroa). Wesan jäsenmaksuksi päätettiin 20 markkaa (5 euroa) vuodessa, eikä johtokunnalle luvattu maksaa penniäkään työstään.

Urho Lampila, 30, valittiin edelleen puheenjohtajaksi. Varapuheenjohtajaksi tuli hänen veljensä Kaarlo, 32, sekä johtokuntaan painija-pyöräilijä Emil Teriö, 27, uimari Väinö Varelius, 33, pyöräilijä Anton Pirttijärvi, 33 ja Uuno Lönn, 26. Varalle johtokuntaan valittiin painija Kalle Stenholm, 32,

pyöräilijä Oskari Lampinen, 30, ja sihteeriksi painija Kalle Autio.

Stenholm, Kaarlo ja Urho Lampila olivat seuran pioneereja, jo 1900-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä mukaan tulleita. Kansalaissodan jälkeisenä vuonna Töölön Wesaan liittyivät Teriö, Varelius, Lönn, Lampinen ja Autio Pirttijärven tullessa mukaan 1920.

Seuran tärkeimpiä toimikuntia oli huvitoimikunta, jonka tehtävänä oli kerätä rahaa seuran toiminnan pyörittämiseksi erilaisia tilaisuuksia järjestämällä. Huvimiesten kärkeen valittiin Hemming Luotonen, 32, seuran entinen puheenjohtaja (1917–1918),

Töölön Vesan nimi vuosien saatossa

<i>Woimistelu ja Urheiluseura</i>	
<i>Töölön Wesa</i>	<i>1906</i>
<i>Töölön Woimistelu ja Urheiluseura "Wesa"</i>	<i>1919</i>
<i>Töölön Woimistelu- ja Urheiluseura "Wesa"</i>	<i>1920</i>
<i>Töölön Voimistelu ja Urheiluseura "Vesa"</i>	<i>1920</i>
<i>Töölön Voimistelu ja urheiluseura Vesa</i>	<i>1931</i>
<i>Töölön voimistelu- ja urheiluseura Vesa</i>	<i>1936</i>
<i>Töölön voimistelu- ja urheiluseura Vesa ry</i>	<i>1964</i>
<i>Töölön Vesa ry</i>	<i>1966</i>

jäseniksi painija-yleisurheilija Sulo Tamlander, 27, painija Thure Vikstedt, 33, Jalmar Lindström, 25, painija Yrjö Siponen, 22, Anton Pirttijärvi, 33, Niilo Siren, 18, Wesan jalkapallon isäksi kutsuttu Kalle Hjort, 35, ja jalkapalloilijana myöhemmin kunnostautunut Emil Lindholm, 27.

Töölön Vesan toiminnan laajuudesta kertovat valinnat eri lajien vetäjiksi: voimisteluun Niilo Siren, yleisurheiluun Yrjö Lampila, 21, uintiin Väinö Varelius, painiin Sulo Tamlander, Kaarlo Lampila, Emil Teriö ja Edvard Kivivuori, 32, pyöräilyyn Karl Lindström, 33, ja Oskari Lampinen, hiihtoon Urho Lampila ja Oskar Lampinen sekä pallokapteeniksi Emil Teriö.

Johtokunta järjestäytyi kolme päivää myöhemmin kahvila Töölössä. Rahastonhoitajaksi valittiin Emil Teriö, kaluston ja arkiston hoitajaksi Uuno Lönn ja jäsenkirjuriksi Emil Teriö. "Sanomalehtireferentiksi", jota tänään kutsuttaisiin tiedottajaksi, valittiin Kaarlo Lampila.

Töölön Vesan organisaation 1920-luvun alussa voi sanoa täyttävän hyvin kaikki urheiluseuralle tarpeelliset toiminnot, ainakin paperilla.

Johtokunta piti käsissään seuran pienimpiäkin asioita; mistään ei voitu päättää johtokunnan ulkopuolella. Päällimmäisiä huolia 1920-luvulla olivat seuran oman huoneiston puute sekä jäsenten käyttäytyminen omissa iltamissa ja juhlissa.

Ajateltiin, että urheiluseura ei ole seura, ellei sillä ole omaa, jäsenistön kokoontumiseen sopivaa huoneistoa. Vuokraisäntien pahana tapana oli säännöllisesti korottaa vuokria, ja usein ne osoittautuivat Töölön Wesallekin ylivoimaisiksi.

Töölön Vesan johtokunta puuttui ankarasti seuran jäsenten käyttäytymiseen julkisissa tilaisuuksissa, varsinkin Wesan omissa iltamissa. Tammikuussa 1921 seuran huo-

neiston taululle ilmestyi julistus, jonka mukaan seuran merkki näkyvissä ei saa esiintyä humalassa eli muuten sopimattomasti yleisillä paikoilla. Tansseja ei voitu ajatellakaan järjestettäväksi, ellei saatu riittävästi järjestysmiehiä tilaisuutta valvomaan. Niinpä Huopalahden iltamat huhtikuussa 1921 jouduttiin peruuttamaan, kun halukkaita järjestyksen valvojia ei löytynyt.

Rangaistukset sopimattomasta käytöksestä olivat ankaria. Toukokuussa 1921 seuran entinen puheenjohtaja Hemming Luotonen kertoi, että Köklaxissa pidetyissä iltamissa ”erittäinkin Kalle Hjort esiintyi seuran mainetta pahentavalla tavalla, räyhäten, tapellen sekä uhkaillen hengenvaarallisilla aseilla”. Luotonen esitti Hjortin erottamista huvitoimikunnasta ja kertoi myös Thure Vikstedtin esiintyneen ”huonosti”. Johtokunta erottikin Hjortin ja Vikstedtin toimikunnasta ja antoi osalle johtokunnasta ankaran varoituksen.

Eivät juopumustapaukset yksin Töölön Wesan ongelma ollut. Alkoholit oli suomalaista yhteiskuntaa ylipäättään kalvava ongelma. Urheilijoille alkoholia pidettiin kuitenkin niin tuomittavana, että seurat esittivät syylisiä julkisen tuomion kohteeksi. Työväen

Urheilulehden jokaisessa numerossa joku seura ilmoitti erottaneensa nimeltä mainitun jäsenensä sopimattoman käytöksen takia. ”Wesa on erottanut Yrjö Pursiaisen juopumuksen ja seuraa häpäisevän käytöksen vuoksi”, kerrotaan Työväen Urheilulehdessä keväällä 1923. Tapaus tuli Wesan johtokunnan tietoon vuoden alussa. Pursiainen kerrottiin käyttäytyneen huonosti Toiveen iltamissa ja hänet kutsuttiin johtokunnan kuultavaksi. Huhtikuuhun mennessä johtokunta oli tutkinut asian ja totesi, että Pursiainen ei ollut syyppää Toiveen iltamissa ja antoi asian raueta. Toukokuussa Pursiainen törttöili jälleen: ”Esiintynyt humalassa ja johtanut harhaan johtokuntaa”, todettiin pöytäkirjassa. Seuran omissa iltamissa Pursiainen heitti jäsenkirjansa lattialle tallottavaksi. ”Pursiainen erotetaan määräämättömäksi ajaksi ja päätöksestä ilmoitetaan Työväen Urheilulehdessä”, johtokunta päätti.

Wesan henkeen ei kuulunut pitkävihaisuus. Pursiainen valittiin seuran johtokuntaan vielä samana vuonna, hän anoi uudelleen Työväen Urheiluliiton jäsenyyttä, mikä hänelle myönnettiin.

Hakasalmen kallioilta kiekkokaukaloihin

Kuningaspeli pelastajana

Töölön Wesan painimaton mätäneminen Sörnäisten Vuorelassa merkitsee yhden aikakauden päättymistä seuran historiassa. Kaksikymmenluvun lopulla entisen painiseuran kerrotaan olevan suurissa taloudellisissa vaikeuksissa, ja pelättiin jopa koko toiminnan loppumista. Wesan onneksi löytyi laji, joka nosti Töölön Wesan aivan uudelle, ennen näkemättömälle tasolle.

Töölön Wesan perustamisen päivänä, lokakuun kuudentena 1906 Helsingin Sanomien etusivulla komeili kahden palstan ilmoitus: Potkupallokilpailut Unitas-seuran kiertopalkinnosta: 7.6. klo 12. PUS-Uusi ruotsalainen oppilaitos; 14.00 Unitas-Herkules. 2 mk (ist.); 1 mk 20 p.

HUOM! HUOM! Suurmaitten huomattavin ja innostunein urheiluhaara.

Lehden sisäsivulla otteluja ja jalkapalloa mainostettiin: ”Englannissa esim. on kilpailuissa aina kymmeniä tuhansia katselijoita, jotka hyvin innostuneina seuraavat pallon kulkua puolelta toiselle, eikä ihmekään, sillä tämä peli vie mukanaan jokaisen, joka sattuu sitä näkemään. Mutta huomenna saatte itse päättää, eikö sillä ole vetovoimaa.”

Jalkapallon pelättiin syrjäyttävän perinteiset urheilulajit, koska innostus uuteen peliin oli suuri. ”Kaisaniemessä loistaa aina vähintään yksi potkupallo taivaalla innokkaiden säärtien sinkauttamana”, Helsingin Sanomat hehkuttaa.

Kaisaniemen kentän innokkaimpia pelaajia olivat ehkä ne shoppareiksi tai pitsareiksi kutsutut vekarat, jotka seisovivat maalien takana valmiina palauttamaan kentälle sieltä ulos menneet pallot. He olivat yleensä eri kaupunginosien poikasakkien jäseniä, jotka pelasivat palloa iltahämäriin kaikilla mahdollisilla paikoilla. Katajanokalla oli ainakin neljä sakkia, Kruunuhaassa olivat Krunikan

kundit, Punavuorella Rööperin sällit ja Betanian porukka, Ruoholahdessa Gresan jengi. Kampin alueella touhusivat Kampin kundit, jotka iskivät yhteen Slaktiksen sakin ja Tallqvistin villojen kundien kanssa. Myös Pitkänsillan pohjoispuolella oli omat joukkonsa, Pohjois-Hermannin Reipas pelasi 1908 ”jalkapallofinaalin” Länsi-Huopalahden amatöörejä vastaan.

Työläisurheilijoiden innostus perinteisiin voimalajeihin, eritoten painiin, jarrutti jalkapallon tuloa työläisnuorten suosituksi harrastukseksi. Suomalaisen jalkapalloilun alkuvuosia hallitsivat koululaisista ja opiskelijoista kootut joukkueet. Ensimmäisen Suomen jalkapallomestaruuden voitti 1908 koulupojista koottu Unitas, joka löi loppuottelussa Teknillisen Korkeakoulun opiskelijoiden joukkueen Polyteknikkojen Urheiluseuran, PUS:n 4–1. Ilmiö saattaa olla tärkeimpiä syitä, miksi jalkapallo ei vieläkään ole juurtunut suomalaiseen yhteiskuntaan muiden maiden tavoin.

Työläisurheilussa jalkapallo tunkeutui etualalle harrastuksen itsepintaisen laajenemisen kautta. On selvää, että töölöläisetkin pojat innostuivat jalkapalloon, tai potkupalloon, joksi lajia pitkään kutsuttiin. Into kasvoi, kun päästiin katsomaan 1915 perustetulla Pallokentällä pelattuja otteluja, useimmiten ohjelmien myyjinä tai ”lankkupilettien” haltijoina. Kun pojilla ei ollut asiaa ruohokentille, jalkapalloa pelattiin kentän vierellä olevassa hevossaassa. Kentän rajoina olivat ”Töölönlahteen laskeva oja ja nokkos-pensaat”, eräs mukana ollut kertoo. ”Yhdessä ajurien lounaalla olevien hevosten kanssa siellä heiluttiin, mutta laitumen omistaja oli usein eri mieltä siitä, kuka, hevosetko vai me, kentällä oikeastaan saivat oleilla”.

Jalkapallo, oikea nahkainen, oli kultaakin kalliimpi. ”Pikkupalkoistamme skramlattiin kokoon niin paljon rautaa, että saatiin pallo,

Pääkaupungin jalkapallo keskittyi vuosisadan alussa Kaisaniemen puistoon. Käynnissä ensimmäinen kansainvälinen Suomessa pelattu ottelu Unitaksen ja Pietarin joukkueen välillä (Suomen Urheilumuseo, Kuva-arkisto).

ja kun se kerran löytyi, hoidettiin niin hyvin, että ihmisenä se olisi elänyt ainakin sata vuotta”.

Pallokentän viereisen hevoshaan lisäksi pojat pelasivat Hesperian ja Hakasalmen puistoissa. Hesperian pelien jälkeen tapana oli jatkaa pallon potkimista kotimatalla Läntisellä Viertotiellä, ja sokeritehtaan porttia pidettiin maalina. Pojannassikat pelasivat myös Humaliston kaduilla ja avarilla pihhoilla. Vuosisadan alussa liikenne ei juuri häirinnyt poikia, vain harvoin joku auto eksyi Töölön tienoille.

Suurimmat pallotaiturit syntyvät piha- ja katupeleissä. Se on vanha totuus, joka pätee kaikissa suuremmissakin jalkapallomaissa. Laitumella, kaduilla ja pihhoilla pelaavista Töölön pojista kasvoi pian joukkue, joka vain odotti pääsemistään mukaan todellisiin otteeluihin. Poikajoukkoon kuulunut ”veteraani” kertoo Töölön Wesan 30-vuotisjuhla-julkaisussa: ”Kalle Hjort katsoi parhaaksi kiinnittää koko lauman edustamaansa seuraan Wesaan.

Hän esiintyi aina prässätyissä housuissa ja vahatuin viiksin sekä hyvin hoidetuin kam-pauksin.” Wesan jalkapalloilun ensimmäistä ”manageria” ja huoltajaa ei turhaan kutsuttu Töölön Wesan jalkapalloilun isäksi.

Kerrotaan, että toukokuun 8. päivänä 1921 nuoret jalkapalloilijat pitivät ensimmäisen kokouksensa Hakasalmen puiston kallioilla nykyisen Finlandia-talon kohdalla. Epäilemättä ensin pelattiin ja sen jälkeen pohdittiin liittymistä Töölön Wesaan. Päätöksen jälkeen, illan jo hämärtäessä, pojat palasivat koteihinsa syötellen palloa pitkin Läntistä Viertotietä.

Koska käytettävissä ei ole kirjallisia lähteitä, voidaan vain olettaa, että jalkapallosta puhuttiin Wesan johtokunnassa jo 1920. Seuraavan vuoden vuosikokouksen päätös Emil Teriön nimittämisestä ”pallokapteeniksi” kertoo uuden lajin tulosta seuraan. Huhtikuussa 1921, kun seurassa oli 132 jäsentä, päätettiin perustaa poikaosasto, jota vetämään määrättiin 30-vuotias rautatieläinen Oskar

Ensimmäisen Työväen Urheiluliiton jalkapallomestaruutensa Töölön Wesa voitti 1926.

Joukkueessa pelasivat Pasi Koski, Ernst Grönlund, Tauno Speeti, Arthur Nyström, Väinö Forsten, Urho Silander, Toivo Nyström, Reini Hurme, Ragnar Granath, Heikki Vilenius ja Einar Lindholm (Seppo Parkkinen).

Hytönen. Kuukautta myöhemmin poikia oli mukana parikymmentä. Kun Töölössä asui paljon lapsiperheitä, olisi poikien määrän odottanut Töölön Wessassa kasvavan nopeasti. Kuitenkaan heitä ei ollut kuin 35 kahta vuotta myöhemmin 1924. Aivan ilmeisesti Töölön Wesa oli törmännyt vuosien mittaan yhä uudelleen ja vieläkin esiintyvään ongelmaan; pulaan poikien toimintaa johtavista ohjaajista.

Helmikuussa 1921 päätettiin myös ostaa jalkapallojoukkueelle uusi pallo. Jalkapallokenkien ostoon seura ei suostunut myöntämään pelaajille takuita, vaan kehotti heitä perustamaan säästö-kassan kymmenen markan viikkomaksulla.

Mutta minkälaisella joukkueella Töölön Wesa pelaisi? Johtokunta halusi kysyä neuvoa seuran yleiseltä kokoukselta. Mukaan toivottiin myös pelaajia. Yleinen kokous oli pannukakku, ties mistä syystä. Toukokuun 2. päivänä 1921 paikalle saapui vain kahdeksantoista seuran jäsentä. Turhautunut ko-

kous totesi ”toiminnan jalkapallossa olevan kovin laimeata syystä, että joukkueen jäsenet eivät saavu säännöllisesti harjoituksiin. Ellei asiaa saada korjattua, on parasta unohtaa koko jalkapallo”. Joukkueen pelaajat Holger Kallas ja Pasi Koski pantiin antamaan vauhtia harjoittelulle. Näin vajaalukuinen kokous ei käsitellyt lainkaan kysymystä, minkälaisella asulla joukkue pelaisi.

Kesäkuussa oltiin kypsiä päättämään pelipaidoista. Valkoinen paita, jossa seuran merkki ja vihreät housut. Samalla johtokunta päätti ostaa maalivahdille hanskat ja joukkueelle pallopumpun.

Kaikkien aikojen ensimmäisen virallisen ottelunsa Töölön Wesa pelasi Helsingin piirinsarjan toisessa luokassa Fredriksbergin Tovereita vastaan. Laiskasti harjoitellut joukkue yllätti 2–2 tasapelillä ennakkosuosikkia vastaan. Ensimmäisessä matkaottelussaan Porvooseen Wesa löi Weikot selvästi 4–1. Töölön Wesan ensimmäisessä virallisessa ottelussa pelasivat Väinö Forsten, Tauno Speeti

(18), Urho Silander (18), Arthur Nyström (19), Paavo Koski, Toivo Eklund (22), Ernst Grönlund (18), Holger Kallas, Harald Org (20), Hjalmar Jokinen ja Kalle Hjort (34).

Työväen Urheiluliitto järjesti ensimmäisen mestaruuskisansa 1920. Näyttämöä hallitsi Helsingin Kullervo, joka vei tittelin kuutena ensimmäisenä vuotena. Kun TUL:n liittojoukkue ensimmäisenä suomalaisena urheilujoukkueena matkusti vasta perustettuun Neuvostoliittoon syys-lokakuussa 1922, joukkueeseen valittiin seitsemän pelaajaa Kullervosta, kaksi Helsingin Jyrystä sekä yksi Helsingin Ponnistuksesta ja Koiton Visasta. Suomalaisessa yhteiskunnassa puhalsivat jo taantumuksen tuulet; yhdeksän joukkueen pelaajista sai matkan jälkeen potkut työpaikastaan.

Töölön Wesan nuorukaiset voittivat piirin toisen luokan mestaruuden 1923 ja nousivat ”suurten” seuraan. Luovuttiin valkoisista pelipaidoista; nyt ilmoitettiin liitolle Töölön Wesan pelaavan vihreissä paidoissa, joissa oli kaksi valkoista pystyraita.

Johtokunta noudatti tiukkaa taloutta; seura lunasti paidat kutojalta, pelaajat maksoivat neljäsosan paidan hinnasta ja loput kolmen kuukauden sisällä. Paidat olivat ikään kuin ”vuokralla” siihen asti kunnes ne oli kokonaan maksettu. Tammikuussa 1924 huomattiin, että osa pelaajista oli maksanut paitansa, osa ei. Kukkaron nyörejä sentään löysättiin syyskuussa, kun pelaajien esityksestä seuran johtokunta päätti ostaa joukkueelle yhden ”potkupallon”.

Piirin ykkösluokassa Töölön Wesa sai kyllää kyytiä. Ponnistus voitti sen 4–1 ja Kullervo murskaluvuin 11–1. Se ei kuitenkaan lannistanut Wesan pelaajia, ja 1925 joukkue voitti ensimmäisen kerran piirin mestaruuden ennen työläisjalkapalloa Helsingissä hallinneita Kullervoa ja Jyryä. Pojista oli kasvanut jalkapallokentän kovat kolhut kestäviä

nuorukaisia. Kaksikymppisestä Ernst ”Erkuli” Grönlundista tuli ensimmäinen wesalainen, joka valittiin Työväen Urheiluliiton liittojoukkueeseen, joka osallistui Frankfurt am Mainin työläisolympialaisiin 1925.

Arvailujen varaan jää, miten Töölön Wesa olisi menestynyt Työväen Urheiluliiton mestaruuskisassa samana vuonna, koska seuran johtokunnan ilmoitus osallistumisesta myöhästyi kaksi viikkoa.

Vuosi 1926 oli Töölön Wesan jalkapalloilulle läpimurron vuosi. Joukkue voitti ensimmäisen Työväen Urheiluliiton mestaruutensa. Eläintarhan kentällä pelatussa loppuottelussa kuusisataa katsojaa näki ”henkselipaitaisten” lyövän Turun Weikot 1–0. Fredriksbergin Tovereita vastaan viisi vuotta aikaisemmin tasapelin pelanneesta joukkueesta olivat mukana vielä Pasi Koski, Ernst Grönlund, Tauno Speeti, Arthur Nyström, Väinö Forsten ja Urho Silander. Uusiina pelaajina mestareiksi kruunattiin Toivo Nyström, Reini Hurme, Ragnar Granath, Heikki Vilenius ja Einar Lindholm.

Epävakaita aikoja

Kaksikymmenluvun alkuvuodet olivat epävakaita aikaa Töölön Wesan arjessa. Seuran viidennentoista toimintavuoden 1921 kerrotaan olleen edellistä huomattavasti vilkkaampi. Iltamiakin Wesa järjesti yhteensä viisitoista, ja seuran kaluston arvoksi laskettiin 6 223 markkaa (1.660 euroa). Johtokunta uurasti kolmessakymmenessä kokouksessa, kävi juhluvuoden kunniaksi valokuvassa ja vietti vuosijuhliaan joulupäivänä.

Kaksi vuotta myöhemmin toimintakertomus toteaa, että ”jotakin erikoista mainittavaa ei seurallemme ole viime vuoden kuluessa tapahtunut, ellemme ota huomioon asutopulaa, joka on seuraamme kohdannut useamman kerran ja on ylössanottuna

*Reini Hurmeen pitkä ura Töölön Wesassa alkoi seuran ensimmäisellä
Työväen Urheiluliiton jalkapallomestaruudella 1926 (Suomen Urheilumuseo, Kuva-arkisto).*

huoneet talon puolesta kesäkuun 1. päivään 1924”. Johtokunta kokoontui neljäkymmentä kertaa, ja pöytäkirjojen vuoden viimeinen pykälä on järjestyksessään 258.

Jostakin syystä – väsymyksestäkö – seuraavana vuonna ei tahtonut löytyä halukkaita johtokuntaan ja huvitoimikuntaan. Vasta kolmannessa vuosikokouksessa saatiin kasaan johtokunta, ja vasta toukokuussa syntyi seuran taloudelle tärkeä huvitoimikunta.

Töölön Wesan toimintakertomukset antavat kuvan seuran toiminnasta. Paljon riippuu varmasti siitä, minkä luonteinen on seuran sihteeri, joka kertomuksen on kirjoittanut. Kolmikymppinen viilari Emil Lusenius, joka kirjoittaa vuodesta 1924, tuntuu näkevän maailman mieluummin synkässä kuin iloisessa valossa. ”Mitään valaisevampaa ei tällä vuodella ole tapahtunut, seuran jäsentenvälisistä kilpailuista, nekin ovat aivan huonolla kannalla, jäsenet eivät ole olleet huvitettuja kilpailla”, hän kirjoittaa. Täyslaidallisen Lusenius lataa alkuvuoden sihteerinä toimineen J.A. Saaren suuntaan, joka ”ei ole hoitanut tehtäviään tyydyttävästi, on hyvin valitettavaa, että esimerkiksi seuran jäsentenvälisiä kilpailupöytäkirjoja ei ole useammista muistutuksista huolimatta saatu häneltä, josta luonnollisena seurauksena on, että jäsentenvälisiä palkintoja ei voida jakaa hiihdossa ja painissa”.

Töölön Wesan tilanne oli vaikea. Uusi puheenjohtaja Oskar Hytönen kuvaa vakavin sanoin seuran kamppailua olemassaolosta ja kehottaa joka miestä tekemään parhaansa. Myös muut työväen urheiluseurat tuntuvat olevan ahdingossa. Kullervo kutsuu kaikki seurat kokoukseen, jossa pohdittaisiin, voisivatko jotkut seurat yhdistyä, ”trustiutua”, kuten kutsussa sanotaan.

Johtokunnan kokousten määrän romahdaminen kolmeentoista kertoo myös siitä, että kolmannessa vuosikokouksessa kokoon

punnerretun johtokunnan wesalaisuus oli huomattavasti aikaisempaa laimeampaa.

Valoa ei näkynyt tunnelin päässä seuraavakaan vuonna 1925. ”Tällä kertaa on seura aivan kuin tuuliajolla”, Lusenius kirjoittaa. Hän näyttää kokonaan unohtaneen, että Albert Siponen paini hopeaa Frankfurt am Mainin työläisolympialaisissa, että seuran jalkapalloilijat voittivat Helsingin piirin mestaruuden ja että Ernst Grönlund valittiin ensimmäisenä wesalaisena työläisolympialaisissa pelanneeseen liittojoukkueeseen.

Työläisurheilu ahtaalla

Kansalaissodan haavat ammottivat verisinä pitkälle sotien jälkeisiin aikoihin asti. ”Porvarille” Työväen Urheiluliiton perustaminen oli punainen vaate. Monet katsoivat työväen urheiluliikkeessä piilevän uuden ”kapinan” siemenen. Eduskunnassa pidettiin useita hurmahenkisiä puheita työläisurheilun uhasta laillista yhteiskuntajärjestystä vastaan. Kokoomuksen kansanedustaja Heikinheimo syytti 1924 Työväen Urheiluliittoa kommunistiseksi ja vaati TUL:lle esitettyjen urheilumäärärahojen poistamista valtion talousarviosta. Työväen Urheiluliittoa arvosteltiin ankarasti yhteistyöstä Neuvostoliiton urheilijoiden kanssa.

Nokittelu oli molemminpuolista. ”Syvä iskumme on viha voittamaton” – porvarit ovat omaksuneet jääkärimarssin kansallislaulukseen”, väitettiin. Toisaalta suunniteltiin Kansainvälistä Venäjää vastaan pelattavan ottelun alkumarssiksi; ”Työn orjat sorron yöstä nouskaa, maan ääriin kuuluu kutsumus”.

Työväen Urheiluliiton ensimmäinen puheenjohtaja, Suomen urheilukuningas 1907 ja 1909 sekä 10-ottelun Suomen mestari vuodelta 1910, Eino Pekkala, vangittiin helmikuussa 1921 ”osallistumisestaan Suomen Sosialistisen Työväenpuolueen perustavaan

kokoukseen”. Kun Pekkala vapautettiin lokakuussa 1922, hänelle järjestettiin suuri vastaanottojuhla Helsingin Työväentalossa.

Kansalaissodasta kumpuavat ristiriidat heijastuivat myös Työväen Urheilulehden palstoilla. Valkoiseen suojeluskuntaan kuuluneet työläisurheilijat pyysivät julkisesti anteeksi hairahdustaan ja heidät otettiin jälleen työväen urheiluseuran jäseneksi. Ajan polttavia kysymyksiä olivat kuuluminen ”porvariseuraan”, osallistuminen liikkeiden järjestämiin ”propagandakilpailuihin”. Niitä pidettiin yrityksenä heikentää Työväen Urheiluliiton asemaa. Jatkuvasti esillä oli myös armeijan nuiva suhtautuminen työväen seurojen urheilijoihin, kun taas työväen urheiluseuroissa ei juurikaan suvaittu ”kapitulanteiksi”, upseereiksi edenneitä jäseniä.

Samaan aikaan suomalaisessa urheiluliikkeessä korostettiin urheilun epäpoliittisuutta. SVUL:n toisessa kokouksessa 1906 esitettiin liittoon kuuluville seuroille toivomus, että voimistelu- ja urheiluasioita ei sekoitettaisi valtiolliseen puoluetisteluun, ”sillä SVUL:llä ja politiikalla ei ole mitään tekemistä toistensa kanssa”. Myös Työväen Urheiluliitossa korostettiin monesti urheilun erottamista politiikasta.

Wesa liiton vahvoja seuroja

Seuran jäsenmäärään nähden Töölön Wesalla oli vahva edustus nuoressa Työväen Urheiluliitossa. Ensimmäisessä liittokokouksessa 1919 Kaarlo Lampila valittiin liiton korkeimman päättävän elimen, liittotoimikunnan jäseneksi. Työväen Urheiluliiton päätöksiä olivat liiton ensimmäisen vuosikymmenen aikana tekemässä Lampilan lisäksi Hemming Luotonen, Väinö Varelius (uinti), Uuno Lönn (talviurheilu), Emil Teriö (paini), Oskar Hytönen (paini), Väinö Pahlsten (paini), J. Haanpää (paini) sekä

liiton palloilujaostossa vaikuttaneet Oswald Fager, Niilo Ahlgren, Ernst Grönlund, Reini Hurme ja Toivo Nyström.

Helsingin Työväen Uimareita edustanut, mutta Wesan johtokunnassa vuoteen 1925 toiminut Varelius oli TUL:n uinnin suuria nimiä, joka edusti Suomea Sosialistisen Työläisurheiluinternationaalin (LUI) vesiurheiluvaliokunnassa. Hän toimi Suomen uintijoukkueen johtajana Frankfurt am Mainin työläisolympialaisissa 1925.

Töölön Wesa osallistui voimiensa mukaan Työväen Urheiluliiton jokapäiväiseen toimintaan. Kun liitto järjesti merkkien myynnin Prahan ensimmäisten työläisolympialaisten (1921) aiheuttamien kustannusten kattamiseksi, Wesa oli mukana myyntiponnisteluissa. Osallistuminen TUL:n Helsingin piirin järjestämään keväiseen Helsingin ympärijuoksuun sekä TUL:n talvi- ja kesäurheilupäiville oli kunnia-asia seuralle. Wesan johtokunta käsitteli huolellisesti myös TUL:n liitto- ja piirikokouksissa käsiteltävät asiat ja päätti äänestyskäyttäytymisestä etukäteen.

Kun 1921 havaittiin, että Oskar Hytönen oli laiminlyönyt osallistumisensa piirin toimintaan, häntä paheksuttiin. Samanlaista närää aiheuttivat myös seuran jäsenet, jotka 1923 osallistuivat porvarien järjestämään propagandahiihtoon. Syyllisten nimet ilmoitettiin piiritoimikunnalle, joka julisti Oskari Lampisen, Karl Lindströmin ja Erkki Kosken kilpailukelvottomiksi.

Työväenliikkeen keskeisiä arvoja oli myötätunto heikommassa asemassa olevia tovereita kohtaan. Työväen Urheiluliitto teki kaikkensa avustaakseen vankileireillä olevia tovereitaan. Töölön Wesan huvitoimikuntakin järjesti 1923 iltaman, ja painija Hugo Ahlbergille annettiin tehtäväksi kerätä lahjoituksia vankien avustamiseksi. Rahaa saatiin kokoon 120 markkaa, nykyrahassa runsaat 300 euroa.

Vuonna 1910 rakennettu Hippodromi Läntisen Viertotien ja Toivon huvila-alueen välissä nykyisen Kisahallin paikalla tarjosi sirkusesityksiä, painikilpailuja ja nyrkkeilyotteluja (Helsingin Kaupunginmuseo, T.Toivanen).

Vaikka Työväen Urheiluliiton liittotoimikunta katsoi, että suojeluskuntaan kuuluminen ei sinänsä ollut rikos, Wesa erotti 1921 jäsenyydestään Udalf Fagerin, koska tämä oli liittynyt suojeluskuntaan. Kaksikymmenluvun lopulla seurasta erotettiin Emil Kanerva, ”koska tämä oli kapitulantti”. Päätöksen katsottiin myöhemmin olleen epävirallinen, ja Kanerva hyväksyttiin edelleenkin Wesan jäseneksi.

Sen sijaan Wesan johtokunta ei nähnyt aiheita toimenpiteisiin, kun piiri kirjelmässään käsitteli armeijan vihamielisyyttä työväen urheiluseuroja kohtaan.

Kivitalot valtaavat Töölön

Töölön puiset huvilat saivat vähitellen väistyä monikerroksisten kivitalojen tieltä. Kerrostalojen rakentaminen aloitettiin Etu-Töölöstä ja vuosikymmenen mittaan

kivitalot levittäytyivät kauas Taka-Töölön rajoille. Ensimmäinen tehokkaan rakentamisen kausi osui 1910-luvulle. Vauhti hiipui vuosikymmenen lopulla kiihtyäkseen jälleen 1920-luvun puolivälissä.

Esimakua tulevasta Humaliston asukkaat saivat jo 1905, kun raitioyhtiön työläiset menivät lakkoon. Yhtiö erotti heidät ja palkasi uuden henkilökunnan ruotsinkieliseltä rannikkoseudulta, etupäässä Sipoosta. Yhtiö rakennutti heille asuintalon, jota nokkelat työläiset alkoivat pian kutsua Sipoon kirkoksi.

Kammiokadun ja Ruusulankadun kulmaan syntyi Taka-Töölön vanhin kivinen asuintalo 1911. Töölön Wesan jalka- ja jääpallossa kunnostautuneiden Frans ja Leo Karjaginin perhe asui Vänrikki Stoolinkadun ja Apollonkadun kulmassa sijainneessa kerrostalossa, joka valmistui 1913 Bergan huvila-alueelle.

Kun Töölön alueella 1900-luvun alussa asui runsaat 3 000 asukasta, toisen rakennusvaiheen lopulla 1930 töölöläisiä oli jo yli 37 000. Huviloiden Töölössä suurin osa asukkaista toimi teollisuuden ja käsityön palveluksessa. Kerrostalojen myötä Töölöstä tuli virkamiesten ja keskiluokan toimihenkilöiden suosima kaupunginosa.

Sateisella Eläintarhan kentällä pelattu loppuottelu oli kiivasta taistelua. Suomen

”Toinen Helsingin piirin mestaruudesta otteleva joukkue” oli Kullervo, jota kohtaan wesalaiset eivät tunteeneet minkäänlaista toverirakkautta. Wesalaisten käytöstä voi tulkita, vaikka ei hyväksyä, sillä, että he olivat pystyneet katkaisemaan Kullervon kuusivuotisen valtakauden TUL:n jalkapallossa. Lisäksi Kullervoa pidettiin suurseurana, joka vaikutti jatkuvasti Wesan kaltaisen pikkuseuran kannalta kielteisiin päätöksiin.

Työväen Urheiluliiton jalkapallomestarit vuosilta 1935 ja 1936. Vasemmalta Bertel Back, Aarne Davidsson, Voitto Tiilikainen, Eino Ahlberg, Arthur Nyström, Eino Kortelainen, Reini Hurme, Tauno Raunio, Erkki Laaksonen, Uljas Nyrövaara, Uuno Parkkinen ja Viljo Helinen (Suomen Urheilumuseo, Kuva-arkisto).

liiton johtavissa elimissä. Kun naapuriseurala vielä kerrottiin olevan taloutensa tukena kivitalon kokonainen kerros, tiukan markan ikeessä taistelevan Wesan kateuden voi ehkä ymmärtää. Näiden kahden työläisseuran vihamielinen suhde löi joka tapauksessa leimansa pääkaupungin työväen jalkapalloiluun vielä pitkään – sekä kentällä että kabineteissa.

Kansainvälisillä kentillä

Kun Ernst Grönlund ensimmäisenä wesalaisena valittiin TUL:n liittojoukkueeseen Frankfurt am Mainin työläisolympialaisiin 1925, Wesan mestaruuden jälkeen kansainväliset kentät avautuivat myös muille Wesan pe-

laajille. TUL:n joukkueen vieraillessa Saksassa 1927 Wesasta olivat mukana Grönlundin lisäksi Heikki Vilenius, Väinö Forsten, Toivo Nyström ja varalla Ragnar Granath – kaikki edellisen vuoden jalkapallomestareita.

Töölön Wesa yritti kehittää myös omia kansainvälisiä yhteyksiään. Työväen Urheiluliitolta pyydettiin 1927 toukokuussa lupaa olla suhteissa virolaisen Sportin kanssa. TUL:n vastaus oli kielteinen, eikä joukkue voinut matkustaa Tallinnaan. Seuran puheenjohtaja Oswald Fager, joka edusti ruotsinkielisiä seuroja TUL:n liittotoimikunnassa, sai luvan neuvotella yhteistyöstä jonkin ruotsalaisen seuran kanssa, mutta hankkeesta ei syntynyt mitään. Vuoden lopulla jääpallojoukkueen suunnittelema

matka Neuvostoliittoon oli myös siirrettävä tuonemmaksi.

Töölön Wesan jalkapalloilijoiden harjoitusolosuhteet paranivat olennaisesti 1927 seuran saadessa harjoitusvuorot Pallokentältä kolme kertaa viikossa. Tiukasta taloudenpidosta kertoo se, että seura maksoi harjoituskorteista yhden neljänneksen, pelaajat omasta kukkarostaan loput.

Talvinen kuningaspeli

Ilvar Wilsman kirjoitti Suomen Urheilulehdessä jo 1902: ”Kenttiä ja jäitä on kaikkialla tavattavissa ja Helsingin sporttikaupoissa saadaan helposti tarvittavat välikappaleet: nuorista tehtyjä palloja sekä toisesta päästään vääräksi taivutettuja mailoja.” Jääpallosta tulikin nopeasti suosituin talvipeli. Viipurilaiset kertoivat, että heidän Hockeyklubinsa oli pelannut uutta peliä jo 1900 pietarilaisten kanssa. Vuonna 1907 jääpallo otettiin juuri perustetun Suomen Palloliiton ohjelmaan. Koska jalkapallo pysyi kesälajina pitkälle 1970-luvulle asti, jalkapalloilijat ripustivat kenkäänsä naulaan syksyllä sarjojen päätyttyä ja kaivoivat esiin luistimet ja mailat odottaen jättä.

Työväen Urheiluliitossa jääpallon tarina on jalkapalloa nuorempi. Vasta vuotta 1924 voidaan pitää työläisten jääpalloilun alkuvuotena. ”Vähävaraisten työläisurheilijain on hankala hankkia ja pitää kunnossa tarvittavia mieskohtaisia pelivarusteita, ja kelvollisten luistinratojen ylläpito on monilla suuremmillakin paikkakunnilla TUL:n seuroille suorastaan ylivoimainen tehtävä”, todetaan Töölön Wesan 30-vuotisjuhlauskaisussa.

Yhden Työväen Luistinatorayhtiön osakkeen ostoa marraskuussa 1921 voidaan pitää Töölön Wesan ensimmäisenä toimenä talviurheilun – luistelun ja jääpallon – harjoittamiseksi. ”Hyväksyttiin palloilijoiden anomus

ostaa yksi jääpallo ja polvisuojukset” – johtokunnan päätös tammikuulta 1925 merkitsi jo ryhtymistä tosi toimiin. Seuraavan vuoden alussa Wesa ilmoittautui Kullervon järjestämiin jääpallokilpailuihin, ja marraskuussa johtokunta keskusteli luoton antamisesta Heikki Vileniukselle ja J.A. Saarelle luistimien ostoa varten. Tammikuussa 1927 juuri seuraan liittyneelle Armas Karhuselle lainattiin 26 markkaa (7 euroa) villahatun ostoa varten. Vuoden lopulla Arthur Nyströmille, J. Wahlströmille, Leo Karjaginille, Tapani Rauniolle, Arvo Ståhlbergille ja V. Scholinille myönnettiin oikeus ostaa osamaksulla luistimet. Samalla hankittiin 10 mailan vartta, 12 mailan päätä, pari maalivahdin suojuksia, viisi jääpalloa, puoli kiloa liimaa ja narua. Ernst Grönlund lupasi tehdä mailat, palkkana 10 markkaa (3 euroa) kappale. Piirin jääpallosarjoihin ilmoitauduttiin kahdella joukkueella. Osamaksulla luvattiin vielä luistimet V. Aksenjoffille, K. Hedbergille, H. Lundströmille, A. Puhakaiselle, Aarne Vepsäläiselle ja Kaarlo Grönforsille.

Vuoden 1928 alussa Frans Karjaginia avustettiin luistimien hankinnassa. Ennen jääpallomestaruudesta helmikuussa pelattavaa ottelua joukkueelle tilattiin neljä litraa maitoa.

Panostukset jääpalloon kannattivat. Töölön Wesa voitti Työväen Urheiluliiton jääpallomestaruuden 1927–1928 lyömällä Kullervon loppuottelussa 7–4. Joukkueessa pelasivat Arvo Karhunen, Tauno Speeti, Aarne Vepsäläinen, Ernst Grönlund, Arthur Nyström, Valde Virtanen, Heikki Vilenius, Väinö Forsten, Frans Karjagin, Reini Hurme ja Arvo Ståhlberg. Kaikki olivat jalkapalloilijoita, jotka edellisenä vuonna olivat voittaneet TUL:n jalkapallomestaruuden.

Loppuottelun varsinainen peliaika päättyi 4–4, mutta Ernst Grönlundin johdolla Wesa onnistui kääntää ottelu edukseen jatkoajalla.

*Helsingin ja Viipurin joukkueet jääpallon kaupunkiottelussa Pallokentällä 1916
(Suomen Urheilumuseo, Kuva-arkisto).*

Töölön Vesan jääpallojoukkue 1920-luvun lopulta (Keijo Tamminen).

Tunteet kuohuivat nytkin. Pelin lähestyessä loppuaan ja Wesan ottaessa yliotteen Kullervon kannattajat alkoivat poistua katsomosta. ”Joku yleisöstä oli uskaltanut ennustaa että Wesa voittaa ja julkilausunut jollekin tuntemattomalle henkilölle joka ilman muuta läimäytti vasten kasvoja, että veri alkoi nenästä vuotaa”, kirjoitetaan Wesan vuosikertomuksessa. ”Toivon, ettei seuramme jäsenistä ainaakaan näin pitkälle menevää seurakiihkoilua löytyisi”, seuran sihteeri Reini Hurme, yksi jääpallomestareista, kirjoittaa.

Jääpallo kukoisti Töölön Wesassa. Mestaruusvuonna seuran kakkosjoukkue voitti piirin mestaruuden. Seuraavana vuonna Wesalla oli kolme joukkuetta piirin sarjoissa. Töölön Wesa hallitsi TUL:n jääpalloa kolmen vuoden ajan. Kaudella 1928–1929 Wesa uusi mestaruutensa, ja seuraavalla kaudella loppuottelussa kaatui jälleen ”vanha vihollinen” Kullervo maalein 4–3. Vuoden 1928 mestarijoukkue oli täsmälleen sama, joka voitti Wesan ensimmäisen mestaruuden. Vuoden 1929 mestarijoukkueessa uusina pelaajina olivat Sven Ekström, Kurt Weckström, Yrjö Gröndahl, Tauno Raunio, Johan Alho ja Leo Karjagin. Useimmat heistä olivat edellisen vuoden piirin mestareita Wesan kakkosjoukkueesta.

Reini Hurmeen tarkka markka

Neljätoistavuotiaana Töölön Wesaan 1922 liittynyt Reini Hurme oli 20-vuotiaana voittanut jo kaksi TUL:n mestaruutta, sekä jalka-että jääpallossa. Vuonna 1926 kahdeksantoistavuotias Hurme valittiin seuran sihteeriksi ja Wesan palloilujaoston jäsenenä ehdolle piirin palloilujaostoon. Rahastonhoitajan vaativalle postille hänet valittiin myös 1926. Alkoi vuosikymmeniä kestänyt järjestöura, mikä tekee Reini Hurmeesta yhden suurista wesalaisista kautta aikojen.

Töölön Wesan talous ei sallinut tuhlaamista, ja nuori Reini Hurme uskalsi vetää tiukkaa linjaa. Vuoden 1926 lopulla hänellä oli syytä huomauttaa Urho Silanderia maksamattomista veloista. Seuraavan vuoden alussa hän joutui toistamaan kehotuksensa, kunnes Silander maksoi pelipaitansa ja Turun ottelumatkaa varten saamansa lainan. Kun seuran taloudellinen tilanne heikkeni 1927, Hurmeen esityksestä johtokunta päätti, että Wesa ei maksa Tampereelle matkaaville pelaajille matkakuluja varojen puutteessa. Samoin kieltäydyttiin Kemin Innon 20-vuotisjuhlista ja Salon Vilppaan kilpailukutsusta. Seuran oman lipun teettäminenkin katsottiin liian kalliiksi.

Jääpallomestareitakaan Reini Hurme ei armahtanut. Jo ennen mestaruudesta pelattua loppuottelua Aksenjoffille ja Scholinille annettiin ”toverillinen” muistutus maksamattomista luistimista. Aksenjoffille annettiin koko kevät aikaa, ”koska mies on tällä hetkellä taloudellisessa rahapulassa”. Scholinille sen sijaan ei annettu armoa. Häntä vaadittiin maksamaan vähintään puolet luistinrahoista toukokuun puoleenväliin mennessä. Ellei Scholin maksa, asia annetaan perintätoimistolle ja hänet erotetaan Wesasta. Kun Aksenjoffkaan ei maksanut velkaansa, häntäkin uhattiin perintätoimistolla.

Ylimääräistä, ehkä enemmän henkistä harmia, Töölön Wesalle aiheutti seuran ”tussimestari”, painihuoneen suihkumak-suista vastaava, Onni Teittinen. Hän kavalssi seuran suihkukassan, 1 572 markkaa ja pakeni Amerikkaan 1922. Nykyrahassa Teittisen kavaltama summa oli runsaat 400 euroa. Summahan ei ollut kovin suuri, mutta asia päätettiin pitää muistissa, jos Teittinen joskus Amerikasta palaisi. Hurmeelle annettiin tehtäväksi laatia kirjelmä Teittisen kavalluksista. Se annettiin eräälle Amerikkaan matkustavalle suomalaiselle. Suhteessa

Wesan varoihin kavallus oli kyllä merkittävä. Vuoden aikana huvitoimikunnan järjestämistä neljästätoista iltamasta kertyi voittoa yhteensä 2 349 markkaa (650 euroa).

Selviytymistarina

Töölön Wesan vuosikokous 1927 pidettiin Helsingin Työväentalolla 34 seuran jäsenen läsnä ollessa. Seuran puheenjohtajaksi valittiin Oswald Fager, joka sai äänestyksessä 27 ääntä. Reini Hurme jäi äänittä ja Kalle Altti äänesti yksi kokouksen osanottaja. Sekä Hurme että Altti valittiin johtokuntaan.

Tästä kokouksesta alkoi Kalle Altin pitkä ura jalkapallon järjestötehtävissä. Hän on eittämättä vaikutusvaltaisin wesalainen suomalaisessa jalkapalloilussa. Puheenjohtaja Fagerin siirtyessä hoitamaan uudelleen toimintansa aloittaneen A.I.K:n asioita Altti valittiin virkaatekeväksi puheenjohtajaksi jo 1928. Seuran kuukausikokous kesäkuussa 1928 valitsi hänet varsinaiseksi puheenjohtajaksi. Liiton ja piirin jalkapalloilun päättäviin elimiin Altti eteni nopeasti. Helsingin piirin johtokuntaan hänet valittiin heti 1927, Työväen Urheiluliiton palloilujaostoon seuraavana vuonna.

Kalle Altti tuli Töölön Wesan toimintaan melko vanhana, 35-vuotiaana. Takanaan hänellä oli rankka kokemus suomalaisen yhteiskunnan synnytysvaikeuksista.

Kaarlo Kallenpoika Allt syntyi suutarin poikana Lammin pitäjän Tirmolan kylässä 18. joulukuuta 1892. Kaarlo teki ensin töitä renkinä, mutta muutti Helsinkiin 1912. Kotikylässään Kaarlo tunnettiin ”siivona nuorukaisena”. Koneenkäyttäjänä ja autonkuljettajana Helsingissä toiminut, kansakoulun käynyt Allt liittyi punakaartiin helmikuun alussa 1918 ja toimi aluksi vahtimiehenä rautatieasemalla ja työväentalolla. Maaliskuun alussa hänet komennettiin komppanian

mukana Karjalaan ja hän toimi osaston päällikkönä Kavatsaaren ja Hannulan asemien välillä. Hän pakeni Venäjälle huhtikuussa ja oli töissä veturinlämmittäjänä Pietarissa Suomen rautatievarikolla vuoden loppuun. Tammikuun alussa 1919 Allt ilmoittautui punaupseerikurssille ja sen päätyttyä hänet komennettiin lokakuussa tykkipatteristoon Pargalassa, sitten Diburassa. Hänet vangittiin syyskuun alussa 1920 kommunistien oppositioon kuuluvien tekemien ns. Kuu-sisen klubin murhien johdosta. Etsivän Keskuspoliisin asiakirjojen mukaan Alltille oli annettu tehtäväksi Kullervo Mannerin murhaaminen. Sitä tehtävää Allt ei koskaan suorittanut. Marraskuussa Allt vapautettiin ja hänet komennettiin Kaukasiaan Perekoopin kaupungin lähelle tykkipatteristoon. Vapautukseen venäläisten sotapalveluksesta Allt pyrki punaupseerien jatkokurssille Pietariin. Saavuttuaan Pietariin huhtikuussa 1921 hän ei ilmoittautunut suomalaisten sotilasjärjestöön, vaan pakeni salaa Suomeen. Pietarissa Allt elätti itseään toreilla ostaen ja myyden. Hän asui keski-ikäisen leskirouva Enrothin luona osoitteessa Astrakanskij prospekt 30, asunto 13. Kun Alltia kuulusteltiin Kellomäellä elokuussa 1921, ei löytynyt mitään syytä asettaa häntä syytteeseen, ja hänet päästettiin vapaaksi. Punaupseerina hänet pantiin kuitenkin jatkuvan silmälläpidon kohteeksi. Kuulustelut Helsingissä marraskuussa 1922 eivät myöskään tuoneet esiin mitään Kaarlo Alltia raskauttavaa. Epäiltiin kyllä, että hänet oli lähetetty Suomeen salaisiin tehtäviin. Allt kiisti kaiken, myös osallistumisen ryöstöihin ja murhiin kansalaissodan aikana. Allt kertoi saaneensa tarpeekseen kommunismista. Papereihin merkittiin: Ei toimenpiteitä.

Helsingissä Allt oli töissä ensin autokoulussa ja korjauspajassa, sitten Ojalan sähköliikkeessä ja kuorma-auton kuljettajana Suomen Petroolintuonti Oy:ssä.

Kalle Altti teki pitkän päivätyön Töölön Wesassa. Seuran jäseneksi hän liittyi 1926, seuran puheenjohtajana hän toimi yhteensä yli kymmenen vuotta. Yli kahden vuosikymmenen ajan Altti toimi Työväen Urheiluliiton Helsingin piirin puheenjohtajana ja Suomen Palloliiton varapuheenjohtajana hän oli vaikuttamassa suomalaisen jalkapalloilun yhdentymiseen (Suomen Urheilumuseo, Kuva-arkisto).

Kaarlo Alttia koskevassa Etsivän Keskuspoliisin kansiossa on lukuisia poliisin apureiden raportteja. Niitä ei voi pitää kovin luotettavina, koska useinkin ilmiäntajat korostivat asioita, jotka osoittivat heidän toimineen tehokkaasti silmälläpitourakassaan. Esimerkiksi vuoden 1923 lokakuussa ruutupaperille kyhättyssä raportissa Altin kanssa asunut ilmiäntaja kertoo Altin kehuneen bolsevikkeja ja kehottaneen jokaista työläistä liittymään kommunistiseen puolueeseen.

Poliisin urkkijan Elin A. Rundmanin raportti vuodelta 1926 vaikuttaa luotettavammalta. Altin todetaan ajaneen aikanaan henkilöautoa no. N 451, sen jälkeen Helsingin Puhtaanapitolaitoksen kuorma-autoa no. 1631. Hänen osoitteekseen ilmoitetaan Läntinen Viertotie 21–23. ”Ei ole käynyt selville, että olisi viime aikoina julkisesti ottanut osaa kommunistien toimintaan. Mitä tulee Altin seurustelupiiriin, käsittää se pääasiallisesti vanhempia työläisiä”, raportti kertoo.

Vanhan polven vesalaiset muistavat Kalle Altin ”Korkki-Kallena”, miehenä, joka osasi pulpahtaa pinnalle kiperimmistäkin tilanteista. Altin Venäjän kokemukset ovat tästä kyvystä hyvä todistus. Nuorena punaupseerina hän sai myös tehokkaan rokotuksen kommunismia vastaan. Se heitti hänet työväenliikkeen oikealle siivelle, työväen urheiluliikkeen kahtiajaon ”oikeistososialidemokraattisen” linjan vahvaksi tukimieheksi. Suomen sosialidemokraattiseen puolueeseen Kalle Altin tiedetään liittyneen 1927.

Mitään suuria urheilusaavutuksia Kalle Altilla ei ole tilillään. Olivathan rankat Venäjän vuodet ehkä kuluttaneet nuorukaisen olemusta niin, että huippusaavutuksiin ei ollut mahdollista yltää. Maaliskuussa 1928 pidetyissä Wesan jäsentenvälisissä hiihtokilpailuissa hän sijoittui kolmanneksi yli 20-vuotiaiden sarjassa. Jalkapalloerotuomarinakin

Altti kokeili, mutta jätti puuhan sikseen melko nopeasti.

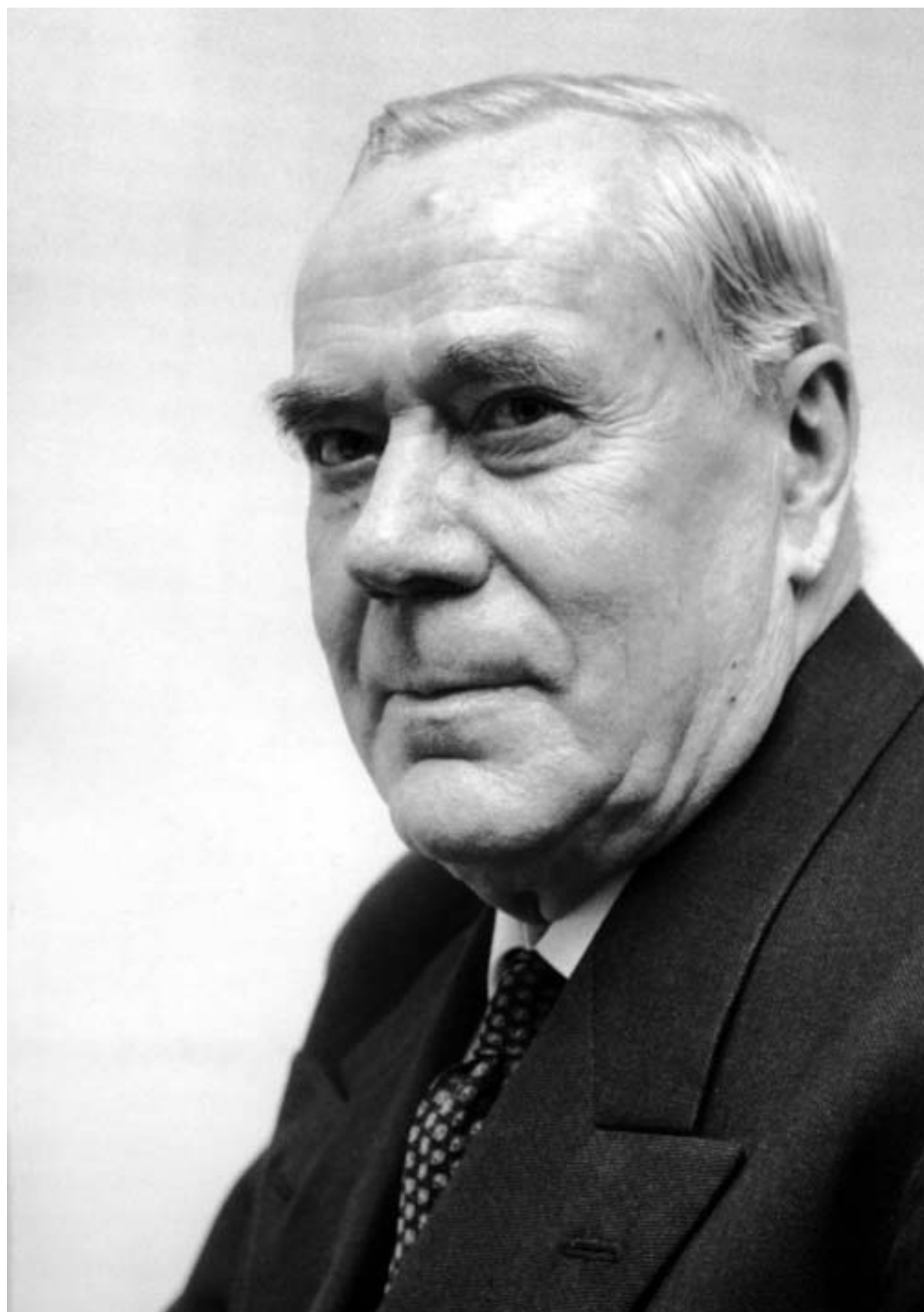
Wesan puheenjohtajuus oli kuin raken-nettu Kalle Altille. Puheenjohtajakriisi, jossa 1924 tarvittiin kolme kokousta puheenjohtajan löytämiseksi, ratkesi kuin ihmeen kautta Altin tultua seuran puheenjohtajaksi 1927. Tehtäviään laiminlyöneen Oskar Hytösen, vain vuoden puheenjohtajana toimineen Väinö Pahlstenin ja juovuspäissä seuran pikkujouluissa esiintyneen ja erotetun Vilho Laakson jälkeen tarmokas Kalle Altti vakautti Töölön Wesan toiminnan aikana, jolloin seuran jalkapalloilijat nostivat Wesan maineen korkeammalle kuin koskaan aikaisemmin.

Mestarit kapinoivat

Töölön Wesan ensimmäisiä jalkapallomestareita syytettiin epäurheilijamaisesta käyttäytymisestä vuoden 1926 loppuottelun jälkeen. Voisi ehkä sanoa, että mestaruus oli noussut nuorukaisille päähän. Korkeasta, ehkä liiankin korkeasta, itsetunnosta kertoo myös se ”kapina”, jonka mestarit nostattivat puheenjohtaja Kalle Alttia vastaan mestaruusvuoden jälkeen.

Välikohtausta on kutsuttu ”pahimmaksi myrskyksi Wesan vesilasissa, jos suljetaan pois joidenkin henkilöiden suppeapiiriset erimielisyydet, liittoloikkausten ympärillä käydyt turhan tiukat sananharkat tai miesten itsekriittillisen kiivastumisen luotetun suihkuvahdin livahdettua kassamarkkojen avulla ikiajoiksi Kanadaan”.

Operaatio Altiksi myös kutsutun ristiriidan juuret ulottuivat vuoteen 1926, jolloin alkoi Wesan mestareiden kielteinen suhtautuminen Työväen Urheiluliiton ylintä palloilujohtoa kohtaan. Jalkapalloilijoiden mielestä Wesasta olisi pitänyt mahtua liittoujoukkueeseen muitakin tuoreita mestareita

kuin Ernst Grönlund. Liiton palloilujaostossa toiminut Altti puolusti itseään sillä, että hän katsoi toimivansa koko liiton palloilun, ei yksinomaan Töölön Wesan eduksi. Altin selitys kaikui kuuroille korville, ja ristiriita jalkapalloilijoiden ja puheenjohtajan välillä kyti useita vuosia.

Olihan jalkapalloilijoilla muitakin mahdollisuuksia vaikuttaa asiaan tilanteen kärjistämisen sijasta. Vuoden 1927 vuosikokouksessa Wesan johtokuntaan valittiin jalkapalloilijat Toivo ja Arthur Nyström, varalle Väinö Forsten ja Ernst Grönlund. Kalle Altin ensimmäisessä johtokunnassa 1927 jalkapalloilijoiden eduista voivat puhua Reini Hurme, Arthur ja Toivo Nyström sekä Ernst Grönlund. Myös seuraavana vuonna jalkapalloilijat olivat enemmistönä seuran johtokunnassa.

Kapinoivat mestarit sivuuttivat sen tosiasian, että TUL:n liittojoukkue valittiin harjoitus- ja karsintaottelujen perusteella. Wesan mestaruusvuonna toukokuussa pelatussa katsastusottelussa A-joukkueessa pelasivat Urho Silander ja Ernst Grönlund. B-joukkueessa Wesaa edustivat Väinö Forsten ja Ragnar Granath, varalla oli Arthur Nyström. Saksaan kesällä matkustavan Helsingin joukkueen karsintaottelussa A-joukkueessa pelasi Urho Silander, B-joukkueessa Ragnar Granath, Väinö Forsten ja Toivo Nyström, varalla olivat Arthur Nyström ja Tauno Speeti.

Kun Wesan pelaajat jäivät pois karsintaottelusta, ”arveltiin poisjäämisellä olevan vissit tarkoituksensa”. Töölön Wesan selityksen TUL:n palloilujaostolle antoi Ernst Grönlund, joka oli karsintaottelun rajamiehenä. Selitys kaikui kuuroille korville, ja jaosto ehdotti liittotoimikunnalle, että Urho Silander, Toivo Nyström, Arthur Nyström, Väinö Forsten, Ragnar Granath ja Tauno Speeti julistetaan kilpailukielttoon loppuvuodeksi. Wesan ensimmäisen mestaruuden kannalta

oli onni, että Wesalle ankaran rangaistuksen sijaan annettiin vain vakava varoitus.

Kun valittiin liittojoukkue Venäjää vastaan syyskuussa, Wesasta mukaan kelpuutettiin Väinö Forsten ja Ernst Grönlund, varalle jäivät Arthur ja Toivo Nyström sekä Tauno Speeti. Ottelusta ei kuitenkaan tullut mitään, sillä venäläiset peruuttivat tulonsa Suomeen.

Jääpalloilussa Töölön Wesan mestarit olivat hyvin edustettuina liiton joukkueessa. Helmikuussa 1927 pelattavaan Ruotsi-otteluun valittiin Arvo Ståhlberg, Frans Karjagin, Heikki Vilenius, Aarne Vepsäläinen, Ernst Grönlund ja varalle vielä Reini Hurme.

Kesän 1927 alussa karsittiin jälleen liittojoukkuetta Saksan matkalle. A-joukkueessa pelasivat Väinö Forsten, Toivo Nyström ja Ernst Grönlund ja heitä vastassa Heikki Vilenius, Reini Hurme, Tauno Speeti, Eero Ronkanen ja varalla Ragnar Granath. Saksaan lähtevään joukkueeseen valittiin Forsten ja Grönlund, varalle Vilenius ja Nyström.

TUL:n palloilujaostossakin liittojoukkueen valinnat synnyttivät kiistoja. Yleensä meneteltiin niin, että jaosto käsitteli joukkueen pelipaikoittain, ensin valittiin maalivahti, sitten puolustajat, keskikenttäpelaajat ja hyökkääjät. Äänestettäessä liittojoukkueesta heinäkuussa 1927 Kalle Altti äänesti Wesan puolustaja Frans Karjaginin puolesta. Tauno Speeti sai neljä ääntä Reino Frin kahta vastaan. Valituiksi Wesasta tulivat Ernst Grönlund ja Tauno Speeti. Karjagin jäi varamieheksi. Palloilujaoston esitys liittojoukkueeksi käsiteltiin lopullisesti TUL:n liittotoimikunnassa. Ei ollut harvinaista, että se muutti esitettyä kokoonpanoa.

Jalkapalloilijoiden ja puheenjohtaja Kalle Altin kiista roihahti täysiin liekkeihin vuoden 1931 vuosikokouksessa. Paikalle saapui ennätyselliset 40 jäsentä ratkaisemaan ristiriitaa. Palloilijat esittivät puheenjohtajaksi Nestor

Wassmania. Hän hävisi äänestyksen Altille 16–19. Seuran johtokuntaan palloilijoista valittiin Reini Hurme, Arvo Ståhlberg, Ernst Grönlund, varalle Arthur Nyström, Arvo Karhunen ja Tauno Speeti. Kun aikaisemmin joukkueiden kapteenit oli valittu vuosikokouksessa tai johtokunnassa, palloilijoille itselleen suotiin nyt oikeus valita kapteeninsa.

Kalle Altti tunsu saaneensa epäluottamuslauseen ja ensimmäisessä johtokunnan kokouksessa hän pyysi eroa puheenjohtajan tehtävästä. Se hyväksyttiin ”toistaiseksi”. Töölön Arbetets Vännerillä helmikuussa pidetyssä ylimääräisessä kokouksessa Altin ero vahvistettiin. Palloilijat valoivat suolaa haavoihin ilmoittaen tyytymättömyytensä siihen, että Altti ylipäättään oli valittu puheenjohtajaksi vuosikokouksessa.

Meriltä yllättäen palannut Lauri Hagman valittiin puheenjohtajaksi Kalle Altin tilalle. Vältettiin useiden pelaajien uhkaamalta eroamiselta seuran jäsenyydestä. Altti ei vielä saanut synninpäästöä toiminnastaan piirin johtokunnan jäsenenä ja myöhemmin puheenjohtajana. Marraskuussa 1931 Altti pyydettiin Wesan johtokuntaan selvittämään, oliko hän tarpeeksi pontevasti ajanut seuran kantaa piirin johtokunnassa. Häneltä odotettiin paljon jyrkempiä kannanottoja seuran puolesta.

Kalle Altti oli ansainnut Korkki-Kallen lempinimensä. Arvostelusta huolimatta hänet valittiin Wesan puheenjohtajaksi tammi-kuussa 1932.

Työläisurheilu hajaantuu

Wesan ”myrsky vesilasissa” oli leutoa tuulta sen hirmumyrskyn rinnalla, joka ravisteli koko työläisurheilua 1920-luvun lopulta lähtien. Tornadon juuret ulottuvat aina vuoteen 1920, jolloin Moskovassa perustettiin Suomen Kommunistinen Puolue. Ehkä

vieläkin kauemmaksi, aina kansalaissotaan, jossa osa työväestä tahtoi parantaa olojaan kumouksellisen toiminnan avulla.

Myös kansainvälinen työläisurheilu jakautui kahtia. Luzernissa syyskuussa 1920 perustetun urheiluinternationaalin (jota Suomessa kutsuttiin nimellä SUI) vastapainoksi perustettiin Moskovassa vuotta myöhemmin Punainen urheiluinternationaali, joka meillä tunnetaan nimellä PUI. Kun kuilu kommunistisen ja sosialidemokraattisen ajatusmaailman välillä syventyi, niin tapahtui myös työväen urheiluelämässä. Punainen urheiluinternationaali julisti tehtäväkseen ”johdattaa työväen urheiluliike proletariaatin vallankumouksen palvelukseen ja rakentaa yhteistyötä sosialidemokraattisten työläisurheilijoiden kanssa, mutta paljastaa samalla ”mensevistisen” LUI:n harhaoppisuus.”

Työväen Urheiluliitossa taistelu työväen sieluista alkoi jo 1920-luvun puolivälissä. Alettiin käyttää nimityksiä kommunistit ja sosialidemokraatit. Kahtiajaon kuuma kysymys oli suhtautuminen yhteistoimintaan Neuvostoliiton urheilijoiden sekä Moskovan johtaman PUI:n kanssa. Töölön Wesan näkökulmasta myrskyn silmänä oli osallistuminen Moskovan spartakiadeihin 1928.

Elokuun alussa 1928 Helsinkiin saapui Leningradin metallityöläisten jalkapallojoukkue, jota vastaan asettui etupäässä Jyryn ja Wesan pelaajista koottu joukkue. Työväen Urheiluliitto kielsi ottelun pelaamisen, koska siltä ei ollut anottu lupaa ottelun järjestämiseen. Metalliteollisuusneuvoston urheilutoimikunta ihmetteli: ”Eihän herran nimessä ammatillisten järjestöjen tarvitse pyytää lupaa muilta kuin omalta keskusjärjestöltään.” ”Kun tähän otteluun ei ole pyydetty liittomme mitään lupaa, ei liittomme jäsenillä ole oikeutta ottaa siihen osaa”, liitosta vastattiin.

Töölön Wesasta ottelussa pelasivat Ernst Grönlund, Väinö Forsten, Tauno Speeti,

*Ernst "Erkkuli" Grönlundia voidaan pitää Töölön Vesan kaikkien aikojen jalkapalloilijana
(Suomen Urheilumuseo, Kuva-arkisto).*

Toivo Nyström, Eero Ronkanen ja Frans Karjagin. Työväen Urheiluliiton liittotoimikunta asetti pelaajat kuuden kuukauden kilpailukieltoon. Pelaajat olivat kuitenkin jo lähteneet omille teilleen. Moskovassa 11.–22. elokuuta järjestettyjen spartakiadien jalkapalloturnaus ja sen jälkeen tehtävä, peräti kaksi kuukautta kestävä ottelumatka olivat sellainen kiihoke, josta oli vaikea kieltäytyä. Ei sittenkään, vaikka spartakiadijoukkueen kokoamista paheksuttiin voimakkaasti. Suomen Sosialidemokraatti kirjoitti 15. elokuuta 1928: "Palloilujoukkueemme kokoon saamiseksi tehtiin mitä innokkainta työtä. Päävärvärinä esiintyi eräs jyryläinen, niin liiton palloilujaoston jäsen kuin onkin. Ehdottomasti piti joukkueeseen saada muitakin kuin jyryläisiä, puhtaasti taktisista syistä. Tämä oli helppoa kun samaan aikaan oli käynyt ankara kalastus porvarilliselta taholta varsinkin muutamia tunnettuja vesalaisia palloilijoita kohtaan. Nämä pelaajat voivat nyt tullessaan erotetuiksi TUL:sta liittyä porvarillisiin seuroihin ja sanoa syyksi, että "meidähän erotettiin". Vaikka tämä spartakiadimatka on vain tähän leirinvaihtoon sovitettua taktiikkaa."

Lehti oli oikeassa. Spartakiadijoukkueen muodosti seitsemän jyryläistä ja kuusi vesalaista pelaajaa. Ainoa "ulkopuolinen" joukossa oli Kullervon Aarne Rantanen. TUL:n liittotoimikunta erotti liitosta 7. syyskuuta kisoihin osallistuneet pelaajat.

Värväys huipussaan

Työläispalloilijoihin kohdistui valtavia paineita 1920-luvun lopulla ja seuraavan vuosikymmenen alkuvuosina. TUL:n jalkapalloilu oli nopeasti kehittynyt tasolle, joka innosti "porvariseuroja" houkuttelemaan parhaita pelaajia omiin joukkueisiinsa. Työläispelaajien siirtymistä paheksuttiin. "Todellinen

työläisurheilija ei suostu houkutuksiin", sanottiin.

Työläisjalkapalloon aluksi hyvin nuivasti suhtautunut Helsingin Sanomien jalkapallotoimittaja Eino M-o-n-i Soiniokin tunnusti 1930-luvun alussa, että Suomen Palloliiton jalkapalloilu oli saanut tuntuvaan piristysruiskeen työläispalloilijoiden siirryttyä katusulun toiselle puolelle. Wesan joukkue olisi tuskin voinut saada suurempaa kunniamainintaa M-o-n-in kirjoittaessa, että Wesa on Työväen Urheiluliiton Helsingin Palloseura, kolminkertainen Suomen jalkapallomestari 1930-luvun lopulta.

Työväen seurat tuomitsivat värväyksen, usein varsin värikkäästi. Wesan johtokunnan jäsen, toimittaja Tauno Siimes ruoski värvääjiä armottomasti: "Helsingissä ei todellakaan liene tällä hetkellä muita "puolueettomia" jalkapalloseuroja kuin Stjärnan, emigranttivenäläisten Start ja Jukolan Pojat, joissa entiset työläispalloilijat eivät esittäisi määräävää osaa... Wesa on parin vuoden aikana menettänyt "loikkareina" niin monta pelaajaa, että niistä helposti voidaan lyödä kolme varsin edustuskykyistä joukkuetta kasaan... Mainittua seuraa uhkaa jo kolmas harvennus, nyt värvätään lujasti jo niitäkin pelaajia, jotka seuran ensimmäisessä kuppauksessa pääsivät nousemaan kolmannelta joukkueesta kakkoseen ja toisessa kuppauksessa ykköseen".

TUL-lehti puolestaan kirjoitti 1931: "Mutta Vesa on joutunut sellaisen kuppauksen alaiseksi, jotta sarvia on aivan harteet täynnä. Parhaat veret on kupattu toiseen liittoon. Porvari on iskenyt suonta tästä seurasta. Sanotaan, että siinä on tarvittu aivan kosolti rahaa, ennen kuin parikymmentä pelaajaa on saatu kupattua. Yhdelle osakehuoneisto, toiselle kihlajaislahjat, kolmannelle muuta kovaa rahaa ja vielä velkakirjojakin on rustattu, niin kuin ainakin liikeasioissa."

Mustavalkoiseen kuvaan spartakiadijupakasta ja pelaajien värväyksestä voi saada muitakin värejä. Palataan elokuuhun 1928. Töölön Wesan johtokunnan kokouksessa 8. elokuuta, siis kaksi päivää ennen Leningradin metallityöläisten joukkuetta vastaan pelattua ottelua, myönnettiin pyynnöstä ero seurasta Ernst Grönlundille, Väinö Forstenille, Tauno Speetille, Toivo Nyströmille, Eero Ronkaselle ja Frans Karjaginille. Miehet osasivat ennakoida TUL:n kilpailukieltopäätöstä samoin kuin erottamistaan liitosta.

Eroanomuksesta ja sen taustoista varmasti keskusteltiin pitkään, mutta kokouksen pöytäkirjaan merkittiin lyhyesti: ”Ei mitään vastaan, ero myönnetään.” Kun sitten liitosta ilmoitettiin, että pelaajat oli julistettu kilpailukelvottomiksi ja heidät pitäisi erottaa seurasta, liitolle ilmoitettiin heidän jo eronneen oma-aloitteisesti. Wesan ei myöskään tarvinnut ryhtyä toimenpiteisiin liiton erotettua pelaajat spartakiadeihin osallistumisen takia.

Hufvudstadsbladet hehkutti tammikuun alussa 1929: ”Kamraterna får stadens kanonelva” ja ennakoi Grönlundin, Forstenin ja Karjagin siirtymistä HIFK:n jääpallo- ja jalkapallojoukkueeseen. Siirto ei kuitenkaan toteutunut vielä tässä vaiheessa.

Töölön Vesa ehdotti TUL:n liittotoimikunnalle, että spartakiadeihin osallistuneet urheilijat armahdettaisiin liiton 10-vuotisjuhlien yhteydessä. Esitystä ei hyväksytty, ja vasta syyskuussa 1930 liitto hyväksyi Ernst Grönlundin liiton jäseneksi ilman rangaitusta. Myöhemmin myös Tauno Speeti sai liitolta armahduksen ja palasi Vesaan. Molemmat, samoin kuin Kullervosta siirtynyt Aarne Rantanen olivat joukkueessa, joka voitti TUL:n jalkapallomestaruuden loka-kuussa 1930. Loppuottelussa kaatui Talikkalan Toverit 3–0. Frans Karjagin pelasi jo

HIFK:ssa, Väinö Forsten Helsingin Työväen Palloilijoissa ja Eero Ronkanen oli siirtynyt Innon kautta Helsingin Palloseuraan.

Vesan pelatessa Ponnistusta vastaan 10. syyskuuta 1930 ottelun ennakkomainoksessa ennusteltiin, että Vesan joukkueessa pelaisi Ernst Grönlund, joka oli juuri hyväksytty uudelleen seuran jäseneksi. Otteluselostuksessa seuraavana päivänä todettiin, ”että Vesalta puuttui E. Grönlund, joka ennakkoilmoituksesta huolimatta ei erinäisistä syistä pelannut.” Seuraavaan otteluun syyskuun 23. päivänä ”erinäiset” esteet oli poistettu ja Grönlund esiintyi Tampereen Kisa-Tovereita vastaan Vesan valko-vihreässä peliasussa.

Vuoden 1931 myrskyisässä vuosikokouksessa, jossa palloilijat yrittivät suistaa Kalle Altin seuran puheenjohtajan pallilta, Grönlund valittiin johtokuntaan sekä komiteaan, jonka tuli huolehtia valmennuksesta kesän otteluja varten. Hänelle myönnettiin myös lainaa luistimien ostoa varten, ja maaliskuussa hän voitti Vesan jäsentenväliset luistelukisat ennen Aarne Vepsäläistä ja Johan Alhoa. Huhtikuussa Grönlund kertoo TUL-lehdelle Vesan valmistautumisesta kesän jalkapallotarjoihin: ”Harjoittelimme huhtikuussa kaksi kertaa viikossa ja pidimme viikoittain kaksi voimisteluharjoitusta. Työttömyydestäni on sellaista etua, että ajan tappaminen käy treenauksen avulla hyvin päinsä; olen laihnutun kahden viikon aikana viitisen kiloa.”

Töölön Vesa osoitti elinvoimansa. Suomen Sosialidemokraatti kirjoitti toukokuun alussa kauden kynnyksellä: ”Vesa on asettava kentälle neljä joukkuetta – hätätilassa viiskin. Sitä paitsi vielä yhden työttömien joukkueen, jossa melkein puolet on I luokan pelaajia, lisäksi ”ammattilais”joukkueen, nimittäin autonkuljettajista muodostetun. Kaiken varalta seuralla on vielä varastossa jyrkää ”old boys” joukkue, siis yhteensä seitsemän joukkuetta.”

Berliinin olympiajalkapalloiluun 1936 osallistuneessa Suomen joukkueessa pelasi kolme Töölön Wesan kasvattia. Takarivissä vasemmalta Erkki Gustafsson, Aatos Lehtonen, Pentti Larvo, Ernst Grönlund, Eino Lahti, Yrjö Sotiola, Tauno Paakkanen, William Kanerva. Edessä Kurt Weckström, Armas Pyy, Frans Karjagin, Paavo Salminen, Jarl Malmgren, Viljo Halme, Ragnar Lindbäck ja Arvo Närvänen (Suomen Urheilumuso, Kuva-arkisto).

Keväällä 1931 Ernst Grönlundin taru Vesassa päättyi. Hän pelasi viimeisen ottelunsa 27. toukokuuta ja esiintyi ensimmäistä kertaa HIFK:ssa kesäkuun 11. päivänä Helsingin Palloseuraa vastaan. Lähes kolmetuhatta katsojaa tuli seuraamaan hänen ensiesiintymistään tähtirintojen riveissä. HIFK:ssa pelasivat myös Erkkulille tutut Karjagin veljekset Frans ja Leo, joita lehtijutuissa kuvattiin järjestysnumeroilla I ja II.

Pelaajavärväyksen ensimmäinen aalto pirsti ”porvaripalloilua” merkittävästi. Vesasta siirtyneiden pelaajien jalkapallouran päätty-

tyä voitiin todeta Ernst Grönlundin pelanneen 1931–1940 kaikkiaan 37 A-maaottelua ja tehneen niissä 11 maalia. Frans Karjagin tilillä vuosina 1929–1942 on 57 A-maaottelua, ja hänen Leo-veljensä pelasi yhteensä 18 A-maaottelua vuosina 1931–1943. Vesasta HPS:aan siirtynyt Eero Ronkanen pelasi 1932–1934 neljä A-maaottelua.

Yhdeksänkymmenluvun lopulla ja uuden vuosituhannen alussa sekä Ernst Grönlund että Frans Karjagin valittiin suomalaisen jalkapallon kunniagalleriaan, Hall of Fame’iin.

Vesa ei taitu

Ensimmäistä suoneniskua seurasi pian toinen. Vuoden 1930 jalkapallomestarien joukossa olivat Valde Virtanen, Kurt ja Holger Weckström ja Johan Alho. Wienin työläisolympialaisiin Vesan mestareista valittiin Virtanen, Alho, Kurt Weckström ja Tauno Speeti. Kisojen jälkeen Virtanen, Alho ja Weckström siirtyivät porvariseuroihin. Heidän menettelyään paheksuttiin voimakkaasti: ”Raukkamaisia rintamaloikkareita, tällainen teko on sylkäisy meitä vasten kasvoja, kunniaton teko.”

Wienin kävijöiden lisäksi Vesan johtokunta erotti seurasta Holger Weckströmin, Yrjö ja Erkki Gröndahlin ja Kalle Raskin syyttäen Gröndahlia ja Raskia pelaajien värvääjiksi.

Toisessa suoneniskussa Vesa luovutti porvarijalkapallolle Kurt Weckströmin, joka 1931–1943 pelasi KIF:n ja HJK:n pelaajana 34 A-maaottelua. Johan Alhosta kasvoi eräs Suomen kaikkien aikojen erotuomareita. Hän on tuominut 9 A-maaottelua, 4 B-maaottelua ja 2 alle 23-vuotiaiden maaottelua. Alho toimi kansainvälisenä FIFA-erotuomarina kahteen otteeseen 1941–1956 ja 1958–1961.

Työväen Urheiluliiton jalkapalloilun kärkekamppailussa Töölön Vesa joutui vetämään henkeä muutaman vuoden ajan. Töölön nuorista kasvoi kuitenkin pian uusi sukupolvi, joka nousi huipulle 1930-luvun toisella puoliskolla.

Piikki lihassa

Aikakirjat eivät selitä jännitettä, joka vielä 1930-luvun alussa vallitsi Töölön Vesan ja Helsingin Kullervon välillä. Muistamme Vesan ensimmäisen jalkapallomestaruuden, jonka jälkimainingeissa vesalaisia arvosteltiin epäurheilijamaisesta käyttäytymisestä.

Suomen Sosialidemokraatti pohti ongelmaa kesäkuussa 1931 Kullervon lyötyä Vesan 1–0: ”Seurojen välillä vallitsee suorastaan sairaalloinen jännitys. Molempien jalkapallojoukkueet voivat pelata hillitysti mitä muuta joukkuetta vastaan hyvänsä, mutta kun ne joutuvat keskenään kilpasille, on kaikki maltti hävinnyt kuin tuhka tuuleen ja käydään peliin kuin vihollista vastaan konsanaan.”

Nimimerkkiä Tasi käyttävä Vesan johtokunnan jäsen Tauno Siimes puolestaan kirjoittaa: ”Luulemme muuten, että (piirin) palloilujaostolle tulee melko hankalaksi saada erotuomareita syksyllä kaikkiin alemman luokan otteluihin: tarkoitamme niitä joissa Vesan joukkueet ovat toisena osapuolena. Tietääksemme jo useampi näissä otteluissa toiminut erotuomari on palloilujaostolle ilmoittanut kieltäytyvänsä enää menemästä Vesan pelejä tuomitsemaan. Mistä tämä johtuu? Syynä on Vesan kannattajajoukon eläimellinen mölinä ja erotuomarille rähiseminen kentän laidalta.”

Osansa, ehkä ei niinkään pieni, Vesan ja Kullervon vihollisuuteen oli myös sillä, että töölöläiset ja sörkkäläiset pojat tapasivat järjestää kiivaitakin tappeluja Humalalahden takaisissa metsiköissä.

Pakinassaan ”Yksi ilta Elannossa”, joka luettiin Vesan vapputansseissa 1931, Siimes kuvaa elävästi vesalaisten tunnelmia:

”Turuntie 42, Elannon toisen luokan ravintolassa vallitsee tuttu vesalaistunnelma. Nuoremmat vesalaiset istuvat pöydissään ja pitävät tavanmukaista suuriäänistä rähinäänsä haukkuen Kullervon futissakkia. Ikkunan puoleisessa pöydässä istuvat Bösse, Tuuta, Raara, Penna, Jorkka, Suli, Yrkka j.n.e. Adia ei näy aluksi, mutta Bössen takaa kuuluva äkkinäinen naurunrähäkkä, joka muistuttaa orihevosen tunteiden ilmaisua, kun tamma ilmestyy sen näköpiiriin, ilmaisee Adinkin

olevan läsnä. Altin Kalle on eristäytynyt omaan ylhäiseen yksinäisyyteensä ja lukee tärkeän näköisenä uutista Arsenal-joukkueen ottelusta West Bromwichia vastaan. Vatasen Ema luo kaipaavia katseita kassarouvaan (ei toki rouva Alttiin, mikä pahemman välttämiseksi heti mainittakoon), sillä Emil on hiljattain rakastunut onnettomasti johonkin naiseen eikä senvuoksi kerro tavanmukaisia irstaisia juttujaan. Lyhyesti, muutamalla sanalla sanoen, Elannossa vallitsee tavanomainen vesalaistunnelma. Nimimerkki Tasin tulo kahvilaan ei täten herättänyt mitään erikoista huomiota. Alfred Busk tosin heti Tasin sisään astuessa räjähti kammottavaan nauruun, mutta siihen tottuneena Tasi riisui vain tyyneesti päällystakkinsa ja tilasi tuhlaavaan tapaansa koko kupin kahvia. Kohta kun Klaara tuli kahvin kera, ilmestyi Vatanen paikalle, tempasi markan vastakuitin julmasti hymyillen itselleen ja kätki sen lompakkoonsa tyytyväisyydestä äristen. Tuskin oli Tasi saanut kahvin juoduksi, kun ovi-aukosta työntyi sisään vihreä sadetakki ja sen sisässä tietysti R. Hurme. Hän oli levottoman näköinen ja kävi istumaan pöydän ääreen. Kun Klaara kysyi, että 'mitä sais olla', niin Reiska sanoi lyhyesti 'ei mitään', sillä hän ei tilaa Elannossa koskaan mitään. Kaikkien katseet kääntyivät Hurmeeseen, sillä kaikki näkivät hänellä olevan taas tärkeitä uutisia. Hurme piti kymmenen minuutin taidepaussin, löi sitten hattunsa pöytään ja sanoi: "Taas meinataan piirissä sortaa meitä. Minä kuulin Fagerilta, että Leskinen oli sanonut, että Erkkuli oli sanonut, että me skulataan ensi sunnuntaina niin kivasti kuin voidaan, mutta minä sanosin heti Fagerille, että kyllä Vesa skulaa ensi sunnuntaina vielä paremmin. Mun mielestä piiriin johtokunnassa on jotakin mätää, kun Fageri sanos, että Vesan pitää skulata niin kuin voi, mut mä sanosin heti Fagerille, että me skulataan tietysti niin

kuin me tahdotaan. Ja kun Fageri sanos, ett' meinaatteks' te panna sille Kullervolle päihin, niin mä sanosin heti, ett' tietysti me pannaan Kullervoa turpiin. Mutta sitten Fageri sanos' ett' piirissä on päätetty, ettei saa ketään panna liikaa turpiin heti alussa. Niin mä sanosin siihen, ett' se on meirän asia. Ja mä ehrotan, ett' tää asia otetaan heti johtokunnassa esille ja pannaan piiriin vastalause. Tasi saa sitten kirjoittaa heti piiriin ja haukkua Fageria ja sanoa, ett' Vesa pelaa niin kuin tahtoo eikä niin kuin voi.

R. Hurmeen ehdotusta tervehdittiin valtavalla riemulla. Nuoret vesalaiset ratkesivat raivoisaan meluun ja alkoivat heti haukkua Kullervoa suurella ponnella. He rauhoittuvat vasta kun Suli oli sanonut, että 'olkaa kundit nyt vähän hissukseen'. Hurme meni heti Tasin kimppuun ja rupeasi vaatimaan, että Tasin on kirjoitettava piiriin heti samana iltana. Tasi ei voinut vastustaa Hurmeen managerimaisia esityksiä, vaan kaivoi, tosin vitkastellen ja ikään kuin hengessä vastustellen, palttoonsa povitaskusta kynän ja paperia.

Mutta silloin Nestor Wassman, joka oli tullut Reiskan perässä sisään, avasi suunsa ja sanoi vilkkaasti:

– Tierätteks' mitä. Minä ja Ärkkuli...

– Minä ja Ärkkuli, matkivat nuoret vesalaiset Wassmania (huomaa, mitä sanoo sananlasku: 'Parraton nuorukainen on röyhkeä').

– Minä ja Ärkkuli, jatkoi Nestor Wassman painokkaasti, oltiin eilen vähän vandraamassa. Ensi me käytiin Eläintarhassa ja siellä tuli vastaan Nylundin Kurre ja se sanoi Ärkkulille, että 'kom nu Ärkkuli till oss', mutta mä sanoin heti Ärkkulille, että kuule, nyt se Kurre vokottaa sua taas, lähdetään vekk! Ja sitten kun me käveltiin taas, niin tuli Matti Aalto ja se sanoi Ärkkulille, ett' om herr Grönlund bara sku komma till Kiffen, so ska vi ses... mutta minä ja Ärkkuli käveltiin pois. Ja koko matkan niitä värväriä tsuppaa meirän peräs-

sä, mutta minä sanoin joka kerta Ärkkulille, että kuule Ärkkuli, sä olet rehti kaveri, eiks' lähetä meille. Ja sen mä vaan sanon, että Ärkkuli on rehti kundi ja aina se on mun kanssa. Mä lährenkin taas Extraan, Ärkkuli venttaa mua siellä. Ja tiedät sä Tasi mitä? Älä kirjoita piiriin. Tieräks' mitä varten?

–En mä vaan tiedä, sanoi Tasi ja silmäsi Wassmania pöllösti silmälasiansa takaa.

– No eks' ny tierä mitä varten? Katos mä sanon Ärkkulille ja Taukalle, että me pelaetaan niin kuin me tahrotaan eikä niin kuin piiri tahtoo. Taukka on kans' rehti kundi. Sano vaan mulle ja Ärkkulille ja Taukalle paljonko Kullervon pitää saada mottiin, niin me, minä, Ärkkuli ja Taukka kyllä pannaan Kullervoa mottiin. Tieräks' mitä varten? Sitä varten, että Kullervon kundit oli viime kesänä niin polleita, ja sano, että mitäs niistä Taukoista ja Ärkkuleista. Mutta ne saa nährä mitä ne on puhunut. Mutt' nyt mun täytyy mennä Extraan. Tierätteks' mitä varten? Sitä varten, että Ärkkuli ja Taukka venttaa mua siellä. Moi vaan Tasi ja Reiska!

Ja lopetettuaan suuren puheensa Nestor lähti ulos eikä välittänyt, vaikka nuoret parrottomat vesalaiset huusivat hänen jälkeensä: 'Tieräks' mitä varten?

–Jaa, jaa, sanoi Reiska Wassmanin lähdettyä. Jollei sentään kirjoitettaisi piiriin. Mutta annetaan Tasin sentään kysyä Fagerilta, onko perää siinä, ettei Vesa saa pelata niin kuin tahtoo vaan niin kuin voi.

–Kyl' mä kysyn, lupasi Tasi auliisti ja pani paperin ja kynän takaisin taskuunsa.

Tällävälin olikin kello jo tullut 22.30. Afu päästi vielä yhden kamalan naurunräjähdysten, mutta Suli sanoi, että oles nyt jo hiljaa. Oldboysit nousivat kolinalla ylös, kahmivat pöydiltä sokeripaloja ja Elannon lappuja taskuunsa ja painoivat ulos kevätilan hämäryyteen. Toiset tulivat perässä ja sitten kun Ema oli käynyt tavanmukaisella iltavi-

siitillään panssaritornissa, hajaantui kukin kotiinsa kootakseen voimia seuraavan illan istumista varten."

Kullervo oli siis lyötävä keinolla millä hyvänsä. Kun Vesa hävisi jääpallon loppuottelussa Kullervolle 1931 niukasti 0–1, yritettiin jopa vastalauseen avulla. Vesan mielestä tulos oli mitätöitävä, koska seuralle ei ollut ajoissa ilmoitettu ottelun ajankohtaa, koska oli pelattu iltahämärissä ja koska otteluun oli määrätty epäpätevä erotuomari. Selvää oli, että liitto ei hyväksynyt vastalauseita. Vesan ja Kullervon otteluja odotettiin pelonsekaisin tuntein, ja jos ottelu sujui urheilun hengessä, todettiin "pelin olleen säädyllystä, mikä on merkittävää, kun kysymys on juuri näistä seuroista".

TUL:n Helsingin piirin jalkapallon loppuottelu 1932 kääntyi skandaaliksi pelaajien ryhtyessä toisella jaksolla nyrkkitappeluun, ja peli oli keskeytettävä varttia ennen loppua. "Meillä on menty etelän tapoihin", kirjoitti maltillisesti Uusi Suomi, kun taas Helsingin Sanomat ei säästellyt sanojaan:

"Eilinen sarjaottelu Kullervon A-joukkueen ja Vesan kesken päättyi suureen skandaaliin ja blaskiin. Pari pelaajaa "otti äijää" nyrkkien kanssa, pari muuta yhtyi leikkiin, jolloin peli yleisön viheltäessä oli kokonaan pantava poikki 15 minuuttia ennen peliajan päättymistä... On sangen uskallettua lähteä osoittamaan syyllisiä pelaajia eiliseen Pallokentän intermezzoon. Pääsyyllisen uskallamme kuitenkin mainita – sen osan yleisöstä, joka kerääntyy vastustajan maalin taakse ja sekaantuu peliin huutamalla hävyttömyyksiä pelaajille ja erotuomarille. Tässä suhteessa kunnostautui jälleen Vesan huutosakki erikoisesti. Vastustajan puolustajan tai maalivahdin haksahaessa päästettiin ilmoille sardoninen ja rietas ivanauru ja asianomaiselle singottiin persoonallisia solvauksia. Tämä, jos mikään, on omiaan

kuumentamaan pelaajia, jotka kovasta pelistä ovat jo ilmeisesti tarpeeksi lämpöisiä. Eilisessä ottelussa kyllä suurin osa kummankin joukkueen pelaajista pelasi siististi loppuun saakka, mikä heidän kunniakseen julkituotakoon. Lisäksi E. Nylund ja Hurme tekivät parhaansa oman joukkueensa hillitsemiseksi.” ”TUL:n johdon velvollisuus on puuttua tähän ikävään välikohtaukseen”, Hufvudstadsbladet puolestaan kirjoitti.

TUL:n johto puuttuikin: Tauno Rauniolle langetettiin neljän kuukauden, Tauno ja Teuvo Speetille kolmen kuukauden pelikielto. Sulo Salinille, Yrjö Nylundille ja Eino Virtaselle annettiin varoitus.

Jupakka antoi aiheita myös pohdintaan työläisurheilun hengestä. TUL-lehti kirjoitti ottelun jälkeen: ”Joukkotoiminnassakin on otettava huomioon kasvatukselliset näkökohdat, muutoin käy kuten Kullervon ja Vesan jalkapallo-ottelussa, joka päättyi avoimeen tappeluun. Tyypillinen esimerkki siitä, että pelkkä muoto ei vielä merkitse uudistusta, vaan siihen tarvitaan lisäksi elävöittävä henki, minkä kannustamana toiminta tapahtuu. Joukkotoiminta sosialismin hengessä, se on työläisurheilun tunnus.”

Vesa harkitsi luopumista sarjasta, koska piti pelaajiensa saamia rangaistuksia epäoikeudenmukaisina eikä hyväksynyt piirin ja liittotoimikunnan käsityksiä ottelusta. Vesa aikoi myös valittaa liittotoimikunnan päätöksestä ja pyysi piiriä siirtämään seuran otteluja, kunnes jupakka oli ratkaistu korkeimmalla tasolla. Luonnollisesti Vesan valitusta ei otettu huomioon.

Pennit tiukalla

Töölön Wesan alkuvuosien tapahtumat kertovat, kuinka vaikeata työväen urheiluseuran oli hankkia riittävästi varoja toimintansa ylläpitämiseksi. Useammin kuin kerran Wesa

hädettiin harjoitussaliltaan maksamattomien vuokrien takia.

Keinot varojen hankkimiseen olivat vähissä. Työväenyhdistysten järjestämät ilmat osoittautuivat kohtalaiseksi tulonlähteeksi, ja Wesankin tuloista suurin osa kertyi iltama- ja juhlatuloista. Avainasemassa varojen hankinnan onnistumiseksi oli seuran huvitoimikunta, jonka ahkeruudesta riippui, minkälaista tuottavaa toimintaa seura vuoden aikana pystyi järjestämään.

Juhlien ja iltamien ohjelmat noudattivat aluksi työväenyhdistyksissä hyväksi havaittua kaavaa: Torvisoittoa, lausuntaa, kuplettilaulua, puheita ja lopuksi tanssia. Vähitellen ylimääräiset ohjelmanumerot, varsinkin puheet, karsittiin ja siirryttiin pelkkien tanssien järjestämiseen. Esimerkiksi joulun alla 1918 Wesa järjesti suuret tanssit Vanhalla Ylioppilastalolla. Karkeloitiin kello kahdeksasta yhteen yöllä ja pääsylipun hinta oli viisi markkaa (1,50 euroa) sotaveroineen. Tanssit olivat menestys, ja seuraavan vuoden helmikuussa tanssittiin Heimolan voimistelusalissa kello seitsemästä puoleenyöhön.

Uudenvuoden ja vapun tansseista tuli pian Wesalle perinne, joka jatkui pitkälle 1930-luvulle saakka.

Tanssien ohella tulolähteitä olivat seuran järjestämät ulkoilmapainit ja -juhlat. Markkoja kertyi pääasiassa pääsylippu- ja muista myyntituloista. Hakasalmen puistossa 1917 pidetyssä ulkoilmajuhlassa kävi noin kolmetuhatta henkeä. He jättivät Wesan tilille 1 700 markan (1.736 euroa) tulot. Vuonna 1921 samassa paikassa pidetyistä paineista Wesa kuittasi ennätyselliset 12 000 markkaa (3.300 euroa). Vuosikertomuksessa voitiinkin rahallisen voiton todeta olleen seuralle samaa kuin balsami haavoille. Huvitoimikunta ahersi, mutta joskus, kuten tänä vuonna, tulokset jäivät turhauttavan laihoiksi. Vuoden aikana järjestettiin yhteensä viisi-

Kaisaniemen ja Hakasalmen puistoissa järjestetyt painikilpailut kiinnostivat myös suurta yleisöä ja tuottivat runsaasti varoja niitä järjestäville seuroille (Suomen Urheilumuseo, Kuva-arkisto).

toista iltamaa, mutta taloudellinen tulos oli plus miinus nolla.

Kaksikymmenluvun alussa Wesan toiminta notkahti pahasti, eikä seuran johtokuntaankaan ollut löytyä halukkaita. Lopulta johtoon valitutkin osoittivat niin laimeata intoa, että seuran toiminta rajoittui kolmen vuoden ajan miltei kokonaan jäsentenvälisen kilpailujen järjestämiseen. Huvitoimikunta nukkui, eikä Wesalla ollut juurikaan varaa toiminnan pyörittämiseen. Suunta muuttui vasta 1927, ja edellisenä vuonna sihteeriksi ja rahastonhoitajaksi valittu 19-vuotias Reini Hurme saattoi aloittaa vuosikertomuksen: ”Vuosi 1927 alkoi seuramme sisäisen vakiintumisen ja ulkonaisen nousun merkeissä.” Hurme puuhasi myös huvitoimikunnassa, joka kokoontui 27 kertaa, järjesti 14 juhlatilaisuutta, joista lähti voittoa 2 349 markkaa (600 euroa).

Töölön Wesa oli mukana myös pienseurojen arpajaistoimikunnassa. Kun Wesan edustaja Vilho Laakso suhtautui välinpitämättömästi tehtäväänsä ja aiheutti Wesalle

vahinkoa, Reini Hurme ”katsoi velvollisuudekseen täyttää hänen paikkansa”. Pitkän ja ansiokkaan uransa Wesassa aloittanut Hurme kertoo: ”Arpajaistoimikunnassa olo ei yksin ollut kokouksissa istumista, vaan tehtiin siellä työtä kovasti ja myytiin arpoja lauantai- ja sunnuntai-iltoina Työväentalon rappukäytävässä. Ei monikaan johtokunnan jäsen näihin arpoihin myyntimielessä kajonnut, puhumattakaan muista jäsenistä, vaan jäi kauppaaminen suuremmaksi osaksi R. Hurmeen huoleksi”.

Arpajaisista Wesalle kertyi myyntivoittoa 6 659,75 markkaa (1.725 euroa).

Helsingin kaupungin urheilulautakunta myönsi Wesalle tuhat markkaa (260 euroa) nuorten toiminnan tukemiseen. Reini Hurmeen mukaan Wesa ei aikaisempina vuosina ole kyennyt tekemään juuri mitään seuran ympärille kerääntyneiden vähävaraisten poikain urheiluinnostuksen avustamiseksi ja ”johtamiseksi oikeisiin uomiin”. Kaupungin avustuksella Wesa on nyt pystynyt järjestämään pojille erilaista

*Töölön Wesa oli 1920- ja 1930-luvulla pääkaupungin ahkerimpia yleisten tanssien järjestäjiä
(Suomen Urheilumuseo, Wesan arkisto).*

liikuntaa, jalka- ja jääpalloa, pesäpalloa ja yleisurheilua. Sääntöihin tapaansa Hurme kertoo kaupungille, mihin tuhat markkaa on käytetty: kolme jalkapalloa, 600 mk (157 euroa), 15 jääpalloa, 210 mk (55 euroa), 15 sauvaa ja terää, 180 mk (46 euroa), 15 harjoituskorttia Pallokentälle, 75 mk (20 euroa), kolme pesäpallomailaa, 28,50 (8 euroa), kolme pesäpalloa, 48 mk (13 euroa), yhteensä 1 141,50 markkaa (298 euroa).

Wesan talouden parantuminen kulki yhtä jalkaa urheilullisen menestymisen kanssa. Vuonna 1928, jolloin Wesa voitti TUL:n jääpallomestaruuden, huvitoimikunta kartutti seuran kassaa 7 832,55 markalla (1.985 euroa). Vaikka huvitoimikunnan into lopahti 1929 eikä iltamatuloja ollut lainkaan, Wesa päätti käyttää suurimman osan varojaan lainoina seuran jäsenille velkakirjoja vastaan. Tarve oli suuri, sillä seuran jäsenet ajautuivat taloudellisiin vaikeuksiin työttömyyden takia. Solidaarisuutta osoittavasta lainakäytännöstä tuli vuosikymmeniä kestävä avustusmuoto heikoimmassa asemassa oleville wesalaisille.

Kolmekymmenluvulle tultaessa Wesan juhla- ja iltamatoiminta nousi ripeimmilleen. Paitsi juhlien määrää, kiinnitettiin huomiota myös iltamien sisältöön. Järjestettiin suosittua Dallape-orkesterin kanssa Dallape-illoja, uuden vuoden valvojaisia, vapputansseja, konserteja ja yhteistyössä näyttelijöiden kanssa ”iloisia iltoja”. Kun 1923 oli pidetty juhla valtiollisten vankien hyväksi, 1932 järjestettiin tanssit työttömien avustamiseksi.

Reini Hurmeen tullessa seuran sihteeriksi ja rahastonhoitajaksi, taloudenpidossa siirryttiin tiukalle linjalle. Useiden seurojen kilpailukutsuihin vastattiin kieltävästi, liiton esittämää valistusviikkoa 1927 ei järjestetty varojen puutteessa. Wesan oma lippu jäi tekemättä liian kalliina, eikä Runeberginkadulla tarjolla ollutta huoneistoa pystytty vuokraamaan.

Puhettakaan ei ollut mestaruuden voittajien jalka- ja jääpallojoukkueiden palkitsemisesta. Kaakaoleivokset ja kahvit luvattiin ostaa 1929, jos Wesa voittaa Jyryn jääpallon välierässä. Kaksi vuotta myöhemmin jääpalloilijoille luvattiin kahvit loppuottelun jälkeen ”kävi kuinka kävi”.

Pienetkin purot kelpasivat. Emil Vatanen valittiin 1928 ”kantomieheksi”, jonka tehtävänä oli kerätä jäseniltä Elannon lappuja, jotka oikeuttivat tiettyyn osuuteen niiden yhteenlasketusta summasta. Ensimmäisenä vuonna lappuja kertyi 15 636 markan (4.000 euroa) arvosta, 1930 summa nousi jo 36 430 markkaan (10.080 euroa).

Jääpallomestari Arvo ”Ada” Karhuselle lainattiin tammikuussa 1927 26 markkaa (7 euroa) villahatun ostamista varten. Se on asiakirjoissa esiintyvä ensimmäinen Wesan myöntämä laina jäsenelleen. Samana

vuonna H. Nilssonille ja Sulo Tamlanderille lainattiin 100 markkaa (26 euroa) ”lyhyeksi ajaksi”. Lainan koroksi sovittiin 5 markkaa (1,31 euroa) jokaiselta lainatulta sataselta. Vuoden lopussa Ragnar Granathin 300 markan (78 euroa) lainalle lyötiin 11 prosentin korko, ja hän hoitikin velkansa saman vuoden aikana.

Myönnettyjen lainojen määrä kasvoi tasaisesti 1930-luvulle mentäessä. Seura jarrutteli liian suurta lainaintoa epäämällä laina-anomukset, jos hakija ei ollut maksanut koko vuoden jäsenmaksuja. Lainankorkoa hilatettiin ylöspäin; vuoden 1928 lopulla se oli 8 prosenttia, ja yleinen kokous 1929 korotti sen huimaan 24 prosenttiin. Vuosikokouksessa lainan enimmäismääräksi asetettiin 500 markkaa (130 euroa), ja laina oli maksettava takaisin vuoden loppuun mennessä. Jos työttömät halusivat maksaa lainansa takaisin, suostuttiin harkitsemaan alhaisempaa korkoa tapaus tapaukselta. Karkeasti arvioiden johtokunnan pöytäkirjojen perusteella Wesa lainasi jäsenilleen 1929 yhteensä noin 7 000 markkaa (1.830 euroa).

Solidaarisuudesta jäseniä kohtaan aiheutui paljon vaivaa. Johtokunta veti tiukkaa linjaa; lainat perittiin takaisin kovinkin keinoin. Lokakuussa 1930 seurasta jo eronneen Eero Ronkasen ja Armas Karhusen velat pantiin ulosottoon. Seuraavana vuonna yleinen kokous velvoitti johtokunnan ankariin otteisiin lainojen ja takausten perimiseksi. Jääpallon kakkosjoukkueessa 1928 pelannut V. Scholin on hyvä esimerkkitapaus. Marraskuussa 1927 hän sai luvan ostaa luistimet vähittäismaksulla. Helmikuussa 1928 hänelle annettiin ”toverillinen” muistutus maksamattomista luistimista. Huhtikuussa häneltä jouduttiin jälleen karhuamaan luistinrahoja. Ellei Scholin maksa 15. toukokuuta mennessä, asia menee perintätoimistolle ja hänet erotetaan seurasta. Perintätoimistolle juttu meni,

ja siltä saatiin 285 markkaa (73 euroa). Scholinille annettiin edelleen lupa pelata ja edustaa Wesaa. Tammikuussa 1929 Scholinille myönnettiin 500 markan (140 euroa) laina, nyt vuosikokouksen määräämällä 24 prosentin korolla. Huhtikuussa häntä muistutettiin maksamattomasta velasta. Toukokuun lopussa ilmoitettiin kirjeellä, että asia annetaan perintätoimiston hoidettavaksi ja että hänelle ei vastedes myönnetä lainaa. Vuoden 1930 helmikuussa johtokunta ”päätti tutkia hänen tapaustaan”. Huhtikuussa Scholinille ilmoitettiin, että hän saa pelata kolmosjoukkueessa, kunnes hän on maksanut velkansa ja ”sovittanut muut kepposet”. Heinäkuussa Scholin sai johtokunnan ”uhkauskirjeen” muiden velallisten kanssa. Kun seurasta erotettu Scholin elokuussa 1930 anoo uudelleen Wesan jäsenyyttä, häntä vaaditaan ensin maksamaan ainakin osa velastaan. Scholin hyväksytään jäseneksi, mutta helmikuussa 1931 hänen velka-asiansa annetaan asianajajan hoitoon. Toukokuussa ollaan jo raastuvassa, ja joulukuussa asiassa saadaan oikeuden välipäätös. Tammikuussa 1932 Scholinin palkasta ulosmitataan kolmannes Wesalle. Maaliskuussa johtokunta toteaa jo hieman turhautuneena, että ”Scholinin juttu on kuolleessa kohdassa”. Asiakirjat eivät kerro, hoitiko Scholin lopulta velvollisuutensa. ”Talosta ei lähdetä niin kuin torpasta”. Wesassa ajateltiin myös seurasta eronneiden osalta. Frans Karjaginin erottua Wesasta elokuussa 1928 muiden ”spartakiadistien” kanssa huomattiin, että hän oli seuralle velkaa 200 markkaa (72 euroa), jotka hän oli käyttänyt jalkapallokenkien ostoon. Marraskuussa hänelle lähetettiin karhukirje ja uhkaus asian antamisesta perintätoimiston hoidettavaksi. Karjagin maksoikin velkansa heti samassa kuussa. Omistamansa Wesan pelipaidan ja sukat Karjagin myi Gösta Wahlströmille, joka tarjosi niitä seuralle 1930 maaliskuussa

40 markalla (11 euroa). Johtokunta tinki hinnan 20 markkaan (6 euroa). Paita myytiin edelleen 30 markalla (9 euroa), sukat 10 markalla (3 euroa).

Ernst Grönlund hoiti myös asiansa vanhan seuransa kanssa säntillisesti. Vuoden 1931 jääpallosarjaa varten hänelle annettiin lupa ostaa luistimet velaksi, ja erottuaan seurasta keväällä 1931 hän palautti pelipaitansa ja sukat sekä selvitti velkansa Wesan kanssa.

Työttömät talkoissa

Työttöminä oleville seuran jäsenille yritettiin järjestää työtä Wesan urheilutoiminnan parista. Ernst Grönlund ei ollut ainoa pelaaja, jota seura työllisti jääpallomailoja teettämällä 1920-luvun lopun laman aikana. Marraskuussa 1930 ostettiin kolme vanerilevyä, joista työttömät Otto Vuorinen, Eino Ahlberg ja Arvo Ståhlberg nikkaroivat lapi-oita myyntiin. Ståhlbergille maksettiin 120 markkaa (33 euroa), joka korvasi hänen velkansa korot. Otto Vuorinen puolestaan teki jääpalloja, joita myytiin 20 markalla (6 euroa) Vuorisen saadessa tekopalkkiota yhteensä sata markkaa (vajaat 30 euroa). Vuorisen pallot kelpasivat yleiseenkin myyntiin. Vesa-merkkistä jääpalloa myytiin Helsingin Urheilukeskukselle kahdeksan markan kappalehintaan (2,20 euroa).

Kenttäurheilua ja sisähyppyjä

Vaikka jalka- ja jääpallo olivat Wesan päälajit 1920–30-lukujen vaihteessa, kenttäurheilun, painin, hiihdon, luistelun, pyöräilyn ja uinnin harrastus säilyi seuran ohjelmassa. Uusiakin lajeja otettiin mukaan vuosikymmenen aikana.

Työväen Urheiluliiton Helsingin piirin järjestämä, jo perinteeksi muodostunut Helsingin ympärijuoksu oli pääkaupungin suu-

ria kevään urheilutapahtumia. Ympärijuoksu tapahtui viestinä, jossa juoksijoilla oli eripituisia osuuksia taitettavanaan. Vesan yleisurheilun laajuudesta kertoo vuoden 1921 ympärijuoksu, johon seura osallistui neljällä joukkueella. Vuosikertomuksessa todetaan yleisesti: ”Kenttien vapauduttua lumesta keräännyttiin palloa lyömään, ja samaan aikaan alettiin treenaamaan Helsingin ympärijuoksua varten. Kun odotettu päivä valkeni, oli Vesalla neljä joukkuetta eli neljäkymmentä miestä lähettää taipaleelle joka myöskin oli alallaan ennätys seuran historiassa ja tuskinpa monestakaan seurasta niin suuri prosentti jäsenlukuun nähden saadaan yhtäaikaa liikkeelle... Jännitys ennen kilpailun alkua oli suuri. Vaihtopaikoilla tehtiin vakavasti arveluja miten joukkueet tulevat sijoittumaan, sillä Jyryn ja Kullervon tiedettiin vievän ensi sijat, mutta miten loput 14 ilmoittautuneista. Eräskin setä kehui uskovansa, että Vesa tulee 8:si eli korkeintaan 6:si kuten edellisenä vuotena. Mutta ukkelin hämmästys ei ollut varsin pieni kun kilpailijain saapuessa Jyryn ja Kullervon kintereillä porhaltaakin Wesan ja Wisan poika... yli puolivälin juostavaa matkaa heilui kolmantena Wesalaisen tukka, jonka jälkeen vasta Wisa osoitti olevansa sentään visaa ainakin sillä kertaa meidän jäädessä 4:si joka seikka kuitenkin kohotti Wesan mainetta roima-askelin.”

Töölön Wesa ilmoitti urheilijoitaan myös muiden seurojen kilpailuihin. Lahden Taimen kisoissa heittoihin osallistui Ilmari Tamlander, Wäinö Pahlsten ja A. Lindholm juoksivat 3 000 m sekä Uuno Lönn 100 ja 800 metriä. Helsingin Jyryn kisoissa toukokuussa 1922 Kaarlo Lampila hyppäsi pituutta, Uuno Lönn ja Wäinö Pahlsten osallistuivat 800 metrin ”alokasjuoksuun”. Wesalaisten tuloksia näistä kisoista ei ole tiedossa. Tuskin ne kovin hyviä olivat, koska aikakirjoista ei tämän jälkeen löydy ilmoittautumisia mui-

den seurojen kenttärheilukisoihin eikä vuosikertomuksissakaan noteerata tuloksia. Toisaalta Wesan vaikea taloudellinen asema ei juurikaan sallinut matkustamista pääkaupungin ulkopuolelle kilpailemaan.

Innostuksen laimenemisesta kenttärheiluun kertoo myös Wesan osallistuminen Helsingin ympärijuoksuun. Kun Wesa sai 1921 jalkeille neljä viestijoukkuetta, kaksi vuotta myöhemmin pääkaupunkia kiersi vain yksi vihreäpaitainen viestijoukkue. Yhtään joukkuetta Wesalta ei ympärijuoksuun löytynyt 1926. Reini Hurme oli polttaa hihansa, kun myöskään 1928 Wesa ei saanut jalkeille yhtään joukkuetta katujuoksuun: ”Hgin piirikunnan järjestämään ympärijuoksuun emme ottaneet osaa monen juoksijaksi lupautuneen jäädessä pois kokonaan. Onko tämä tällainen yhteistyötä ja toverien kunnioittamista eli toveruutta niille, jotka olisivat halukkaat seuraa edustamaan. Asiata ajateltiin pois jääneet.” Hurme puhui myös toiminnan keskittämisen puolesta: ”On myös viisainta rajoittaa toiminta yksin palloiluun, jos olosuhteet kehittyvät otollisiksi otettakoon muitakin lajeja ohjelmaan.”

Vuonna 1923 Wesa päätti rakentaa oman pukusuojan Eläintarhan kentälle. Rakennuslupakin saatiin, mutta kaupunki halusi itse rakentaa yhdenmukaiset pukusuojat yleisurheilua harrastaville seuroille. Wesalle annettiin pukusuoja, yleensä yhdessä jonkin toisen seuran kanssa. Kumppaneina olivat aluksi Helsingin Kotkat ja Koiton Visa, myöhemmin myös A.I.K.

Wesan jokavuotisiin jäsentenvälisiin yleisurheilukisoihin otti osaa toistakymmentä vesalaista ja kilpailtiin useassa eri lajissa. 1921 jopa 5 000 metrin juoksussa. Wesan varustelaatikosta Eläintarhassa vastasi koko vuosikymmenen ajan Sulo Tamlander. Vuosikymmenen lopulla hänkin joutui toteamaan seuran yleisurheilun laskukauden; laatikko

oli päässyt kehnoon kuntoon ja kaipasi korjausta. Vaikka varustelaatikko korjattiin 1928, Tamlanderille annettiin jo 1930 tehtäväksi hakea laatikosta molemmat lukot pois, koska laatikko oli mätänemistilassa. Varustehuoltajan tehtävän lisäksi Tamlander valittiin 1928 myös yleisurheilujaoston puheenjohtajaksi. Jaoston muut jäsenet olivat painija Yrjö Siponen, palloilija Ernst Grönlund, rahastonhoitaja, jäsenkirjuri ja Elannon lappujen kerääjä Emil Vatanen sekä uimari ja hiihtäjä Oiva Hurme.

Vaikka vesalaisten into yleisurheiluun vaihteli vuodesta toiseen, seura ei kaihtanut suuriakaan suunnitelmia. Vuonna 1933 ostettiin pokaali kilpailtavaksi kuntoisuuskisassa. Lajeina olivat 5 km:n hiihto, 200–500 metrin luistelu, 2 kilometrin murtomaajuoksu, 120 metrin uinti, 100 ja 400 metrin juoksu, pituushyppy ja kuulantöyhtö. Ensimmäisten vuosien kuntoisuuskisan tuloksia ei löydy asiakirjoista, mutta 1938 peräti yhdeksäntoista vesalaista uskaltautui urakkaan. Kaikki eivät osallistuneet joka lajiin, luistelussa ja hiihdossa osanottajia oli kaksitoista, murtomaajuoksussa viisi, uinnissa vain kolme, 100 metrin juoksussa neljä, kuulantöyhtönsä kuusi, pituushypyssä viisi ja 300 metrin juoksussa kolme. Ensimmäisen kiinnityksen pokaaliin sai Väinö Katajisto, monilahjakkuus, joka oli mukana voittamassa TUL:n jääpalloimestaruutta 1934. Katajisto uusi voittonsa seuraavana vuonna ja sai toisen kiinnityksen palkintoon.

Innostus kuntoisuuskisaan laimeni 1930-luvun loppua kohti. Koko kisa päätettiin purkaa 1938 ja asettaa pokaali kilpailtavaksi lajissa, josta useimmat jäsenet olisivat kiinnostuneita. Kolmella urheilijalla, joista yksi oli Väinö Katajisto – kahden nimet eivät ole jääneet aikakirjoihin – oli kaksi kiinnitystä kuntoisuuspokaaliin. Seuran vuosikokous 1939 päätti, että kisan sääntöjä ei muuteta,

mutta noita kolmea urheilijaa kehoitettiin ratkaisemaan välinsä seuraavan vuoden aikana. Luultavasti urheilijat eivät koskaan saaneet ratkaistua paremmuuttaan, koska toukokuussa 1939 kuntoisuuspokaali annettiin Reini Hurmeen hoidettavaksi. Tiedossa ei myöskään ole, mihin pokaali lopulta päätyi, kun helmikuussa 1940 Vesan jäseniä kehoitettiin antamaan hallussaan olevat kiertopalkinnot yhteiseen suojaan, pois sodan jaloista.

Sekuntikellon tarina

Kenttäurheilussa samoin kuin hiihdossa, painissa, luistelussa ja uinnissa tarvitaan ajanottoa. Wesan johtokunta päätti syyskuussa 1921 ostaa seuralle sekuntikellon, hinta 50 markkaa (13 euroa). Johtokunta piti tarkkaa lukua kellosta; se annettiin kalustonhoitaja Wäinö Pahlstenin huostaan 1923. Kolme vuotta myöhemmin sekuntikello oli mennyt niin huonoon kuntoon, että se päätettiin korjauttaa. Johtuneeko seuran talouden ahdingosta, että helmikuussa 1927 kello odotti edelleen korjaamista, mitä joudutaan siirtämään tuonnemmaksi. Toukokuussa johtokunta tekee kolmannen kerran päätöksen korjauttaa kello. Heinäkuussa seuran puheenjohtaja Kalle Altti luovuttaa kellon Oiva Hurmeen käytettäväksi. Tämä palauttaa kellon Altille. Elokuussa 1930 jäsentenväliset uintikisat on peruutettava, koska puheenjohtaja on kesälomalla mukanaan seuran sekuntikello. Kolme toista uintihaluista jäsentä manailee, ja Altille päätetään antaa muistutus leväperäisyydestä. Sekuntikellon tarina jatkuu helmikuussa 1932, jolloin kello lainataan johtokunnan päätöksellä Arthur Nyströmille. Se on pikalaina, sillä Nyström palauttaa kellon kahden viikon kuluttua.

Vesan sekuntikello kokee huippuhetkenä sotien jälkeen, kun sitä lainataan Työväen

Urheiluliiton liittojuhlien käyttöön 1946. Se on myös 1921 ostetun sekuntikellon uran päätös; sitä ei enää mainita johtokunnan pöytäkirjoissa.

Uusi aika alkaa 1962 Olli Vasaman lahjoitessa seuralle kaksi uutta sekuntikelloa.

Nuorissa tulevaisuus

Wesassa on 1921 yhteensä 132 jäsentä, kun päätetään perustaa poikaosasto, jonka jäsenmaksu on 5 markkaa vuodessa. Jaoston puheenjohtajaksi valitaan rautatieläinen Oskar Hytönen, josta sittemmin tulee Wesan puheenjohtaja. Jäseniä poikaosastoon liittyy heti kaksikymmentä. He ryhtyvät harrastamaan kaikkia Wesassa harjoitettavia urheilulajeja, etupäässä kuitenkin palloilua ja kenttäurheilua. Heille järjestetäänkin heti kolmiottelu alle 14- ja 15-vuotiaiden sarjoissa. Poikien määrä kasvaa tasaisesti, mutta toiminta kuihtuu seuran johdossa vuosikymmenen puolivälissä esiintyneiden laiminlyöntien johdosta. Vuonna 1927 pystytään kuitenkin ilmoittamaan yksi 18-vuotiaiden joukkue jalkapallon piirinsarjaan. Jäsentenvälisissä hiihdoissa helmikuussa 1928 kilpaillaan myös alle 20-vuotiaiden sarjassa. Leo Karjagin sijoittuu yhdeksänneksi Kullervon järjestämässä mäenlaskukisassa, ja Oiva Hurme hiihtää neljänneksi piirin hiihtomestaruuskilpailujen alle 18-vuotiaiden sarjassa. Kilpaillaan myös luistelussa. Alle 20-vuotiaiden nopein on Leo Karjagin, kakkosena Valde Virtanen ja pronssilla Frans Karjagin.

Myös kaupungin urheiluviranomaiset panivat merkille Wesan piristyneen nuorten toiminnan. Kaupungin vuosittain Wesalle myöntämä avustus kasvoi tasaisesti 1920-luvun alun 1.000 markasta 4.000 markkaan (1.200 euroa) 1931.

Nuorista Wesa sai myös piristysruiskeen, joka nosti seuran 1920-luvun puolivälin

lamasta. Puolalaissyntyinen Josef Maluk ja Gösta Nuorteva nousivat seuran parhaiksi yleisurheilijoiksi, jotka menestyivät hyvin piirikunnallisella tasolla. Malukin kuulantyyönnön voittotulos 15.14 vuoden 1929 piirin mestaruuskisoissa oli jopa hyvää kansallista luokkaa. Maluk ja Nuorteva olivat yleislahjakkuuksia; heidän nimensä esiintyivät kärkisijoilla myös luistelussa, hiihdossa ja sisähyppykilpailuissa, joita järjestettiin talvisin voimistelusaleissa. Myös palloilulajeissa, jalka- ja jääpallossa sekä pesäpallossa he kuuluivat Wesan vakiomiehistöön.

Wesa pyrki hoitamaan nuoret jäsenensä. Armas Karhunen, K. Matilainen, Arvo Ståhberg, Tauno Raunio, Leo Karjagin, Oiva ja Reini Hurme kävivät liiton nuorten ohjaajakurssin 1929. Vuosikymmenen loppuun mentäessä nuorten toiminta osoitti kuitenkin kuihtumisen merkkejä. Eloön elvytetyssä nuorten jaostossa oli 1930 vain kahdeksan poikaa, joiden kanssa Reini Hurme kävi keväällä muutaman kerran kävelymarssilla. Seuraavana vuonna tilanne oli jo toivoton; mukana oli vain kuusi poikaa, ”jotka ovat käyneet mukana voimisteluharjoituksissa, vieläpä pari jalkapalloharjoituksissa”.

Wesan jalkapalloilijoita kohdannut suonenisku ulottui poikiinkin. Poikaosastosta erosi 1931 kaksitoista poikaa, jotka ”liittyivät kaikki värväriseura Kronohagens Idrottsföreningeniin”. Wesan nuorista kasvanut Josef Maluk ilmoitti seuraavana vuonna olevansa myös Kiffenin jäsen.

Yhtä kaikki, Wesa toimi kyllä voimakkaasti nuorten vetämiseksi mukaan urheiluun. Wesa kannatti Kullervon 1941 TUL:n liittotoimikunnalle tekemää aloitetta nuorten toiminnan edistämisestä. Seuraavana vuonna Wesa lahjoitti pokaalin kilpailtavaksi kansakoulujen kesken jalkapalloilussa. Kun tiedusteltiin Kansakoulujen johtokunnan mielipidettä asiasta, saatiin vastaukseksi, että

jo nykyään ovat kansakoululapset kuormitettuja kaikenlaisilla kilpailuilla liikaa. Koulujen johtokunta kieltäytyi ottamasta vastaan Wesan lahjoitusta.

Joko-joko-palloa

Wesan vihreät paidat loistivat myös Pitkän sillan pohjoispuolella, Haapaniemen kentällä. Jo keväällä 1921 Wesan johtokunta päätti mennä lyömään palloa ja miettimään osallistumista Helsingin ympärijuoksuun. Lokakuussa Kullervo kutsui helsinkiläisiä seuroja pitkäpallokisaan, ja Wesa ilmoittautui ennakkoluulottomasti. Seuran sihteeri W. Tulonen kirjoittaa ylpeästi: ”Pitkäpalloakaan ei unohdettu ohjelmasta, vaan harjoiteltiin sitäkin niin paljon, että heinäkuun 4. päivänä annettiin Wisalaisille saporolle 17 14 vastaan”. Pitkäpallo ei kuitenkaan ottanut tulta työläisurheilijoiden parissa, mutta se muodosti hyvän pohjan Lauri Tahko Pihkalan kehittämälle uudelle pelille, pesäpallolle. Uusi laji otettiin Wesan ohjelmaan vuosikokouksessa 1930, ja maaliskuusta lähtien Wesan pesäpalloilijat harjoittivat muokkausvoimistelua yhdessä jalkapalloilijoiden kanssa Punavuorenkadun kansakoululla maanantaisin. Lumien sulettua toukokuussa pesäpalloilijoille ostettiin kaksi pesäpallomailaa ja kaksi pesäpalloa. Ensimmäinen ”lyönti- ja koppausharjoitus” pidettiin Hesperian puistossa 13. maaliskuuta 1930. Harjoiteltiin myös Brahenkadun kentällä ja myöhemmin kesällä Hakasalmen puistossa sunnuntaisin, tiistaisin ja torstaisin. Wesan pesäpallon vahvat miehet olivat Ensio Nuorteva ja jääpallomestareiden maalivahti Armas Karhunen.

Utteran harjoitus ei auttanut. Kullervo murskasi Wesan 20–0. Seuraavana vuonna Wesa sijoittui kevään pokaalisarjassa jo neljänneksi, mutta syksyllä joukkueen kohtaloksi jäi viimeinen sija sekä pokaali- että piirinsarjassa.

Lauri "Tahko" Pihkalan kehittämästä pesäpallosta kasvoi nopeasti jalkapallon suosiota uhkaava urheilulaji. Opiskelijoiden ja koulupoikien pelistä tuli lyhyeksi aikaa myös Töölön Wesan harrastama laji (Suomen Urheilumuseo, Kuva-arkisto).

Kun Helsingin Kisa-Toverit voitti Wesan Haapaniemessä 10–2, Wesan joukkueessa pelasivat jääpalloilija Viljo Holmsten, Gösta Nuorteva, Ranta, jalkapalloilijat Erkki Gröndahl ja Viljo Helinen, Keijo Matilainen, Ensio Nuorteva, Väinö Aalto ja Josef Maluk. Liiton mestaruuskisaan osallistuivat Helsingistä Wesan lisäksi Kalervo, Kullervo, Wisa ja HKT. Pesäpalloilijat pelasivat vihreässä paidassa, jonka rinnassa komeili Wesan merkki. Päässä heillä oli vihreä hattu. Tappioista huolimatta pesäpalloilijat olivat toimeliaita. He halusivat perustaa oman huvitoimikunnan, mutta johtokunta ei antanut heille siihen lupaa. Sen sijaan lähetettiin O. Ranta, Väinö Alho, Josef Maluk ja B. Lundström pesäpallo-

kursseille, N. Holmstenille myönnettiin lupa ostaa pesäpallopiikkarit ja Gösta Nuorteva sai ostaa räpylän. Pesäpallon tuomarikursseille Wesa ilmoitti kymmenen osanottajaa, ja Väinö Alho nimettiin 1932 toisen luokan pesäpallotuomariksi.

Johtokunnassa ei oltu tyytyväisiä pesäpalloilijoiden menestykseen. Lokakuussa 1932 seuran yleinen kokous totesi, että pesäpalloilijat kaipaavat johtajaa. Toivottiin pesäpalloilijoiden esiintyvän ripeästi eikä vetelästi, kuten tulokset osoittivat. Mikään ei auttanut, into laimeni, ja 1933 Wesa jäi viimeiseksi pesäpallon B-sarjassa. Wesan pesäpallon lyhyelle historialle voitiin kirjoittaa piste.

Nyrkkeilijät ahkerina

Maaliskuussa 1929 Wesa päätti ostaa nyrkkeilyhanskat O. Rannalta. Toinen pari hanskoja saadaan huhtikuussa Gösta Nuortevalta. Nämä ovat ensimmäiset merkit uuden lajin tulosta seuran toimintaan. Lokakuussa hankitaan ”santasäkki” Punavuoren kansakoulun voimistelusalille, ja Reini Hurmeelle maksetaan 125 markkaa (32 euroa) kahdesta parista nyrkkeilyhanskoja. Keväällä 1930 Kalle Altti kertoo ylpeänä lehdistölle, että seurassa on parinkymmenen miehen joukko, joka on treenannut säännöllisesti – nyrkkeilyä. Marraskuussa santasäkki siirretään Tehtaankadun koululle, joka lopultakin saadaan seuran harjoituspaikaksi.

Wesan vuosikokous 18. tammikuuta 1931 ehdottaa Armas Karhusta Työväen Urheiluliiton nyrkkeilyjaostoon. Teuvo Speeti ilmoitetaan ensimmäisenä Wesan nyrkkeilijänä Tampereen Veikkojen kisoihin sarjaan alle 53 kg, mutta lopulta hän ei pysty osallistumaan. Wesan nyrkkeilytallin jäsen S. Säde joudutaan sen sijaan erottamaan seurasta 1932 hänen osallistuttua Suomen Nyrkkeilyliiton kisoihin. Vilkas nyrkkeilyharrastus laimenee kolmekymmenluvun loppua kohti ja kuolee lopulta pihahdaen jättämättä suuria saavutuksia seuran historiaan.

Shakki liian suosittua

Vuoden 1932 helmikuussa Wesan johtokunta panee kokouksessaan toimeen keräyksen, jonka tuloilla ostetaan kaksi shakkipeliä Töölön Elannossa käytäviä otteluja varten. Heti helmikuussa pidetään ensimmäiset kisat, ja maaliskuussa Tauno Siimes järjestää työttömille omat shakkikilpailunsa. Innostus uuteen peliin on suuri. Liiankin suuri, sillä toukokuussa katsotaan välttämättömäksi poistaa shakkinappulat Elannosta, ”koska

jalkapalloharjoituksissa ei käy kuin pieni joukko jäseniä”.

Shakkiharrastus ei kuitenkaan pääty siihen. Arthur Nyström järjestää turnauksen vielä marraskuussa. Miksikään urheilulajiksi shakkia ei lasketa, eikä siitä ole mainintoja seuran vuosikertomuksissa.

Lapuan laki

Taloudellinen lama ruokkii yhteiskunnassa ääri-ilmiöitä. Suuressa maailmassa Saksan nöyryytys ensimmäisen maailmansodan rauhanteossa oli nostamassa valtaan Adolf Hitlerin kansallis-sosialistisen järjestelmän. Meillä Suomessa kansalaissodan arpeutumattomat haavat saivat aikaan äärioikeistolaisen liikkeen nousun. Monet olivat sitä mieltä, että kansalaissodassa työ yhteiskunnalle vihamielisten aineiden raivaamiseksi oli jäänyt kesken.

”Marksilaisuus on kukistettava viimeistä piirtoa myöten, ja se kukistetaan silläkin uhalla, että ensin on hävitettävä sitä tukeva ja suojeleva valtiovalta ja sen edustajat.” Näin julisti Vihtori Kosola Arvo Salon 1966 ensi-iltansa Ylioppilasteatterissa saaneen Lapualaisoopperan mukaan. Moskovassa 1920 perustettu Suomen Kommunistinen Puolue oli äärioikeistolle ja muulleenkin porvaristolle punainen vaate. Katsottiin, että ääriivasemmiston toimia johdettiin Moskovasta käsin, ja yleinen mielipide piti suomalaisia kommunisteja Moskovan käytyreinä. Lukuisissa oikeudenkäynneissä kommunistisen puoleen jäseniä tuomittiin vakoilusta Neuvostoliiton hyväksi. Puolueen sallittiin kuitenkin ottaa osaa vuoden 1922 vaaleihin Suomen sosialistisen työväenpuolueen, sen jälkeen työläisten ja pienviljelijöiden puolueen nimellä. Se herätti kaikki kommunismia vastustavat voimat, syntyi Lapuan liike.

Töölön Wesan juhliessa kolmea vuosikymmentään kokoonnuttiin Eläintarhan urheilukentälle perhekuvaan. Jalkapalloilijat ja nuoret ovat korvanneet Wesan alkuvuosien valtalajin, painin, edustajat (Seppo Parkkinen).

Liikkeen alkusoihtona pidetään kommunistien punaisten paitojen riisumista Lapualla marraskuussa 1929. Kommunistien kirjapaino tuhottiin Vaasassa maaliskuussa 1930 ja heinäkuussa kaksitoista tuhatta talonpoikaa marssi Helsinkiin. Kommunisteja vastaan hyökättiin henkilökohtaisestikin. Heitä istutettiin muurahaispesässä, pahoinpideltiin, murhattiin ja kyydittiin itärajalle. Muilutukset huipentuivat heinäkuussa 1930 eduskunnan puhemiehen Väinö Hakkilan ja kahden eduskunnan perustuslakivaliokunnan jäsenen kyyditykseen. Lokakuussa muilutettiin jopa entinen tasavallan presidentti K.J. Ståhlberg ja hänen vaimonsa.

Valtiovalta myötäili lapualaisten väkivaltaisia toimia. Eduskunnassa päätettiin, että lakkautettuja kommunistisia yhdistyksiä ei saanut perustaa uudella nimellä. Heinäkuussa 1930 hallitus määräsi vangittavaksi koko kommunistisen eduskuntaryhmän. Kun hallitus ei saanut eduskunnalta valtuuksia kommunismin tukahduttamiseksi, eduskunta hajotettiin. Uusi eduskunta, jossa vasemmiston edustus supistui 82 edustajasta 66 edustajaan, vahvisti ns. kommunistilait, joilla kommunistisen puolueen toiminta lakkasi. Lapuanliike oli saavuttanut yhden tavoitteistaan. Sen isku kohdistui kuitenkin omaan nilkkaan, sillä sen suuressa voimansa

tunnossa nostama ns. Mäntsälän kapina herätti demokratian voimat. Lapuanliike lakkautettiin 1932 eikä sen seuraajalla, Isänmaallisella Kansanliikkeellä ollut enää samanlaista kannatusta eduskuntavaleissa.

Työväen urheiluliikkeessä työväenliikkeen kahtiajako tapahtui jo 1920-luvun lopulla. Sosialidemokraattinen puolue oli havainnut urheiluliikkeen merkityksen ja tuki TUL:n sosialidemokraattisia voimia. Liiton neljännen liittokokouksen alla 1927 sosialidemokraattien tavoitteena oli Eino Pekkalan suistaminen liiton puheenjohtajan pallilta, kahdensadan demarin valinta liittokokoukseen ja liittoneuvoston voima-suhteiden pitäminen sosialidemokraateille edullisena.

Kommunistit olivat voimissaan liiton Helsingin piirikunnassa, jossa heillä oli selvä johtoasema SKP:n peitejärjestönäkin pidetyn Helsingin Jyryn ansiosta. Työväen Urheilulehti Oy:n vuosikokouksessa lehti siirtyi kommunisteille, ja syntyi TUL-lehti.

Osallistuminen Moskovian spartakiadeihin oli kommunistien ja sosialidemokraattien välinen voimannäytös, todellinen taistelu työläisurheilijain sieluista. Heinäkuun 1930 alkuun mennessä Työväen Urheiluliitosta oli erotettu ”kommunistisina” yhteensä 92 seuraa, jotka edustivat 10 799 jäsentä. Helsingissä erotettuja seuroja oli yhdeksän, joka kolmas kaupungin työläisurheiluseuroista ja yli puolet Helsingin piirikunnan 4 000 jäsenestä. Eronneet seurat perustivat Työläisurheilun Yhtenäisyyskomitean, TYK:n, joka lakkautettiin 1930 kommunistilakien perusteella.

Työväen Urheiluliitto tukeutui sosialidemokraattiseen puolueeseen ja samanhenkisiin urheiluseuroihinsa. Pääkaupungin suurista seuroista Kullervossa, Vesassa, Visassa ja Elannon Iskussa oli selvä sosialidemokraattinen enemmistö.

Äärioikeiston painostus kohdistui ankaran työläisurheiluun. Työväen Urheiluliiton valtionavusta kiisteltiin eduskunnassa vuodesta toiseen, yli 150 työväen seuraa ja osa liiton piireistä lakkautettiin. Esitettiin ajatuksia suomalaisen urheilun yhdistämisestä yhden liiton alle, millä pyrittiin lopettamaan koko Työväen Urheiluliitto.

Paikallisesti riideltiin kenttien ja muiden urheilutilojen käytöstä. Kun Helsingin piirikunnan 17 seuran 24 edustajaa yrittivät koontua piirikokoukseen helmikuussa 1931, Lapuan liike sulki heidän pääsynsä Helsingin Työväentalolle. Työväen Urheiluliiton tunnukset kiellettiin, ja liittojuhliissa käytettävälle puvulle asetettiin rajoituksia. Liittojuhlien kulkueessa kiellettiin työväenmusiikin soittaminen Pitkäsillan eteläpuolella.

Porvariseurojen laajaa värväystoimintaa pidettiin myös poliittisena ilmiönä. Töölön Vesan jalkapalloilijoihin kohdistui erityinen paine, ja kymmenet vesalaiset pelaajat siirtyivätkin porvariseuroihin kaksi- ja kolmekymmenlukujen vaihteessa. Reini Hurmeella oli osuva näkemys tilanteesta 1932: ”Kuluneelle vuodelle ovat antaneet erikoisesti leimansa seuraavat kolme seikkaa: yhä lisääntynyt työttömyys, liiton valtionavun riisto ja taantumuksen julkeat hyökkäykset toveriseurojamme kohtaan”.

Urheilu irti politiikasta

Porvarillinen urheiluliike korosti alusta alkaen urheilun puhtautta. Urheilulla ja politiikalla ei ole mitään tekemistä keskenään, vannottiin. Myös työväen urheiluliikkeessä viljeltiin mielellään samanlaisia ajatuksia. Wesan sihteerin Arvo Ståhlbergin kirjoittama seuran vuosikertomus vuodelta 1929 päättyy ylevään loppulausuntoon: ”Poliittiset erimielisyydet eivät ole seurassamme näytelleet huomattavampaa osaa, josta todisteina

ovat johtokunnan pöytäkirjat, joista ei löydy yhtään poliittisessa mielessä tehtyä pykälää ja samaa toivomme tulevaltakin johtokunnalta, sillä se on seuramme eteenpäin menon ja vaurastumisen ehto.”

Töölön Vesan vuosikokous tammikuussa 1930 päättyi Kalle Grönforsin gramfonilla soitettuun Kansainväliseen Kolmekymmentäneljä jäsentä kajauttaa: ”Työn orjat sorron yöstä nouskaa”.

Sosialidemokraattien ja kommunistien välisessä taistelussa työläisurheilijoiden sielusta Töölön Vesa asettui selvästi sosialidemokraattien rintamaan. Seuran puolesta rintaman tukimiehenä esiintyi yhä näkyvämmiin Kalle Altti, joka saavutti vahvan aseman työväen urheiluliikkeen johtoelimissä. Sosialidemokraattiseen puolueeseen Kalle Altti liittyi 1927. Liittokokousedustajien jäsenäänestyksessä 1929 Töölön Vesa oli poikkeuksellisen vahvasti liikkeellä. Seuran kuudestakymmenestä äänivaltaisesta jäsenestä peräti viisikymmentäviisi kävi uurnilla vaalissa, jossa Vesalla ei edes ollut omia ehdokkaita.

Vesan johtokunnan kokouksessa huhtikuussa 1928 todettiin, että Työväen Urheilulehti Oy:n toiminta ei vastaa sille asetettuja vaatimuksia, koska lehti on liiton päätöksiä vastaan ja uhkuu sisällöllään ”kommunistista henkeä”. Lehti ajautuikin kommunistien haltuun, ja sosialidemokraatit perustivat tilalle TUL-lehden.

Töölön Vesa joutui monesti puuttumaan myös jäsentensä ammattijärjestöjen ongelmiin. TUL:n liittotoimikunta lähestyi syyskuussa 1928 Vesaa kirjelmällä, jossa kysyttiin ovatko Kurt ja Holger Weckström toimineet lakonrikkureina. Jos näin on, liitto vaatii heidän erottamistaan Vesasta. Sulo Tamlanderille annettiin tehtäväksi puhua nuorukaisten isän kanssa ja kysyä hänen mielipidettään. Kalle Alttikin pantiin asialle sopimaan ju-

pakka poikien työpaikkajärjestön kanssa. Lokakuussa jouduttiin lähettämään asiasta vielä kirjelmä Kone ja Siltarakennus Oy:n työpaikkajärjestölle. Vihdoin joulukuussa Weckströmit ilmoittivat sopineensa asian työpaikkajärjestönsä kanssa, ja siitä ilmoitettiin Työväen Urheiluliitolle. Tammikuussa 1929 liitto kuitenkin ilmoitti, että pojat eivät vielä olleet selvittäneet asiaa Metalliliiton kanssa. Jupakka ei selvinnyt, vaikka Kalle Altti kävi poikien kanssa liitossa puhumassa ongelmasta. Tammikuun 13. päivänä 1929 jupakka katsottiin vihdoinkin selvitettyksi.

Rikkuruuteen Vesa joutui ottamaan kantaa arvan heittäessä jääpallojoukkueen vastustajaksi viipurilaisen Talikkalan Toverit, jota syytettiin rikkurityön tekemisestä. Koska liittotoimikunnalla ei kuitenkaan ollut mitään sanottavaa Tovereista, Vesa päätti pelata heitä vastaan.

Tavallaan poliittisena voidaan pitää myös Vesan vuosikokousten päätöstä seuran ilmoituslehdistä. Vesan alkuvuosina ilmoitettiin yksinomaan työväen lehdissä, vuoden 1929 vuosikokouksessa ilmoituslehdiksi päätettiin Työväenjärjestöjen Tiedonantaja, Suomen Sosialidemokraatti ja ”tarpeen vaatiessa porvarilehdet”.

Kieltolaki kumotaan

Kansanedustajat nousivat juhlaallisesti istuimiltaan hyväksymään valtakunnallisen kieltolain lokakuun 31. päivänä 1907. Sosialidemokraatit kannattivat kieltolakia. He viittasivat kintaalla K.J. Ståhlbergin ennustukselle: kysymyksessä oli syvälle juurtunut suomalainen elämäntapa, ja kieltolaki saisi aikaan lainrikkomuksia ja synnyttäisi tuottavan salakuljetuksen, pimeän viinan valmistuksen ja myynnin. Ståhlberg ei halunnut esitellä eduskunnan päätöstä keisarin vahvistettavaksi ja erosi senaatin

virastaan. Ensimmäinen yritys kieltolaiksi raukesi, ja vasta 1917 Venäjän väliaikainen hallitus vahvisti kieltolain, joka tuli voimaan kesäkuussa 1919.

Ståhlbergin ennustus kävi toteen. Kansa ei raitistunut vaan käytti hyväkseen salakuljetuksen, pimeän viinan valmistuksen ja myynnin houkutukset. ”Isänmaa eli pirtulaineilla”, kirjoittaa Jorma Simpura kirjassaan Vapaan viinan aika – 50 vuotta suomalaista alkoholipolitiikkaa.

Kieltolaki kaatui omaan mahdottomuuteensa. Paitsi sen terveydellisiä haittoja, kieltolaki vaikutti jopa Suomen vientiteollisuuden kehitykseen. Viinimaista Ranska oli Suomen tärkein kauppakumppani ja kauppasopimus sen kanssa saatiin aikaan vain vaivoin kieltolain tultua voimaan. Kansainvälisen talouspulan puhjettua 1920-luvun lopulla Ranska oli valmis uusimaan kauppasopimuksen vain, jos viinien tuonti Suomeen vapautuisi. Myös Ranskasta saatavan lainan ehtoihin kuului kieltolain hylkääminen. Kieltolaki aiheutti suuria taloudellisia menetyksiä myös valtiolle. Laskettiin, että jos Suomen alkoholin kulutus henkeä kohti olisi samaa tasoa kuin Ruotsissa, valtio voisi saada alkoholituloja yli 500 miljoonaa markkaa luopuessaan kieltolaista.

Myös kansa vaati kieltolain kumoamista. Toukokuussa 1931 jätettiin yli 118 000 nimeä käsittävä kieltolain vastainen naisten adressi presidentti P.E. Svinhufvudille. Eduskunnan enemmistön ei kuitenkaan vielä uskottu olevan valmis kaatamaan kieltolakia. Päätettiin kysyä neuvoa kansalta joulukuussa 1931. Kaikkien alkoholijuomien vapautusta kannatti 546 293 kansalaista eli 70,6 % hyväksytyistä äänistä. Sosialidemokraatitkin joutuivat toteamaan, että heidän vakauksensa kieltolain puolesta ei enää ollut tärkeä työläisillekään. Uusi väkijuomalaki hyväksyttiin eduskunnassa 30. tammikuuta

1932 äänin 120–45. Laki astui voimaan 5. huhtikuuta 1932.

Pirtu on pahan alku ja juuri

Suomalaisen jalkapalloilun historia kertoo väkijuomien aina esittäneen keskeistä osaa lajin harrastajien joukossa. Kun Tukholman olympiajalkapallon pronssiottelua yllättäen siirrettiin alkuperäisestä ohjelmasta päivää aikaisemmaksi, Suomen joukkue joutui etsimään ”kadonneiden” tilalle pelaajia voimistelujoukkueesta. Kun 1960-luvulla Suomen ensimmäinen todellinen ammattilaispelaaja, ranskalaiseen viinikulttuuriin jo tottunut Aulis Rytönen pyysi viiniä ruokajuomakseen, hämmästykseseen hän joutui toteamaan päävalmentaja Aatos Lehtosen kieltävän häneltä nautinnon. Esimerkkejä käsistä karanneelta alkoholin käytöltä on aivan viime vuosiltakin.

Töölön Wesalle alkoholin käyttöön liittyvät ongelmat olivat myös tuttuja, tuskin kuitenkaan sen suurempia kuin muillakaan jalkapalloseuroilla. Tilannetta kuvaa hyvin seuran sihteerin Reini Hurmeen selostus ottelumatkalta Porvooseen: ”Porvoossa esiintyi joukkue seuramme mainetta häväisten. Kuulipa sellaistaikin, että älä narise taikka puhdistan koko kentän pelaajista, turpa kiinni on sakin päätös sanotaan virkaa tekeväälle kapteenille. Suurin syy on pirtu. Onko välttämätöntä ryypiskellä ja näyttää, että minä se olen mies? Siinä suuresti erehdytään. Esiintymiseen on enemmän alettava kiinnittää huomiota. Juovuspäissä toisia solvaaminen ja omia kehuminen on rumaa, sellaisesta henkilöstä tekevät toiset huonon johtopäätöksen.”

Wesan johtokunta kiinnitti kyllä jatkuvasti huomiota jäsentensä käyttäytymiseen. Syyskuussa 1928 K. F. Hedberg julistettiin neljäksi kuukaudeksi kilpailukieltoon juo-

puneena esiintymisestä urheilukentällä. Jalkapallojoukkueen matkustaessa Tampereelle määrättiin, että jos pelaaja on matkalla humalassa, hän ei pelaa ja joutuu itse maksamaan paluumatkansa Helsinkiin. Aarne Vepsäläinen törmäili humalassa seuran iltamissa tammikuussa 1929, repi lopuksi jopa jäsenkorttinsa. Näin törkeä tapaus annettiin vuosikokouksen päätettäväksi; erotetaan toistaiseksi, kunnes on sopinut jupakan johtokunnan kanssa. Päätös julkaistiin molemmissa urheilulehdissä. Vepsäläinen oli vaikea tapaus. Vuonna 1931 hänelle jouduttiin antamaan suullinen varoitus sopimattomasta käytöksestä Töölön Elannossa. Puheenjohtaja Lauri Hagman jyrähti; jäsenet eivät voi tulla humalassa Elantoon, ”kuten melko usein on tapahtunut”.

Vaikka seuralla oli järjestysvaliokunta, jonka tehtävänä oli valvoa järjestystä omissa iltamissa ja tansseissa sekä poliisin hyväksymät järjestysmiehet, ongelmia esiintyi. Niinpä vuoden 1931 vuosikokouksessa kehoitettiin pitämään parempaa järjestystä huveissa. Ylimääräisessä kokouksessa samana vuonna Sulo Tamlander toivoi, että seuran jäsenet esiintyisivät seuran tilaisuuksissa mallikelpoisesti. Vuoden lopulla jouduttiin vielä päättämään, että ”seuran illanvietoissa pannaan toimeen lujempi järjestys”.

Joukkueiden pelimatkat olivat myös huolen aihe. Kun jääpallojoukkue oli lähdössä matkaotteluun 1932, Arthur Nyström määrättiin rautatieasemalle katsomaan, ovatko kaikki pelaajat matkakunnossa. Turun matka olikin katastrofi. Reini Hurmeen mukaan osa jäsenistä oli käyttäytynyt jopa ”sikamaisesti”. Johtokunnan mustalle listalle merkittiin Heikki Vileniuksen, Aarne Vepsäläisen, Josef Malukin, A. Vuorisen, Niilo ja Viljo Holmstenin nimet. ”Musta lista” kuulostaa rajulta toimenpiteeltä. Sitä se ei kuitenkaan ollut, sillä johtokunta myönsi

Vepsäläiselle 300 markan lainan vain pari kuukautta Turun matkan jälkeen. Lainan takaajina olivat puheenjohtaja Kalle Altti ja sihteeri Reini Hurme.

Matkaotteluissa käyttäytyminen ei ottanut parantuakseen. Päätettiin, että johtokunnan määräämän matkanjohtajan tuli tehdä kirjallinen selvitys ottelumatkojen tapahtumista. Kotkan matkasta 1938 Reini Hurme kirjoittaa: ”Lähtöhetkellä Tauno Raunio oli humalassa. Pari junioripelaajaa oli myös iloisella mielellä, joka nähdäkseni oli kolpakon ansiota”.

Kesäkuussa 1928 tehty Turun matka sujui jo hieman paremmin: ”Matka oli siitä hyvä, että oikein juovuksissa ei ollut ketään. Tosin ennen paluumatkalle lähtöä yrittivät Laakso ja Snellman taas hieman metelöidä.”

Kun Eino Ahlberg kertoi Kotkan matkasta kesällä 1940, sanoista paistoi jo pieni ylpeys: ”Kaikki olivat raittiita, sillä ei tippaakaan viinaa ollut mukana.”

Juhlavuosi oli menestys

Kahdeksan jalkapalloilijan loikkaaminen Suomen Palloliiton seuroihin sekä vuoden 1932 ”skandaaliottelun” jälkeen Teuvo ja Tauno Speetille ja Tauno Rauniolle langetetut kilpailukiellot johtivat siihen, että ”palloilijamme eivät kuluneena kesänä ole erikoisen hyviä tuloksia näyttäneet, mihinkä aikaisemmin on totuttu”, Reini Hurme toteaa. Jonkinlaisessa aallonpohjassa Vesan jalkapalloilu 1932 olikin, vaikka sarjoihin osallistuttiin neljällä joukkueella, joista kaksojoukkue ”anasti” Helsingin piirikunnan mestaruuden.

Vesan pelaajakaartin laajuudessa ei ollut valittamista, mutta menestystä jouduttiin odottamaan. Työväen Urheiluliiton jalkapallon valtikka siirtyi 1930-luvun alussa pääkaupungista maaseudulle. Siihen vaikutti

Jalkapallomestarit Uno Parkkinen ja Aarne Davidsson harjoitusten jälkeen vilvoittelemassa Rajasaassa (Seppo Parkkinen).

varmasti se, että myös muista pääkaupungin seuroista siirtyi paljon pelaajia porvariseuroihin. Viipurilainen Talikkalan Toverit voitti TUL:n mestaruuden 1931, seuraavana vuonna tittelin valloitti Tampereen Pallo-Veikot. Toverit oli jälleen mestari 1933, ja seuraavana vuonna, jolloin mestaruudesta pelattiin ensimmäisen kerran suursarjan muodossa, Pallo-Veikot otti toisen mestaruutensa lyömällä loppuottelussa Vesan 3–1.

Neljän vuoden korpitaival päättyi 1935, jolloin Vesan jalkapalloilu nosti jälleen päätään. Se oli vaatinut uutteraa työtä töölöläisten nuorten keskuudessa. He nousivat kokeneiden pelaajien rinnalle ja toivat mestaruuden jälleen Helsinkiin. Loppusarjassa Vesa pelasi 4–4 TPV:tä vastaan, voitti Tampereen Kisa-Toverit 5–1 ja nousevan Kotkan Työväen Palloilijat 4–1.

Töölön Vesan kolmannen jalkapallomestaruuden toivat seuralle Bertel Back, Aarne Davidsson, Voitto Tiilikainen, Eino Ahlberg, Arthur Nyström, Eino Kortelainen, Reini Hurme, Tauno Raunio, Erkki Laaksonen, Uljas Nyrövaara, Uno Parkkinen ja Viljo Helinen.

Seuraavana vuonna Vesa uusi mestaruutensa miltei samalla joukkueella. Otto Vuorinen, Torsten Speeti, Erik Gröndahl ja Eero Halenius olivat uusia mestareita. Mestarien todellinen ”konkari” oli Arthur Nyström, joka oli voittamassa myös Töölön Vesan ensimmäistä mestaruutta 1928 yhdessä Reini Hurmeen kanssa. Tauno Raunio puolestaan oli liiton jalkapallomestari vuodelta 1930.

Uljas Nyström, joka muutti sukunimensä Nyrövaaraksi Suomalaisuuden Liiton nimenmuuttokampanjan aikana 1933–1934, kunnostautui paitsi pelaajana myös nuorten vesalaisten jalkapalloilijoiden ohjaajana ja valmentajana. Työväen Urheiluliiton perinekeräykselle laatimissaan muistelmissaan Nyrövaara kertoo, kuinka Humalisto 6:ssa

asunut selkäinvalidi taksinkuljettaja Ehn alkoi innostaa seudun poikia urheiluun ja sai heidät liittymään Töölön Vesaan huhtikuussa 1929. Nyrövaaran jalkapalloura lähti nousuun hänen armeija-aikanaan 1932–1933, jolloin hänet valittiin Työväen Urheiluliiton liittojoukkueeseen Norjaa vastaan. Kenraali Hugo Östermanilta tuli komppanianpäällikölle Uudenmaan kasarmille kirje, jossa sanottiin, että sotamies Nyrövaara on vapaa matkustamaan kaikkiin muihin maihin paitsi Neuvostoliittoon.

”1930-luvun alussa luultiin, että Töölön Vesa oli lyöty vuosikymmeniksi toimintakyvyttömäksi”, Nyrövaara kertoo. ”Puheenjohtajamme Lauri Hagman alkoi minua puheillaan yllyttää kokoamaan rippeistä uuden ykkösjoukkueen ja ihme tapahtui. Vesa oli jälleen voimissaan; junioreista oli noussut ainesta, joilla Vesa muutamilla vanhoilla konkareilla vahvistettuna kykeni voittamaan TUL:n mestaruuden kahtena peräkkäisenä vuotena 1935–36. Joukkueen kapteenina olin talvisotaan asti ja samalla koetin ohjata nuoria parin vuoden ajan, mutta kävi hiukan liian raskaaksi kunnolla hoitaa tehtäviä”, hän kertoo.

Vuoden 1936 mestaruuden saavuttaminen perustui siihen, että joukkue saattoi aloittaa kautensa melkein samalla kokoonpanolla kuin edellisenäkin vuotena, koska ”Suomen Palloliiton seurojen taholta tavanmukainen pelaajien kosiskelu ei ollut niin silmiinpistävää kuin edellisinä vuosina”. Värväys kohdistui ainoastaan määrättyihin pelaajiin, jotka ”miehuullisesti torjuivat maksakielisten värväreiden houkutukset”. Tulevaisuuteen Vesassa suhtauduttiin luottavaisesti, koska ”alemmissa luokissa taso on noussut huomattavasti ja seuralla on niissä käyttökelpoista reserviä tulevia ponnistuksia varten”. Kun maan taloudellinenkin lama oli hellittänyt otettaan, pelaajat pystyivät keskittymään

jalkapalloiluun. Heidän ei tarvinnut murehtia alati jokapäiväistä elantoaan.

Ilahduttavaa ja hyvää tulevaisuutta ennakoi vai oli sekin, että 1935 Vesan poikaosastoon kuului 43 poikaa seuran jäsenmäärän kohotessa 145 henkilöön.

Puheenjohtaja Lauri Hagmanin johtokunta istui vuoden 1936 aikana yhteensä 48 kokouksessa, ja kirjaan vietiin 497 pykälää. Kaikki johtokunnan jäsenet Uljas Nyrövaaraa lukuun ottamatta olivat läsnä yli 30 kertaa, sihteeri Arvo Ståhlberg useimmin, 47 kertaa. Ståhlberg tosin toteaa vuosikertomuksessa, että ”loppuvuodella oli joissakin jäsenissä havaittavissa lamaannusta seuran asioiden hoitamiseen nähden.”

Urheilullisesti vuosi 1936 oli Töölön Vesan kaikkien aikojen parhaita. Jalkapalloilussa seuralla oli asettaa tuleen viisi miesten ja yksi nuorten joukkue. Jalkapallomestaruuden lisäksi Vesa voitti piirin mestaruuden toisessa, kolmannessa ja neljännessä luokassa. Arvo Ståhlberg kirjoittaa ylöspäin: ”Olemme ylivoimaisesti paras jalkapalloseura Helsingissä, ehkä koko Suomessakin.”

Töölön Vesan juhluvuoden vuosikertomus päättyy, ei niinkään vaatimattomasti: ”Emme ole koskaan mahtailleet suurilla saavutuksillamme, mutta olemme näyttäneet esityksillämme, että Töölössäkin toimii palloiluseura, jossa ei nukuta, vaan saadaan myös jotakin aikaan.”

Miksi alamäkeen?

Myöhemmin Töölön Vesan juhluvuosi arvioidaan käänteeksi seuran jalkapalloilun historiassa: ”Tämä täydellinen menestys ei ollut vielä Vesan jalkapalloilullisen suuruuden ajan lopun alkua, mutta käännekohta huonompaan se joka tapauksessa oli... maa alkoi hiljalleen viettää Vesan jalkapallomaineen puolustajien alla, vaikka seuran joukkue

olikin mukana vielä liiton mestaruudesta taisteltaessa”, todetaan Vesan 50-vuotisjuhlajulkaisussa.

Alamäki johti suoranaiseen masennukseen: ”Vuonna 1940 tuli Helsingin piirin mestaruus – ja vuonna 1941 sota. Sen jälkeen on Vesan jalkapallohistoriaa kirjoitettu pääasiassa vain harmaareunaisille papereille – täyskäännöstä odoteltaessa.”

Vesan johto yritti parhaansa seuran jalkapallomaineen ylläpitämiseksi. Pelaajien valmennusta hoitamaan valittiin 1936 valiokunta, mutta sen valtuuksista ei päästy selvyyteen. Keväällä päätettiin, että valiokunta voi toimia edelleen, mutta johtokunta päättää kaikki asiat. Jo 1936 yritettiin hankkia joukkueelle valmentaja Norjasta, mutta asia venyi niin pitkälle, että hankkeesta luovuttiin. Pelättiin, että norjalainen valmentaja toisi mukanaan uusia pelisysteemejä, joihin joukkue ei ehtisi perehtyä ennen kauden alkua.

Miksi sitten Vesan jalkapalloilu valui kaltevalle pohjalle? Useassa yhteydessä todetaan myönteisenä asiana, että pelaajat eivät enää joutu värväyksen kohteiksi yhtä paljon kuin aikaisemmin. Siitä voidaan myös päätellä, että Vesan pelaajat eivät enää olleet sillä tasolla, jossa heitä olisi kannattanut kosiskella muihin seuroihin. Vain Uljas Nyrövaara näytti enää kelpaavan. Helsingin Jalkapalloklubi houkutteli häntä luvaten, että Nyrövaara pääsisi varmasti edustamaan Suomea Berliinin olympiakisoihin matkaavassa joukkueessa.

Onnistunut nuorennusleikkaus olisi ehkä ollut ainoa ratkaisu. Vesan sihteeri Urpo Hurmeen näkemys joukkueesta vuonna 1937 kertoo paljon: ”Joukkueesta puuttui sellainen kokoava henkilö, joka olisi huolehtinut joukkueesta ja pitänyt sen kurissa. Tämän takia olikin toverikuri hieman niin ja näin. Asiaan vaikutti varmaankin paljon se, että joukkueen pelaajat olivat jokseenkin

kaikki jo vanhoja tekijöitä, joten ei luotettu kehenkään vaan jokainen halusi olla suuna ja päänä joten tulos oli se, että otteluissa harrastettiin enemmän suunsoittoa kuin varsinaista jalkapalloa. Edellä olevasta allekirjoittanut ehdottaa, että tulevana kesänä edustusjoukkueemme nuorennus otettaisiin oikein toden teolla käsiteltäväksi.”

Mutta mistä nuoret, kun seura ei sittenkään pystynyt paneutumaan monilukuisten nuorten pelaajiensa kehittämiseen? Uljas Nyrövaaran lopetettua uupuneena poikien ohjaamisen, hänen työnsä ei löytynyt jatkajaa. Yksi mies ei olisi riittänyt. Yli viidenkymmenen pojan valmentamiseen olisi pitänyt löytyä 4–5 innokasta nuorten ohjaajaa. Kilpailulliset edellytykset nuorten pelaajien kehittämiseksi alkoivat olla kunnossa. Kun vielä 1930-luvun alussa Vesan nuorten joukkue pelasi kauden aikana vain 1–2 ottelua, vuosikymmenen lopussa 1939, nuorilla oli jo 12 ottelua kaudessa. Sotavuodet katkaisivat kuitenkin kaiken kehityksen. Vasta 1940-luvun loppuvuosina Vesan nuoret, A- ja B-pojat, nousivat Työväen Urheiluliiton Helsingin piirin parhaiden joukkoon.

Jääpallokin lamassa

Kun Vesan jalkapalloa kohdanneet suoneniskut veivät seuran jalkapalloilun alamäkeen, oli luonnollista, että jääpalloilussakaan ei voitu odottaa vuoden 1929 tapaista menestystä Vesan voitettua liiton jääpallomestaruuden. Myös jääpallossa valtikka siirtyi maaseudulle Talikkalan Tovereiden ja Varkauden Tarmon viedessä kaksi mestaruutta 1930-luvun alkuvuosina.

Jääpalloilijat ehtivät kyllä nauttia mestaruudesta ennen jalkapalloilijoiden suurmenestystä vuosina 1935 ja 1936. Vuoden 1934 talveksi vesalaiset olivat saaneet joukkueensa sellaiseen iskuun, että mestaruudesta Helsingissä pelatussa uusintaottelussa Vesa voitti Varkauden Tarmon niukasti 5–4. Vuoden 1934 sankarit olivat V. Lehtonen, Väinö Katajisto, Kauko Kirsi, Tauno Raunio, Reino Lilja, Niilo Holmsten, Gösta Wickström, Armas Karhunen, Otto Vuorinen, Arvo Ståhlberg ja Reini Hurme.

Töölön Wesa oli innolla mukana parantamassa jääpalloilijoiden olosuhteita Helsingissä. Jo 1921 pääkaupungin työväen urheiluseurat perustivat Työväen Luistinrata-osakeyhtiön, joka rakensi luistinradan Eläintarhan lahdelle kaudeksi 1922–1923. Koska Wesassa ei vielä pelattu jääpalloa, seura osti kaksi uuden yhtiön osaketta vasta keväällä 1923. Päätös oli aikaansa edellä, sillä Wesa aloitti jääpalloilun vasta 1925 johtokunnan päätettyä palloilijoiden anomuksesta ostaa yksi jääpallo ja polvisuojukset. Eläintarhan Luistinrata Oy ei päässyt seurojen toivomaan lentoon. Urheilullisesti rata oli puutteellinen, taloudellisessa mielessä suoranainen katastrofi. Marraskuussa 1928 Vesa vaati kirjelmällä kenttää suurennettavaksi ja jääpallomaaleja korjattaviksi. Leudot talvet ja vallitseva pula-aika lisäsivät kentän vaikeuksia niin, että 1930-luvun alussa yhtiö kaatui. Myöhemmin Vesa jatkoi luistinratayhtiön painostamista; miksi pukuhuoneen lämmittämisessä ja pelikentän puhdistamisessa esiintyy niin paljon laiminlyöntejä? Vesa puhui suuren jääpalloseuran äänellä; piirin sarjoihin vuoden 1927 jääpallomestarit osallistuivat kahdella miesten ja yhdellä nuorten joukkueella. Jo kolmannen jääpallomestaruutensa Vesa voitti 1929.

Luistinratayhtiö meni konkurssiin 1931. Jäljelle jäi huonokuntoinen kahvilarakennus, lapioita ja kentän puhdistusvälineitä, ylimenosilta ja joitakin luistimia. Vekselivelkaakin oli 20 000 markkaa (6.000 euroa).

Kenttävaikeuksista huolimatta Vesan jääpalloilu kehittyi suotuisasti. Vuoden

Töölön Wesan Työväen Urheiluliiton jääpallomestarit vuodelta 1934.

Takana vasemmalta Väinö Lehtinen, Väinö Katajisto, Kauko Kirsi, Tauno Raunio, Reino Lilja, Niilo Holmsten, Gösta Wickström ja Armas Karhunen. Edessä Otto Vuorinen, Arvo Ståhlberg ja Reini Hurme (Seppo Parkkinen).

1932 jääpallosarjoihin seuralla oli jo kolme miesten joukkuetta. Jääpallomestaruudesta Kullervoa vastaan käyty loppuottelu hävittiin 1–2. Vesa teki vastalauseen, joka kuitenkin hylättiin. Kullervoa vastaan tapeltiin jääpallossakin. Loppuottelussa yksi mailan varsi ja seitsemän terää lyötiin säpäleiksi.

Meriradoista haluttiin päästä eroon, mutta ajatuksia maapohjaisesta jäädytettävästä luistinradasta pidettiin haaveina. Työväen urheiluseurat eivät kuitenkaan pelänneet. Keväällä 1932 ne päättivät perustaa luistinradan Kallion urheilukentälle. Perustavassa kokouksessa Töölön Vesa edusti Kalle Altti. Lokakuussa 1931 Vesaan liittynyt Emil Vuorimaa oli yksi Vesan neuvottelijoista luistinradan kanssa. Tammikuussa 1932 hän selosti johtokunnalle luistinradan ylläpitämistä Brahenkadun kentällä yhdessä Helsingin Työväen Luistelijoiden kanssa.

Kesäkuussa Vesa anoi oikeutta harjoitella Kallion kentällä yhdessä muiden seurojen kanssa. Siitä ei vielä tule mitään, koska luistinradalla on Vesan mielestä huono järjestys ja kenttää hoidetaan huonosti. Toivotaan, että saataisiin uusi Rajasaaren edustalle merijäälle. Kallion kentälle anotaan kuitenkin samaan aikaan harjoitusvuoroja kolmelle joukkueelle. Joulukuussa 1932 Vesa päättää lopulta siirtää jääpalloharjoitukset ja -ottelut Kallion luistinradalle.

Kallion luistinradan toiminta alkaa virallisesti syksyllä 1932. Edellisen kentän kokeuksista viisastuneina radan perustajat rajoittavat radan isäntien määrän neljään: Helsingin Ponnistukseen, Helsingin Kullervoon, Töölön Vesaan ja Helsingin Työväen Luistelijoihin. Luistinradan odotettiin palvelevan seurojen jääurheilun lisäksi kenttää ympäröivien koulujen oppilaiden samoin

kuin kaupungin pohjoisosien nuorten luitelu- ja jääpalloharrastusta. Vuonna 1936 vahvistettiin yhtymän uudet säännöt, joissa edustajistoon kukin seura nimesi kolme jäsentä ja joissa johtokunta valittiin edustajiston jäsenten joukosta. Töölön Vesan pitkäaikaisimmat edustajat ensimmäisten 25 vuoden aikana ovat Kalle Altti, Lauri Hagman, Arthur Nyström ja Urpo Hurme.

Jääpalloharrastuksen laajuus ei vuoden 1934 jälkeenkään osoittanut kuihtumisen merkkejä. Talveksi 1937 Vesalla oli piirinsarjoissa jo neljä miesten ja yksi nuorten joukkue. Vuoden lopulla suunniteltiin erillistä valmennuskomiteaa jääpalloilulle ja jalkapalloilulle. Jääpallon valitsemiskomiteaa ei enää valittu, vaan johtokunta päätti joukkueiden valitsemisesta. Vuoden 1938 marraskuussa aloitettiin jääpalloharjoitukset hiekkakentällä, ja sarjoihin ilmoitettiin kolme miesten ja yksi nuorten joukkue. Jääpallon ykkösjoukkueen valmentajana toimi Gösta Wickström, jolle korvattiin valmennuksesta aiheutuneet kulut.

Vesan johtokunta kirjasi vuoden 1939 viimeisen kokouksensa viimeisen pykälän: ”Seuraava kokous tarpeen vaatiessa.” Se tapahtui kaksi päivää Mainilan laukausten jälkeen. Kaksi päivää kului myös Neuvostoliiton maa-, meri- ja ilmavoimien hyökkäykseen Suomeen.

Tamlander kärkimiehenä

Lupaavien nuorten kenttärheilijoiden loikkaus Vesasta Kiffeniin ei lopettanut Vesan yleisurheiluharrastusta. Eläintarhan kentälle riitti vihreäpaitaisia vesalaisia heidän harjoitusiltoinaan. Näkyvimmäksi yleisurheilijaksi Vesassa nousi 1930-luvulla Sulo Tamlander, seuran johtokunnan jäsen ja tiukka kalustonhoitaja. Elokuussa 1931 hän voitti piirin mestaruuden linkopallon heitossa. Lajista

oli helppo siirtyä moukarinheittoon, jossa Tamlander kehittyi pian yhdeksi Työväen Urheiluliiton kärkimiehistä. 42-vuotiaana Tamlander sijoittui neljänneksi Berliinin olympiakisojen moukariheiton karsinnassa tuloksella 31,15. Vielä 1937 hänet ilmoitettiin Koiton Visan kisoihin, Salon Vilppaan 30-vuotisjuhlakisoihin sekä Lohjalle ja Hämeenlinnaan. Lokakuussa 1939, Tamlander, 45, voitti moukaripörssin kisan tuloksella 55,90, mikä koostui 43,40 metrin heitosta ja 12,50 metrin ikätasoituksesta. Ensimmäisenä sotavuonna 1940 hän sijoittui vielä neljänneksi piirin mestaruuskisojen moukarissa ja liiton mestaruuskilpailuissa kuudenneksi tuloksella 40,24.

Seuran johto ei lepää

Vesan johtokunta päätti vuoden 1939 toteamalla, että seuraavan kerran kokoonnutaan ”tarpeen vaatiessa”. Tarvetta ilmeni jo helmikuussa 1940, jolloin päätettiin ottaa yhteyttä seuran reservissä oleviin jäseniin tarkoitukseen lähettää heille 100 markan (24 euroa) arvoinen lahjapaketti. Lisäksi tilattiin kymmenen Suomen Sosialidemokraattia kolmen kuukauden ajaksi sotilassairaaloihin. Lahjapaketti lähetettiin vain jäsenille, jotka olivat maksaneet vuoden 1938 jäsenmaksun. Poikkeus voitiin tehdä seuran toiminnassa mukana olleiden kohdalla. Paketissa oli etupäässä ruokaa sekä lyhyt selostus Vesan viimeaikaisesta toiminnasta. Kallion Luistinradalta saatiin 1 250 markkaa (300 euroa) paketteja varten.

Johtokunta sai vastaanottaa kiitokset lahjapaketista huhtikuussa seuraavilta Vesan jäseniltä: Reino Lilja, Holger Laine, Kalle Lönnfors, Sulo Honkaniemi, Viljo Holmsten, Uljas Nyrövaara, J. Merikukka, O. Ranta, Heikki Vilenius, Otto Vuorinen, Urpo Hurme, Aarne Davidsson, Arthur

Nyström, Uuno Järvelä, Uuno Parkkinen ja Lars Bäckström. ”Reka” Lilja oli TUL:n jääpallomestari 1934, Uljas Nyrövaara jalkapallomestari 1935 ja 1936, Heikki Vilenius jalkapallomestari 1926 ja jääpallomestari 1927, Otto Vuorinen jääpallomestari 1934 ja jalkapallomestari 1936, Urpo Hurme Vesan puheenjohtaja ja ”seuran yleiskone” sekä jääkiekon sielu sotien jälkeen. Aarne Davidsson oli jalkapallomestari 1935 ja 1936, Arthur Nyström seuran kunniajäsen, kolminkertainen jalkapallomestari 1926, 1935 ja 1936 sekä Uuno Parkkinen jalkapallomestari 1935 ja 1936.

Ensimmäisen suruviestin rintamalta Vesa sai jo kevättalvella seuran johtokunnan jäsenen, Gösta Wahlströmin kaatuessa sodan alkuvaiheissa. Sankarivainajan kohtalon koki myös 1940 seuran entinen johtokunnan jäsen Kaarlo Grönfors. He jäivät Vesan ainoiksi menetyksiksi talvisodan aikana.

Nuorennusta haetaan

Kun suuri osa Vesan aktiiviurheilijoista oli rintamalla, seuran toiminta painottui nuorten ohjaamiseen. Kesäkautta varten ilmoitettiin yksi joukkue alle 20-vuotiaiden jalkapallosarjaan, ja Paavo Enroos valittiin nuorten ohjaajaksi. Hänen avukseen tuli myöhemmin Arvo Ståhlberg, jalkapallomestari 1930 ja kaksinkertainen jääpallomestari 1927 ja 1934. Nuorten joukkue voittikin sotasarjan, johon osallistui seitsemän joukkuetta – enemmän kuin koskaan Helsingin piirin jalkapalloilussa. Vesan jalkapalloilijoille jaettiin ilmaiseksi kolmekymmentä harjoituskorttia Pallokentälle, ja myöhemmin kortteja jouduttiin hankkimaan vielä viisitoista lisää. Ensimmäisenä sotavuonna 1940 Vesassa oli 120 jäsentä, suurin osa nuoria. Kun syksyllä pohdittiin osallistumista jääpallosarjoihin, huomattiin, että seuran

toiminta ei suinkaan ollut lamaantunut sodan vuoksi. Voitiin ilmoittaa kolme miesten ja mahdollisesti yksi nuorten joukkue piirin jääpalloiluun 1941.

Edustusjoukkueen nuorennusleikkaus oli ajankohtainen asia. Kun nuorten määrä kasvoi sotavuosiin mennessä 50–60 poikaan, pohjaa ajatuksen toteuttamiselle oli. Halukkaita ohjaajia ei kuitenkaan löytynyt riittävästi. ”Seuran nuorten toimikunta ei ole kuluvana vuonna aikaansaanut mitään, vaikka sellainen on nimellisesti ollut”, kirjoittaa tylästi seuran sihteeri Eino Ahlberg 1939. Samoin sanoin puhutaan nuorten toiminnasta aina rauhantuloon saakka 1945. ”Siispä herätkää nuorten toiminta, Ahlberg jatkaa. ”Kerätkää seurasta parikymmentä nuorta 12–16 vuosien väliltä ja opettakaa heidän vereensä perinpohjin tuo valmennusohjelma niin seura saa korkeintaan 5 vuoden kuluttua nähdä millaisia hedelmiä se kantaa.” Ahlberg kysyy: ”Eikö seurastamme löydy uutta Uljas Nyrövaaraa vai ottaako hän tämän huolekseen joidenkin yhtä onnistuneiden kanssa?”

Työväen Urheiluliitto panosti jalkapalloilijoiden valmennukseen. Toukokuun 1. päivänä 1939 Helsinkiin saapui Norjan Työväen Urheiluliiton jalkapallovalmentaja Håkan Andersen. Viikon verran hän valmensi pääkaupungin suursarjajoukkueiden pelaajia. Vesan vanhojen ”mestareiden” asennetta norjalaisvalmennukseen kuvaa Eino Ahlberg: ”Haluaisin painaa mieleen seuran jalkapalloa harrastaville jäsenille että käytettäisiin norjalaisen valmentajan esittämää valmennusohjelmaa harjoituksissa hyväksemme, sillä se on ainoa oikea ja lopuliseen jalkapallopelin hienouksiin viitoittava tie joka löytyy juuri hänen esittämällään valmennusmenetelmällä. Voidaan ehkä arvella vanhempien pelaajien keskuudessa ettei sitä voi omaksua kun on tottunut jo tähän

omaan systeemiin. Mutta jos aina kentälle tullessa jokainen mies yhtyy toisten kanssa niin se alkaa kyllä menemään.”

Tippaus alkaa

Suomen Palloliitto esitti jo 1936 valtioneuvostolle veikkaustoiminnan aloittamista. Esi-
tystä ei hyväksytty, koska pelättiin jalkapallon saavan liian hallitsevan osan toiminnassa.

Sotavuosi 1940 on yhdessä suhteessa merkittävä koko suomalaisen urheilun kannalta. Kun valtion urheilujärjestöille osoittamat avustusvarat uhkasivat supistua, urheilujärjestöjen aloitteesta syntyi kesällä Tippaustoimisto Oy. Jalkapallo-ottelut muodostivat valtaosan veikkattavista kohteista. Töölön Vesa oli alusta alkaen mukana, ja seuran ensimmäiseksi asiamieheksi valittiin Kalle Altti. Jäsenistön veikkauksista lankeava asiamiespalkkio päätettiin siirtää seuran tilille. Vesa otti vastaan veikkauksia tiistaisin klo 18.30–20.30. Veikkauskierroksilta 11–12 asiamiespalkkioita saatiin 60 markkaa (15 euroa), 13. kierrokselta 40 markkaa (10 euroa) ja 14–15. kierrokset tuottivat seuran kassaan 140 markkaa (34 euroa).

Ensimmäisen veikkauskohteena olleen ottelunsa Vesa pelasi lokakuussa 1940 ja voitti Ponnistuksen 3–0. Seuraavasta veikkausottelusta Kullervo vastaan kullekin pelaajalle luvattiin 15 markkaa (4 euroa) ottelun ylijäämästä. Pelaajille annettiin myös lippuja myyntiin, ja myyntitulot he saivat pitää itse. Kullervo-ottelu tuotti kuitenkin tappiota, ja Vesa anoi Tippaustoimistolta korvausta, mutta sitä ei luonnollisestikaan myönnetty. Kolmannen veikkausottelunsa Vesa pelasi Porvoossa, jossa Veikot murskasi joukkueen 7–1. Tulos herätti vilkkaan keskustelun; pelasiko Vesa Porvoossa parhaalla miehistöllään? Työväen Urheiluliittokin puuttui otteluun ja tiedusteli Vesalta, minkälaisia

päivärahoja pelaajille maksettiin Porvoon matkalta?

Raha tulee mukaan

Kun Tippaustoimisto Oy huomautti Vesaa sen lähettäessä heikon joukkueen Porvoon Veikkoja vastaan marraskuussa 1940 pelatuun veikkausotteluun, seura ilmoitti syyksi sen, että liitto ei suostunut maksamaan Vesan pelaajille heidän vaatimaansa päivärahaa. Sen vuoksi Porvoon joukkueessa oli vain neljä Vesan edustusjoukkueen vakituista pelaajaa. Raha oli tullut jalkapalloiluun.

Vesan vuosikokouksessa 1939 päätettiin, että edustusjoukkueen pelaajille maksetaan päivärahaa kotiotteluissa 10 markkaa (2,9 euroa), vierasotteluissa 20 markkaa (5,8 euroa). Lenkillä kävijöille maksettiin saunarahaa 2,50 markkaa (0,72 euroa) ja valmentaja Gösta Wickströmille luvattiin korvata valmennuksesta aiheutuneet kulut. Seura suostui myös maksamaan kokonaan Pallokentän harjoituskortit. Tiistain ja torstain harjoitusten jälkeen seura tarjosi pelaajille suihkumaksun, muina iltoina pelaajat joutuivat maksamaan suihkunsa itse. Vesalle koitui 1939 suihkumaksuista 633 markan (180 euroa) lasku. Saunaillat alkavat tulla suosituiksi, ja seura lupaa maksaa saunan yhden harjoituksen jälkeen. Vuonna 1941 pelaajille, jotka käyvät säännöllisesti harjoituksissa, luvataan seuran piikkiin yksi sauna viikossa. Edellisenä vuonna heille oli luvattu kolme hierontakertaa syksyn 1940 aikana seuran laskuun. Valmentajan palkkio ei kyllä päästä huimaa; 1940 se päätetään 250 markaksi (60 euroa) pelikaudelta.

Jalkapalloilussa aloitetaan yhteistoiminta Suomen Palloliiton kanssa. Vesa pelaa HIFK:ta vastaan, ja pelaajille luvataan ottelusta 30 markkaa (7 euroa), varamiehille 15 markkaa (3,50 euroa). Jääpalloliijoille luvata-

taan vierasotteluista 40 markan (10 euroa) päiväraha, kotiotteluista ei makseta mitään. Kun Vesa saa liitolta korvauksen ottelusta Kullervoa vastaan 1941, se maksetaan edelleen pelaajille. Maaliskuussa lyödään kiinni jalkapalloilijoiden päivärahat: 50 markkaa vierasotteluista (10 euroa), 10 markkaa (2 euroa) kotiotteluista, voitosta 20 markkaa (4 euroa). Veikkausotteluista pelaajat saavat 40 markkaa (8 euroa) mieheen.

Rauhan tultua 1945 päivärahoja korotetaan 150 markkaan (15 euroa) vierasotteluista, 30 markkaan (3 euroa) kotipeleistä. Jopa nuorten joukkueen Tampereen matkasta maksetaan pelaajille päivärahaa 75 markkaa (8 euroa).

Johtokuntakin ansaitsee palkkion uuras-
tuksestaan. Vuosikokouksessa 1940 päätetään maksaa sihteerille 300 markkaa (72 euroa), rahastonhoitajalle 200 markkaa (48 euroa). Muut jäsenet saavat vapautuksen jäsenmaksuista, mutta vapaajäsenet saavat 30 markan (7 euroa) korvauksen. Sihteerin palkkio korotetaan 500 markkaan (50 euroa) 1945, puheenjohtajalle maksetaan 300 markkaa (30 euroa) ja rahastonhoitajalle 400 markkaa (40 euroa). Johtokunnan jäsenet saavat tyytyä viiteenkymmppiin (5 euroa).

Kun Arthur Nyström valitaan seuran palloiluvallmentajaksi 1945, hänelle luvataan 490 markkaa (50 euroa) kuukaudessa. Seuraavana vuonna valmentajaksi valitulle Eino Ahlbergille maksetaan jo 900 markkaa (58 euroa) kuukaudessa.

Hiihtoa ja koripalloa

Töölön Vesan perustaja Risto Mustonen kuolee tapaturmaisesti 3. maaliskuuta 1941. Mustosen perilliset lahjoittavat Vesalle kiertopalkinnon kilpailtavaksi jäsenten kesken hiihdossa. Useita vuosia unohduksissa ollut Mustosen suosima urheilulaji palaa seuran

ohjelmaan. Vasta rauhan tultua 1945 pystytään järjestämään ensimmäiset jäsentenväliset hiihdot. Kisan säännöt laatii Helmer Hellström, ja ladulle lähdetään helmikuussa 1945. Kovinkaan kiinnostuneita hiihtoon vesalaiset eivät ole; yleisessä sarjassa kilpaili kuusi hiihtäjää, nuorten sarjassa vain kaksi. Ensimmäisen kiinnityksen pokaaliin saa sääntöjen laatija Helmer Hellström. Hänet tunnetaan paremmin Vesan jalkapalloilijana. Seuraavana vuonna osanottajia on jo enemmän; yleisessä sarjassa edelleen kuusi, mutta alle 18- ja 16-vuotiaiden sarjoissa yhteensä seitsemän. Seurasaareissa järjestetyissä hiihdoissa 1946 osanottajia oli yhteensä viisitoista, ja 12-vuotiaiden sarjan voittaa Reijo Simola. Simolan veljekset osoittautuvat myös hyviksi hiihtäjiksi. Vuonna 1949 Reijo voittaa alle 14-vuotiaiden sarjan, Pentti on toinen alle 16-vuotiaissa ja Olli nappaa pronssia yleisessä sarjassa. Alle 16-vuotiaiden sarjan voitajaksi hiihtää Keijo Tamminen. Seuraavana vuonna M. Kemppainen saa kolmannen kiinnityksen Risto Mustosen palkintoon ja vie pokaalin kaappiinsa.

Vesan hiihtoharrastus jatkui talvesta toiseen, ja luistelussakin vesalaiset kilpailivat joka talvi.

Sodan keskellä tammikuussa 1941 Stadionilla pidetyssä vuosikokouksessa 34 vesalaista päättää ottaa uuden pelin, koripallon, seuran ohjelman; ensin vain kokeilumielessä. Harjoitukset aloitetaan Helsingin keskuksen yhteiskoululla helmikuussa, ja maaliskuussa johtokunta päättää ostaa yhden koripallon. Ilmoittaudutaan B-sarjaan, ja Erkki Gröndahl saa tehtäväkseen määrätä joukkueen kokoonpanon. Ensimmäisessä ottelussaan Vesa rökittää Toukolan Teräksen 34–8. Työvään Mailapoikien B-joukkue osoittautuu liian kovaksi, Vesa häviää 13–23.

Koripalloa Vesassa pelattiin todella ”kokeilumielessä”, sillä seuran vuosikertomukset

Lauri Hagman johti Töölön Vesan vaikeiden sotavuosien yli ja toimi seuran puheenjohtajana yli kaksi vuosikymmentä (Työväen Arkisto).

eivät kerro joukkueiden tuloksista mitään ennen vuotta 1948. Tuolloin todetaan koripallon olevan ”vallan uusi harrastusala, joka lupaa hyvää seurалlemme”. Sarjassa on kaksi joukkuetta, ja Vesan A-joukkue häviää Helsingin Tarmolle 12–22 ja B-joukkue voittaa Keravan Toverit 18–8. Seuraavana vuonna 1949 Vesan kaksi joukkuetta pelasivat yhteensä kuusitoista ottelua, mutta 1950 pelien määrä jäi kuuteen. Sen jälkeen aikakirjoihin ei ole kirjattu koripallotuloksia. Voidaankin katsoa lajin kuihtuneen uudelle vuosikymmenelle tultaessa.

Yksilötasolla Töölön Vesa voi kyllä ylpeillä koripalloilijoistaan. Vesan kasvatteja, jotka siirtyivät SM-sarjassa pelaavan Helsingin Kisa-Toverien riveihin, ovat Reijo Raulas, Pentti Simola ja monitaituri Jaakko Mansila. Heistä Raulas eteni 1953 Suomen B-maajoukkueeseen saakka. Reijo Simola puolestaan oli mukana HKT:n A-poikien joukkueessa, joka voitti koripallon Suomen mestaruuden 1964.

Runeberginkadun Hokissa tammikuussa 1945 pidetty Vesan vuosikokous keräsi 40 vesalaista antamaan potkua seuran toiminnalle sodan jälkeen. Puheenjohtaja Lauri Hagman korosti sitä, että nuoriin on kiinnitettävä erikoista huomiota. Kokous päätti myös ottaa käsipallon Vesan ohjelmaan. Se oli helpommin sanottu kuin tehty, sillä vaikka syksyksi anottiin salivuoroa Stadionilta ja toivottiin TUL:n Helsingin piirin järjestävän käsipallon neuvontakurssit, maaliskuussa 1946 piirille jouduttiin ilmoittamaan, että Vesalla ei ole käsipalloa ohjelmassaan.

Vesa penseä naisille?

Naisetkin harjoittelivat lyhyen tovin koripalloa Stadionilla. Alku oli hankala; ”tiukka tilanne pelisalin ja ohjaajan saannin suhteen ei suinkaan rohkaissut yrittäjien pientä ja

nuorta piiriä”, todetaan Vesan 50-vuotisjuhlajulkaisussa. ”Tosin seuran miehet koettivat parhaansa antaessaan tyttöjen toiminnalle tukeaan, mutta kun Vesassa ei kuitenkaan ollut sellaista vanhempaa naista, joka olisi ottanut tämän toimintasektorin narut viisaisiin käsiinsä, jäi yritys vain yritykseksi”.

Kuinkahan ”parhaansa” Vesan miehet naisia yrittivät auttaa? Seuran historiasta ei juurikaan innostusta naisten toimintaan löydy, vaikka paineita naisten mukaan saamiselle esiintyi jo varsin varhain. Aikana, jolloin Vesan pääalajina oli paini, Työväen Urheiluliitto kehotti useaan otteeseen työväen seuroja ottamaan ohjelmaansa myös naisten lajeja, pääasiassa voimistelua, myöhemmin myös uintia ja kenttärheilua. Töölön Vesa vaikeani liiton esitykset suoralta kädeltä kuoliaaksi. Ennen kuin tuomitaan Vesa naisia syrjiväksi seuraksi, on otettava huomioon, että sen toimintaa jarrutti vuodesta toiseen harjoitussalien puute. Jo se yksinään esti suopeamman suhtautumisen naisurheiluun.

Joulukuulta 1931 on peräisin ehdotus, että seuran vuosikokoukselle ehdotettaisiin naisjaoston perustamista. Arthur Nyström ja Arvo Ståhlberg ilmoittivat vastustavansa esitystä, eikä siitä tullutkaan mitään. Esitys ei ollut mitenkään uusi päätellen pöytäkirjan merkinnästä: ”ei perusteta naisjaostoa tälläkään kertaa.”

Ajatus naisurheilun ottamisesta Vesan ohjelmaan ei kuitenkaan kuollut. Mitään toimenpiteitä ei kuitenkaan aiheuttanut liiton naistoimikunnan kirjelmä naisten toiminnan aloittamisesta 1940. Lokakuussa naistoimikunnan uuteen kirjelmään todettiin, että se ei aiheuta mitään toimenpiteitä, ”koska Vesalla ei ole naisjaostoa”. Paineet kasvoivat; vielä huhtikuussa 1941 Vesan johdokunta siirsi naistoimikunnan uuden kirjelmän roskakoriin merkinnällä ”ei aihetta”. Lopulta oli luovutettava. Huhtikuussa 1947

päätettiin ottaa johtokuntaan kaksi naisjäsentä ”epävirallisesti”. Yleisessä kokouksessa 33 vesalaista päätti perustaa ”epävirallisesti” naisten jaoston vuosikokoukseen asti, jolloin asiasta oli määrä päättää ”virallisesti”.

Uusi naisjaosto äityi puuhakkaaksi. Se pommitti kirjelmillään johtokuntaa, joka joko siirsi asioita tuonnemmaksi tai totesi, että kirjelmä ei anna aihetta toimenpiteisiin. Elokuussa 1947 varattiin kuitenkin Stadionin sali naisille maanantaisin, ja Kirsti Arpelle annettiin seuran veikkausasiamiehen tehtävät. Helsingin piirin naisjaoston kerhotilaisuuteen lähetettiin myös kaksi vesalaista naista.

Stadionin sali ei kiinnostanut naisia. Jo lokakuussa Stadionin salivuoro annettiin Suomen Pankin naisille, jotka maksoivat puolet salin vuokrasta ja ohjaajan palkkiosta. Lopulta koko vuoro annettiin pankin naisille, koska salia ei voinut käyttää pallopeleihin. Kirsti Arpelle ja S. Rauramolle annettiin lupa tiedustella uutta salia naisille.

”Virallisesti” Töölön Vesan naisjaosto perustettiin helmikuussa 1948, jolloin Kirsti Arppe valittiin myös seuran sihteeriksi ja Salli Raeranta johtokunnan jäseneksi. Yhdistysrekisteri ei kuitenkaan hyväksynyt alaikäistä Arppea sihteeriksi. Virallisesti sihteerinä toimi Erkki Gröndahl, mutta Arppe kirjoitti kaikki johtokunnan pöytäkirjat.

Kannustaakseen nuorten ja naisten jaoston työtä Uljas Nyrövaara esitti, että Vesa järjestäisi arpajaiset muiden seurojen kanssa. Mukaan saatiinkin pian Ponnistus ja Helsingin Työväen Uimarit. Kirsti Arpelle kasaantui taloudellisia tehtäviä; veikkausasiamiehen työn lisäksi hänet valittiin huolehtimaan seuran Elannon lappujen keräämisestä.

Naisten toimeliaisuuteen uskottiin. Eniten uusia jäseniä hankkiville naisille luvattiin hopeinen lautanen. Järjestötehtävissäänkin naisiin luotettiin. Arppea ja Raerantaa esitet-

tiin Työväen Urheiluliiton koripallojaoston jäseniksi. Myös nuoriin tyttöihin panostettiin. Toukokuussa 1948 kahta vesalaista tyttöä ehdotettiin naisurheilun harrastajien luentotilaisuuteen, ja yhtä tyttöä esitettiin liiton nuorten leirille Pajulahden Urheiluo-
pistolle.

Suunnitellut Vesan nuorten leiripäivät ja maastajuoksut jouduttiin kesällä kuitenkin peruuttamaan osanottajien vähyden takia. Naisten syyskurssi Pajulahdessa ei myöskään antanut aihetta toimenpiteisiin. Talvella 1948 naisten salivuoro Stadionilla jouduttiin myös peruuttamaan, kun kävijöitä ei ollut.

Vesan miesten luottamus naisiin sai pahan kolauksen alkuvuodesta 1949, kun todettiin, että Kirsti Arppe oli laiminlyönyt sihteerin tehtävät ja mikä pahinta, veikkauksien tilitykset.

Naisten mukaantuloa alun perin vastustanut Arthur Nyström kävi kuumana: ”Toimintakertomuksen puolesta” allekirjoittamassaan litaniassa hän totesi naisjaoston nukahtaneen ja K. Arppen olleen huolimaton seuran urheilutulosten kirjaamisessa. ”On valitettavaa, että johtokunnan molemmat naisjäsenet sammuiivat kesken työn”, Nyström kirjoittaa.

Veikkaustilitysten laiminlyönti oli vakavampi asia. Mieleen muistui ”tussimestari” Teittisen pakeneminen suihkurahojen kanssa rapakon taakse. Maaliskuussa puheenjohtaja Lauri Hagmanin onnistui saada Arpen nimi velkakirjaan. Velka jätettiin perittäväksi ja syyskuussa se pantiin ulosottoon. Tammi-
kuussa 1950 kaupunginvoudin konttori maksoi Vesalle Arpen velasta 6.980 markkaa (220 euroa) ja maaliskuussa velka todetaan kokonaan maksetuksi.

Naisten toiminta Vesassa kuihtuu pois, vaikka kolme naista on seuran 1953 jäsenluettelossa yhdessä 95 miehen ja 85 pojan kanssa.

Luonnonjäiltä jäähalleihin

Kivi-Töölö kasvaa

Sotavuosiin tultaessa huvila-Töölö alkoi olla vain muisto. Töölön halkaiseva pääväylä Läntinen Viertotie nimettiin Turuntieksi 1928, Erottajalta lähtenyt Heikinkatu ja Turuntie yhdistettiin 1942 Mannerheimintieksi, joka ulotettiin aina Ruskeasuolle asti.

Kolmekymmenluvun vilkas rakentamiskausi hävitti Mannerheimintien varrelta miltei kaikki vanhat villat komeiden kivitalojen noustessa niiden tilalle. Töölön Vesan synnyintalo Humalisto kolmessa joutui antamaan tilaa kivirakennukselle 1936, jolloin myös katosi sen vieressä sijainnut Spennertin huvila. Kolme vuotta myöhemmin rakennettiin Mannerheimintien ja Lääkärinkadun kulmaan talo, jossa sittemmin Töölön Vesa piti kioskiaan.

Vuosikymmenen suurin rakennushanke oli epäilemättä Stadionin rakennustyö. Areena oli tarkoitettu vuoden 1940 olympiakisoihin, joita ei koskaan tullut sodan puhkeamisen takia. Olympiastadionin korkea torni muodostui Töölön kauas näkyväksi maamerkiksi. Vuonna 1935 oli valmistunut kisahalli A, joka tarjosi mainiot tilat urheilun lisäksi muillekin tapahtumille. Kisahalliin liittyvä B-halli avattiin yleisölle 1950.

Kuin puuttuva hammas kivitalojen ketjussa oli pitkään Mannerheimintien, Duncerinkadun, Töölönkadun ja Kivelänkadun rajaama alue. Se oli kaupungin puhtaana-pitolaitoksen käytössä aina 1960-luvulle asti. Tontille mahtui puistoa, kalliota, nurmikkoalueita ruusupensaiden tiheikköä, satavuotias kivitalo ja vanhoja puutaloja. Talloissa asui noin viisikymmentä vuokralaista, ajureita ja tallimiehiä, myöhemmin puhtaana-pitolaitoksen väkeä. Töölön kirjasto avattiin tällä tontilla yleisölle 1937, nykyiset hotellit valtasivat alueen vasta 1972.

Töölön tenavat saivat vielä pitkään leikkiä rakentamattomalla kallioalueella Messeniuksenkadun, Minna Canthinkadun ja Nordenskiöldinkadun rajaamassa korttelissa. Sieltä löytyi kallioiden lisäksi tasaista nurmikkoa ja kivistä louhikkoa, jotka oli kuin tehty poikien intiaani- ja ritarileikkejä varten. Vuonna 1956 kalliot valtasi arkkitehti Alvar Aallon suunnittelema Kansaneläkelaitoksen mahtava rakennus, josta Töölön Vesa myöhemmin löysi tyyssijan kerhoilloilleen ja johtokunnan kokouksilleen.

Ajoneuvoliikenteen kasvua todistavat huoltoaseman valmistuminen Urheilukadun ja Reijolankadun kulmaan 1940 sekä huvila Svean paikalle osoitteeseen Mannerheimintie 116 vuonna 1952. Esson huoltoasema Mannerheimintie 78:ssä valmistui vasta 1977. Ajoneuvoliikenne Töölössä ei ollut kovinkaan vilkasta vielä 1950–60-luvuilla. Ruusulankadulla ovat monetkin Töölön Vesan pojat opetelleet jalkapallon aakkosia kiivaissa katupeleissä. Luovutetusta Karjalasta Töölöön evakoitunut Georg Krutelew muistelee: ”Vesan kundit pelasivat päivät päästään Ruusulankadulla. Menin mukaan, ja ne katsoivat syrjäsilmillä, kukahan tuokin on, venäläinen nimi ja kaikki? Kun annoin pari hyvää syöttöä, minut hyväksyttiin pian joukkoon”. Jääkiekon suosion kasvaessa Töölön pojat käyttivät myös Linnankoskenkatua peliareenanaan.

Kivi-Töölön rakentaminen vaikutti myös kaupunginosan asukkaisiin. Kun vuosisadan alun talonkirjat kertovat asukkaiden olevan mm. ulko- ja sekatyöläisiä, ajureita, ajurinrenkejä, lyhdynvirittäjiä, lasinhiojia, raitiovaunun konduktöörejä, tiskaajattaria, juuritavarakauppiaita, uusissa kivitaloissa asui konttoristeja, kirjureita, kassanhoitajia, opettajia, merikapteeneja, kirjanpitäjiä, vaakamestareita, ekonomeja ja poliiseja.

Jääkiekkoilun alkuvuosina jääkiekkoa pelattiin ilman laitoja melko alkeellisilla varusteilla (Suomen Urheilumuseo, Kuva-arkisto).

Jääkiekkoilu alkaa

Jääkiekkoilu yritti Suomeen jo vuosisadan vaihteessa, mutta ensimmäinen yritys ei ottanut tulta. Professori Leonard Borgströmin Pohjoissataman jäällä esittelemä peli oli sekoitus tuttua jääpalloilua ja jääkiekkoa. Kentällä ei ollut reunoja, ja maalien virkaa tekivät kaksi metrin pituista tolppaa, joiden väliin kiekko piti toimittaa. ”Peli on aika huvittavaa, kysyy väsymättömiä sääriä ja käsivarsia sekä aika paljon neuvokkuutta, mielenmalttia ja nopeutta”, kirjoittaa Urheilulehti 1899.

Suomalaiset näkivät jääkiekkoa Ruotsin lisäksi Antwerpenin ja Chamonix’ in olympialaisissa, ja 1920-luvulla alettiin uudelleen

pohtia lajin mahdollisuuksia Suomessa. Jääpallo oli talven valtalaji, mutta jääkiekon kannattajat pitivät sen tulevaisuutta epävarmana taloudellisista syistä. ”Missä on suuria luistinratoja voidaan sitä sopivasti pelata, mutta vain päivänvalossa”, Urheilulehti kirjoittaa 1927. ”Tällaisia suuria ratoja voidaan ylläpitää vain kohtalaisen suurilla paikkakunnilla. Meidän harvaan asutussa maassamme kohottaa matkakustannukset korkealle kilpailupeleissä 11-miehininen vierailuva joukkue varamiehineen. Näitten taloudellisten haittojen vuoksi jääpallon lisäksi ja rinnalle on saatava jäähockey”, lehti toteaa. Lisäksi jääkiekkoa puolustettiin sillä, että on helpompaa kasata kuusimiehininen joukkue kuin täysi yksitoistikko, että jääkiek-

koa voidaan helposti pelata pimeässäkin, koska pieni kaukalo voidaan valaista ja että uutta lajia voidaan harrastaa pienemmälläkin paikkakunnalla.

Suomen Luistinliitto otti jääkiekon ohjelmaansa 1927, Suomen Palloliitto vuotta myöhemmin. Ensimmäisen jääkiekon mestaruussarjan järjesti Suomen Palloliitto 1928, ja loppuottelussa Viipurin Reipas löi Kronohagens Idrottsföreningenin 5–1.

Suomen Luistinliiton suhde lajiin oli erikoinen. Luisteluväki katseli karsaasti jääpalloilua, joka usein valtasi koko kentän muulta luistelulta. Jääkiekosta toivottiin lajia, jonka kanssa luistelijat tulisivat paremmin toimeen, koska jääkiekkoa voitiin pelata luistelua häiritsemättä.

Jääkiekon suhde Suomen Palloliittoon ei kestänyt kauan. Molemmat liitot pääsivät 1928 sopuun siitä, että jääkiekolle oli perustettava oma liitto. KIF:n huoneistossa pidettiin tammikuussa 1929 kokous, jossa seitsemäntoista seuraa päätti perustaa Suomen Jäähockeyliiton.

Nuorilla mestaruussarjaan

Työväen Urheiluliitto otti jääkiekon ohjelmaansa vasta 1941, jolloin perustettiin liiton jääkiekkojaosto.

”Ostettu jääkiekkomaalivahdin käsi- neet 1.200 markkaa (78 euroa) ja 10 Karhu-mallia, yhteensä 3.070 markkaa (198 euroa).” Näin todetaan Töölön Elannossa pidetystä johtokunnan kokouksesta tehdyssä pöytäkirjasta tammikuussa 1946. Viisi päivää myöhemmin Vesan vuosikokous, jossa oli läsnä 44 jäsentä, päätti valtuuttaa johtokunnan ottamaan jääkiekko seuran ohjelmaan, ”mikäli varusteita saadaan”. Varusteita saatiin, ja marraskuussa ilmoitettiin yksi joukkue sekä liiton että piirin jääkiekkosarjaan 1947. Toisaalta Kymppin Palloilijoiden pokaaliottelui-

hin ei voitu ottaa osaa, koska mailatilanne oli niin heikko.

Heti ensimmäisenä vuonna Töölön Vesan jääkiekkoilijat voittivat piirin mestaruuden. Joukkueessa pelasivat Unto Niemi, Nurminen, Lauri ja Pentti Linnonmaa, Rantanen, Ehrlund, Niilo Vigren, Lindblom ja Pauli Kirsi. Niemi ja Vigren valittiin myös TUL:n liittojoukkueeseen, joka pelasi norjalaista Bodens Idrottsklubbia vastaan. Työväen Urheiluliiton mestaruussarjassa Vesa sijoittui neljänneksi.

Piirin mestaruus uusittiin 1949, mutta joukkue joutui luopumaan kesken TUL:n mestaruussarjasta ”taloudellisten vaikeuksien ja heikon joukkueen vuoksi”.

Ensimmäisistä piirin mestareista ei ollutkaan Vesan jääkiekkomaineen nostamiseen. Joukkueen pelaajat olivat ikääntyneitä, eikä heidän intonsa riittänyt uuden lajin harjoittelemiseksi toivotulla tavalla.

Tulevaisuus oli nuorten käsissä – jälleen kerran. Urpo Hurme otti nuorten ohjaamisen sydämen asiakseen ja keräsi Töölön kortteleista poikien porukan, joka oli innostunut uuteen, miehekkääksi kutsuttuun lajiin.

”Se oli neljäkymmentäkuusi, kun se Urpo alkoi niitä poikia keräilemään, muistelee Keijo Tamminen, yksi Vesan jääkiekkoilun suuria nimiä. Toinen suurista, Veikko Haapakoski, muistaa monen pojan samasta korttelista lähteneen mukaan. ”Sieltä Sporan salkista tuli muutamia kavereita, Niirasen Pave ja se, joka oli meillä molessa, se teknikko, pitempi kaveri”, Tamminen kertoo. Sitten Aleksis Kiven koulusta tuli muutamia kavereita, Kurkelan Arska ja Seppälän Pave, hän jatkaa. Arskastahan tuli sitten se hanurinsoittaja ja siihen tyssäsi sen urheilu-ura. Tuli liian paljon keikkoja, mutta pelasi se A-junnuihin saakka.”

Vesan junioreiden valmentajaksi ryhtyi Lauri Linnonmaa, ajan kärkinimiä suo-

malaisessa jääkiekkovalmennuksessa. ”Jos harjoittelette niin kuin sanon, pelaamme mestaruussarjassa viiden vuoden kuluttua”, Tamminen muistaa Linnonmaan sanoneen. Jääkiekkoilun jo ennen sotia HJK:ssa aloittanut Lauri Linnonmaa liittyi rauhan tultua Töölön Vesaan ja pelasi piirin mestaruuden 1947 voittaneessa joukkueessa. Hän muistelee: ”Töölössä kun asuttiin, jouduin kosetuksiin Vesan kundien kanssa. Vanhemmat kundit tunsinkin, ja sota-aika oli vienyt ne, ne oli vähän sellaisia viinaan meneviä. Ne pyysi minua mukaan ja meninkin Vesan joukkueeseen. Eihän siitä tullut oikein mitään, kun ei koskaan tiennyt, tuleeko ne matsiin vai ei. Roikuin siinä mukana sen talven, eikä siitä tullutkaan mitään ja joukkue hajosi. Sitten TMP:stä soitettiin ja pyydettiin mukaan. En tahtonut erota Vesasta ja sanoin, että voin tulla lainapapereilla. Pelasin sitten yhden talven TMP:ssä ja muistan, kuinka yhden matsin jälkeen sinne tuli nuoria kavereita, jotka alkoi esitellä itseään. Siinä oli Simolan Pena ja Haapakosken Veka ja oli siinä joku kolmaskin. Ne sanoi, että etkö voisi tulla Vesaan, että he haluaisi, että tulisi joukkue Vesaan. Tulisit pelaaja-valmentajaksi, jotta saataisiin joukkue kasaan ja päästäisiin pelaamaan. Jos saatte joukkueen kasaan, niin perustetaan joukkue ja aletaan sitten. Puhuin vielä vanhemman ja nuoremman veljeni mukaan, ja niin se alkoi siitä sitten.”

Aivan korkeimpaan sarjaan Vesa ei viiden vuoden sisällä yltänyt, mutta TUL:n piirin mestaruuden joukkue voitti 1952. Nuorten maajoukkueen valintaottelussa olivat mukana Pentti Simola, Keijo Tamminen ja Kai Halimo. Lauri Linnonmaan valmentamassa piirin mestarijoukkueessa pelasivat Kalevi Alenius, H. Biström, Pentti Rantanen, O. Havulampi, Olli Simola, Erkki Halinen, Kai Halimo, Pentti Simola, Reijo Simola, Martti Kekkonen, Lauri Linnonmaa, Pentti Lin-

nonmaa, Keijo Tamminen, Risto Lehtonen, Veikko Haapakoski ja J. Leppäniemi.

Työväen Urheiluliitto ja Suomen Jääkiekkoliitto tekivät 1951 yhteistyösopimuksen yhteisistä sarjoista, ja Töölön Vesa eteni Suomisarjan karsintoihin saakka. Sillä kertaa matka katkesi tappioon Käpylän Kunnolle. Maakuntasarjassa Vesa otti ennätysmäisen 49–1 voiton Korson Vedosta ja nousi Suomisarjaan.

Mestaruussarjapaikka oli lähellä jo 1954, mutta vasta seuraavalla kaudella joukkue nousi karsinnan jälkeen jääkiekon mestaruussarjaan. Joukkueessa pelasivat Kalevi Alenius, Veikko Haapakoski, Kai Halimo, Pentti Kilpeläinen, Risto Lehtonen, Börje Linden, Jaakko Manssila, Heikki Peltonen, Pentti Rantanen, Pentti Simola, Reijo Simola, Kaj Sveholm, Raimo Syrjänen, Keijo Tamminen ja Aarno Taskinen.

”Se oli siitä erikoinen joukkue, että olisiko siinä ollut kaksi kaveria, jotka eivät asuneet Töölössä”, Lauri Linnonmaa muistelee. ”Puhuttiin aivan yleisesti, että on harvinaista, että kaupunginosajoukkue pystyy nousemaan mestaruussarjaan.”

Jalkapalloilijoistaan tunnettu Töölön Vesa oli astunut uuteen aikaan. ”Vesan kultamitalit olivat kadottaneet loisteensa, tilalla oli nyt nuori Vesa, joka jauhoi purukumia, etsi itselleen nahkapuseroa – ja kantoi olallaan jääkiekkomailaa”, kirjoittaa seuran 50-vuotisjuhlajulkaisussa päätoimittaja Helge Nygren 1956.

Vesa erotetaan liitosta

Ajat olivat muuttuneet muutoinkin. Työväen urheilua aiemmin sävyttänyt aatteen palo oli sammumassa kilpa- ja huippu-urheilun tieltä. Helmikuun 12. päivän 1957 Helsingin Sanomien pikku-uutisessa todetaan Työväen Urheiluliiton liittotoimikunnan erottaneen

Töölön Vesan jääkiekon SM-sarjaan 1956 noussut joukkue.

Takavasemmalta valmentaja Lauri Linnonmaa, Raimo Syrjänen, Martti Kekkonen, Pentti Simola, Veikko Haapakoski, Aarno Taskinen, Pentti Kilpeläinen, Risto Lehtonen, Reijo Simola. Alhaalla Erkki Halinen, Erkki Leppäniemi, Kalevi Alenius, Keijo Tamminen, Kai Halimo ja Seppo Tammi (Veikko Haapakoski).

Oulun Työväen Palloilijat, Töölön Vesan ja Tampereen Pallo-Veikot niiden siirryttyä jäseneksi porvarilliseen urheiluliittoon. Työväen Urheiluliittoa 1919 perustamassa ollut Töölön Vesa oli edelleen työväenhenkinen urheiluseura, mutta urheilulliset tavoitteet jyräsivät alleen sotia edeltävän ajan aatteellisuuden. Pelaajat halusivat mitellä kykyjään laajemmissa ympyröissä. "Vesa joutuu elämään tavallaan ei-kenenkään maalla odottaessaan koko valtakunnan urheilutoiminnan pohjaksi puhtaasti urheilullisia vaikuttimia", todetaan seuran 50-vuotisjuhlaulkaisussa 1956. Lauri Linnonmaa muistaa Olympia-

stadionilla pidetyn kokouksen, jossa erottamisuhkaa käsiteltiin: "Päätettiin, että emme luovu mestaruussarjan paikasta, koska olemme niin paljon uhranneet sen saavuttamisen hyväksi".

Vesan erottamiseen Työväen Urheiluliitosta johtaneella tapahtumasarjalla on pitkät juuret. Kallion kentän jääkiekkokaukalo oli valovuosien päässä Suomen urheiluelämän kabineteista. Niissä kamppailtiin urheilumme hegemoniasta siitä asti kun Työväen Urheiluliitto perustettiin 1919. Urheiluhulun kansan menestymisvaatimuksiin vedoten porvarillinen urheiluliike pyrki kerran

toisensa jälkeen yhdistämään suomalaisen urheilun todellisenä tavoitteenaan Työväen Urheiluliiton toiminnan lopettaminen. Vaikka TUL:ssakin tuotiin vahvasti esille työläisurheilijoiden saavutuksia kansainvälisillä kentillä, liitto korosti suurten joukkojen, koko kansan liikuntaa ja arvosteli usein kilpa- ja huippu-urheilun etuoikeutettua asemaa yhteiskunnassa.

Sotien jälkeen, juuri ennen Helsingin olympialaisia, Työväen Urheiluliitto päätti ottaa itselleen etulyöntiaseman urheilumme yhdistämisessä. Jo 1939 aloitetut yhteistoimintasopimukset eri urheilulajien lajiliittojen välillä olivat TUL:n näkökulmasta epäedullisia ja toimivat porvariurheilun ehdoilla. Kun sosialidemokraatit olivat saavuttaneet selvän voiton kommunisteista työväen urheiluliikkeessä, TUL:n liittokokous kesäkuussa 1951 esitti SVUL:lle neuvotteluja valtakunnanliiton perustamisesta. Liiton puheenjohtajan Väinö Leskisen pidellessä suunnitelman nyörejä käsissään TUL esitti uuden liiton toiminnalliseksi pohjaksi kansanurheilua ja nuorisotoimintaa kilpa- ja huippu-urheilun saadessa työväen urheiluliikkeeltä selvän tuomion.

”Kysymys oli työväen urheiluliikkeen elämästä ja kuolemasta”, kirjoittaa Seppo Hentilä työläisurheilun historiassaan. Valtakunnanliitto-ajatusta asettuivat selvästi vastustamaan vain työväen urheiluliikkeen kommunistit. Heidän mielestään sosialidemokraatit olivat myymässä koko urheiluliikkeen porvareille. Tapahtumat etenivät vauhdilla ja mutkistuivat niin, että Olavi Kajala sai aiheen todeta: ”Urheilupolitiikka on kiverää ja kaveraa kuin pukin sarvi; se on paljon mutkikkaampaa kuin tavallinen politiikka.”

Seppo Hentilä kiteyttää tapahtumat kolmeen jaksoon. Ensiksi, tammikuusta 1942 marraskuuhun 1953 TUL:n sosialidemokraattinen johto pyrki yhtenäisenä keskitet-

tyyn valtakunnanliittoon. Toisessa vaiheessa, marraskuusta 1953 maaliskuuhun 1955 Väinö Leskisen johtama TUL:n sisärengas yritti toteuttaa valtakunnanliiton erillisratkaisujen kautta. Tähän vaiheeseen liittyy Leskisen väitetty lupaus Suomen Palloliiton puheenjohtajalle Juuso W. Waldenille Suomen Jalkapalloliiton perustamisesta ja TUL:n jalkapalloilun lopettamisesta.

Leskisen täyskäännös herätti myös sosialidemokraateissa oppositioliikkeen, joka halusi jatkaa aikaisemmalla linjalla. Leskinen kärsi useitakin arvovaltatappioita ja hänen oli pakko erota kannattajineen liiton johdosta. Kolmannessa vaiheessa maaliskuusta 1955 huhtikuuhun 1957 valtakunnanliitolla ei ollut enää toteutumisen mahdollisuuksia.

Työväen urheiluliikkeen ristiriidoilla oli järjestyttävät vaikutukset. Ne johtivat uuden leskisläisen urheilujärjestön perustamiseen. Mikä merkittävintä, ne olivat alku koko sosialidemokraattisen puolueen hajoamiselle. ”Riita lähti puolueen piiriin TUL:sta”, totesi katkerana Väinö Tanner puheessaan Pajulahden Urheiluopistolla syyskuun 6. päivänä 1957.

Työväen Urheiluliitto irtisanoi yhteistyösopimukset porvarillisten liittojen kanssa eikä hyväksynyt mitään erillisratkaisuja muiden kuin Suomen Palloliiton kanssa. Leskisläisten hallitsema Helsingin Työväen Uimarit liittyi kesäkuussa 1956 Suomen Uimaliittoon, eikä TUL:lla ollut muuta mahdollisuutta kuin erottaa seura jäsenyydestään. Tammikuussa 1957 koettiin uusi jupakka 23 TUL:n jääkiekkoseuran päätettyä liittyä Suomen Jääkiekkoliittoon. TUL:n liittotoimikunta totesi kahteen liittoon kuulumisen mahdottomaksi ja erotti kevään kuluessa kymmenen seuraa, jotka eivät noudattaneet kieltoa. Tässä joukossa oli myös Töölön Vesa. Sen pelaajat halusivat pelata jääkiekon mestaruussarjassa seuraavallakin kaudella.

Riittävätkö rahat?

Töölön Vesan jääkiekkoilu eli taloudellisessa ahdingossa. Varusteet olivat kalliita, ja kaikki keinot rahan keräämiseksi tarpeen. Kun lokakuussa 1947 keskusteltiin ongelmasta, todettiin, että koska tällä hetkellä seuran varat eivät salli tarpeellisten varusteiden hankkimista pelaajille, neljän johtokunnan jäsenen on otettava huolekseen etsiä sopivia huoneistoja illanviettoja varten.

Kun Vesan rahastonhoitaja Reini Hurme pistäytyi TUL:n toimistossa alkuvuodesta 1950, hänelle ojennettiin joulukortti, jonka oli lähettänyt Kanadan Torontosta Vesan entinen jäsen Antto Ehrlund. Hurme kiitti helmikuussa hyvän joulun toivotuksista kahden liuskan kirjeellä, jossa hän kertoi myös Vesan toiminnasta: ”Elämme nykyään nuorison varassa”, Hurme aloittaa. ”Tulevana kesänä panemme nuoret ykkösjoukkueeseen kuten niin monta kertaa aikaisemminkin. Tarkoitus on pelastaa seuran jalkapalloilun maine vähitellen. Jääkiekkjoukkueita seurassamme on tänä talvena ykkösjoukkue sekä nuoret A ja B joukkue... Kaikkein kurjinta on se, että ei tahdo löytyä tuloja... Jääkiekossa mailat katkee kuin heinää. Kymmenen mailan tuho ottelua kohden on kohtuus, hinta kpl on 500 mk (16 euroa) se tietää 5.000 markan (160 euroa) lovea, kun vielä lisätään ottelun tuottama tappio niin ei tarvitse ihmetellä että jääkiekko on kallista peliä... Niinpä urheiluväline menomme oli vuoden päättyessä 103.723 mk (3.284 euroa), lopputulos oli se, että tilikausi tuotti tappiota 88.657,90 (2.800 euroa)... Jos sattuisi kohdallesi sellainen dollari setä joka voisi lahjoittaa esim. jääkiekko välineitä vaikka käytettyjäkin olisi Vesa hyvin kiitollinen ja koittaisimme häntä muistaa jollain tavoin... Missään tapauksessa en halua että alat ruikuttamaan ja kerjäämään tunnethan meidät siksi itserakkaiksi,

mutta jos kohdallesi sattuisi joskus sellainen tilaisuus niin ”rohkea se rokan syö” aina pitää yrittää”, Hurme jatkaa.

Lätkään panostetaan

Jääkiekkoilijoiden saavutukset ensin TUL:n Helsingin piirin sarjoissa ja myöhemmin jääkiekon mestaruussarjassa innostivat Vesan johtokuntaa toiminaan uuden lajin hyväksi korkeista kustannuksista huolimatta. Lähtökohta oli poikkeuksellisen hyvä, sillä vuoden 1946 vuosikokous totesi taloudellisen tilanteen olevan vakaa, kiitos Reini Hurmeen. Jääkiekko voitiin ottaa seuran ohjelmaan edellyttäen, että varusteita saadaan. Jääpalloakaan ei tahdottu lopettaa, mutta muutama vuoden kuluttua se oli tehtävä. Yleisessä kokouksessa lokakuussa 1948 Kalle Altti ehdotti jääpallon lopettamista miesten tasolla. Nuorten kohdalla jääpallo voisi edelleen olla päälajina talvella.

Tukalaksi tilanne kääntyi jo seuraavana vuonna, jolloin jääkiekkoilijat voittivat ensimmäisen piirin mestaruutensa. Etsittiin kuumeisesti huoneistoa, jossa varoja voitaisiin kerätä illanviettoja järjestämällä. Perustettiin Vesan ”vanhusten kerho” tukemaan seuraa rahallisesti. Jouduttiin menemään johtokunnan jäsentenkin lompakolle. Kesäkuussa 1948 puheenjohtaja Lauri Hagman lainasi seuralle 10.000 markkaa (370 euroa), Urpo Hurme 13.000 markkaa (480 euroa).

”Taloudellinen tilanne on hyvin vakava”, Vesan johtokunta joutui toteamaan maaliskuussa 1952 jääkiekkjoukkueen voitettua nuorennetulla kokoonpanollaan TUL:n Helsingin piirin mestaruuden.

Veikkaustulot kasvavat

Tanssi- ja iltamatulot olivat kaikki kaikessa Vesan taloudelle sotia edeltävänä vuosina.

*Vesan virtuoosit Valkan Kuntsilla 1947.
Vasemmalta Pentti Raunio, Ensio Kokkonen, Pentti Simola, Ilmo Timberg,
Seppo Mikkonen, Reino Hietala, Raimo Mäkinen, Rainer Rehn, Grönhagen,
Veikko Haapakoski, Yrjö Rainamo, Kai Halimo, Keijo Tamminen (Raimo Mäkinen).*

Rauhan tultua nämä lähteet tyrehtyivät. Urheilujärjestöille ja -seuroille ankeat ajat merkitsivät suurta haastetta. Kansan karttuisa käsi avasi veikkaustoiminnan kautta uusia mahdollisuuksia toiminnan pyörittämiseen. Kirsti Arpen laiminlyönnit Vesan veikkausten tilityksissä merkitsivät Reini Hurmeen vuosikymmeniä kestäneen seuran veikkausasiamiehen uran alkua. Veikkausten vastaanotto järjestettiin niin, että jäsenet keräsivät työpaikoillaan kuponkeja ja toivat ne Töölön Elannon kerhohuoneeseen keskiviikkoisin Reini Hurmeen tehdessä lopputilityksen.

Pienistä puroista kasvoi vähitellen Vesan suurin tulolähde. Kun ensimmäisenä veikkausvuonna 1946 asiamiestuloja kertyi 2.893

markkaa (183 euroa), seuraavana vuonna Vesa kuittasi kassaansa jo 20.883 markkaa (1.010 euroa). Samana vuonna Kallion luistinradalta saatiin talkootuloja 18.730 markkaa (900 euroa). Työväen Urheiluliitto maksoi Vesalle jalkapallon kevätkierrokselta 24.751 markkaa (1.200 euroa). Kun Reini Hurme valittiin Vesan veikkausasiamieheksi, veikkaustuloja saatiin jo 80.248 markkaa (2.564 euroa) luistinradan tulojen jäädessä 15.000 markkaan (475 euroa). Vuosikymmenen loppuun mennessä, kun Vesan asiamiestoimintaa oli kehitetty perustamalla omia asiamiespisteitä, Vesan asiamiestulot kipusivat jo lähelle 300.000 markkaa (9.600 euroa).

Veikkausrahat eivät tulleet helpolla. Joka viikko Vesan jäseniltä vaadittiin uurastusta kuponkien keräämiseksi työpaikoilla ja veikkauspaisteissa. Seuran johtokunta osallistui kiitettävästi tähän työhön. Erikoisen kiitoksen johtokunta antoi 1940-luvun lopulla Eino Ahlbergille, joka vaivojaan säästämättä keräsi Vesalle veikkauksia. Myöhemmin samasta urakasta kiitoksen ansaitsivat Keijo Tamminen, Pentti ja Olli Simola, Birger Böhling, Urpo Hurme, Veikko Ketola ja Sulo Alava.

Jalkapallokin nousee

Töölön Vesan jalkapalloilun suuret vuodet olivat sotien jälkeen vain kaunis muisto. Ykkösjoukkueen valmentaja Arthur Nyström toteaa 1948 surullisena, kuinka jalkapalloilijat putosivat suursarjasta liittosarjaan ja säilyttivät paikkansa vain nippa nappa. ”Nipin nappi pysyi joukkue liittosarjassa nuorekkaalla joukolla, jossa ei ollut alkukevään pelaajista jäljellä kuin kaksi”, hän kertoo. Synkästi hän ennustaa aallonpohjan voivan jatkua vielä vuosia, kunnes nykyiset nuoret yhtenäisellä joukkueella nousevat seuran värejä yritteliäällä toverihengellä kohottamaan.

Jalkapalloilun pohjan kapeudesta Vesaa ei voi syyttää. Vuonna 1947 Vesa anoo rekisterikortteja kolmelle miesten ja kahdelle poikien joukkueelle, yhteensä 55 pelaajalle. Miesten joukossa on tuttuja suurnimiä sotia edeltäviltä kunnian vuosilta: Erkki Halenius ykkösessä, Uljas Nyrövaara kakkosessa, Eino Ahlberg ja Sulo Alava kolmosessa. A-poikien joukkueeseen ilmoitettiin mm. Veikko Haapakoski, Raimo Mäkinen, Pentti Simola, Kai Halimo, B-poikiin Keijo Tamminen ja Börje Linden.

Onko Töölön Vesa jalkapalloilunsa maineen vanki? Reini Hurmeen Toronto-kirjeessä vuodelta 1950 puhutaan ”Vesan

jalkapalloilun maineen palauttamisesta vähitellen”. Monessa muussakin yhteydessä esitetään haave vanhojen hyvien aikojen palaamisesta nimenomaan seuran jalkapalloilijoiden avulla. ”Nuorista sen nousun on alettava”, pohditaan. Vuosikokouksessa 1949 käydyn keskustelun keskeinen ajatus on, että menestys riippuu nuorista pelaajista. Piirin sarjoihin kyetäänkin ilmoittamaan kaksi miesten joukkuetta sekä A- ja B-pojat, mahdollisesti myös C-pojat. Heti sotien jälkeen liikkeelle potkaistu nuorten jalkapallo näyttää tuottavan lupaavia tuloksia. Urpo Hurmeen johdolla kerätään edelleen Töölöstä kortteli korttelilta jalkapalloon ja jääkiekkoon innostuneita poikia.

Kynnys entisiin mainetekoihin oli huomattavasti korkeampi kuin aikaisemmin. Vuonna 1953 syntyi Työväen Urheiluliiton ja Suomen Palloliiton välillä yhteistyösopimus, joka merkitsi yhteisiä sarjoja aina piirin sarjojen tasolle asti Ahvenanmaata lukuun ottamatta. Työväen Urheiluliiton puolesta sopimuksen allekirjoittivat liiton puheenjohtaja Väinö Leskinen, varapuheenjohtaja A.E. Heiskanen ja pääsihteeri E.A. Wuokko. Kaikki pyrkivät ”lopulliseen ratkaisuun”, yhteisen Suomen Jalkapalloliiton perustamiseen.

Sopimuksen allekirjoitusvuonna Töölön Vesa pelasi maan kolmanneksi korkeimmassa sarjassa, maakuntasarjassa. Vuonna 1954 joukkue putosi aluesarjaan. Korpivaelus kesti kolme vuotta; 1957 Vesa voitti lohkonsa ja nousi jälleen maakuntasarjaan.

Rohkeasti Vesa osallistui 1955 aloitettuun Suomen Cup-kilpailuun. Vaikka Vesa hävisi 1958 cup-mestaruuden lopulta voittaneelle Pallo-Pojille ja seuraavana vuonna neljän parhaan joukkoon edenneelle Karihaaran Tenholle, selvää kehitystä Vesan pelissä oli tapahtunut. Lokakuun 5. päivänä 1959 Suomen Sosialidemokraatin kolmen palstan otsikko herätti Vesan jalkapalloilusta huo-

Töölön Vesan A-pojat Pitäjänmäen kentällä 1949. (Keijo Tamminen).

lestuneet miellyttävään päivään: "Vesa palasi suurjalkapalloiluun. Voitti Kullervon 3–1 ja nousi Suomensarjaan." Nousijajoukkueessa pelasivat Kalevi Ritaluoma, Pentti Keskinen, Pentti Simola, Jaakko Manssila, Ilmo Timberg, Tapio Raunio, Peltonen, pelaaja-valmentaja Henry Salin, Jaakko Lamminen, Aarno Virtanen, Weckström, Alhola ja Reijo Simola.

Käytännössä saavutus merkitsi sitä, että Töölön Vesa sijoittui Suomen jalkapallokartalla viidenkymmenen parhaan jalkapalloseuran joukkoon. Ehkä paremminkin, sillä Suomensarjassa 1960 Vesa ylsi etelälohkossa

neljänneksi vain kolme pistettä mestaruussarjaan nousseen Turun Toverien jälkeen. Mitä Työväen Urheiluliiton jalkapalloseuroihin tulee, Vesan edellä 1960 olivat vain mestaruussarjan Tampereen Kisa-Toverit ja suomensarjalaiset Turun Toverit, Kotkan Työväen Palloilijat ja Tampereen Pallo-Veikot.

Kun Töölön Vesan jääkiekkoilijat mestaruussarjaan noustessaan olivat sarjan keskialtään selvästi nuorin joukkue, Suomensarjaan nousseessa Vesan joukkueessa oli jo ikävuosien mukanaan tuomaa kokemusta. Pelaaja-valmentaja Henry Salin oli 33-vuotias, keskikentällä häärinyt Ilmo Timberg

*Töölön Vesan Olavi Laine ahdistelee Helsingin Toverien maalivahtia Töölön Pallokentällä.
Pentti Simola tarkkana irtopallon varalta (Reijo Simola).*

27-vuotias, ja Pentti Simolakin oli ehtinyt jo 26 vuoden ikään. Joukkueen nuorin oli palloilulahjakkuus Jaakko Manssila, 20, joka jalkapallon lisäksi tunnettiin huippuluokan kori- ja käsipalloilijana sekä mestaruussarjatason jääkiekkoilijana.

Töölön Vesan jalkapalloilu säilytti tasonsa useita vuosia. Eräs merkkipaalu seuran soti- en jälkeisessä jalkapallossa oli 1962 voitettu Helsingin piirin mestaruus. Loppuottelussa kaatui mestaruussarjan HIFK maalein 4–2. Vaikka piirin sarjat eivät ehkä sytyttäneet mestaruussarjan seuroja yhtä paljon kuin altavastajina mukaan lähteneitä alempien sarjojen joukkueita, on huomattava, että matkalla piirin mestaruuteen joukkue voitti Helsingin Palloseuran ja pelasi tasan Helsingin Jalkapalloklubin kanssa. Piirin mestaruuden voittaneessa joukkueessa pelasivat Martti Kuokkanen, Kaj Weckström, Henry Salin, Juhani Masala, Reijo Simola, Oskari Mononen, Kalevi Ritaluoma, Eero Laine, Seppo Sihvonon, Pentti Simola ja Olli Keisalo.

Suomensarjasta Töölön Vesa putosi 1965. Seuran nuoriinakaan ei voitu ladata suuria toiveita. Nuorten Suomen Cupissa Vesa putosi HIFK:lle maalein 0–9.

Mutkikkaat yhteistyökuviot

Työväen Urheiluliiton ja Suomen Palloliiton yhteistoiminta alkoi jo ennen sotia. Molempien liittojen joukkueet pelasivat yhteisissä sarjoissa yhteistoimintasopimusten pohjalta. Keskeisiä kysymyksiä oli työläispalloilijoiden edustusoikeus maajoukkueessa, koska Kansainvälinen Jalkapalloliitto määräsi, että kutakin maata sai edustaa vain yksi jalkapalloliitto. Helsingin olympiajalkapalloon osallistuneessa Suomen joukkueessa pelasikin useita Työväen Urheiluliittoon kuuluneiden seurojen pelaajia.

TUL:n joukkueet menestyivät yhteisissä sarjoissa hyvin. Kotkan Työväen Palloilijat voitti Suomen jalkapallomestaruuden 1951 ja 1952, Turun Pyrkivä oli mestari 1954.

Olympiakisojen jälkeen 1953 yhteistyösopimus uusittiin, ja 23. helmikuuta perustettiin sarjapiiri, jonka yhtenä tehtävänä oli tutkia mahdollisuuksia valtakunnallisen jalkapallojärjestön perustamiseksi. Jo edellisen vuoden syyskuussa Suomen Palloliitto oli ehdottanut Työväen Urheiluliitolle yhteisen liiton perustamista. Urheilun valtakunnanliiton perustamisesta ei oltu yksimielisiä porvariliitoissakaan. Palloliitto ei lainkaan syttynyt ajatukselle, jossa urheilun keskusliitto perustuisi SVUL:n organisaatiolle. Palloliiton puheenjohtaja Erik von Frenckell ilmoitti 1. lokakuuta 1952 Väinö Leskiselälle, että yhteistoimintasopimusta ei voida jatkaa, ”koska FIFA:n uudet säännöt eivät tunteneet kilpailutoimintaa ulkopuolisten kanssa”.

Työväen Urheiluliitto oli puun ja kuoren välissä. Liiton jalkapalloseurat halusivat pelata yhteisissä sarjoissa, liiton johto edellytti ratkaisua valtakunnanliitosta ennen mitään erillISRatkaisuja jalkapalloilusta. Palloliitto suostui odottamaan helmikuun 1953 loppuun asti TUL:n periaatepäätöstä yhteisestä liitosta. SPL kiristi ruuvia tammikuussa 1953 ja vaati, että TUL:n sarjaseurojen tulee liittyä Suomen Palloliittoon, mutta ne voivat säilyttää jäsenyytensä TUL:ssa.

Lopulta päästiin kompromissiin, jolla yhteistoiminta voi jatkua ainakin vuoden loppuun.

Väliaikainen sopimus sanottiin irti kauden 1953 jälkeen. Marraskuussa 1953 TUL:n neuvottelijat allekirjoittivat Suomen Palloliiton edustajien kanssa sääntöluonnoksen ja lupautuivat olemaan mukana yhteisen jalkapalloliiton perustamisessa vuoden 1954 aikana. Lopullisten sääntöjen piti valmistua 1. huhtikuuta 1954 mennessä.

*Töölön Vesan urheilijoita valmistautumassa Työväen Urheiluliiton liittojuhlan marssiin 1954.
Alakuvassa Vesan rivistö ohittamassa Kisahallia (Reijo Simola).*

Sopimusluonnos piti vahvistaa TUL:n ylimääräisessä liittoneuvoston kokouksessa marraskuun 22. päivänä 1953. Junilla maaseudulta Helsinkiin saapuvat edustajat yllättyivät lukiessaan aamun lehtiä. Väinö Leskinen oli Juuso W. Waldenin kanssa jo allekirjoittanut sopimuksen, josta oltiin vasta tulossa päättämään. Vaikka uutinen ei aivan pitänytkaan paikkaansa, maaseudun edustajat kävivät kuumina. Sosialidemokraattien ryhmässä syntyi ensimmäistä kertaa repeämä valtakunnanliittokysymyksessä. Puheenjohtaja Väinö Leskinen koki jo toisen arvovaltatappion kuukauden sisällä.

Avoin kysymys oli, miten pelataan jalkapallosarjoja kaudella 1954. Suomen Palloliitto irtisanoi jälleen vuoden voimassa olleen yhteistyösopimuksen, ja TUL:n oli kaiken varalta valmisteltava omien sarjojensa järjestämistä. Tammikuussa 1954 liitot pääsivät kuitenkin yhteisymmärryksen yhteisen jalkapalloliiton säännöistä. Paperilla Suomen Jalkapalloliitto oli valmis, puuttuivat vain molempien liittojen hyväksymiset. Maaliskuun 31. päivänä sekä TUL:n että SPL:n päättävät elimet kokoontuivat käsittelemään asiaa. Tilanne jäi auki TUL:n päätettyä kutsua koolle ylimääräisen liittokokouksen käsittelemään liiton suhteita muihin urheilujärjestöihin. Palloliitto hyväksyi TUL:n liittoneuvoston päätöksen ja suostui yhteiseen sarjatoimintaan myös kaudella 1954. Jalkapalloliiton voi katsoa syntyneen, ainakin epävirallisesti.

Marraskuussa 1954 pidetty TUL:n ylimääräinen liittokokous hylkäsi liittotoimikunnan esityksen jalkapalloliiton perustamisesta. Se oli jo kolmas kerta, kun Väinö Leskinen ajama linja kärsi tappion. Palloliitto kiristi jälleen ruuvia. Se ilmoitti, että yhteistoiminta lakkaisi välittömästi, kunnes TUL hyväksyisi jalkapalloliiton perustamiseen vaadittavat toimenpiteet. Jalkapallon lisäksi yhteisoi-

minta oli vuodenvaihteessa 1954–55 poikki myös yleisurheilussa, voimistelussa, painonnostossa ja pyöräilyssä. Välien katkeaminen uhkasi myös muita urheilulajeja.

TUL:n liittotoimikunnan ”leskisläisillä” ei ollut muuta mahdollisuutta ajaa erikoisliittolinjaansa kuin kutsua jälleen koolle ylimääräinen liittokokous. Aikaa oli vain maaliskuun 1955 loppuun, jolloin urheilun yhteistoiminnan oli määrä katketa. Kokous pidettiin maaliskuun 31. päivänä, ja sitä edeltävät tapahtumat johtivat koko sosialidemokraattisen liikkeen hajoamiseen. Penna Tervon johtaman ryhmän äänin Väinö Leskinen sai jälleen epäluottamuslauseen sosialidemokraattisen ryhmän kokouksessa. Tervolainen ryhmä valitsi uudet miehet ottamaan yhteyttä Suomen Palloliittoon. Ryhmän puheenjohtajaksi nimettiin Penna Tervo ja jäseniksi Unto Siivonen, Lauri Nurmi, Erkki Puustinen ja Pekka Martin ja sihteeriksi TUL:n järjestöpäällikkö Olavi Hurri. Väinö Leskinen ilmoitti jättävänsä paikkansa täytettäväksi. Samoin tekivät liiton toinen puheenjohtaja Arvi E. Heiskanen sekä liittotoimikunnan viisi ”leskisläistä” jäsentä. Seuraavana päivänä erosi myös liittoneuvoston puheenjohtaja Olavi Suvanto.

Hajaannus johti joukkoeroamisiin liiton toimistossa ja valiokunnissa. Pesäpallo- ja jääpallojaoston kaikki jäsenet ilmoittivat erostaan, jalkapallojaostosta lähtivät sen pitkäaikaiset vetäjät Kalle Altti ja Erkki Pastinen.

Keväällä 1955 ei ollut tiedossa, mitä tapahtuisi TUL:n joukkueiden sarjapaikoille. Palloliitto vaati TUL:n seuroja jäsenikseen, ja sarjoihin oli ilmoitauduttava huhtikuun 4. päivään mennessä. TUL:n uusi johto järjestikin seurojen edustajille neuvottelun, jossa esillä oli vain kaksi vaihtoehtoa: liittyminen Palloliittoon tai oma sarjatoiminta. Kolmekymmentäkolme paikalla olleista 39

seurasta ilmoitti halustaan uusia sarjaseurapimuksensa. Joukossa olivat kaikki mestaruussarjan ja Suomisarjan seurakuntat. Lopulta vain maakuntasarjan Karihaaran Tenho, Helsingin Jyry ja Kemin Into eivät hyväksyneet liittymistä Suomen Palloliittoon. Kun TUL:n seurojen liittyminen Palloliittoon vaati vielä TUL:n liittokokouksen hyväksymisen, ratkaisu siirtyi toukokuussa pidettävään 13. liittokokoukseen. Äänestyksen jälkeen ns. erikoisliittoratkaisu hyväksyttiin, ja syksystä 1953 naftaliinissa ollut palloliittosopimus voitiin panna toimeen. Seuraavan vuoden keväällä Työväen Urheiluliiton koko jalka- ja jääpallotoiminta siirrettiin Suomen Palloliiton hoidettavaksi. Työväen Urheiluliitto sitoutui lopettamaan jalka- ja jääpallotoimintansa.

Kalle Altti huipulla

Töölön Vesa hyväksyttiin Suomen Palloliiton jäseneksi syksyllä 1955 yhdessä 107 Työväen Urheiluliiton jalkapalloseuran kanssa. Liiton yhtymisen jälkeen Suomessa oli 28 350 luetteloitua jalkapalloilijaa, ja Suomen Palloliitto oli maan suurimpia lajiliittoja.

Yhteistoiminta nosti Töölön Vesan monivuotisen puheenjohtajan Kalle Alttiin järjestöuransa huipulle. Työväen Urheiluliiton jalkapallojaoston puheenjohtajana ja sosialidemokraattisen työväenliikkeen leskisläisen linjan puolustajana Altti oli keskeinen hahmo liittojen välisiä sopimuksia hierottaessa. Jo 1947 Altti oli TUL:n edustajana liittojen yhteistoimintavaliokunnassa sekä maajoukkueen valitsemisvaliokunnassa yhdessä A. Pulkkinen kanssa. Jalkapallon järjestöjohdossa saavutetusta asemasta seurasi lukuisia tehtäviä jo 1940-luvulla. Altti toimi mm. maajoukkueen joukkueenjohtajana Norjaa vastaan Osllossa 1948 pelatussa A-maaottelussa.

Oli luonnollista, että Altti valittiin TUL:n edustajana 1953 perustetun sarjapiirin hallitukseen sekä valitsemisvaliokuntaan. Kun Työväen Urheiluliiton seurakuntat liittyivät Suomen Palloliiton jäseniksi, Kalle Altti oli näkyvin TUL:n edustaja Suomen Palloliiton johtoelimissä. Hänet valittiin liittohallitukseen, sen työvaliokuntaan ja ulkoasiain valiokuntaan. Suomen Palloliiton varapuheenjohtajaksi Altti valittiin 1959 ja hän toimi useita vuosia Suomen Olympiayhdistyksen valtuuskunnassa. Kun Antero Väyrynen valittiin 1973 Alttiin jälkeen Suomen Palloliiton varapuheenjohtajaksi, Altti palkittiin liiton kultaisella ansiomerkillä ja hänet kutsuttiin liiton ainaiseksi jäseneksi. Ulkoasiainvaliokunnan paikkansa Altti säilytti pitkälle 1960-luvulle asti.

Jalkapalloilun yhteistoiminnan rakentamisessa ja Suomen Palloliiton varapuheenjohtajana Kalle Altti sai tilaisuuden tutustua Juuso W. Waldeniin, Suomen Palloliiton puheenjohtajaan. Vuonna 1970 toimittaja Pertti Klemola kirjoitti Waldenista kirjan nimeltään ”Juuso Walden – viimeinen patruuna”. Walden ei ollut lainkaan tyytyväinen Klemolan värikkääseen kerrontaan, ja päätti itse kirjoittaa omat muistelmansa. Tapio Karreisen toimittama ”Minua kutsutaan Juusoksi” ilmestyi 1971. Kirjasta vahaat kuusi sivua on omistettu Waldenin toiminnalle suomalaisen jalkapalloilun parissa. Walden aloittaa muistelmansa kertomalla tuttavuudesta ns. asevelisocialistien Väinö Leskisen, Penna Tervon, Olavi Lindblomin ja Aarre Simosen kanssa. Heistä Leskinen ja Tervo olivat keskeisiä toimijoita jalkapalloliittoa rakennettaessa. Jalkapallon yhteistoimintaa ajaneista Palloliiton johtajista hän muistaa hyvin varapuheenjohtaja Hugo Valppaan, ”kokeneen urheilujohtajan” Niilo Koskisen ja T.A. Ekholmin Valkeakoskelta. Kalle Altti kirjassa todetaan: ”Suomen Palloliiton

Kalle Altti ja kolme ”suurta”.
Vasemmalta Suomen Palloliiton puheenjohtajat Osmo P. Karttunen ja
Juuso W. Walden sekä varapuheenjohtaja Antero Väyrynen (Suomen Urheilumuseo, Kuva-arkisto).

varapuheenjohtajana toimi koko puheenjohtajakauteni ajan TUL:aa edustava helsinkiläinen Alppi.” Kun tiedetään Waldenin ilmoittaneen Altille kirjeellä aikomuksestaan jättää puheenjohtajan paikkansa Suomen Palloliitossa, kirjoitusvirhe lienee pantava toimittaja Karreisen tilille.

Aaltoliikettä jääkiekossa

Jääkiekon mestaruussarjaan 1956 noussut Töölön Vesan joukkue oli keski-ikältään

22 vuotta, selvästi nuorin kilpailijoihinsa verrattuna. Nuoruus ja kokemattomuus näkyvät selvästi kauden 1956–1957 otteluissa, Kokkolan Jymylle kärsityn murskatappion 5–18 jälkeen Vesa yllättää Tampereella Kilpa-Veljet 6–5, ja sarjapaikka turvataan vasta kahdessa viimeisessä ottelussa. Hämeenlinnassa kaatuu ensin suosikki Hämeenlinnan Tarmo 6–5. Kallion kentällä 16-vuotias Taisto Kekkonen sinetöi kahdella maalillaan 4–3 voiton Tampereen Kilpa-Veljistä. Kauden päätteeksi Vesa häviää 50-vuotisjuhlaturnauksensa

Taisto Kekkonen nousi 16-vuotiaana Töölön Vesan SM-sarjajoukkueeseen (Veikko Haapakoski).

Monipuolinen palloilulahjakkuus Jaakko Manssila pelasi ensimmäisen jääkiekon SM-sarjaottelunsa 17-vuotiaana (Veikko Haapakoski).

ratkaisuottelun Karhu-Kissoille. HJK:ta vastaan kaksi maalia laukonut 17-vuotias Jaakko Manssila saa lehdistössä lempinimen ”Bobrov”.

Keijo Tamminen kirjoittaa leikekirjaansa marraskuun alussa 1957: ”Ensi kerran jäällä tänä syksynä! Tampereen Koulukadun tekojääradalla. Lähtö perjantaina, marraskuun 4. päivänä klo 18.00. Majoitus Urheilutalolla. Samana iltana luisteluharjoitus klo 22–23. Lauantaina aikainen herätys, harjoitukset klo 7.30–9.30. Jäällä saimme näin ollen olla yli 3 t. Kotiin lähdimme jo klo 11.00 lähtevällä junalla. Mainittakoon vielä, että matka tehtiin yksimielisen päätöksen jälkeen omin kustannuksin, Vesan maksaessa kenttävuokran 1.500 mk/t (30 euroa).

Tampereen matka omalla kustannuksella osoittaa vesalaisten innostusta uutta kautta odoteltaessa. Omaan lompakkoon turvautuminen todistaa pelaajien tietäneen seuran taloudelliset mahdollisuudet tukea harjoitusmatkaa.

Yrjö Syrjänen, Vesan jääkiekon vahva mies, kertoo harjoitusten alkaneen syyskuun alusta. ”Aluksi oli ohjelmaa kaksi kertaa viikossa, mutta nyt tahti on kiristynyt ja pelaajat ovat kovassa prässissä. Eläintarhan kentällä on Linnonmaa juoksuttanut pelaajia kovassa intervallissa, ja lähtöharjoituksia on myös pidetty.”

”Ensin hypittiin yhdellä jalalla kaksisataa metriä ja sitten toisella jalalla toiset kaksisataa metriä”, Keijo Tamminen muistelee rääkkiä.

Toiseen mestaruussarjakauteensa Töölön Vesa lähti kahta poikkeusta lukuun ottamatta samalla joukkueella kuin edellisellä kaudella. Ruotsin kolmannessa divisioonassa pelannut Kalevi Tuores palasi Suomeen ja hänestä toivottiin vahvistusta Vesan hyökkäyspeliin. Toinen Vesan uusista pelaajista oli Ponnistuksesta siirtynyt maalivahti Lasse

Nylund. Kauden kuluessa Vesaan ilmestyi myös Aarre Klinga, joka oli KIF:ssä osoittautunut kovaksi maalitykiksi.

Ennakkokaavailuissa Töölön Vesa asetettiin selvästi putoajan asemaan. Joukkueen oma tavoite oli sarjapaikan säilyttäminen. Siihen uskottiin päästävän nuoruuden innolla ja hyvällä yhteishengellä. Into ja henki eivät riittäneet. Vesa voitti sarjassa vain yhden ottelun, yllätti Hämeenlinnan Tarmon 3–2. Murskahäviö 1–15 Tampereen Ilvekselle sinetöi Vesan putoamisen Suomen sarjaan. Laihana lohtuna oli viiden vesalaisen pelaaminen Helsingin kaupunginjoukkueessa viikon kestäneellä Berliinin turneella. Veikko Haapakosken, Pentti Simolan ja Kalevi Tuoreksen ketju onnistui erityisen hyvin Helsingin lyödessä Itä-Berliinin yllättäen 6–5.

Kaudella 1958–1959 Töölön Vesa selvitti helposti tiensä SM-karsintasarjaan ja voitti siinä sivussa Helsingin piirin mestaruuden. Mestarijoukkueessa pelasivat Reijo Simola, Aaro Vesanen, Veikko Haapakoski, Pentti Simola, Heikki Peltonen, V. Vesanen, Jaakko Manssila, Porvoosta tullut Seppo Sihvonen, Lasse Nylund, Pentti Kilpeläinen ja Keijo Tamminen. Joukkueen managerina toimi Yrjö Syrjänen.

SM-karsintasarja alkoi dramaattisesti Hermeksen iskiessä Kokkolassa 5–4 voiton Vesasta vain 40 sekuntia ennen loppuvihelystä tehdyllä maalilla. Toiveet paluusta SM-sarjaan haihtuivat kotitasapeliin Saimaan Palloa vastaan ja tappioihin Tampereen Pallo-Veikoille, SaiPalle Lappeenrannassa ja Hermekselle Helsingissä.

Uuteen nousuyritykseen lähdettiin yhdessä Karhu-Kissojen kanssa tehdyllä, puolitoista viikkoa, kestäneellä turnausmatkalla Keski-Eurooppaan. Matkalle lähdettiin 18. marraskuuta ja sen aikana pelattiin yhteensä viisi ottelua: Itävallassa, Jugoslaviassa, Italiassa ja Saksan Liittotasavallassa. Vesasta

matkalla olivat Yrjö Syrjäsen johdolla Seppo Sihvonen, Veikko Haapakoski, Kai Halimo, Pentti ja Reijo Simola, Taisto Kekkonen, Raimo Syrjänen, Pentti Kilpeläinen, Jorma Leppäniemi ja Keijo Tamminen.

Ajan valmennusoppien mukaan aivan sarja-avauksen alla ulkomaille tehtävien ottelumatkojen uskottiin ilmeisesti antavan potkua sarjaotteluille huolimatta pitkän matkan ja pelattujen ottelujen aiheuttamista rasituksista. Nimimerkillä Pedro kirjoittava Pentti Salmi päättää Keski-Euroopan matkasta kertovan juttunsa Suomen Sosialidemokratissa: ”Vesan ja Karhu-Kissojen pelaajat saivat varmasti hyvää oppia, kansainvälinen kiekkoilu on kovaa urheilua”.

Pelaajilla oli runsaat kaksi viikkoa aikaa toipua matkan rasituksista ennen Suomen sarjan ensimmäistä ottelua. Alku näytti hyvältä; Peli-Karhut kaatui vieraskentällä 13–1. Vesa oli saanut Kullervosta maalilleen Osmo Hilpisen ja hyökkäysketjuja vahvisti oma kasvatti Jorma Kyntölä. Koululaisena hän ei päässyt mukaan Keski-Euroopan kiertueelle.

Sarjan puolivälissä Vesa ja Karhu-Kissat kamppailivat itälohkon kärjessä tasapistein. Tilanne pysyi samana sarjan loppuun, mutta maaliero ratkaisi karsintapaikan Vesan eduksi.

Karsinnassa Vesa aloitti hyvin voittamalla Helsingissä Oulun Kärpät ja Hämeenlinnassa Tarmon. SM-sarjapaikka näytti jo todennäköiseltä, ja huolimatta niukasta tappiosta Oulussa Kärpille Töölön Vesa nousi jälleen jääkiekon SM-sarjaan. ”Kun nyt nousimme, niin aikomuksemme on myös pysyä mestaruussarjassa”, kertoi Yrjö Syrjänen Uudelle Suomelle maaliskuun 6. päivänä 1960.

Töölön Vesan nostivat mestaruussarjaan maalivahdit Osmo Hilpinen (23) ja Juhani Jokinen (18), puolustajat Pentti Kilpeläinen (25), Kai Halimo (27) Jaakko Manssila (20), Keijo Tamminen (27) ja Lasse Leppäniemi

(19) sekä hyökkääjät Pentti Simola (27), Reijo Simola (24), Veikko Haapakoski (27), Taisto Kekkonen (19), Jorma Kyntölä (18), Raimo Syrjänen (24), Seppo Sihvonen (24), Heikki Peltonen (22) ja Olli Virtanen (19).

Vesan jalkapallomestareille 1930-luvulla tarjottiin ”kahvit ja pullat” voitetun tittelin kunniaksi. Nyt oli siirrytty uuteen aikaan. Jääkiekon SM-sarjaan nousseille sankareille järjestettiin juhla ravintola Tullinpuomissa. Illallinen, olut, ruokaryppy, punaviini. Juhlaan kutsuttiin viisitoista pelaajaa vaimoineen ja morsiamineen.

Keväällä 1960 Töölön Vesa, Helsingin Jalkapalloklubi ja Helsingin IFK perustivat Jääkiekkoallianssin, joka pelasi lokakuussa ruotsalaisia Hammarbytä ja Nacka IF:ää vastaan. Marraskuussa kohdattiin Turun Palloseura ja Tampereen Allianssi. Vesan hyökkäysketju Sihvonen–Pentti Simola–Kyntölä täytti hyvin paikkansa Allianssin joukkueessa. Marraskuussa Suomen maajoukkue-ehdokkaat pelasivat neuvostoliittolaista Sverdllovskin Spartakia vastaan Pentti Simolan esiintyessä samassa ketjussa Jorma Salmen ja Kari Kantasen kanssa. Jorma Kyntölä pelasi ottelussa kymmenentenä hyökkääjänä.

Vesan johtokunta pohti päänsä puhki toiminnan rahoituskeinoja. Suunniteltiin ullakkojen ja kellarien siivousta, automaatinoskuluetta, lastenjuhlia ja ilmapallojen myyntiä vappuna. Mainoskulkueesta ei tullut mitään, mutta vappupalloja varten ostettiin 39.550 markalla (750 euroa) kaksi kaasupulloa. Lasten juhlistakin jouduttiin luopumaan, mutta vappuna vesalaiset myivät ilmapalloja Nordenskiöldinkadun kulmassa ja Messuhallin luona. Kasaan palloista kilahdi 11.000 markkaa (210 euroa).

Joukkueen manageri Yrjö Syrjänen pohti Vesan näkymiä tulevassa sarjassa: ”Nykyinen joukkueemme on huomattavasti vahvempi kuin koskaan. Varsinaisesti emme ole

mestaruussarjatulokkaita, vaan ainoastaan palaamme sinne, mihin kuulumme... En uskalla tulevia veikata, mutta kaikkemme tulemmme yrittämään ensi syksyn aikana... Elokuun 15. päivänä aloitamme varsinaiset harjoittelut.” Edessä olevia ongelmia Syrjänen valotti: ”Rahatilanne ei ole niinkään kehuttava. Seuramme kohdalla eivät kiekkoottelut ole tuottaneet voittoa, paikalla on ollut yleensä alle 200 katsojaa. Toivomme, että mestaruussarja voisi tuoda pelastuksen.” Syrjäsen mielestä Vesa tarvitsee puolustuspäähänsä kaksi uutta pelaajaa. ”Nuoresta Kyntölästä odotamme hyvin paljon. Ehkä hän on parhain pelaaja Töölön Vesassa aikaa myöten”, Syrjänen pohtii.

Mielihyvää SM-sarjapaikasta varjosti levottomuus rahojen riittämisestä. Seuran tiliasemaa valvottiin monta kertaa vuodessa. Valoa tunnelin päässä ei juurikaan ollut näkyvissä. Suomisarjan alkaessa 1959 maksamattomien laskujen summa nousi lähelle 500.000 markkaa (9.800 euroa). Johtokunnan jäsenet joutuivat pelastamaan seuran monesta tulaista tilanteesta. Lauri Hagmanille ja Reini Hurmeelle oltiin pian velkaa kummallekin 40.000 markkaa (790 euroa), Keijo Tamminen oli maksanut lompakostaan lähes 11.000 markkaa (220 euroa). Toisaalta veikkaustulot nousivat jo lähelle 200.000 markkaa (4.000 euroa), mutta ottelutuloista ei voi puhuakaan. Karsintasarjan ottelua Saimaan Palloa vastaan seurasi 594 katsojaa, ja tuloja Vesalle kertyi 41.250 markkaa (820 euroa).

”Jääkiekkoilu on kallista leikkiä, mutta nuoria ei silti saa unohtaa”, otsikoi Suomen Sosialidemokraatti Töölön Vesasta kertovan juttunsa helmikuussa 1960. ”Kasvata ja vaali junioreitasi”, on tunnetun ja tunnustetun palloiluseuran Töölön Vesan tärkeänä toimintaperiaatteena”, lehti jatkaa. ”Niinpä voidaankin todeta, että Vesa menestyy omilla kasvateillaan”, nimimerkki Jänne kirjoittaa.

*Töölön Vesan SM-sarjajoukkueen tukipylväät Veikko Haapakoski, Pentti Simola ja Kai Halimo
(Suomen Urheilumuseo, Kuva-arkisto).*

Töölön Vesan jääkiekkoilijat Keski-Euroopassa myöhäissyksyllä 1964 (Seppo Parkkinen).

Päivällistä syötiin Zürichin hotelli Lovenissa samalla harjoitus- ja ottelumatkalla (Risto Levävuori).

Töölön Vesan kirjoissa oli tuolloin noin 450 nuorta jääkiekkoilijaa. B-poikia opasti Reijo Simola, kaikkein nuorimpien kanssa puuhasi Veikko Haapakoski. Piirin sarjoissa Vesaa edusti kaksi A-poikien, kaksi B-poikien ja kaksi C- ja D-poikien joukkuetta. "Vain muutamat seurat meillä tekevät tällaista vapaaehtoisuutta ja epäitsekkyyttä kysyvää hiljaista työtä", Suomen Sosialidemokraatti kirjoittaa.

Jälleen Keski-Eurooppaan

Edellisen kauden Keski-Euroopan matkan rohkaisemana Vesa lähti hakemaan kovuutta ja pelikokemusta 23. marraskuuta 1960. Ottelumatkalla pelattiin kahdeksassa maassa. "Liian kovaa, saattavat monet sanoa, mutta olemme katsoneet parhaimmaksi tehdä kyseisen matkan", kertoo Yrjö Syrjänen Helsingin Sanomille. "Tulemme takaisin entistä kovempina".

Vesan harjoituksissa kesällä käy 25 pelaajaa, joista 15 valitaan lopulliseen joukkueeseen. Uusia pelaajia ovat Ruotsin kolmosdivisioonassa kolme vuotta pelannut Juhani Suhonen, nuori Ponnistuksesta tullut Osmo Kuusisto ja omasta juniorijoukkueesta nostettu maalivahti Juhani Haataja. Jaakko Manssila siirretään hyökkääjäksi ketjuun, jossa pelaavat Kullervosta tullut Tapio Raunio ja Juhani Suhonen.

SM-sarja alkaa 14. marraskuuta ottelulla Tampereen Ilves–Vesa. Varsinaisesti sarja alkaa viikkoa myöhemmin, mutta Ilveksen ulkomaanmatkan takia pelataan Koulukadulla jo nyt. Ilves voittaa 4–2, mutta Vesa saa hyvät arvostelut taistelustaan. Toisessa pelissään ennen omaa ulkomaanmatkaansa Vesa häviää HIFK:lle 2–6. "Ehkä kuukauden pituiselta ulkomaanmatkalta palaa "uudestisyntynyt" joukkue", Helsingin Sanomat pohtii.

Euroopan kiertueen aikana Vesa pelaa yksitoista ottelua, ja matkakilometrejä kertyy reilut kuusituhatta. HIFK:n maalivahti Pertti Hartikaisella vahvistettu joukkue voittaa neljä ottelua, pelaa yhden tasan ja häviää kuudesti. Joukkue palaa Suomeen lentäen Hampurista perjantaina, 9. joulukuuta. Sunnuntaina on SM-sarjassa vastassa toinen nousijajoukkue Oulun Kärpät. Vesa voittaa Jäätadionilla 3–1, mutta väsymys loistaa pelaajien otteista. Lappeenrannassa Saimaan Pallo nujertaa Vesan 6–2, ja lehdistökin puhuu jo Vesan väsymyksestä. "Talven mittaan matkan vaikutukset tulevat esiin", uskoo kuitenkin manageri Yrjö Syrjänen.

Turha toivo, ja Vesa voittaa vain yhden jäljellä olevista otteluistaan. Jälleen pudotaan Suomisarjaan, SM-sarjan jumbona. Helsingin Sanomat nostaa esiin yhden ongelman Vesan joukkueessa Rauman Lukon lyötyä sen kotikaukalossaan 11–9. "Lukolla ja Vesalla SM-sarjan kehnoimmat maalivahdit", lehti otsikoi. "Vesa pelaa hyvin milloin pelaa", pohditaan Vesan suorituksia SM-sarjassa.

Maalivahtiosasto vahvistuu seuraavaksi kaudeksi 20-vuotiaan Juhani Masalan siirtyessä Vesaan Torpan Pojista. Suuri menetys sen sijaan on Jaakko Manssilan siirtyminen Turun Palloseuraan. Vesa jyrää Suomisarjassa vakuuttavasti. Kahdeksan kierroksen jälkeen joukkue johtaa viidellä pisteellä ennen Karhu-Kissoja maalierolla 59–18. Jorma Kyntölä tekee läpimurron ja hänet valitaan ensimmäisenä suomisarjalaisena maajoukkue-ehdokkaiden joukkoon. SM-karsinnassa helmikuussa 1962 Vesa sinetöi 8–3 voitollaan Tampereen Pallo-Veikoista nousun SM-sarjaan. Kyntölä tekee kolme maalia, Osmo Kuusisto kaksi ja Tapio Raunio, Reijo Simola ja Taisto Kekkonen kukin yhden täysosuman.

SM-sarjan nuorin joukkue kaudella on Tampereen Ilves, jonka pelaajien keski-

Ensimmäisenä maalivahtina kasvosuojusta käyttänyt Töölön Vesan Juhani Masala torjuu Rauman Lukon lähentelyt apunaan keskellä Jorma Kyntölä (Suomen Urheilumuseo, Kuva-arkisto).

ikä on 19,6 vuotta. Iällä eivät ole pilattuja Vesankaan sankarit: Juhani Masala (21), Juhani Jokinen (24), Pentti Kilpeläinen (28), Osmo Kuusisto (26), Kai Halimo (29), Jorma Kyntölä (20), Pentti Simola (29), Tapio Raunio (22), Reijo Simola (26), Seppo Sihvonen (26), Taisto Kekkonen (21), Timo Salminen (18), Martti Kalliala (19) ja Seppo Parkkinen (16).

Töölön Vesa panostaa todella nousuun. SM-karsintaan Joensuuun matkustetaan

lentokoneella. Matkan kustannukset ovat 135.000 markkaa (2.600 euroa), ja karsintasarjasta koituva tappio yli 60.000 markkaa (1.120 euroa).

Elokuussa pohditaan Yrjö Syrjäsen mökillä tulevan kauden suunnitelmia. Valmentajaksi on tulossa Hyvinkäällä asuva Matti Tuominen. Hänelle lainataan velkakirjaa vastaan 250.000 markkaa (4.700 euroa). Jos Reini Hurme katsoo tarpeelliseksi, annetaan Tuomiselle lainaksi vielä 100.000 markkaa (1.800

euroa). Vesa saa mielenkiintoisen tarjouksen; 300 Comet-merkkistä mailaa, jos joukkue pelaa kaikki ottelunsa Comet-mailoilla. Sitä ei hyväksytä, mutta neuvotteluja jatketaan. Lopulta mailat hankitaan Ruotsista. Kai Kyntölä lähetetään lahden yli ostamaan varusteita 50.000 markalla (980 euroa).

Mistä lisää rahaa, pohditaan? Nuorten jääkiekkoa voisi ehkä rahoittaa lehtitilauksia keräämällä, Birger Böhling esittää omaa veikkausta joukkueen peleistä. Mainoskulkueajatuskin on hengissä, ja yritetään saada joku partiojärjestö mukaan. Jääkiekkojaostoa vahvistetaan; Esko Härmäläinen osallistuu nuorten toimintaan ja uutena jaoston jäsenenä tulee mukaan johtaja Veikko Tuloisela.

Manageri Yrjö Syrjäsen suulla Töölön Vesan tavoitteena on sarjapaikan uusiminen. Kova saavutus olisi selviytyminen kahdeksan parhaan joukkoon. Myös muiden asiantuntijoiden arviot puhuvat Vesan menestymisen puolesta. ”Uusi ilonaihe taitaa tulla Vesasta, joka alkaa tehdä sarjapaikastaan vakinaista vakanssia... En ihmettele jos Vesa kenties jo tällä kaudella tekee jonkun jymypaukun. Siihen sillä on kunnianhimoa ja yrityskestävyyttäkin”, kirjoittaa nimimerkki Laukaus Suomen Urheilulehdessä joulukuussa 1962. Alku on hankala. Syyskauden ainoaksi voitoksi jää 5–2 HIFK:sta. Vuoden lopulla sarjaa johtava Rauman Lukko murskaa Vesan 12–2. Vasta helmikuussa 1963 joukkue varmistaa sarjapaikkansa lyömällä Saimaan Pallon kotonaan 2–1. Yrjö Syrjäsen tavoitteet saavutetaan. Vesa sijoittuu seitsemänneksi ja pelaa seuraavallakin kaudella jääkiekon SM-sarjassa.

Matti Tuominen on tiukan linjan valmentaja. Vesan johtokunta joutuu keskustelemaan hänen ”diktaattorimaisesta” tyylistään jo joulukuussa 1962. Vesan säilyessä SM-sarjassa Yrjö Syrjäsen selostaa tammikuussa suunnitelmia kanadalaisen valmentajan

Helsingin Pyttykerhon palkitsemat Töölön Vesan urheilijat

<i>PENTTI SIMOLA</i>	<i>jalkapallo</i>	<i>1959</i>
<i>OLLI REIJONEN</i>	<i>jalkapallo</i>	<i>1960</i>
<i>ILMO TIMBERG</i>	<i>jalkapallo</i>	<i>1960</i>
<i>AARNO VIRTANEN</i>	<i>jalkapallo</i>	<i>1961</i>
<i>TAISTO KEKKONEN</i>	<i>jääkiekko</i>	<i>1963</i>
<i>HENRY SALIN</i>	<i>jalkapallo</i>	<i>1963</i>
<i>REIJO SIMOLA</i>	<i>jääkiekko</i>	<i>1963</i>
<i>MARTTI KALLIALA</i>	<i>jalkapallo</i>	<i>1965</i>
<i>OSMO KUUSISTO</i>	<i>jääkiekko</i>	<i>1966</i>

palkkaamisesta. Matti Tuominen kuitenkin jatkaa asettamillaan ehdoilla, ja Keijo Tamminen ja Lauri Linnonmaa lupautuvat avustamaan. Johtokunnalle ehdotetaan kymmentä saunailtaa makkaroineen kauden aikana. Jääkiekkojaosto esittää myös pelaajille maksettavaksi yksi penni jokaisesta maksaneesta katsojasta. Vierassotteluista ei esitetä mitään korvausta. Jos joukkue säilyy SM-sarjassa, varataan marraskuussa 6.000 markkaa (10.300 euroa) palkkiomatkaa varten.

Tuominen luennoi johtokunnalle ennen sarjan alkua joukkuekurin ja -hengen merkityksestä. Päätetään, että Tuominen toimii neuvoa-antavana valmentajana ja hänen esityksensä perusteella johtokunta päättää joukkueen kokoonpanosta. Tuominen esi-

tyksestä erotetaan Tapio Raunio joukkueesta epäurheilijamaisen käyttäytymisen johdosta.

Töölön Vesan siivet eivät kuitenkaan vielä kanna sarjapaikan vakiinnuttamiseen. Vaikka Vesalla todetaan olevan ”nuorta ja yritteliästä ainesta ja paljon”, joukkue on vakavassa putoamisuhatessa jo vuodenvaihteeseen 1963–1964 mennessä. Putoamisen uhatessa yhä pahemmin aletaan peluuttaa nuoria toivossa, että heidän avullaan Vesa voisi jälleen nousta korkeimpaan sarjaan. Kahdeksantoista ottelun jälkeen Vesalla on vain kolme voittoa ja kohtalona putoaminen Suomisarjaan.

Putoamista seuraa pelaajavirta Vesasta muihin seuroihin. Tapio Raunio luonnollisesti lähtee, ja hänen jälkeensä eropaperit myönnetään Lasse Peltoselle, Sakari Peltoselle, Jorma Kyntölälle, Juhani Jokiselle, Jaakko Manssilalle, Harri Linnonmaalle, Seppo Sihvoselle, Rainer Hänniselle, Olli Virtaselle ja Pekka Talaslahdelle. Kyntölä ja Linnonmaa siirtyvät Helsingin Jääkiekkoklubiin, Talaslahti ja Manssila sen sijaan palaavat vielä kotiinsa Töölön Vesaan.

Suomen Sosialidemokraatin Mauri Kangaslampi pohtii marraskuussa 1965 Vesan asemaa suomalaisessa jääkiekossa: ”Vesa on niitä seuroja, jotka vuodesta toiseen ovat menettäneet parhaat pelaajansa vahvemmille paikalliskilpailijoilleen, mutta uusia kykyjä on sentään aina löytynyt, ja nyt on harjoituksetkin otettu sillä mallilla, että pohjan pitää kestää, olisi luullut menestystäkin olevan. Ilmeisesti jääkiekkotasoa on kuitenkin nousemassa nimenomaan Suomessa.”

Jo 1960-luvun alussa Töölön Vesan onnistui käynnistää nuorten toiminta, jolla ei ole vertaa seuran historiassa. Vuoden 1961 lopussa Vesalla oli kaksikymmentä jääkiekkoukkuetta, joista piirinsarjoissa pelasi kaksitoista joukkuetta. B-poikien (16-vuoti-

aat) joukkueita Vesalla oli peräti kuusi. Kun Vesa 1964 voitti kaikki piirin poikien mestaruudet (A-, B- ja C-pojat) alettiin Helsingin piirin sarjoja kutsua Vesan jäsentenvälisiksi sarjoiksi.

Töölön Vesan löylyttäessä Karhu-Kissat Suomisarjan ottelussa tammikuussa 1965 maalein 11–1 joukkueessa pelasi ensimmäistä kertaa 16-vuotias Timo Turunen. Kolme vuotta aiemmin, syksyllä 1962, miesten joukkueeseen oli nostettu 16-vuotias Timo Kyntölä. Kun marraskuussa 1965 Vesaan siirtyi Helsingin Jääkiekkoseurasta 15-vuotias Pentti Hiirros, koossa oli nallipyssyketjuna tunnetuksi tuleva kolmikko Kyntölä–Turunen–Hiirros. Lempinimensä ketju sai siitä, että kaikki kolme olivat mitoiltaan 170-senttisiä tai jopa allekin.

Keinoja pohditaan

Töölön Vesan vuosikokouksessa Olympiastadionilla huhtikuun alussa 1964 Börje Lindén kiinnitti huomiota siihen, että Helsingin Jääkiekkoseura, joka ei ole edes rekisterissä, yrittää värvätä Vesan poikia. Seuraavan vuoden marraskuussa allekirjoitettiin yhteistyösopimus Vesan ja HJS:n välillä. Pelaajille sisarseurasopimus antoi oikeuden pyrkiä parhaaseen mahdolliseen menestykseen siirtymällä seurasta toiseen ilman karanteniaikaa. Taloudellisesti molemmat seurat sitoutuivat tukemaan ja auttamaan kulloinkin heikommassa taloudellisessa asemassa olevaa sisarseuraa. Jo ennen sopimuksen allekirjoittamista, marraskuun 9. päivänä 1965 Vesan johtokunta hyväksyi uusiksi jäsenikseen Pentti Hiironen lisäksi Seppo Salaman, Kimmo Rantasen, Matti Jalangon, Pentti Pakkasen ja Kari Lujasen.

Vuoden 1963 joulukuussa järjestettiin keskustelutilaisuus Töölön Vesan jääkiekkokoulun näkymistä. Keskustelusta tehdystä muistiosta

ei selviä, kuinka paljon osanottajia tilaisuus kiinnosti, mutta muistio todistaa paneutumisesta Vesan jääkiekon kehitysmahdollisuuksiin.

”Ilman toiveajattelua sarjapaikan säilyttäminen ei tule onnistumaan, vaan sarjasta putoaminen on selviö”, muistiossa todetaan. ”On kuitenkin olemassa toimenpiteitä, jotka erittäin tehokkaasti läpivietyinä saattaisivat johtaa sarjapaikan uusimiseen. Toimenpiteiden onnistumiseen tarvitaan koko seuran jääkiekkjoukkueen ja jopa seuraa tukevan yleisönkin mukanaoloa.”

Pohdittiin, onko joukkueella kykyä pysyä mestaruussarjassa, jos se nyt käynnissä olevassa sarjassa säilyttää paikkansa. Toisaalta kysyttiin, onko joukkueella mahdollisuuksia nousta Suomisarjasta jälleen mestaruussarjaan, jos nyt pudotaan? Mitä olisi tehtävä nousun varmistamiseksi?

Seuraavaksi tutkittiin Vesan, Tampereen Kilpa-Veljen ja Helsingin Jääkiekkoklubin joukkueiden ominaisuuksia, pelin suunnitelmallisuutta, keskittymistä ja yrittämishalua, pelaajien taklaus- ja luistelutaitoa sekä mailankäsittelyä sekä hyökkäys- ja puolustamistaitoa ”parhaimmillaan”. Vain luistelu- ja mailankäsittelytaidon sekä puolustuspelin osalta Vesan joukkue osoittautui kilpailijoitaan paremmaksi. Johtopäätöksenä oli, että ”hyvin suunniteltu hyökkäys- ja puolustuspeli sekä sitkeys ja peräänantamattomuus kaikissa pelitilanteissa voivat saada aikaan mitä parhaimman lopputuloksen”.

Valmennuksen kehittämiseen esitettiin toimenpiteitä, jotka ”vallankumouksellisuudessaan” tuskin ovat suuren joukon keskustelun pohjalta syntyneitä. Muistion kirjoittajan liike-elämän tuntemus paljastuu: ”Valmennustoiminnassa voidaan nähdäkseni käyttää hyväksi aivan täsmällisesti samoja menetelmiä, mitä teollisuudessa käytetään huippuammattimieskoulutuksessa”. Mitä

nämä menetelmät sitten olisivat? ”Joukkue jaetaan kolmeen 6–7 miehen ryhmään, joista kullakin tulee olla oma valmentaja, joka vuorostaan toimii jääkiekkojaoston antamien ohjeiden mukaan. Valmennus tapahtuu sekä erillisinä ryhmävalmennuksina että yhteisvalmennuksena. Kukin valmentaja vastaa valmennettavan ryhmänsä tehokkaasta valmentamisesta ja tuloksia tuottavasta pelistä. Valmennustilaisuuksia varten valmistetaan ohjeet kirjallisesti, jotka ennen jälle siirtymistä jaetaan ja käydään perusteellisesti läpi. Yleensä kirjallista ohjeidenantoa käytetään mahdollisimman paljon.” Lopuksi muistiossa joukkue jaetaan kolmen valmentajan kesken seuraavasti: 1. A-hyökkäysketju ja A-puolustajapari sekä yksi varahyökkääjä, 2. B-hyökkäysketju, molemmat maalivahdit ja yksi varahyökkääjä ja 3. C-hyökkäysketju ja B-puolustajapari sekä yksi varapuolustaja.

Otteluihin valmistautumisessa suositellaan myös teollisuuden menettelytapoja: ”Kaikissa otteluissa käytetään samoja pelaajajhdistelmiä, toisin sanoen sama hyökkäyskolmikko saman puolustajaparin kanssa. Kolmas ketju nivelletään tähän erikoisjärjestelmällä. Pelaajaa ei vaihdeta ottelua varten, ellei hän itse sitä halua. Periaatetta ”koko joukkue hyökkää – koko joukkue puolustaa” käytetään täydessä laajuudessaan. Ennen ottelua laaditaan huolellisesti kirjallinen suunnitelma, jossa aina yksittäistä pelaajaa myöten määritellään tehtävät kussakin ottelussa. Suunnitelma jaetaan riittävän paljon ennen ottelua ja käydään huolellisesti läpi. Kunkin pelaajan suunnitelmallisesta pelisuorituksesta on ao. pelaajan valmentaja edelleen vastuussa. Lopuksi otteluissa sovelletaan pitkälle ns. tavoiteajattelua.”

Taivaita tavoitteleva toimintaohjelma ei toteutunut, ja Töölön Vesa putosi kauden 1963–1964 päätteeksi Suomisarjaan.

Pekka Talaslahti (vasemmalla) oli armoitettu maalinsylkijä niin jääkiekossa kuin jalkapalloilussakin (Veikko Haapakoski).

Reijo Simola (oikealla), uupumaton urastaja sekä jääkiekossa, jalkapalloilussa että kaukalopallossa yli viiden vuosikymmenen ajan (Veikko Haapakoski).

Järkälemäiselle puolustajalle Osmo Kuusistolle myös jäähyaition ovi tuli hyvin tutuksi pitkän uran aikana (Veikko Haapakoski).

Taistelu elämästä tai kuolemasta

Kauteen 1966–1967 Töölön Vesa lähti uuden valmentajansa Jorma ”Jerry” Salmen johdolla. Salmi oli pelaajille tuttu entisenä Tampereen Ilveksen, HIFK:n ja HJK:n pelaajana, joka oli käynyt näyttämässä lahjojaan myös Ruotsissa. Kotkassa syntynyt 34-vuotias Salmi nautti ehdotonta luottamusta pelaajien keskuudessa.

Marraskuussa 1966 Upon Pallon Jorma Vehmasella vahvistettu Vesa lähti jälleen ottelukiertueelle Keski-Eurooppaan. Joukkueen maalille oli palannut Jussi Masala, ja toinen paluumuuttaja oli Karhu-Kissoista tullut Timo Neira. Viidestä turnausottelustaan Vesa voitti kaksi, pelasi yhden tasan ja hävisi kaksi. Tuloksellisesti kiertue oli paras Vesan vuosien mittaan kokemista ottelumatkoista.

Palattuaan matkalta Vesa hävisi piirinsarjassa HIFK:lle 2–6. Helsingin Sanomat antoi kuitenkin tunnustuksen Vesan pelaajien nopeudelle, voimalle ja ”rähisevän räiskyvälle” pelityylille. Puolustuksen hahmoja olivat Antti Perttula ja Osmo Kuusisto. Ketjuista nousi yhä useammin esille Kyntölä–Turunen–Hiiros. Suomisarja alkoi joulukuussa, ja helsinkiläisten Vesan, HJK:n, HIFK:n ja Karhu-Kissojen uhkaksi arvioitiin idän joukkueet, Joensuun Kiekko-Pojat, Joensuun Peli-Toverit, Lappeenrannan Pallo ja Mikkelin Palloilijat.

Vesa aloitti vaatimattomasti. Tappiot HIFK:lle ja Joensuun Kiekko-Pojille eivät luvanneet hyvää. Uusi vuosi käänsi kurssin. Vesa murskasi kotonaan LaPa:n 5–1 Pekka Talaslahden ja Pentti Simolan palattua joukkueeseen. Seuraavassa ottelussa Talaslahti takoi viisi maalia Vesan voittaessa Peli-Toverit 10–3. Tammikuun lopulla Vesa voitti HIFK:n 3–1 lähes 3 000 katsojan läsnä ollessa. Kun LaPa löi Vesan helmikuun alussa kotonaan 2–1, lehdet otsikoivat Vesan jättäneen jäähyväiset SM-sarjahaaveille. Kierroksia oli kuitenkin vielä jäljellä, ja helmikuun lopulla Vesa oli noussut hengittämään HIFK:n ja HJK:n niskaan. Yli 2 000 katsojaa riemuitsi helmikuun 22. päivänä Vesan 8–0 voittoa HJK:sta. Ottelua edeltävänä päivänä Pentti Hiiros oli käynyt voittamassa Helsingin piirin B-poikien tekniikkamestaruuden.

HIFK:lla oli mahdollisuus varmistaa nousunsa voittamalla Karhu-Kissat 25. helmikuuta. Kaikkien yllätykseksi Karhu-Kissat voitti 6–4, ja yhtäkkiä HIFK ja Vesa olivat tasapistein sarjan kärjessä. Kun Jääkiekkoliitto oli määrännyt HIFK–Karhu-Kissat-ottelun erotuomariksi vesalaisen Kai Halimon, HIFK yritti vastalauseella saada tuloksen käännetyksi, mutta turhaan. Uusintaottelu sarjanoususta pelattaisiin 27. helmikuuta.

Töölön Vesalle ottelu oli taistelua elämästä tai kuolemasta. Jos Vesa häviäisi, sillä ei laskettu olevan mitään edellytyksiä jatkaa jääkiekkoilua korkeimmilla tasoilla. Paikka mestaruussarjassa saattaisi olla sen viimeinen oljenkorsi.

Töölön Vesa lähti otteluun seuraavalla kokoonpanolla: 1 Timo Relas, 18 Juhani Masala, 3 Risto Levävuori, 4 Antti Perttula, 6 Osmo Kuusisto, 8 Pentti Hiiros, 14 Timo Turunen, 13 Pekka Talaslahti, 17 Risto Uotinen, 9 Timo Neira, 20 Pentti Simola, 15 Seppo Parkkinen, 2 Pekka Vuorio, 11 Keijo Koivunen, 18 Martti Jormanainen, 19 Reijo Simola.

Niin kiivaasti oli Suomisarjan sarjataulukko elänyt, että vesalaisetkin olivat heittäneet toivonsa uusintaottelusta. Timo Kyntölä ehti hankkia matkaliput etelänmatkalleen, ja huippuketju Kyntölä–Turunen–Hiiros jäi siipirikoksi. Helsingin uusi jäähalli koki jääkiekon sarjaottelujen kaikkien aikojen yleisöennätyksen. 10 814 maksanutta katsojaa oli tullut seuraamaan pääkaupungin hegemoniakamppailua.

Töölön Vesa riemastutti kannattajiaan Timo Turusen viedessä joukkueensa 1–0 johtoon ensimmäisessä erässä. Christer Thun tasoitti, mutta Pentti Simola iski Vesan 2–1 taukojohtoon. Toisessa erässä IFK:n Matti Murto tasoitti pelin, ja Osmo Kuusiston istuessa jäähyllä Heikki Järn teki 3–2. Toisessa erässä HIFK meni menojaan Ulf Lindholmin lämätessä 4–2 luvut Seppo Parkkisen jäähyen aikana. Kolmannessa erässä Vesalla ei ollut enää potkua tasoittaa IFK:n kahden maalin etumatkaa. Ottelu päättyi tähtirintaisten riemuun maalein 4–2.

”Me sorruimme tällä kerralla puolustukseen”, murehti Vesan huoltaja Raimo Kähkönen. ”Ennen se on ollut meidän tukemme ja turvamme, mutta nyt tuli pahoja virheitä kohtalokkailla hetkillä”. Helsingin Sanomien

Aimo Mäkisen ostettua Töölön Vesan jääkiekkoilun Reini Hurmekin sai pelastettua vuosien mittaan lajiin uhraamansa varat (Ilmo Timberg).

Esa Sulkavan mukaan virheet johtuivat lähinnä yllättäen tulleesta henkisestä paineesta. ”Voidaanpa sanoa, että HIFK voitti juuri sen vuoksi, että se oli tottuneempi pelaamaan veitsi kurkulla kuin Vesa”, Sulkava kirjoittaa.

”Töölön Vesalle tappio tiesi kuolemaa”, todetaan Suomen Jääkiekkoliiton 50-vuotisjuhlakirjassa ”Siniviivalla – suomalaisen jääkiekkoilun kuumat vuodet”.

Pelastaja ilmestyy

Vesan johtokunnan kokouksessa 18. elokuuta 1966 oli kutsuttuna paikalla rakennusmestari Aimo Mäkinen. Kuusi vuosikymmentä toiminut seura oli sekavassa tilanteessa. Maaliskuussa pidetyssä vuosikokouksessa, jossa oli läsnä 32 jäsentä, ei pystytty valitsemaan puheenjohtajaa eikä rahastonhoitajaa. Seuran nimi muutettiin Töölön voimistelu- ja urheiluseura ry:stä Töölön Vesa ry:ksi. Jatkokokouksessa elokuun alussa paikalla oli vain kymmenen jäsentä, eikä vielääkään valittu johtokuntaa. Tiliasiat olivat retuperällä. Yli neljä vuosikymmentä Vesan toiminnassa mukana ollut ja raha-asioita hoitanut Reini Hurme oli jo vuoden 1964 vuosikokouksessa ilmoittanut saaneensa tarpeekseen rahastonhoitajan tehtävästä. Jääkiekkoallianssin rahastonhoitajaehdokkaaksi hän suostui, samoin kuin Vesan talousjaostoon, joka valittiin vuosikokouksessa 1965.

”Oltiin tyytymättömiä eikä mitään tahdottu tehdä ilman korvausta”, Hurme muistelee Vesan 75-vuotisjuhlajulkaisussa. ”Jääkiekko on tunnetusti kallis laji ja meille se oli aiheuttanut 2–3 miljoonan sen aikaisen markan (300–400 000 €) velat. Velkaa oli ja kaukalossa tuli selkään. Sanoin vuosikokouksessa, että minun hermoni eivät kestä näin kovaa raha-asioden hoitoa”, Hurme jatkaa.

”Muutamille läsnä olleille oli tiedossa, että pelissä olivat jo Reini Hurmeen omatkin ra-

hat, tällä kertaa ei äidiltä lainatut, vaan itse tienatut”, juhlajulkaisussa kerrotaan.

Vesan johtokuntaa yritettiin valita vielä jatkokokouksessa syyskuussa 1967, mutta jälleen oli paikalla vain kymmenen jäsentä. Seuran toimintaa päätettiin jatkaa 1964 puheenjohtajaksi valitun Pentti Kilpeläisen johdolla.

Seuran johtokuntaa ei nytkään voi syyttää yrityksen puutteesta. Jo 1964 oli valittu talousjaosto, joka epätoivoisesti etsi varoja jääkiekon pyörittämiseen. Joukkueen pelipaikkaan saatiin hankituksi mainos kaudelle 1964–1965, seuran tulevaisuutta hahmoteltiin Kilpeläisen, Veikko Tuloselan ja Kalle Altin muodostamassa työryhmässä ja suunniteltiin kesäpaikan hankkimista Vesan käyttöön. Huhtikuussa 1965 Seppo Santala valittiin vilkkaan keskustelun jälkeen Vesan toiminnanjohtajaksi 300 markan kuukausipalkalla ja suunniteltiin oman lehden perustamista. Elokuussa saatiin pankinjohtaja Rauno Korsi seuran taloudelliseksi neuvonantajaksi. Hänen johdolla perustettiin seuralle PR-jaosto. Sen ohjelmaan kuului jäsenmäärän lisääminen, seuran viirien ja merkkien tekeminen, Vesan kannatuksen kasvattaminen nimenomaan Töölössä, esitelylehden laatiminen ja hankkeilla olevan Lontoon matkan myyminen. Töölön Vesan 60-vuotisjuhlaan valmistaudutaan; Keijo Tammiselle annetaan tehtäväksi koota työryhmä laatimaan 60-vuotishistoriikki. Kanan suurlähetystöltä tiedustellaan vastustajaa juhlaotteluun.

Suuret suunnitelmat eivät toteudu. Lontoon matka peruutetaan, toiminnanjohtajan virka lakkautetaan marraskuun alussa 1965. Syyskuussa 1966 palkataan Jorma Salmi jääkiekkovalmentajaksi, ja joukkue lähtee Keski-Euroopan turnausmatkalle. Elannon ravintolassa joulukuussa saadaan vihdoinkin päätösvaltainen vuosikokous. Puheenjohtajaksi valitaan edelleen Pentti Kilpeläi-

nen. Kalle Altti ja Lauri Hagman kutsutaan Töölön Vesan kunniapuheenjohtajiksi.

Aimo Mäkisen läsnäolo johtokunnan kokouksissa on mahdollista vain, koska hän on ilmoittanut halunsa tukea Töölön Vesan jääkiekkoilua. Kun liikennöitsijä Fallström karhuu saataviaan tratalla, Mäkinen lupautuu neuvottelemaan Fallströmin kanssa velan maksusta. Tämä jatkaa joukkueen kuljettajana, mutta vaatii jokaiselta matkalta maksun etukäteen.

Jorma Salmi on vaativa valmentaja. Hänen esitystään 50 markasta (72 euroa) voitetusta ottelusta ei hyväksytty, mutta johtokunta lupaa maksaa 4.000 markkaa (5.700 euroa), jos joukkue nousee SM-sarjaan. Harkita voidaan myös 100 markan (140 euroa) korvausta ennalta määrätystä otteluista. Kun Salmi ei jostakin syystä ole pelaaja-aitiossa HJK-ottelussa, hänelle ei makseta pinnarahoja. Joka tapauksessa Salmelle luvataan 100 markkaa (140 euroa) voitosta otteluissa HIFK:ta, HJK:ta, Joensuun Kiekko-Poikia ja Karhu-Kissoja vastaan. Kaiken huipuksi Salmi ilmoittaa HIFK:ta vastaan pelattavan uusintaottelun aamulla, että hän vaatii lisäkorvausta illan ottelusta. ”Kundi tuli sanomaan, että hän haluaa vähän lisää rahaa”, Pentti Kilpeläinen muistelee. ”Muuten hän ei tule illalla kaukalon reunalle... Me istuttiin Sallinkadun baarissa, ja pakkoraossahan me oltiin”.

Töölön Vesan jääkiekko teki helmikuun 1967 jälkeen hidasta ”kuolemaa”. Seuran velat olivat nousseet 200.000 markan (270.000 euroa) tienoille. Pankkivelkojen lisäksi suuri osa veloista oli johtokunnan jäsenille. Suomisarjaan tuomittu jääkiekkojoukkue oli hajomispisteessä. Itse asiassa HIFK-ottelua seuraavana aamuna IFK:n Göran Stubb tuli Timo Turusen kanssa Keijo Tammisen puheille ja vaati Turuselle eropapereita. Tätä tapahtumaa ja näkemäänsä ottelua Keijo Tamminen

pitää vieläkin perusteena väitteelleen, että ottelun tulos oli etukäteen sovittu.

Jäähallin luentosalissa huhtikuun alussa pidetty vuosikokous valitsi seuran uudeksi puheenjohtajaksi Esko Hämäläisen, ja alettiin suunnitella seuraavaa jääkiekkokautta. Avoimia kysymyksiä oli paljon; pelipaitamainos, Jorma Salmen sopimuksen mahdollinen uusiminen tärkeimpinä. Salmelle tarjottiin yhdeksän kuukauden sopimusta 4.050 markan (5.000 euroa) korvauksella. Salmi ei hyväksynyt, ja Raimo Kähkösen tehtäväksi jäi uuden valmentajan löytäminen.

Elokuun alussa Esko Hämäläinen esiteli suunnitelmansa seuran talouden vakauttamiseksi. Varojen saaminen edellytti sitä, että jääkiekko-otteluissa käy riittävästi katsojia. Se taas riippuu menestymisestä ja tunnetuista ja tehokkaista pelaajista. Jos Vesa pelaa Suomisarjan keskitasolla, jolloin katsojia arvioitiin rohkeasti olevan 500–700 maksanutta, talous on tasapainossa tai velka kasvaa vain vähän. Seuran velat voitaisiin Hämäläisen mukaan hoitaa erilaisilla keräyksillä, jalkapalloa pelattaisiin nykytasolla tukipalkkioiden turvin. Toisaalta jääkiekkoilijat eivät pystyisi ostamaan omia varusteita. Hämäläinen päätyi tyyliin lopputulokseen; jääkiekon Suomisarjassa on luultavasti syytä lopettaa kokonaan.

Elettiin kädestä suuhun. Keijo Tamminen ja Esko Hämäläinen lainasivat viikon ajaksi kumpikin 2.000 markkaa (2.500 euroa). Koho karhusi 2.000 markkaa mailoista, Julius Tallberg pani saatavansa uloshakuun. Samaan aikaan Raimo Kähkönen ilmoitti, että Pentti Lindegren voisi hoitaa valmennuksen 25 markan (30 euroa) kertakorvauksella. Harjoitusottelu ruotsalaista Tranebergia vastaan veti vain 456 katsojaa, ja tappio nousi 2.250 markkaan (2.800 euroa).

Töölön Vesan ongelmat eivät näkyneet ulospäin. Suomen Urheilulehti kirjoittaa

maaliskuun alussa 1967: ”Töölön Vesalle kausi oli kaikesta huolimatta myönteinen. Tuskin yksikään helsinkiläinen kiekkoseura on kehittynyt viiden viimeisen vuoden aikana yhtä paljon kuin Töölön Vesa tällä kaudella. Töölön Vesa nousi keskitason Suomisarjan joukkueesta yhdeksi sarjan parhaista yhdistelmistä. Tästä on ansio luettava ennen kaikkea valmentaja Jorma Salmelle.”

Vaikka mikään ei viitannut siihen suuntaan, että Vesan talous voisi kääntyä suotuisaksi, jääkiekkoilijat jatkoivat valmistautumistaan seuraavaan kauteen. Taustalla käytiin samaan aikaan neuvotteluja ankean tilanteen lopullisesta ratkaisusta. Lokakuun 29. päivänä 1967 pidetty johtokunnan kokous ratkaisi ongelmat kertaheitolla. Päätettiin, että Vesa lopettaa kokonaan jääkiekkoilun. Kokouspöytäkirjassa todetaan, että jääkiekkojaosto ja jääkiekkoilijat perustavat oman jääkiekkoseuran. Töölön Vesan velat ja sitoumukset päätettiin jakaa siten, että uusi seura sitoutuu suorittamaan niistä 38.000 markkaa (52.000 euroa) ja Vesa velkaluettelon mukaan noin 27.000 markkaa (37.000 euroa).

Marraskuun 8. päivänä allekirjoitettiin sopimus Töölön Vesa ry:n ja Jokerit ry:n välillä, jolla Vesa lopettaa jääkiekkotoimintansa kokonaan 8.11.1967 mennessä ja ilmoittaa asiasta Suomen Jääkiekkoliitolle saman päivänä. Vesan rahastonhoitajan Rolf Nymanin ja sihteerin Risto Vartiaisen Vesan puolesta ja Aimo Mäkisen ja Gunnar Koskelaisen Jokerien puolesta allekirjoittaman sopimuksen ilmoittivat hyväksyvänsä myös Töölön Vesan johtokunnan jäsenet Esko Hämäläinen, Keijo Tamminen, Pentti Kilpeläinen ja Eero Vallasvuo.

Sopimuksen mukaan Aimo Mäkinen peruuttaa 20.000 markan (27.000 euroa) suuruisen lainan, jonka eräät Vesan johtokunnan jäsenet ovat taanneet. Samalla Mäkinen vastaa Jokerien puolesta viidestä

Vesan tekemästä velkasitoumuksesta: Kari Kinnuselle 1.000 markkaa (1.350 euroa), Pekka Talaslahdelle 1.000 markkaa, Keijo Koivuselle 1.000 markkaa, Timo Turuselle 550 markkaa (750 euroa) ja Karhu-Kissoille 2.000 markkaa. Lisäksi Mäkinen maksaa Jokerien puolesta Keijo Tammiselle 8.500 markkaa (11.500 euroa), jonka Tamminen on lainannut Vesalle. Mäkinen hoitaa myös PYP:n Roihuvuoren konttoriin Vesan 3.000 markan (4.000 euroa) lainan. Jokerit sitoutuu myös vastaamaan Vesan nimissä tehdyistä harjoitus- ja ottelukuluista 27.10.1967 jälkeen. Muista tuon päivämäärän jälkeen tehdyistä velvoitteista vastaa Vesa.

Vastineeksi Töölön Vesan jääkiekkoilijat siirtyvät Jokereihin kaikkine Vesan nimissä olevine varusteineen ilman eri korvausta.

Reini Hurme muistelee tapahtunutta Vesan 70-vuotisjuhlajulkaisussa: ”Asia järjestyi siten, että rakennusmestari Aimo Mäkinen ”osti” Vesan jääkiekkoilijat ja perusti Jokerinimisen seuran. Hän maksoi muistaakseni puolitoista miljoonaa meidän velkojamme ja me hiljalleen veikkaustouhulla saimme kokoon loput, niin että taloudellinen tasapaino saavutettiin.”

”Jääkiekon loppuminen oli eräs kouriintuntuva osoitus siitä, miten urheilu oli muuttunut”, juhlajulkaisussa todetaan. ”Urheiluelämän rahoitusmenetelmät ja yhteiskunnan tukitoimet olivat muuttaneet elämän ja ajattelun.”

Hyvä pohja Jokereille

Aimo Mäkinen sai hyvän pohjan perustamalleen uudelle jääkiekkoseuralle. Töölön Vesan nuorten toiminta oli laajaa ja laadukasta, ja voitiin puhua erityisestä vesalaisesta hengestä, joka oli kantanut pitkälle maan ylimmissä jääkiekkosarjoissa. Voitaneen pitää Töölön Vesan onnena, että Mäkinen

oli pesäpallomiehenä epäonnistunut pääkaupungin pesäpallon yhdistämisessä ja laajan nuorten toiminnan käynnistämisessä. Kovaa nousua tekevä jääkiekkoilu kiinnosti Mäkistä, joka löysi astinlaudakseen Töölön Vesan korkeatasoisen toiminnan. ”Vesassa oli rehtejä urheilumiehiä, jotka olivat taanneet velkoja. Minä ajattelin auttaa ja maksoin puolet veloista eli noin 40.000 (54.000 euroa) ja vesalaiset hoitivat loput”, Mäkinen kertoo Seppo Aallolle, ”Jokerit liukkaalla jäällä” -kirjan kirjoittajalle. Pesäpallossa huippuseuran rakentaminen ei onnistunut; jääkiekossa Mäkisen tavoitteena oli huippuseura, jonka kaikki pelaajat olisivat ajan mittaan oman juniorityön kasvattajia. Se oli helpommin sanottu kuin tehty, mutta ”Jokereita lähdettiin kehittämään Vesan toiminnan pohjalta”, Mäkinen toteaa Aallon kirjassa.

Jokerien syntysanat lausuttiin lokakuun 27. päivänä 1967, kun Mäkinen, maalarimestarit Eino Syrjänen ja Reino Vilen sekä Jokerien taloudenhoitajaksi lupautunut Keijo Tamminen pitivät perustamiskokouksen. Vesan joukkueenjohtajalle ja Veikkauksen osastopäällikölle Raimo Kähköselle kuuluu kunnia seuran nimen keksimisestä.

Jokerit-nimen hyväksymiskiemurat todistavat Aimo Mäkisen mutkat-suoraksi-toimintatavasta. Käpylästä löytyi nimittäin palloiluseura Jokerit, jonka nimi oli jäänyt yhdistysrekisteriin, vaikka seura oli lopettanut jo toimintansa. Jokerit-nimen käytölle ei siis ollut esteitä, mutta Mäkinen varmisti vielä, ettei Tikkurilan Väreiteilla ollut mitään nimen käyttöä vastaan. Mäkinen hoiti asian ilmoittamalla, että jos tehtaan vastaus on kielteinen, hänen johtamillaan työmailla ei enää maalata Jokeri-maalilla.

Mutkat suoriksi Mäkinen pani myös perusvesalaisen Keijo Tammisen kanssa. Jokerien ja Vesan sopimuksessa todetaan Mäkisen

maksavan Tammiselle 8.500 markkaa, jotka tämä oli lainannut Vesalle. Rahojen saaminen Mäkiseltä osoittautui kuitenkin ylivoimaisen vaikeaksi. ”Kuva Aimo Mäkisestä on paljon ruusuisempi kuin todellisuus”, Pentti Kilpeläinen kertoo. ”Esimerkiksi Keijo Tamminen oli hänen organisaatiossaan mukana, ja hän hoiti Vesan aikana joukkueen kuljetuksia, jotka hän maksoi omasta pussistaan. Hän ei millään tahtonut saada rahoja Mäkiseltä, joka sanoi aina: ”Tule silloin ja silloin, treffataan siellä ja minä maksan”. Kun Tamminen meni paikalle, Mäkinen sanoi, ei hänellä nyt juuri ole rahaa, mutta hän kyllä hoitaa asian. Keijo sai todella lypsää Mäkiseltä rahojaan”, Kilpeläinen muistelee.

Keijo Tammisella on hieman erilainen muistikuva 8.500 markan saatavastaan. ”Levävuolle nimenomaan sanoin, että sinä olet puhdas poika. Se kun oli saunassa IFK:n ja HJK:n ja meidän kanssa ja aina summa nousi. Kun me sanottiin kaks tonnia, IFK sanoi kolme ja HJK neljä. Sitten sanoin Hämmäläiselle, että nyt minun rahani loppuivat. Kahdeksan ja puolituhatta laitan omasta kaverista. Sitten Mäkinen sanoi, että hän ei sitä summaa maksa, ellet tule tekemään hänen kanssaan duunia.”

Jokerien ensimmäinen virallinen ottelu pelattiin 10. marraskuuta 1967 Helsingin Jäähallissa. Harjoitusottelussa Upon Palloa vastaan Jokerit esiintyivät Vesan peliasuissa, koska seuran uusia pelipaitoja ei ollut vielä saatu valmiiksi. Suomisarja alkoi 23. marraskuuta paikallisottelulla Karhu-Kissoja vastaan. Jokerit pelasi seuraavassa kokoonpanossa: 1 Timo Relas, 16 Risto Jalanko, 2 Kari Kinnunen, 3 Risto Levävuori, 6 Osmo Kuusisto, 17 Jyrki Uotinen, 13 Pentti Hiros, 14 Timo Turunen, 10 Timo Kyntölä, 7 Urho Kuukauppi, 8 Pekka Vuorio, 11 Keijo Koivunen, 9 Timo Neira, 20 Olli Hietanen, 12 Pekka Talaslahti, 15 Seppo Parkkinen, 18 Ulf Slotte. Joukku-

eenjohtajana oli Raimo Kähkönen ja taloudenhoitajana Keijo Tamminen.

Ensimmäisellä kaudella nousua SM-sarjaan ei vielä saavutettu, mutta kaudella 1968–1969 Aimo Mäkisen haave toteutui. Mestaruussarjaan Jokerit nostivat Jorma Kyntölä, Raimo Kauppinen, Pertti Ahokas, Juhani Långström, Keijo Koivunen, Timo Neira, Seppo Parkkinen, Olli Hietanen, Osmo Kuusisto, Antti Perttula, Tomi Mäkipää, Esa Haukkala, Kari Kinnunen, Risto Levävuori, Timo Turunen, Timo Relas, Jussi Masala, Timo Kyntölä ja Pentti Hiros. Reijo Simola oli liittynyt mukaan joukkueen huoltajana.

Töölön Vesan leima Jokereissa säilyi pitkään. Nallipysyketjusta Timo Kyntölä–Timo Turunen–Pentti Hiros, viimeainittu pelasi Jokereissa yksitoista kautta, Timo Turunen kymmenen. Timo Kyntölä lopetti uransa kauteen 1975–1976. Timo ”Tumba” Turunen edusti Suomea 62 maaottelussa ja teki niissä 16 maalia. Jokereiden voittaessa ensimmäisen jääkiekkomestaruutensa 1973 Turunen voitti pistepörssin ja oli sarjan paras maalintekijä. Seuraavalla kaudella hän jakoi maalikuninkuuden Matti Hagmanin ja Reijo Leppäsen kanssa.

Eroon veloista

Töölön Vesa koki kovan törmäyksen jääkiekon alkavan kaupallisuuden kanssa. Vanha vesalainen talkoohenki ei enää pystynyt kilpailemaan kovassa, rahan hallitsemassa ilmapiiressä.

– Tällainen seura, jonka johtokunnassa istuu käsityöläisiä, miehiä, jotka eivät pääse elämässään eteenpäin, jotka korjaa kelloja ja latoo koneella, ei heillä ole niin paljon ylimääräistä rahaa, että ne sanoo, että pojat jatkakaa, tossa on teille milli, Keijo Tamminen sanoo.

Vesan lopetettua jääkiekon jouduttiin pohtimaan, jatketaanko vai pannaanko pillit pussiin. Mielialat vaihtelivat kaipuusta menneisiin saavutuksiin helpotuksen tunteeseen siitä, että oli päästy eroon taloudellisesta ylivoimaisesta jääkiekosta.

– Kun Mäkinen tuli, kyllä me ristimme kätemme: nyt tulee sellainen mies, jonka avulla pääsemme tästä kiviriipasta eroon, Veikko Haapakoski muistelee.

Kun Vesan johtokunta päätti 29. lokakuuta 1967 lopettaa koko jääkiekkotoiminnan, seuran puheenjohtajana toimi keväällä valittu puheenjohtaja Esko Hämäläinen. Seuraava vuosi aloitettiin vakaalla päätöksellä hoitaa Vesan kontolle jääneet velat. Ensiksi maksettaisiin pois johtokunnan jäsenten lainaamat rahat, joita oli jouduttu käyttämään laskujen maksuun. Helmikuussa päätettiin maksaa suurimmille velkojille 50–100 markkaa (60–120 euroa) kuukaudessa. Velkojen joukossa oli mm. jääkiekkomailoja valmistava Koho, Pohjoismaiden Yhdyspankki, Helsingin urheiluvirasto, Työväen Säästöpankki ja Kisapuku.

Huhtikuussa pidetyssä Vesan vuosikokouksessa, jossa oli paikalla seitsemäntoista jäsentä, 76-vuotias Kalle Altti valittiin puheenjohtajaksi, ja rahastohoitajan vaikeaa tehtävää hoitamaan valittiin Pentti Kilpeläinen. Johtokunnan kokousten pöytäkirjat kertovat velkojen maksamisesta. PYP:n vekselin viimeinen erä, 500 markkaa (620 euroa), maksettiin toukokuun lopulla, STS:n lainaa lyhennettiin 500 markalla ja koroilla marraskuussa. Heinäkuun lopussa Vesalla oli velkaa jo alle 20.000 markkaa (25.000 euroa), helmikuussa 1969 hieman yli 15.000 markkaa (18.000 euroa). STS:n velka saatiin maksetuksi loppuun kesäkuussa 1969 ja pystyttiin alkamaan kuukausittain lyhentää seuran velkaa Keijo Tammiselle. Marraskuussa 1969 velat olivat supistuneet

jo hieman yli 10.000 markkaan (12.000 euroa), ja heinäkuussa 1970 Fallströmin kuljetusvelat saatiin maksettua viimeistä penniä myöten. Hänelle lahjoitettiin suklaarasia kiitokseksi pitkämielisyydestä. Marraskuun 3. päivän johtokunnan kokous oli pelkkää juhlaa. Pöytäkirjan merkinnästä ”Seuran velat loppuun suoritettu 30.11.1970” loistaa tyytyväisyys suuren urakan suorittamisesta kolmen vuoden aikana.

Jalkapallo on tärkeä

Taloudellisten vaikeuksien keskelläkin Töölön Vesassa urheiltiin. Jalkapallon edustusjoukkue pelasi 1968 vaatimattomalla menestyksellä maakuntasarjassa, josta nousi 1969 kolmanteen divisioonaan kaudeksi 1970. Toiminta oli kyllä laajaa; miesten joukkueita Vesalla oli 1968 neljä, poikien joukkueita kolme. Käytössä olleita rekisterikortteja tilattiin 80 miehelle ja 45 pojalle. Toiminnassa noudatettiin äärimmäisen tiukkaa linjaa. Pelaajat maksoivat toukokuussa itse ottelumatkansa Loviisaan, nelosjoukkue kustansi itse osanottonsa Pirkkola Cupiin.

Jalkapalloon kyllä panostettiin tiukankin taloudellisen tilanteen puitteissa. Rahaa käytettiin jalkapalloilijoiden harjoitus- ja saunailtoihin Pirttimäen ulkoilualueella. Kolmanteen divisioonaan nousua juhliittiin sekä kauden päättäjaisissä että futaajien illanvietossa. Jääkiekkoilijoista muodostetun nelosjoukkueen voittaessa piirinmestaruuden 1969, heidät palkittiin saunaillalla. Nelonen uusi mestaruutensa myös kahtena seuraavana vuonna.

Vesan lähtiessä kolmanteen divisioonaan keväällä 1970, joukkuetta valmensivat Ilmo Timberg ja Aarno Hiekkaranta. Kun Vesa oli selvinnyt veloistaan, varaa oli hankkia joukkueelle aikaisempaa enemmän varusteita. Mainita täytyy Timbergin hankkima mainos-

tuki Maan Auto Oy:ltä. Sen avulla pystyttiin pukemaan edustusjoukkue uusiin peli- ja verryttelyasuihin. Otettiin myös vakuutus kuudelletoista pelaajalle.

Menestys kolmannessa divisioonassa ei ollut mainittava; Vesa sijoittui kymmenen joukkueen lohkossaan kahdeksanneksi. Kauden aikana joukkueessa pelasivat Seppo Lammi, Pentti Simola, Reijo Simola, Teppo Lehtonen, Tapio Lehtonen, Pentti Penttilä, Bo Röman, Seppo Salama, Hannu Kuusinen, Lasse Joutsen, Seppo Railio, Pekka Jouhiväärä, Timo Koponen, Timo Jokinen, Timo Kallinen, Markku Leivisalo, Kurt Savander, Kari Vallasvuo, A-pojat Matti Hietanen, Jussi Hellström ja Åke Holm. Vesan vuoden pelaajaksi valittiin Seppo Salama, ja maalikuninkuuden voitti Timo Jokinen.

Nuorten futis loppuu

Nuorisosaaston sihteeri Veikko Haapakoski kirjoittaa Vesan 60-vuotisjulkaisussa 1966: ”Ohjelmaamme kuuluu jääkiekko ja jalkapallo, joista jääkiekon harrastus on ollut huomattavasti voimakkaampaa... Jalkapallossa ovat nuoret olleet jatkuvasti mukana piirinsarjoissa. Viimeisten vuosien aikana on toiminnassa tapahtunut melkoista piristymistä ja työ, jonka valmentajat ja pojat jalkapallon hyväksi tekevät, tuo satoa aikanaan.”

Haapakosken ennustus ei toteutunut. Nuorten jalkapalloilu kuihtui vähitellen, koska ei löydetty tarpeeksi monta innokasta ohjaajaa poikajoukkueille. Niinpä 1969 Vesan C-pojat suljettiin sarjasta liian monen luovutuksen takia. Neljä vuotta myöhemmin sekä C- ja B-pojat suljettiin sarjasta samasta syystä. Vuoden 1974 keväällä Vesalla oli vielä neljä miesten joukkuetta, mutta piirin sarjoihin päätettiin ilmoittaa junioreita vain ”jos löytyy”.

Jäsenmäärien valossa Vesan tulevaisuus ei näyttänyt kovinkaan valoisalta. Kun vuonna 1968 aikuisia vesalaisia oli 112 ja junioreita 142, seuraavana vuonna luvut olivat romahkaneet 59:ään ja 33:een. Vuoden 1974 vuosikertomus toteaa surullisena, että Vesasta on nuorisotoiminta loppunut kokonaan. Johtokunnassa on aiheesta keskusteltu useastikin, ja kaikki ovat olleet sitä mieltä, että nuorten toiminta olisi tärkeätä seuran tulevaisuudelle. Sihteeri Risto Vartiainen mielestä ”nykypäivänä on yhä vaikeampi löytää henkilöitä, jotka olisivat valmiit uhraamaan aikaansa muiden hyväksi ilman rahallista korvausta”.

Vesassa toki yritettiin hoitaa nuorten toimintaa. ”Kohtalon vuonna” 1967 seuran sihteeri Risto Vartiainen korosti, että ”tulevalla kaudella meidän tulisi erittäin tarmokkaasti paneutua tähän toimintaan, mikäli yleensä haluamme säilyttää Vesan nimen myös tulevaisuudessa urheiluseurojen joukossa”. Vesan kolmen nuorten joukkueen valmentajina toimivat Ilmo Timberg (A), Risto Lehtonen (B) sekä Veikko Haapakoski ja Matti Santomaa (C).

Seuraavalla kaudella, jolloin seuran nuorten jäsenten määrä romahti 33:een, poikien parissa puuhasi vain Veikko Haapakoski, jolta ei Jokerien junnukiekkoilijoiden valmentajana riittänyt juurikaan aikaa Vesan pojille. ”Näin ollen tarvittaisiin kipeästi henkilöitä, jotka olisivat kiinnostuneita nuorisotoiminnasta ja valmiit järjestämään heille urheilu- ja kerhotoimintaa. Kyllä seuran nuorissa olisi paljon hyviä palloilijan alkuja kun vain saataisiin innokkaita ja toimeliaita valmentajia ja huoltajia poikain pariin”, vuosikertomuksessa todetaan.

Nuorten jalkapalloilun kipinä tuikki viimeina edelleen, sillä kaudella 1971 iloittiin yhdestä C-poikien joukkueesta, joka oli saatu kokoon Keijo Tammisen ansiosta. Hän oli hankkinut Raimo Kähkösen avustuksella

joukkueelle pelivarusteet, jotka innoittivat C-pojat neljännelle sijalle piirin sarjassa. ”Seuramme on elinkelpoinen kehitykselle”, vuosikertomuksessa todetaan, koska nuorisotoiminnassakin voitiin havaita pientä elpymistä.

Kipinä ei kuitenkaan roihahtanut liekkeihin, sillä jo kahden vuoden kuluttua, 1973, jouduttiin toteamaan, että sekä C- että B-pojat suljettiin sarjasta kahden luovutuksen takia. B-poikien vetäjäksi lupautunut Tauno Virtanen valittiin jopa seuran johtokuntaan, mutta hänkin joutui nostamaan käteensä antautumisen merkiksi. Suurimmaksi syyksi ongelmiin todettiin se, ”että B-junioreiden kiinnostus iän mukana on kohdistunut muihin ja helpompiin elämän iloihin.” Itse asiassa Tauno Virtasen hyvät yritykset jäivät Laajasalossa vahvaa nuorisotyötä tekevän Helsingin Jalkapalloklubin jalkoihin. Kun jalkapallo vielä 1970-luvulla oli puhtaasti kesälaji, talven aikana pojat häipyivät kuin tuhka tuuleen – enimmäkseen jääkiekon pariin. Tauno Virtasella oli kyllä resepti tähän ongelmaan. Jos jalkapalloa kesällä pelaaville pojille perustettaisiin talveksi jääkiekkjoukkue, heidät voisi pitää paremmin koossa ympäri vuoden. Vesan johtokunta ei lämmennyt hankkeelle; 1971 seuralla ei ollut varaa C-poikien jääkiekkjoukkueeseen, seuraavana vuonna Pentti Kilpeläisen tehtäväksi tuli selvittää Aimo Mäkisen kanssa, olisiko jääkiekkjoukkueen perustaminen ristiriidassa Vesan ja Jokerien välisen sopimuksen kanssa. Lopulta marraskuussa 1972 koko yrityksen annettiin raueta.

Tauno Virtasta ei voi syyttää yrityksen puutteesta: hän järjesti pojille Luukissa harjoitusleirin, jolle osallistui kaksikymmentä vesalaista poikaa.

Virtanen yksinkertaisesti väsyi vastoinkäymisiin. Kauden 1974 alussa hän vaikutti vielä luottavaiselta, mutta melko pian vetäytyi

syryään, eikä kertonut edes johtokunnalle syitä, miksi hän näin teki. Vesan oli pakko todeta nuorisotoimintansa loppuneen kokonaan, vaikka ”kaikki ovat aina olleet sitä mieltä, että se olisi tärkeätä seuran tulevaisuudelle.”

Tämän päivän näkökulmasta voidaan todeta, että saavuttaakseen jalkapalloilun korkeimman tason, seuran on pystyttävä vastaamaan useisiin haasteisiin. Tärkein lienee seuran talous, vaikka on todistettu, että rahallakaan ei saada aikaan pysyviä tuloksia. Seuran organisaation tulee olla joka osaltaan miltei liike-elämän organisaatioita vastaavassa kunnossa. Nuorten toiminnan tulee olla laajaa ja korkealaatuista; tavoitteena vähintään yksi joukkue kussakin ikäluokassa ja jokaisella joukkueella koulutettu valmentaja.

Töölön Vesa ei täyttänyt yhtäkään näistä tärkeimmistä edellytyksistä. Jääkiekkjoukkueen ylläpitäminen oli 1960-luvulla ajanut seuran vararikon partaalle. Vaikka Vesa ei enää ollutkaan Työväen Urheiluliiton jäsen, sen ylle lankesi työläisseuran maine, mikä ei ainakaan parantanut varainhankinnan mahdollisuuksia. Nuorten jalkapalloilun parhaat saavutukset valuivat kilpailijoiden, lähinnä mestaruussarjassa pelaavan Helsingin Jalkapalloklubin pussiin. Johtokunnan pöytäkirjat kertovat, että vuoden 1963 keväällä 17-vuotias Timo Rahja ja vuotta vanhempi Erkki Jauhiainen siirtyivät HJK:iin. Samaa tietä kulki myöhemmin Vesan kasvatti Pekka Talaslahti. Vain kolme vuotta myöhemmin Rahja valittiin Suomen poikien maajoukkueeseen, ja hänen uransa huipentui ammattilaiskauteen Hollannin Maastrichtissä. Erkki Jauhiainen puolestaan pelasi poikien ja nuorten maajoukkueissa kuusi maaottelua vuosina 1967–1968. Samaan aikaan Pekka Talaslahti pelasi kuusi nuorten maaottelua ja tuli vaihdosta kentälle Helsingissä 1969

pelatussa MM-karsintaottelussa Jugoslaviaa vastaan. Samana vuonna hän jakoi SM-sarjan maalikuninkuuden KPV:n Hannu Lambergin kanssa 18 täysosumalla.

Töölön Vesan tavoin entisaikojen maine-tekkoja nyt II divisioonassa tavoitteleva Helsingin Palloseura sai osansa Vesan kasvatustyöstä. Joukkueen tehokkain maalitykki Timo Jokinen ja Tapio Lehtonen siirtyivät kaudeksi 1970 vihreiden jääkärien riveihin, jossa pelasi jo aiemmin HPS:aan liittynyt Teppo Lehtonen.

TUK:n jäseneksi

Työväen urheiluliikkeen jakaantuminen 1950-luvulla johti Työväen Urheiluseurojen Keskusliiton perustamiseen joulukuussa 1959. Vaikka Töölön Vesa oli erotettu Työväen Urheiluliitosta tammikuussa 1957 seuran halutessa vastoin TUL:n määräystä osallistua Suomen Jääkiekkoliiton sarjoihin, Vesa ei liittynyt työväen uuteen urheilujärjestöön kuin vasta helmikuussa 1974. Vesan asiakirjojen mukaan liittymisessä ei ollut kyse puoluepolitiikasta, vaan tarkoituksena oli saada lisää toimintaa jalkapalloilijoille TUK:n sarjojen avulla. Lisäksi TUK:n välityksellä oli mahdollista saada urheiluvälineitä edullisemmilla hinnoilla. Vesan päätöksen epäpoliittisuutta on vaikea hyväksyä. Leimautuihan seura edelleen vahvasti sosialidemokraattiseksi, nimenomaan sen ns. leskisläistä linjaa tukevaksi yhdistykseksi. Puheenjohtaja Kalle Altti oli liittynyt sosialidemokraattiseen puolueeseen jo 1927 ja oli mm. edustajana ylimääräisessä puoluekokouksessa huhtikuussa 1957. Vesan monivuotinen puheenjohtaja Lauri Hagman toimi Töölön Sosialidemokraattisen yhdistyksen puheenjohtajana 1951–57 sekä varapuheenjohtajana aina vuoteen 1969 asti. Kansanedustajaehdokkaiden asettamista koskevassa

neuvoa-antavassa jäsenäänestyksessä 1966 Hagman sai 31 ääntä, vain kuusi vähemmän kuin nuori Paavo Lipponen.

Jalkapalloilulliset tavoitteet Töölön Vesa saavutti uudessa liitossa heti ensimmäisenä vuotenaan. Tampereella pelattiin TUK:n mestaruusturnaus, johon Vesa ”matkusti täysilukuisena, riemumielellä, omalla bussilla ja Jalvois Nyrövaara mukana”. TUK:n ensimmäisistä kisoista vesalaiset palasivat kotiin pronssiset mitalit kaulassa.

Seuraavana vuonna joukkue oli kypsä suurmenestykseen. Porissa pelatussa TUK:n loppuottelussa Töölön Vesa voitti Porin Pallo-Toverit maalein 3–0. Mestarijoukkueessa pelasivat Matti Hietanen, Pentti Penttilä, Hannu Kuusinen, Reijo Simola, Kari Vallasvuo, Jaakko Hakala, Timo Jokinen, Jaakko Jokinen, Timo Nikkinen, Jussi Hellström, Joel Mattsof, Timo Kallinen, Kaj Qvarnström, Reijo Koivunen ja kakkosvalmentajana toiminut Martti Kalliala. Joukkueen valmentajana toimi Ilmo Timberg.

Töölön Vesan jalkapallotasoa osoittaa se, että Porin Pallo-Toverit nousi samana vuonna Suomisarjaan.

Vesa lähti viidenteen kolmannen divisioonan kauteensa 1974 kokeilemalla valmentajina Martti Kallialaa, apunaan Timo Jokinen ja Kari Vallasvuo. Homma ei toiminut tyydyttävästi, ja kesken kauden Ilmo Timbergia pyydettiin ottamaan valmentajan vastuu harteilleen. Kurssi kääntyi ja lopulta Töölön Vesa löytyi neljänneltä sijalta kymmenen joukkueen lohkossa.

Vesalla oli jo varaa panostaa jalkapalloilijoiden valmistautumiseen. Kun kausi lähti toukokuussa liikkeelle heikosti, pidettiin kesäkuussa harjoitusleiri Pajulahdessa. Seura maksoi puolet leirikuluista, pelaajat toisen puolen. Sihteeri Risto Vartiainen kertoo värikkäästi, kuinka ”majoitustilat olivat mukavat ja rauhalliset, mutta kuitenkin eräät

halusivat keskittyä rauhassa ja nukkuivat suihkuhuoneessa”.

Vesa sanoo ei

Töölön Vesa tuli mukaan Työväen Urheiluseurojen Keskusliiton toimintaan myöhäisenä herännäisenä, sillä jo miltei kaksi vuosikymmentä kestänyt työläisurheilun hajaannus oli päättymässä. Alusta lähtien oli selvää, että sosialidemokraattisen työväenliikkeen hajaannus heikensi olennaisesti vasemmiston merkitystä suomalaisessa yhteiskunnassa, ja sovintoa etsittiin taukoamatta. Jo 1970-luvun alussa todettiin, että työväen urheiluliikkeen eheytyminen ei olisi mahdollista ilman kommunistien ja sosialidemokraattien yhteistä tahtoa.

Töölön Vesan liittyessä TUK:oon SDP ja SKP olivat jo esittäneet oman mallinsa eheytymiselle, mutta mielipiteet olivat edelleen liian kaukana toisistaan. Puolueiden väliset neuvottelut alkoivat uudestaan syksyllä 1977. Nyt tavoitteesta vallitsi yksimielisyys sekä puolueissa että TUL:n ja TUK:n päättävissä elimissä.

Ammattiyhdistysliikkeessä eheytyminen oli saatu aikaan jo 1960-luvun lopulla; nyt odotettiin urheiluväen toimenpiteitä. SDP ja SKP vetosivat molempien liittojen seuroihin ja toivoivat, että eheytyminen saataisiin aikaan vuoteen 1979 mennessä, ennen työläisurheilun 60-vuotisjuhlia.

Toukokuussa 1978 SDP ja SKP allekirjoittivatkin työläisurheilun eheytyä koskevan sopimuksen. Nyt eheytyminen riippui enää TUL:n ja TUK:n etujen huomioon ottamisesta. TUL:n kunniajäseneksi kutsuttu Tasavallan Presidentti Urho Kekkonen puhui voimakkaasti eheytyksen puolesta: ”Ilman yhtenäistymistä suurta joukkovoimaa ei voida käyttää tarkoituksenmukaisella tavalla työväen urheiluliikkeen hyväksi”, Kekkonen totesi.

Elokuussa 1978 järjestettiin Helsingin Työväentalon juhlasalissa työväen urheiluliikkeen eheytysparlamentti. Vasta muutaman kuukauden TUL:n puheenjohtajana toiminut Matti Ahde esitti hyväksyttäväksi päätöslauselman, jossa vahvistettaisiin toukokuussa allekirjoitettu puoluesuositus ja valittaisiin siinä esitetyt työryhmät toteuttamaan suosituksen mukaisia esityksiä. Eheytyssuositus hyväksyttiin yksimielisesti Ahteen esittämässä muodossa. TUK:n puheenjohtaja Väinö Soininen ilmoitti liittonsa panevan toimeen järjestöorganisaationsa purkamisen. TUL:n kannalta olisi tärkeää, että mahdollisimman moni TUK:n seura liittyisi TUL:oon. Näiden seurojen joukossa oli liiton perustajajäsen Töölön Vesa, jonka TUL oli erottanut jäsenyydestään 1957.

En ole pystynyt selvittämään tietoa, millä tavalla SDP:n puheenjohtaja Kalevi Sorsa yhdessä TUL:n puheenjohtajan Matti Ahteen kanssa taivuttelivat Töölön Vesaa liittymään jälleen TUL:n jäseneksi. Töölön Vesan toimintaan 1950-luvun lopulla tullut ja vuosina 1967–1969 ja 1970-luvun lopulla seuran puheenjohtajana toiminut Esko Hämäläinen muistelee: ”Mannerheimintien varrella raitiohallia vastapäätä sijaitsevassa kahvilassa pidetyssä kokouksessa äänestimme liittymisestä TUL:oon. Liittymistä vastustanut kanta voitti muistaakseni yhdellä tai kahdella äänellä. Itse olin jostakin syystä liittymisen kannalla”, Hämäläinen kertoo.

On mahdotonta sanoa, kuinka paljon kielteiseen päätökseen vaikutti se, että Työväen Urheiluliitto oli aikanaan erottanut Vesan jäsenyydestään. Vai katsottiinko, että TUL:oon liittyminen ei toisi Vesalle minkäänlaista lisäarvoa vain Suomen Palloliiton jäsenenä pysymiseen verrattuna. Yhtä kaikki, Vesan kielteinen päätös merkitsi sitä, että Työväen Urheiluliittoa 1919 perustamassa ollut seura oli sanonut ei aatteelliselle isälleen.

Matkoja ja leirejä

Jalkapallo on Töölön Vesassa koettu aina tärkeäksi lajiksi. 1970-luvun loppupuoliskolla edustusjoukkueen nousuun uhrattiin paljon vaivaa ja varoja. Ennen kauden alkua valmistauduttiin sarjaan harjoitusleireillä Eerikkilän Urheiluopiston korvatessa Pajulahden. Edelleen noudatettiin tiukkaa talouslinjaa: seura maksoi vain osan leirikustannuksista.

Uljas Nyrövaara osallistui täysin rinnoin joukkueen toimintaan. Vuosikokouksessa 1985 hän jyrisi edustusjoukkueen tason nostamisen välttämättömyydestä ja lupasi pelaajille 10 000 markkaa (16 000 euroa) noususta kolmanteen divisioonaan. Pienempiä rahapalkintoja hänellä oli tapana jakaa pelaajille tehdyistä maaleista tai muuten hyvistä suorituksista.

Ajan yleisen tavan mukaan jalkapallojoukkueet kokoontuivat ”virkistäytymään” rasakan kauden jälkeen. Vesan jalkapalloilijat juhlivat kauden 1974 päättymistä Ellivuoren upeissa tiloissa marraskuun alussa. Pelattiin yöfutista, laulettiin keskiyöllä vuoren huipulla. ”Kaikesta huolimatta hotellin johto toivotti meidät ensi vuonnakin tervetulleiksi”, vuosikertomuksessa todetaan.

Virkistäytymistäkin tärkeämpi merkitys kauden päättäjaisillä lienee ollut joukkueen yhteishengen vahvistamisessa. Samaa tavoiteltiin ottelumatkoilla ulkomaille, joista muodostui vähitellen jokavuotinen perinne. Huhtikuussa 1976 Ruotsiin tehdyn ottelumatkan pelaajat maksoivat itse; myöhemmin seurallakin oli varaa osallistua kustannuksiin. Seuraavana vuonna käytiin maailmalla kahdesti. Ennen sarjaa huhtikuussa voitettiin Tukholmassa IFK Lidingö 3–2 ja kauden päätteeksi matkattiin Englantiin. Vesa voitti Shaffron Waldenin joukkueen 3–2, kävi liigaottelussa, mutta nähtävyyksien katseleminen jäi vähemmälle. Matkanjoh-

Töölön Vesan ja Shaffron Waldenin joukkueet Englannissa 1977 pelatun ottelun jälkeen (Jussi Hellström).

tajana toiminut Esko Hämäläinen kertoo ”huvittelun olleen melko raisua, kiertoajelu peruutettiin osanottajien vähyyden takia. Siis kaikin puolin onnistunut matka”, hän toteaa. Ruotsin lisäksi ottelumatka suuntautui 1978 Saksan Demokraattiseen Tasavaltaan. Berliinissä Vesa hävisi 0–4 Interflugin joukkueelle, mutta matkan todettiin muuten olleen hyvin onnistunut. Seuran osallistumisesta matkan kustannuksiin väännettiin kättä. Pelaajia avustettiin 150 markalla (72 euroa), johtokunnan jäseniä 200 markalla (100 euroa) huoltaja Reijo Simolan päästessä matkaan ilmaiseksi. Päätös hyväksyttiin johtokunnassa äänin 4–4 puheenjohtajan äänen ratkaistessa. Yhteensä Vesa käytti

Saksan matkaan 3 080 markkaa (vajaat 1 500 euroa).

Harjoitusmatkat Ruotsiin ovat jatkuneet aina näihin päiviin asti. Kauden päättäneisiin matkoihin on löydetty uusia kohteita. Syksyllä 2005 edustusjoukkue kävi Espanjassa, ja juhluvuoden lopulla tarkoitus on uusia onnistuneeksi koettu matka.

Maailmanmatkaajat

Yksitoista miestä kokoontui Suomen Työväen Säästöpankin konttoriin marraskuun 1. päivänä 1985 perustamaan Koukkupolvifutaajat-nimistä jalkapalloseuraa. Kahdeksan seuran perustajajäsenistä oli Töölön Vesan pelaajia:

Timo Jokinen, Martti Kalliala, Matti Kivistö, Matti Myllynen, Pentti ja Reijo Simola, Mikko Ylen ja Fjalar Åsten. FC KPF ry:n tarkoituksena oli ”edistää, kehittää ja vaalia liikunnan harrastusta, erityisesti kansainvälistä jalkapallokulttuuria”. Tarkoituksensa toteuttamiseksi Koukkupolvifutaajat tekivät heti seuraavana vuonna ottelumatkan Kuubaan kuudentoista pelaajan voimin. Vuoden 1986 jälkeen seuran joukkue on matkailut ja pelannut kerran vuodessa eri puolilla maailmaa, Unkarissa, Saksassa, Puolassa, Malesiassa, Tshekin tasavallassa, Virossa, Etelä-Afrikassa, Latviassa ja Liettuassa. Kuubassa on käyty kolmasti, Virossa kuusi kertaa. Tänä vuonna joukkue matkustaa kolmannen kerran Puolaan, Krakovaan.

Tällä hetkellä Koukkupolvifutaajissa on 44 jäsentä, joista suurin osa on vesalaisia.

Talkootyö ei riitä

Seitsenkymmenluvulle tultaessa urheilun kaupallistuminen oli edennyt jo pitkälle. Kun Helsingin Jalkapalloklubin edustusjoukkueen pelaajat 1930-luvulla vielä levittivät pylväsmainoksia otteluistaan ja osallistuivat muutenkin varainhankintaan, sellainen ei tullut enää kuuloonkaan ylimmissä sarjoissa pelaaville. Tarvittavat varusteet pystyttiin hankkimaan yhteistyösopimusten kautta, ja pelaajille ryhdyttiin maksamaan korvausta jopa harjoituksiin osallistumisesta.

Kaupallistumisen seurauksena lahjakaimmat pelaajat hakeutuivat rikkaimpiin seuroihin, ja alasarjoista nousu huipulle osoittautui yhä vaikeammaksi ilman suuria taloudellisia uhrauksia ja seuran toiminnan monipuolisuutta ja tehokkuutta. Talkootyöllä saatiin ehkä hyvä seurahenki, mutta ei toivottua urheilullista menestystä.

Työväen Urheiluliiton seuroille samoin kuin Töölön Vesan kaltaisille työväenhen-

kisiksi koetuille seuroille merkittävien taloudellisten tukijoiden löytäminen oli erityisen vaikeata. Työväenliikettä lähellä olevia yrityksiä oli harvassa, ja tilanne kääntyi toivotomaksi 1990-luvulla yhden toisensa jälkeen ajautuessa vararikkoon.

Niinpä on luonnollista, että Töölön Vesan edustusjoukkueen pelaajienkin oli kannettava kortensa kekoon toimintansa rahoittamiseksi. Edellä on jo kerrottu pelaajien osallistumisesta harjoitusleirien kustannuksien kattamiseen. Pelaajien oli avattava kukkaronsa myös verryttelyasujen hankintaan ja osallistuttava erilaisiin seuran varainhankintaan liittyviin toimiin. Vesan pelaajia nähtiinkin myymässä vappupalloja keväällä, jakamassa seuran veikkauspisteistä kertovia mainoksia töölöläiskoteihin sekä päivystämässä Kallion Luistinradan kioskillä.

Isoja ja pieniä virtoja

Miettiessään Töölön Vesan selviytymistä jääkiekon aiheuttamasta taloudellisesta kurimuksesta Reini Hurme totesi 1967 seuran pystyneen veikkaustoiminnalla keräämään vähitellen kasaan ne varat, joita tarvittiin Vesalle jääneiden velkojen maksamiseksi jääkiekon lopettamisen jälkeen. Kuusi vuosikymmentä kestänyt veikkausten vastaanotto onkin se iso virta, joka on taannut Töölön Vesan toiminnan jatkumisen näihin päiviin asti.

Ennen kuin seura pystyi hankkimaan omat asiamiespisteet 1940-luvun lopulla, veikkauksia kerättiin työpaikoilta, ja kehoitettiin seuran jäseniä jättämään omat kuponkinsa Vesan ”veikkausasiamiehille”. Helposti unohtuu se uurastus, jota veikkaustoiminnan pyörittäminen vaatii viikosta toiseen vuosi vuodelta. Esimerkiksi 1950-luvun alussa veikkauskuponkien ”kerääjinä” mainitaan Eino Ahlberg, Keijo Tamminen, Pentti Simola, Olli Simola, Birger Böhling,

Roopen Paja oli vappuilmalpallojen myyntiponnistelujen keskuspaikkoja (Ilmo Timberg).

Urpo Hurme, Veikko Ketola ja Sulo Alava. Reini Hurmeen kerrotaan puuhanneen "asiamiehenä" aina pikkutunneille asti, ja "konemestareina" toimivat Urpo Hurme, Lauri Hagman ja Runar Böhling sekä "mainio laskumies" Birger Böhling.

Pulaa tarvittavista veikkausten vastaanottajista esiintyikin aika ajoin. Kuusikymmenluvun lopulla Töölön Vesalla oli kolme kuponkien vastaanottoon tarvittavaa konetta ja veikkauspisteitä oli Töölön Elannossa, ravintola Perämiehellä Mannerheimintiellä ja Suomen Pankissa, jossa ylipäätimestä Reini Hurme hoiti kuponkien vastaanoton. Kahdeksankymmenluvulla tulivat mukaan ravintola Marian Kulma Mannerheimintie 104:ssä ja Pub99 ja vuosikymmenen lopussa veikkausten vastaanottoa tulivat helpottamaan naisjalkapalloilijat ja -lentopalloilijat. Kun kaikki veikkauspisteet muuttuivat toi-

mimaan online-järjestelmällä, Töölön Vesan kioskista Mannerheimintie 69:ssä muodostui uusi asiamiespiste. Uuden vuosituhannen alussa kioskin veikkauspiste siirtyi Töölön Kisahallille kioskin pitäjän Pentti Salmisen lopettaessa toimintansa. Samaan aikaan todettiin veikkauksen tuoton vähentyneen ja vaihtoehtoiksi tuli toiminnan tehostaminen tai lopettaminen. Huhtikuussa 2002 "asiamiehsopimuksen Oy Veikkaus Ab:n kanssa todetaan päättyneen hyvässä yhteisymmärryksessä".

Vuoden 1970 päiväpääkirjasta voidaan lukea vuoden veikkaustuloiksi 5 947 markkaa (7 000 euroa). Kun tulostaseen loppusumma oli vajaat 10.000 markkaa (11 000 euroa) veikkauksella oli todella suuri merkitys Töölön Vesan taloudessa. Veikkaustoiminnan päättymisen alla veikkaustuotot arvioitiin vuoden 2001 talousarviossa 12 000 euroksi,

mikä on huomattavasti vähemmän kuin Kallion Luistinradan kioskin hoidosta arvioitu tuotto.

Töölön Vesassa ei unohdettu muitakaan varainhankintakeinoja, pieniä puroja, joista saattoi muodostua suurikin virta. Uusien keinojen keksimisestä ei puuttunut luovaa ajattelua. Se on vanhaa perua, sillä heti sotien jälkeen seuran järjestämissä iltamissa, vappujuhlassa ja puurojuhlassa arpojen myyntiä edistettiin kekseliäin keinoin. Vappuaattona 1947 pidetyssä vappujuhlassa arpajaispalkintoina oli mm. tätekakku ja kolme askia tupakkaa. Puurojuhlassa samana vuonna lisäksi pullo jaloviinaa.

Automainoskulkue, paperinkeräys, teatteriesitykset, vappupallojen myynti ja myyjäiset ovat eräitä keinoja, joilla Töölön Vesa on vuosien mittaan hankkinut varoja toimintansa pyörittämiseksi. Kun hankkeiden toteuttamisessa ovat olleet mukana myös seuran urheilijat, se on ollut omiaan vahvistamaan vesalaisten yhteenkuuluvuuden tuntoa.

Suu säkkiä myöten

Hyvästä yhteishengestä huolimatta ei ole välttytty erilaisilta näkemyksiltä siitä, kuinka kerätyt varat olisi jaettava eri urheilulajien kesken. Vuonna 1997 seuran puheenjohtajaksi valittu Timo Jokinen kertoo kuinka nämä kiistat on ratkaistu: ”Nykyään homma menee niin, että rahaa jaetaan tehdyn työn perusteella. Jos teet kolmasosan tarvittavasta työstä, saat kolmasosan kertyneistä varoista”, hän kertoo.

Varojen jakoperusteita ja vuotuista käyttöä on selventänyt merkittävästi 2001 hyväksytty Töölön Vesan johtokunnan tehtävien jako. Kun varsin yleisesti urheiluseurojen johtokunnissa istuu jäseniä ilman selviä tehtävien määrittäjiä, Töölön Vesassa yhdeksälle johtokunnan jäsenelle on jaettu selvät vastu-

alueet. Niistä talouden kannalta tärkeimpiä tehtäviä ovat kunkin jaoston talouden hoito ja talousarvion seuranta sekä jäsen- ja pelaajamaksujen valvonta. Jos järjestelmä toimii, seuran menot eivät pääse ylittämään tuottoja, mikä on varsin yleistä suomalaisissa urheiluseuroissa. Töölön Vesassa on onnistuttu panemaan suu säkkiä myöten.

Nuorten joukkueita

”Mieleen tulee vain kysymys, mistä tulevaisuuden vesalaiset tulevat, kun nuorisotoimintaa ei ole? Haluaisinkin avata jäsenistön keskuudessa keskustelun siitä, mitä mahdollisuuksia meillä olisi saada aikaan muutamia juniorijoukkueita esim. jalkapalloon. Löytyisikö näille joukkueille vetäjiä isistä tai äideistä? Töölön Vesa olisi varmasti halukas tukemaan tätä toimintaa resurssiensa mukaisesti”. Näin kirjoittaa 1997 Vesan puheenjohtajaksi valittu Timo Jokinen seuran vuosijulkaisussa 1998.

Kohtalon kysymys, joka toistuu Töölön Vesan historiassa vuodesta toiseen. Toimenpiteet nuorten joukkueiden kasaamiseksi tuntuvat jääneen satunnaisiksi. B-pojilla on yhtäkkiä joukkue 1978, ja F-poikien joukkuetta harkitaan. Jaakko Jokinen ja Kaj Qvarnström lupaavat hoitaa F-junnut, mutta pian etsitään uutta valmentajaa joukkueelle. Qvarnström kuitenkin järjestää kesäkuussa pojille leirin Pirttimäessä seuran osallistuesaleirin kustannuksiin. Vuoden lopussa pidetään pojille päättäjäiset ja johtokunnassa todetaan, että nuorten toiminta on nyt saatu alkuun ja että se on hoidettava hyvin.

Jonkin vuoden ajan homma toimii; 1980 Vesalla on neljä nuorten joukkuetta, A-, C-, D- ja F-pojat. Pysyvää osaa Vesan toiminnassa nuorten jalkapalloilu ei kuitenkaan saanut. Vuonna 1983 seuralla oli vain C-poikien joukkue, eikä nuoria jäseniäkään ollut kuin kaksikymmentä. Niinpä vuoden lopussa joh-

*Töölön Vesan jalkapallon edustusjoukkue 2005.
Takavasemmalta Lari Grönroos (valmentaja), Juha Lindroos, Niko Järvinen, Pekka Repo, Juha Mäensivu,
Matti Kasurinen, Atte Malmström, Jyrki Salmivuori, Mika Tunninen, Kai Qvarnström (valmentaja),
Jani Pennanen, Juha Mattila. Alarivissä Marko Lumisalo, Matti Virtanen, Janne Kuivanen,
Jonni Rahko, Mikko Virtanen, Trung Kien Bui (Timo Jokinen).*

tokunta totesi, että ”seuran juniorityö pitäisi käynnistää”. Se oli helpommin sanottu kuin tehty, ja vuosikokouksessa 1985 Uljas Nyrövaara toivoo myös näkevänsä Vesassa uusia junioreita.

1990-luvulla tilanne jatkui entisen kaltaisena. Vuosikertomuksessa 1997 todetaan ”toiminnan painottuvan edelleen eri lajeissa ikämiespalloiluun. Seuran johtokunta selvitti toimintavuoden aikana mahdollisuutta käynnistää junioritoiminta jalkapallossa. Kenttäpula keksittiin lopulta esteeksi sille, että suunnitelmasta ei tullut mitään. Junioritoiminnan käynnistämistä tulevalle toimintakaudella kuitenkin jatketaan.” Vuoden aikana asiaa käsiteltiin jatkuvasti johtokunnan kokouksissa. Toukokuussa 1997 todettiin ”selvityksen Laukkasen kanssa jatkuvan edelleen.” Pidettiin mahdollisena jopa sitä,

että Vesa saattaa joutua ottamaan vastaan useampia juniorijoukkueita, ”jotka kuitenkin hoitavat itse asiansa”. Vuoden lopulla kädet oli nostettava pystyyn antautumisen merkiksi. ”Juniorityö ei etene tänä vuonna, mikäli seurasta ei löydy sitoutuneita vetäjiä”, johtokunta toteaa alistuneesti syyskuussa.

Töölön Vesan täyttäessä 100 vuotta, ajatus nuorten toiminnan käynnistämisestä elää edelleen voimakkaana. Seuran puheenjohtajan Timo Jokisen mielestä olisi vain löydettävä vetäjiä perustettaville nuorten joukkueille. ”Silloin tällöin on tullut sellainen kaveri, joka on innokkaana ollut valmis lähtemään vetämään nuorten joukkuetta. Olen aina sanonut, että kaiken rahan, jonka keräätte, voitte käyttää joukkueen hyväksi ja seurakin voi ehkä löytää joitakin tukijoita”, Jokinen kertoo.

Ilmo Timberg kamppailee Susien Urho Laakson kanssa pallosta Pallokentällä (Ilmo Timberg).

Tähtäin kolmoseen

Töölön Vesan selvittyä veloistaan 1970 jalkapallon edustusjoukkue pelasi kolmannessa divisioonassa. Joukkue säilytti sarjatasonsa koko 1970-luvun pudotakseen neloseen 1979. Lokakuussa 1972 pelaajien keskuudessa kiersi huhu, että Vesan johtokunta kielsi joukkueen nousun toiseen divisioonaan.

Mukana olleet leikkaavat huhulta siivet, jotkut toteavat, että johtokunta ei kylläkään tukenut Vesan nousua. Lopulta joukkue sijoittui sarjassa kahdeksanneksi vain neljä pistettä kakkoseen nousseen Porvoon Akilleksen jäljessä. Jos Töölön Vesa olisi noussut kakkoseen, joukkue olisi seuraavalla kaudella joutunut matkustamaan kolme kertaa Kotkaan, Lahteen, Lappeenrantaan, Voikkaalle

Töölön Vesan 17-vuotiaat pojat matkalla Turkuun ja Naantaliin kesällä 1949. Takana vasemmalta Reini Hurme, Matti Rahikainen, Raimo Mäkinen, Paavo Seppälä, Erkki Halinen, Kai Halimo, Aaro Kurkela. Edessä Veikko Haapakoski, Pentti Simola, Birger Suurjoki, Ilmo Timberg, Risto Lehtonen ja Mauno Rantanen. Metsästä kuvaan kiirehtii Keijo Tamminen (Raimo Mäkinen).

ja Mikkeliin. Pelkäsikö seuran johto korkeita matkakuluja nyt kun entisten velkojen maksamisesta oli kulunut vain kaksi vuotta?

1980-luvulta lähtien Töölön Vesan sarjatasoksi on vakiintunut neljäs divisioona, vaikka 1990-luvulla pelattiin monta vuotta viidennessäkin divisioonassa.

Töölön Vesan jalkapalloilun taival ei viime vuosikymmeninä ole ollut tanssia ruusuilla. Vuosittain on jouduttu etsimään useita uusia pelaajia, vuosina 1998 ja 2000 jopa lehti-ilmoituksen avulla. Pelaajien harjoitusmotivaatiossakin on ajoittain ollut paljon toivomisen varaa. Tammikuussa 1984 johtokunta joutuu toteamaan, että Talin kuplassa käy paljon pelaajia, mutta lenkille ei lähde montakaan. Seuraavana vuonna tilanteen kerrotaan olevan heikomman kuin kos-

kaan, koska harjoituksissa ei käy ”porukkaa”. Luovutukset ovat harvinaisia miesten edustusjoukkueen tasolla. Jonkinlaisesta kriisistä kertoo Vesan luovutustappio vuonna 1996 joukkueen pelatessa viidennessä divisioonassa.

Pitkän tien kulkijoita

Katselen valokuvaa Töölön Vesan nuorten ottelumatkalta Turkuun ja Naantaliin heinäkuussa 1949. Linja-auto on pysähtynyt kusitauolle metsätaipaleelle. Matkanjohtaja Reini Hurme kaitsee poikiaan rusetti kaulaansa. Pojat ovat kokoontuneet bussin eteen kuvausta varten. Keijo Tamminen rientää metsästä viimeisenä paikalle. Ilmo Timberg seisoo eturivissä Pentti Simolan ja palloa

Veikko Haapakoski tavoittelee kiekkoa Karhu-Kissojen Pertti Jenytiniltä (Keijo Tamminen).

Keijo Tamminen rynnii laidasta läpi Töölön Vesan ottelussa Joensuun Kiekko-Poikia vastaan (Keijo Tamminen).

kädessään pitävän Risto Lehtosen vieressä. Teini-ikäiset pojat ovat pukeutuneet siististi, valkoiisiin paitoihin, osalla pelaajista on jopa solmiot.

Tasan puoli vuosisataa myöhemmin 1999 Töölön Vesan johtokunta valitsi Ilmo Timbergin Vuoden Vesalaiseksi ”pitkäaikaisista ansioistaan seuran toiminnan edistäjänä”.

Raimo Mäkisen kuva-albumista löytyy vanhempiakin kuvia. Talvella 1947 Vallilan urheilukentällä, Kuntsilla, otetussa kuvassa komeilee ”Vesan Virtuooseja Valkassa”, kuten Mäkinen kuvansa otsikoi. Lippa- ja karvalakkisten nassikoiden joukosta erottuvat Ilmo Timbergin lisäksi mm. Pentti Simola, Veikko Haapakoski, Keijo Tamminen, Kai Halimo ja Mäkinen itse.

Kuuden vuosikymmenen ajalta on vaikea löytää sellaista toimintaa, jossa Ilmo Timberg ei olisi ollut mukana. Töölön Vesan pelatessa ensimmäistä kauttaan jääkiekon SM-sarjassa 1955–56, Ilmo Timberg vahti Vesan maalia neljässä ottelussa. Luontevaa oli, että hänet pantiin maalin vartijaksi myös Vesan ottaessa ensi askeleitaan kaukalopallossa 1970-luvun alkuvuosina. Jalkapallossa hän oli jo melkoinen tekijä, sillä Helsingin Pyttykerho palkitsi Timbergin visakoivuisella pytyllä 1960. Pitkän futisuran jälkeen Timberg toimi Vesan jalkapallojoukkueen valmentajana vuosikausia, parhaana saavutuksenaan TUK:n jalkapallomestaruus 1975.

Jalkapallon järjestötyössä Ilmo Timberg on Vesan näkyvimpiä hahmoja Kalle Altin jälkeen. Töölön Vesan johtokuntaan 18-vuotias Timberg valittiin ensimmäistä kertaa 1950 varajäsenen ominaisuudessa. Seuran puheenjohtajana ja varapuheenjohtajana hän on toiminut useita vuosia ja edustanut Töölön Vesaa Suomen Palloliiton ja sen Helsingin piirin johtavissa elimissä. Töölön Vesan panos Kallion Luistinratayhdistyksen toiminnassa on levännyt merkittävästi Ilmo

Timbergin harteilla. Vesan vuoden 2004 parhaaksi jalkapalloilijaksi valitun Matti Virtasen mieleen ovat jääneet Timbergin perinnettä siirtävät jutut vuosikymmenien takaa Kallion luistinradan kahviossa.

Palataan valokuvaan Turun–Naantalin matkalta. Metsiköstä kuvaan on rientämässä Keijo Tamminen, 18-vuotias nuorukainen, jonka kiinteä suhde Töölön Vesaan on säilynyt vuosikymmenien läpi. Urheilullisesti suurimmat saavutuksensa hän teki jääkiekossa sekä pelaajana että Vesan jääkiekon rahoittajana seuran taistellessa olemassaolostaan 1960-luvun lopulla. Tamminen kuuluu niihin poikiin, joista Urpo Hurme 1946 keräsi jääkiekkjoukkueen Töölön Vesalle. Lauri Linnonmaa muistaa Keijo Tammisen soittaneen heidän ovikelloaan ja pyytäneen häntä nuoren joukkueen valmentajaksi. Poikamaajoukkueeseenkin ehdolla ollut Tamminen oli nostamassa Vesaa jääkiekon SM-sarjaan ensimmäistä kertaa 1955.

Kahdeksantoistavuotias Tamminen valittiin Töölön Vesan johtokuntaan varajäseneksi 1949 ja seuraavana vuonna varsinaiseksi jäseneksi. Seuran johtokunnassa hän on toiminut vuosikymmenten ajan. Tunnolliseksi tunnetulle Tammiselle uskottiin alkuun nuorten jäsenkirjurin vaativa tehtävä, jossa hän toimi useita vuosia. Myöhemmin aikakirjoista voidaan todeta hänen olleen läsnä joka ikisessä johtokunnan kokouksessa, viikosta toiseen vuosi vuodelta.

Merkittävän, vaikka usein helposti unohdettavan panoksensa Keijo Tamminen on antanut Vesan veikkaustoimintaan. Alkuvuosina seura keräsi veikkauksia työpaikoilta, josta Tamminen keräsi kupongit yhteen ja teki tilitykset, usein yhdessä Ilmo Timbergin kanssa. ”Jalkapallo- ja jääkiekkomiehiä kun olimme, juttelimme ensin tuntikausia ajankohtaisista asioista, kunnes aamuyöstä huomasimme, että tilityksetkin pitäisi tehdä”, Tamminen nauraa.

Reijo Simolan pyöräkorjaamo, Paja, henkii vesalaisuutta. Puhekaverina tässä Eero Laine (Ilmo Timberg).

Toukokuussa 1977 ravintola Mercurin kabinetissa pidetyssä johtokunnan kokouksessa todettiin ”seuran rahoilla hankitun K. Tammisen veikkauskäyttöön salkku. Se maksoi 100 mk (52 euroa)”, pöytäkirjassa todetaan.

Samassa pöytäkirjassa kerrotaan ”vappuilmapallojen täytön ja myynnin onnistuneen melko hyvin. Seuralle tuli rahaa noin 1 200 mk (625 euroa). Johtokunta lausuu edustusjoukkueen pelaajille, Roopelle (Reijo Simola), Väiskille (Väinö Heino) ja Kekalle (Keijo Tamminen) kiitokset innokkaasta osallistumisesta töihin.”

Tarvikkeet ilmapallojen myyntiin hankki kauppias Veikko Haapakoski, vesalainen samasta Urpo Hurmeen keräämästä poikasakista kuin Keijo Tamminen. Muistamme myös

hänet valokuvasta Vesan poikien Turun ja Naantalin matkalta 1949 sekä Vallilan kentällä otetusta kuvasta kaksi vuotta aikaisemmin. Neljäkymmenluvun nuorille ei palloilulajeissa tarjottu montakaan ottelua kaudessa. Kilpailuviettinsä pojat saattoivat tyydyttää Vesan harrastamissa muissa urheilulajeissa, esimerkiksi hiihdossa. Maaliskuussa 1948 järjestettyjen jäsentenvälisten hiihtojen tuloluettelosta voimme lukea, että 15-vuotiaiden sarjassa parhaiksi hiihtäjiksi osoittautuivat Veikko Haapakoski, Keijo Tamminen, Pentti Simola ja Kai Halimo. Kaksitoistavuotiaiden sarjan nopein oli Reijo Simola. Seuraavan vuoden syksyllä järjestetyssä kolmiottelussa Haapakoski voitti 18-vuotiaiden sarjan ennen Ilmo Timbergiä. Poikien päälajina oli kuitenkin jääkiekko, jota Lauri Linnonmaa

suostui heille opettamaan vuoden 1948 alussa. Veikko Haapakoski oli kantavia pelaajia joukkueessa, joka voitti TUL:n piirin mestaruuden 1952. Sivussa käytiin nappaamassa TUL:n piirin mestaruus nuorten lentopallossa vuoden lopulla. Veikko Haapakoski oli luonnollisesti nostamassa Töölön Vesaa ensimmäisen kerran SM-sarjaan 1955. SM-sarjassa hän ehti pelata 65 ottelua kausina 1955–64. Töölön Vesaa ensimmäisenä maajoukkuepelaajana hän oli kaatamassa Norjaa B-maaottelussa Oslossa joulukuussa 1954. Veikko Haapakosken lähihistoriaan kuuluu ikämiesten kaukalopallon 55-vuotiaiden mestaruus ja 60-vuotiaiden hopea 1999, monet piirin mestaruudet 2000-luvulla sekä yli 60-vuotiaiden jääkiekon MM-kisat Töölön Vesaa joukkueessa 2002.

Töölön Vesaa vuosikokous helmikuussa 2004 kutsui Veikko Haapakosken, Keijo Tammisen ja Ilmo Timbergin seuran kunniajäseniksi.

Yli puoli vuosisataa Töölön Vesaa toiminnassa on takanaan myös vuonna 1949 tehdyn Turun matkan valokuvassa esiintyvillä Pentti Simolalla ja Raimo Mäkisellä. Molemmat kuuluvat myös ”Vesaa virtuoosieihin”, jotka on ikuistettu Vallilan Kuntsin kentällä 1947. Pentti Simolaa voidaan pitää eräänä Vesaa kaikkien aikojen monipuolisimmista urheilijoista. Hän pelasi huipputasolla niin jalkapallossa, koripallossa kuin jääkiekossakin unohtamatta hänen saavutuksiaan Vesaa jäsentenvälisissä hiihto-, luistelu- ja yleisurheilukilpailuissa. Jääkiekon SM-sarjassa Simola pelasi 74 ottelua, joissa syntyi 30 maalia ja 35 maaliin johtanutta syöttöä vuosina 1955–64. Ikämiesten jalkapalloilussa Pentti Simola oli Vesaa kantavia voimia aina sairauskohtaukseensa kesken Kuopiossa 2001 pelatun 60-vuotiaiden SM-turnauksen loppuottelun UPM:ää vastaan. Kesken ottelun Simola vaipui kenttään, sydän pysähtyi ja

tilanne oli vakava. Vesaa joukkueessa pelannut palomies Olli Keisalo sai elvytettyä Simolan sydämen. Päästiin säikähdyksellä, mutta Pentti Simolan urheilu-uran sydänkohtaus lopetti. UPM:n Juhani Peltonen muistaa tapauksen: ”Lopetimme pelin siihen paikkaan, ja Vesa vei mestaruuden.”

Vuonna 2000 Töölön Vesaa johtokunta kutsui Pentti Simolan seuran kunniajäseneksi No. 4.

Suomen Palloliiton Helsingin piiri lähetti syksyllä 1948 seuroille kirjeen, jossa pyydettiin nimeämään lahjakkaimpia seuran junioreja olympialaisia silmälläpitäen. Töölön Vesa ilmoitti piirille neljä pelaajaa, heidän joukossaan Raimo Mäkinen. Seuraavana vuonna Vesa ilmoitti hänet ehdolle Helsingin piirin 21-vuotiaiden joukkueeseen yhdessä Reino Hietalan ja Olli Simolan kanssa. Kerran vesalainen, aina vesalainen, luonnehtii hyvin Raimo Mäkistä. Vuosituhannen vaihteessa tapaamme hänet Vesaa ikämiesten jalka- ja kaukalopallomestareiden joukosta. Myös pienestä mutta innokkaasta joukosta, joka ikävuosistaan huolimatta käy viikoittain pelaamassa jalkapallotennistä.

Raimo Mäkinen valittiin Vuoden Vesalaiseksi 2000. Hänet kutsuttiin Töölön Vesaa kunniajäseneksi No. 7 samana vuonna.

”Hän on omalla panoksellaan pitänyt Vesaa kaukalopalloa voimissaan vuosikymmenien ajan. Hänen pelinäkemyksensä on vain parantunut vuosien saatossa. Luistin ei ole juurikaan hidastunut. Asioiden hoitaminen kentän ulkopuolellakin sujuu, kun hän on mukana. Luistimetkin pysyvät terävinä”. Näin kuvailee Vesaa puheenjohtaja Timo Jokinen Vuoden Kaukalopalloilijaksi 2004 valittua ”kaikkien tuntemaa” Reijo Simolaa. Isoveljensä Pentin tavoin ”Roopekin” kuuluu Vesaa puolen vuosisadan uskollisiin ja on monipuolisuudessaan veljensä veroinen. Hänen polkupyöräkorjaamonsa

Töölön Vesan 55-vuotiaat voittivat kultaa Helsingissä 1998 pelatussa SM-lopputurnauksessa. Takarivissä vasemmalta Pentti Simola, Raimo Mäkinen, Reijo Simola, Martti Kalliala, Matti Keisalo, Matti Myllynen, valmentaja Fjalar Åsten ja Mikko Ylen. Edessä Olli Keisalo, Kai Sjöblom, Jaakko Jokinen, Matti Kivistö ja Torsti Nykänen (Raimo Mäkinen).

Mannerheimintiellä henkii vahvaa vesalaista henkeä erilaisine muistoineen pitkältä ja edelleen jatkuvalta urheilu-uralta. Suomen Palloliiton Helsingin piiri nimesi Reijo Simolan osuvasti ”ikämiesfutaajien esikuvaksi” vuonna 1999.

Heinäkuussa 1949 otetun valokuvan perusteella syntyneet pikakuvat eräistä vesalaisista sulkevat ehkä pois monia muita, jotka ovat pitkään toimineet Töölön Vesassa erilaisissa tehtävissä. Nämä samoin kuin kaikki muutkin liittyvät Vesan pitkään perinteeseen, jossa tietyt henkilöt ovat näytelleet ehkä muita merkittävämpää osaa Töölön Vesaa leimaavan ainutkertaisen hengen luomisessa. Vesan 50-vuotisjuhlajulkaisu kuvaa näitä miehiä ”ahertajina” joko urheilukentillä tai seuran johtotehtävissä. Risto Mustosesta, Sulo Tamlanderista, Kalle Altista, Arthur

Nyströmistä, Lauri Hagmanista, Reini ja Urpo Hurmeesta ja Uljas Nyrövaarasta kulkee suora linja näihin lähes kuusi vuosikymmentä Vesassa eri lailla vaikuttaneisiin henkilöihin. Olisi suuri virhe ajatella, että he ovat ”uhranneet” niin suuren osan elämästään Töölön Vesalle. Päinvastoin, Töölön Vesa on muodostanut arvokkaan ja rikastavan osan heidän elämäänsä.

Painopiste ikämiehissä

Töölön Vesan jalkapalloilun laajuudessa ei ole valittamista. 1970-luvulla piirin sarjoissa pelasi yleensä 4–5 Vesan aikuisten joukkuetta. Ikämiesjalkapalloilun alettua 1980-luvun alussa, Vesan joukkueiden määrä kasvoi ensin viiteen, 2000-luvulla aina yhdeksään joukkueeseen asti. Ikämiesfutiksesta löytyi

Töölön Vesan 60-vuotiaat voittivat Suomen mestaruuden Kuopiossa 2001 pelatussa SM-lopputurnauksessa. Takana vasemmalta Torsti Nykänen, Lauri Koskinen, Jaakko Jokinen, Bengt Forssell ja joukkueenjohtaja Fjalar Åsten. Edessä Olli Keisalo, Mikko Ylen, Matti Myllynen ja Raimo Mäkinen. Kuvasta puuttuvat Pentti ja Reijo Simola (Raimo Mäkinen).

myös laatua. Vuonna 1998 Vesan 55-vuotiaat löivät SM-lopputurnauksen loppuottelussa UPM:n rankkareilla 4–2. Jämsänskoskella 2000 pelatussa 55-vuotiaiden lopputurnauksessa Vesa löi loppuottelussa FC HIFK:n 3–0 ja 2001 Vesa voitti 60-vuotiaiden Suomen mestaruuden häviämättä sarjassa otteleukaan. Vuoden 2005 60-vuotiaiden lopputurnauksessa Vesa voitti hopeaa hävittyään Ilvekselle loppuottelussa 0–2.

Töölön Vesan 1998 Helsingissä järjestämässä 55-vuotiaiden SM-lopputurnauksessa kultamitalit ripustettiin seuraavien pelaajien kaulaan: Pentti Simola, Raimo Mäkinen, Reijo Simola, Martti Kalliala, Matti Keisalo, Matti Myllynen, Mikko Ylen, Olli Keisalo,

Kai Sjöblom, Jaakko Jokinen, Matti Kivinen ja Torsti Nykänen. Joukkueen valmentajana ja joukkueenjohtajana toimi Fjalar Åsten. Vuoden 2000 mestarit 55-vuotiaiden sarjassa olivat Bengt Forssell, Jaakko Jokinen, Timo Jokinen, Martti Kalliala, Timo Kallinen, Matti Kivistö, Matti Myllynen, Torsti Nykänen, Kari Salminen, Reijo Simola ja Jorma Sinivuori. Joukkueen teknillinen johtaja oli Karl-Erik Parma, joukkueenjohtaja Fjalar Åsten ja valmentaja Jussi Hellström. Vuonna 2001 kultaiset mitalit jaettiin Kuopiossa seuraaville Vesan 60-vuotiaiden joukkueen pelaajille: Torsti Nykänen, Lauri Koskinen, Jaakko Jokinen, Bengt Forssell, Olli Keisalo, Mikko Ylen, Matti Myllynen, Reijo Simola,

Raimo Mäkinen ja Pentti Simola. Joukkueenjohtajana oli edelleen Fjalar Åsten.

Uudelle vuosituhannelle edettäessä Töölön Vesan ikämiesten jalkapalloilu on luonnollisista syistä kulkenut alamäkeen. Nuoremmissa ikäluokissa Vesa ei ole selviytynyt SM-lopputurnauksiin, parhaat saavutukset keskittyvät yhä enemmän vanhimpiin joukkueisiin. Kuusikymmenvuotiaat selviytyivät vuoden 2005 lopputurnauksessa hopealle hävittyään loppuottelussa Ilvekselle 0–2. Joukkueessa pelasivat Matti Aalto, Seppo Aalto, Bengt Forssell, Jaakko Jokinen, Timo Jokinen, Pentti Kirjokivi, Matti Kivistö, Samuli Korhonen, Esko Kuisma, Risto Mikkonen, Rauno Niemenkari, Kari Nikkinen, Reijo Vartia ja Lauri Visto. Joukkuetta valmensivat Tony Nyberg ja Jorma Sinivuori, joukkueenjohtajana toimi Fjalar Åsten ja huoltajana Tuula Öhrnberg.

Kaukalopallosta menestyslaji

Mitä lajeja Vesalla oli tarjota jäsenilleen talvella? Jääkiekon lopettamisen jälkeen oli syntynyt tyhjiö, koska jääpallosta seura oli luopunut jo vuosia sitten. Ongelma tunnustettiin, ja maaliskuussa 1968 johtokunta varasi 1.000 markkaa (1.200 euroa) talviurheilutoimintaan.

Jääkiekkokaukalo soveltui hyvin Ruotsista meille tulleen uuden lajin, kaukalopallon, harrastamiseen. Länsinaapurissa kaukalopalloa pelattiin puulaakiurheilulajina jo 1950-luvulla. Urheilu-Propaganda-Idrottin eli UPI:n jalkapallokauden 1966–67 päättäjäsissä niin sanotussa Kupla Hokissa Töölössä pohdittiin kaukalopallon sopivuutta työpaikkaurheiluksi Suomessakin. Ensimmäinen UPI:n kaukalopalloturnaus pelattiinkin 1968.

Töölön Vesan talviurheiluongelman kaukalopallo ratkaisi kertaheitolla. Marras-

kuussa 1969 johtokunta päätti ottaa uuden lajin seuran ohjelmaan. Tiukan talouslinjan mukaisesti seura lupasi maksaa liittymismaksun ja pelipaidat, muista kustannuksista joutuivat pelaajat itse pitämään huolen. Jo tammikuussa 1970 voitiin todeta ikämiesten kaukalopallon alkaneen menestyksellisesti. Joukkueen maalia vartioi seuran varapuheenjohtaja Ilmo Timberg, pelaajina esiintyivät mm. johtokunnan jäsen ja jäsenkirjuri Keijo Tamminen, rahastonhoitaja Pentti Kilpeläinen, Pentti ja Reijo Simola ja R Ahola.

Fjalar Åstenin mukaan Suomen Palloliiton Helsingin piiri käynnisti kaukalopallon piirinsarjan 1960-luvun jälkipuoliskolla. Vesa hallitsi piirin kaukalopalloa 1970-luvun alusta lähtien. Viidennen piirinmestaruutensa Vesa voitti kaudella 1979 seuraavalla Väinö Heimon valmentamalla joukkueella: Jorma Kynätölä, Seppo Sihvonen, Taisto Alhola, Markku Pärssinen, Raimo Mäkinen, Osmo Kuusisto, Pentti Simola, Reijo Simola, Kimmo Heino, Pentti Lindegren, Tapio Raunio, Raine Hänninen, Veijo Vesanen ja Yrjö Pitkänen.

Kaukalopallon suosion kasvua Helsingissä 1970-luvun alkuvuosilta voi kutsua räjähdysmäiseksi. Kun kaudella 1972–73 Helsingissä pelattiin 50 kaukalopallo-ottelua, kaudella 1986–87 pelien määrä oli kasvanut 680 otteluun.

Vaikka Töölön Vesan kaukalopallo oli alusta lähtien pääkaupungin kärjessä, uutta lajia ei osattu oikein arvostaa. Joukkueen mestaruudet kuitattiin vuosikertomuksissa parilla lauseella jalkapallotoiminnan yhteydessä. Kuten vuoden 1979 piirinmestareiden luettelosta näkyy, Vesan entiset jääkiekkoilijat olivat löytäneet kaukalosta uuden lajin seurasta lopetetun jääkiekon sijalle.

Kun Suomen Palloliitto päätti 1972 poistaa jääpalloturnauksen ohjelmastaan ja Suomen Jääpalloliitto perustettiin, uusi liitto otti tehtäväkseen myös kaukalopallon kehittämisen.

Mestaruudesta pelattiin cup-järjestelmällä, ja kaudella 1980–81 Töölön Vesa sijoittui Helsingissä lokakuussa pelatussa lopputurnauksessa neljänneksi hävittyään pronssiottelussa HIFK:lle maalein 8–9. Seuraavalla kaudella Vantaalla pelatussa lopputurnauksessa Vesa voitti loppuottelussa Rajapallon 8–2. Mestarijoukkueessa pelasivat Mauri Dahlman, Seppo Sihvonen, Risto Levävu, Timo Keltanen, Timo Turunen, Pentti Lindegren, Reijo Simola, Pentti Simola, Kari Seppänen, Kari Palo-oja ja Timo Neira. Joukkueen huoltajana toimi Harry Jurvanen.

”Tämä meidän kaukalopalloporukkamme on perua Vesan kovasta jääkiekkojoukkueesta”, Vesan kaukalopallon ”nokkamies” Reijo Simola kertoo Jääpallokirjassa 1983. ”Kymmenisen vuotta sitten tuntui aika ajaneen ohitsemme jääkiekkoilussa, mutta me halusimme vaalia hyvää, kovatkin kolhut kestänyttä porukkahenkeämme.”

Kaukalopalloharrastuksen henkeä kuvastaa Simolan lausunto: ”Kaukalomiljöö, se meitä kiehtoo edelleen. Ja merkittävä osa tätä harrastusta ovat yhteiset banketti-illat”. ”Jokainen treenailee tahollaan, matsit ovat siten tavallaan yhteisharjoitusta”, hän jatkaa.

Kaudella 1982–83 Töölön Vesa selviytyi hopealle, seuraavalla kaudella neljänneksi ja kaudella 1984–85 tuloksena oli viides sija. Vesalaiset olivat ottaneet kaukalopallon omakseen, sillä seuralla oli kaksi joukkuetta kaudella 1984–85 ja vuoden 1986 SM-kisaan seura lähti peräti kolmen joukkueen voimin. Vuoden 1986 SM-lopputurnauksessa Oulussa Töölön Vesa sijoittui hopealle hävittyään loppuottelussa oululaiselle Bandy-84:lle maalein 2–5. Vesan hopeajoukkueessa pelasivat Arto Salo, Markku Paasonen, Risto Levävu, Tero Rätty, Pentti Lindegren, Timo Turunen, Pentti Hiros, Lars Grönroos, Juhani Boström, Reino Aro, Roland Ellenberg, Timo Simola ja Raimo

Häyrinen. Joukkueen valmentajana toimi Reijo Simola.

Ikämiesten kaukalopallossa Töölön Vesa osoittautui ylivoimaiseksi. Kauden 1987–88 jälkeen voitiin todeta Vesan ikämiesten voittaneen piirin mestaruuden jo 12. kerran. 1990-luvulla Vesan hegemonia jatkui. Kaudella 1994–95 Vesan ikämiehet voittivat kaikkien ikämiesten piirinsarjojen mestaruuden.

Kun Suomen Jääpalloliitto julkaisi kaukalopallon SM-sarjan maratontilaston vuosilta 1975–1988 Töölön Vesa komeili yllättäen kärjessä pisteen edellä HIFK:ta.

1980-luvun lopulla kaukalopallo eriytyi toisaalta mestaruuksia tavoittelevaksi kilpaurheiluksi ja toisaalta ikämiehille hyvin sopivaksi harrastukseksi. Toki edelleen tavoiteltiin Suomen mestaruuksia, ja Töölön Vesan saavutukset jopa ylittivät miesten edustusjoukkueen aikaisemmat suoritukset. Jyväskylässä kaudella 1992–93 pelatussa 40-vuotiaiden SM-lopputurnauksessa Töölön Vesa hävisi loppuottelussa Kantarellis Teamille maalein 2–4. Hopeajoukkueen Pentti Hiros voitti pistepörssin, viidentenä oli Juhani Boström. Tilastoihin pääsivät lisäksi Tomi Lehto, Ilkka Larmo, Keijo Vento, Pentti Lindegren, Risto Levävu, Roland Ellenberg, Timo Keltanen, Eero Kempas, Henry Leppä, Seppo Sassi ja Timo Turunen. Suurin osa 40-vuotiaiden hopeajoukkueen jäsenistä otti hopeaa samaan aikaan Jyväskylässä pelatussa 45-vuotiaiden SM-kisoissa. Pistepörssin viidenneksi sijoittui Henry Leppä ja kuudenneksi Roland Ellenberg. Muita tilastomiehiä olivat Timo Neira, Risto Levävu, Timo Turunen, Ilkka Larmo, Pentti Lindegren, Osmo Kuusisto, Tapani Ojansuu ja Pentti Simola.

Kaudella 1993–94 Töölön Vesa sijoittui kaukalopallon I divisioonassa kolmanneksi Mikko Mildin, Jori Inkisen ja Erkki Korhosen viedessä pistepörssin kolme kärkisijaa. Pentti Hiros pelasi veteraanien maaottelussa

Töölön Vesan 60-vuotiaat veteraanien MM-kisoissa Helsingissä 2002. Joukkueessa pelasivat Kalevi Aaltonen, Kari Ahonen, Pentti Boström, Veikko Haapakoski, Kai Halimo, Lauri Helen, Seppo Helen, Juhani Jokinen, Pentti Kilpeläinen, Lasse Leppäniemi, Timo Liekoski, Raimo Mäkinen, Arno Nybäck, Tapio Raunio, Seppo Sihvonen, Reijo Simola, Olavi Sollman, Vesa Turunen ja Mikael Ylen. Valmentajana toimi Ero Laine, joukkueenjohtajana Lars Ramstedt ja huoltajana Per-Olof Lindqvist (Raimo Mäkinen).

Venäjää vastaan Suomen voittaessa maalein 24–10. Vesan edustusjoukkueen samoin kuin kakkosjoukkueen tavoitteena ei ollut mahdollisimman hyvä menestys tai nousu korkeampaan divisioonaan. Kakkosen pelatessa nousukarsinnoissa kolmanteen divisioonaan kaudella 1998, joukkue otti ”taktisen tappion” tyytyen ”sarjapaikkaan ja peli-ilon säilyttämiseen”. Myös edustusjoukkue luopui pariin otteeseen SM-lopputurnauksesta pelaajien halutessa mieluummin osallistua samaan aikaan pelattavaan 35-vuotiaiden lopputurnaukseen. Vielä vuonna 2005 Vesan neljännessä divisioonassa pelaava edus-

tusjoukkue kieltäytyi paikasta kolmosessa.

Ikämiesten kaukalopallo laajeni useampaan ikäluokkaan kaudella 1993–94. Jyväskylässä huhtikuussa 1994 pelatussa 35-vuotiaiden SM-lopputurnauksessa Töölön Vesa voitti mestaruuden lyömällä loppuottelussa Aikapojat maalein 3–2. 45-vuotiaiden loppuottelussa Vesa hävisi Pallopojille 3–4 Pentti Hiironen ja Juhani Boströmin miehittäessä pistepörssin kärkisijat. 50-vuotiaiden loppuottelussa Pallopojat voitti Vesan 4–2. Vesan joukkueessa pelasivat mm. Arno Nybäck, Veikko Haapakoski, Osmo Kuusisto, Lauri Poulsen ja Tapio Raunio.

Töölön Vesan käsipalloilijat 1980. Takavasemmalta Kyösti Mattila, Kauko Herold, Timo Kallinen, Antero Huttunen, Heikki Holmberg, Markku Tolvanen, Jussi Ahlgren, Juha Salmo. Edessä Jussi Pikkanen, Pekka Tikkanen, Jorma Sairanen, Hannu Kiiski, Kai Qvarnström, Krister Floman (Pia Juvonen).

Talviharrastusten elvyttämiseksi päätettiin myös ottaa jääpallo uudelleen Vesan ohjelmaan marraskuussa 1972.

Käsipallo melkein SM-sarjassa

Heti sotien jälkeen 1945 päätettiin käsipallon ottamisesta Töölön Vesan ohjelmaan. Uusi laji ei kuitenkaan ottanut vielä tarpeeksi tulta ja joukkuetta ei saatu kootuksi. 1970-luvun lopulla aika oli kypsytynyt myös käsipallolle. Käsipallojoukkue, joka perustettiin 1978, nousi 1981 II divisioonaan ja heti seuraavana vuonna sarjatasoa ylemmäksi. Mestaruussarjaan nousukin oli lähellä, sillä joukkue sijoittui ykkösessä kolmanneksi. Töölön Vesan käsipalloilijoiden parhaaseen saavutukseen yltäneessä joukkueessa pelasivat Risto Alaja, Allan Hindren, Henrik Fallström, Ari Salmi, Jukka Holmberg, Heikki Holmberg, Kennet Johanssen, Ulf

Grönholm, Seppo Lehtinen, Jussi Pikkanen, Krister Floman, Kai Qvarnström, Timo Kallinen, Kauko Herold, Petri Perttunen, Erkki Sakkonen, Erik Strömsten, Jari Rantanen, Seppo Lehtinen ja Hannu Suvioja.

Käsipallojaoston puheenjohtaja Markku Granqvist toteaa Vesan käsiohjelmassa 1983: ”Ensi kautta katsoen olisi paikka I divisioonassa säilytettävä, ja jos menestystä ilmaantuu, voidaan varmasti motivaatiota lisätä ja tavoitetta nostaa.”

Käsipalloilijoiden toiveet kaatuivat kaaruun todellisuuteen. Kun katsoo joukkueen pelaajaluetteloa, ei voi välttyä ajatukselta, että Vesan käsipalloilu loppui joukkueen korvausvaatimuksiin uuden pelikauden alla. Niihin Vesan johtokunta ei voinut suostua. Puheenjohtaja Jaakko Hakala kirjoittaa Vesan käsiohjelmassa syksyltä 1984 ja keväältä 1985: ”Käsipallo ei tällä hetkellä kuulu Vesan kuvaan. Viime kauden kohtalaisen menes-

tyksen jälkeen I divisioonassa, hajosi joukkue ja jäljelle jääneet katsoivat, ettei heillä ole mahdollisuutta jatkaa edes piirisarjatasolla. Seuran johtokunnalla ei näin ollen ollut muuta mahdollisuutta kuin ilmoittaa käsi-palloliittoon lajin harrastuksen toistaiseksi päättyneen Vesassa. Valitettavasti.”

Naiset pysyvästi mukaan

Yleisen ja yhtäläisen äänioikeuden sisältävä uusi valtiopäiväjärjestys hyväksyttiin valtiopäivillä toukokuussa 1906 ja Suomen suuriruhtinas vahvisti päätöksen kesäkuussa. Naisille se merkitsi suurta askelta kohti tasa-vertaisuutta suomalaisessa yhteiskunnassa, työväestölle tärkeän tavoitteen toteutumista ja vaikutusmahdollisuuksien merkittävää lisääntymistä.

Urheilu- ja liikuntaelämässä naisen asema ei ollut niinkään tasa-arvokysymys. Pitkään keskusteltiin urheilun soveltuvuudesta naisille yleensä. Toisaalta ei myöskään kaihdettu korostamasta, että naisen paikka on kotona eikä urheilukentillä.

Töölön Vesan suhtautumista naisten osallistumiseen seuran toimintaan täytyy pitää vähintäänkin vastahakoisena. 1940-luvun lopulla vihdoinkin perustetun naisjaoston aktiivinen toiminta koettiin kiusallisena painotuksena seuran johtoa kohtaan. Naisjaoston ”nukkuminen” parin vuoden jälkeen koettiin varmasti monen mielestä helpotuksena.

Kului peräti kolme vuosikymmentä ennen kuin naiset pyrkivät jälleen mukaan Töölön Vesan toimintaan. Edelleen mukana olevat Mirja Pyydönniemi ja Leena Tillgren muistelevat, kuinka kaikki alkoi: ”Vesan futaajien ja Jokerien kiekkoilijoiden tyttöystävät alkoivat miettiä, että mitähän me voisimme tehdä, kun pojat ovat kaiken aikaa urheiluharrastuksissaan. Riitta Ranta siinä joukkueen kokoamisessa taisi olla

päällepäsmärinä. Saimme ravintola White Ladylta kaikki pelivehkeet, paidat, housut ja verkkarit, kun lupasimme pitää palaverimme aina White Ladyssä. Hienot olivat vehkeet, ja pelata emme aluksi osanneet lainkaan”, Pyydönniemi ja Tillgren nauravat.

Pydönniemi tuli Helsinkiin 1979 ja Mäkelänrinteen yhteiskoulussa opiskelevan Carita Hauta-ahon kautta päätyi Vesan joukkueeseen. Tillgrenkään ei kuulu Vesan tai Jokerien pelaajien tyttöystäviin. Molemmat korostavat Riitta Rannan työtä joukkueen koossa pysymisessä ja toiminnan kehittämisessä. ”Alkuvaiheessa joukkueen pelaajakaarti hupeni niin, että koko homma uhkasi loppua, mutta Riitta halusi pitää joukkueen kasassa ja sai jostakin haalittua lisää porukkaa”.

Naisten lentopallolle oli vakava isku, kun Riitta Ranta menehtyi Mäntsälässä tapahtuneessa liikenneonnettomuudessa marraskuussa 1984. Vesan naisten hengen sitkeydestä kertoo se, että menetyksestä huolimatta lentopalloilu jatkui ja jatkuu tänäkin päivänä.

Suomen Lentopalloliiton nelos- ja kolmosarja ovat tulleet enemmän kuin tutuiksi Töölön Vesan naislentopalloilijoille. Kakkosdivisioonaan nousuun vaadittaisiin kovaa harjoittelua ja ennen kaikkea matkakustannuksiin tarvittavaa rahaa. Mieleen jääkin ajatus, että Vesan naiset pelaavat lentopalloa puhtaasta pelaamisen ja yhdessäolon ilosta.

Oman arvokkaan panoksensa Vesan naiset ovat antaneet alusta lähtien seuran varainhankinnan tärkeinä toimijoina, veikkaustoi-minnassa sekä Kallion Luistinradan kioskin hoitajina. Voidaankin todeta, että naisten lentopalloilu ei ole osoittautunut rasitteeksi Töölön Vesan taloudelle.

Töölön Vesan lentopallonaiset ovat vuosien mittaan tulleet tunnetuiksi erilaisissa lentopalloturnauksissa. Suurin vuosittain järjestettävä turnaus on heinäkuussa pelat-

tava Salo Volley, johon osallistuu satoja ellei tuhansia miesten ja naisten joukkueita. Turnaus on useille joukkueille hauskaa yhdessä-oloa, vaikka ottelut pelataankin vakavalla mielellä. ”Se on kesän kohokohta, jossa tava- taan tuttuja ystäviä”, Pyydönniemi kertoo. ”Kerran me vain ajateltiin, että puetaanpa vähän hassummin itseämme. Voitimme jonkin palkinnon asuistamme, ja siitä lähtien useimmat joukkueet ovat pukeutuneet mitä hassuimpiin peliasuihin. Pelasimme Salossa myös nimellä Töölön Pallopäät”. Naiset voittivatkin D-sarjan tuolla nimellä 1997.

Turun Sanomatkin huomasi Vesan naiset vuoden 1986 turnauksessa: ”Salon Volleyn ilopillereitä olivat naisten C-sarjassa pelanneet Töölön Vesan hehkeät naiset, jotka olivat sonnustautuneet veikeisiin, värikkäisiin, jonkin verran havaijityyppisiin pelihousuihin ollen toki peitettyjä myös yläosastaan.”

Jotta ei lukijalle jäisi käsitystä, että Vesan naisten lentopallo on pelkkää hauskaa yhdessä-oloa, kerrottakoon joukkueen menestyksestä eri turnauksissa 1988. Huhtikuussa kultaa Virelennis-turnauksessa Vantaalla sekä Helsingin piirin A-sarjassa, toukokuussa voitto Amigos-suurkisoissa, heinäkuussa pronssia Salo Volleyssä, elokuussa hopeaa Kimmo-Volleyssä Lahdessa, syyskuussa hopeaa Halli-Volleyssä Kouvolassa ja joulukuussa kultaa Tapanin-turnauksessa.

Vesan naisten lentopallojoukkueesta alkuvuosina on säilynyt kuva vuoden 1980 käsiohjelmassa: valmentaja Simo Suominen, Riikka Saarela, Ulla Hauta-aho, Heidi Sume, Anne Davidsson, Carita Hauta-aho, Tarja Riima, Päivi Rantanen, Kirsi Kandolin, Riitta Ranta, Mirja Pyydönniemi (kapteeni), Pirjo Asikainen, Anna-Maija Harvala, Pauliina Kostakow ja Maija Pyydönniemi. Kolme vuotta myöhemmin valmentajana toimi Pipsa Saarikangas, ja kolmen vuoden takaisesta joukkueesta olivat jäljellä vain Pyydönniemi ja Ranta.

Uusina pelaajina mukaan olivat tulleet Mia Laine, Leena Tillgren, Taina Määttänen, Leena Santanen, Maarit Herrmann, Merja Simelius, Eija Heinonen, Pirjo Heinonen, Pirjo Johansson ja Ritva Kaarakainen.

Töölön Vesa alkoi 1999 palkita eri lajien parhaita pelaajiaan. Lentopalloilijoista palkittiin ensimmäisenä Mirja Pyydönniemi, vuonna 2000 titteli myönnettiin Taina Wärnille (os.Määttänen). Leena Tillgren (2001), Eija Penttilä (os. Heinonen) (2002), Minttu Lindgren (2003), Virpi Mäkilä (2004) ja Maija Michelsson (2005) kuuluvat myös Töölön Vesan naislentopalloilijoiden palkittuihin.

Vuoden 1999 toimintakertomus tietää lentopallonaisten pelanneen jo kolmantena kesänä pesäpalloa joukkueella, jossa esiintyi myös Naarasleijonien lentopallojoukkueen jäseniä. Valmentaja Pekka Laaksosen johdolla joukkue voitti kultaa kuntopesissarsarjassa 1999.

Pesäpallon lisäksi Vesan lentopallonaiset pelasivat, ja pelaavat edelleen, kesäisin rantalentopalloa – beach volleytä – Pitäjänmäen urheilukentällä ja Hietaniemen uimarannalla.

Naisten jalkapalloilu

Naisjalkapalloilijat eivät lentopalloilijoiden tavoin saaneet vakiinnutetuksi asemaansa Töölön Vesassa. Joukkue aloitti 1982 ”manakeri” Ari Pulliaisen johdolla ja saavutti kuudennen sijan omassa lohkossaan piirin sarjassa. Pulliaisen mukaan ”naisten toiminta on alusta alkaen ollut enemmän harrastusluonteista kuin haudanvakavaa”. Joukkueen tunnuslauseena oli ”Tärkeintä ei ole voitto, vaan se, että jokainen saa edes kerran potkaista palloa pelin aikana”.

Lyhyeksi episodiksi Töölön Vesan historiassa jäänyt naisten jalkapallojoukkue kaudel-

*Riitta Ranta oli Töölön Vesan naisten lentopallon kantava voima toiminnan alkuvuosina.
Vieressä joukkueen maskotti Henkka Holmberg (Päivi Juvonen).*

Töölön Vesan naislentopalloilijat 1999. Takavasemmalta Katri Kärkkäinen, Leena Tillgren, Kari Penttilä (valmentaja), Kirsi Ahonen. Alhaalla Lea Perunka, Virpi Mäkilä, Mirja Pyydönniemi, Maija Michelsson (ent. Haikonen), Eija Penttilä (ent. Heinonen) (Mirja Pyydönniemi)

la 1983 koostui seuraavista pelaajista: Riitta Asunmaa, Eija Soininen, Päivi Vuori, Eija Saari, Riitta Luukkola, Marina Saastamoinen, Sari Vaahtera, Tuula Kuusisto, Päivi Hartonen, Lea Saari, Maria Träskelin, Hanna Rinne, Nerit Kärkkäinen, Pirjo Ylen, Arja Pulliainen, Eila Alanko, Raija Heikkinen, Hannele Hintsanen, Leena Jokiniemi, Sirpa Komonen, Kati Kähkönen, Kukka-Maria Luukkonen ja Leena Manninen.

Naisten merkitys Töölön Vesan toiminnassa kahden viime vuosikymmenen aikana on ollut suurempi kuin heidän lukumääränsä ja urheilusaavutuksensa antaisivat olettaa. Seuran johtokunnan sihteereinä ja rahastonhoitajina sekä varsinaisina jäseninä Töölön Vesan toimintaa ovat kehittäneet mm. Riitta Ranta, Liisa Happonen, Terttu Putila, Marianne Paasio, Leena Tillgren, Virpi Mäkilä, Pauliina Frank, Taina Wörn ja Anja Talo.

Vuonna 1965 Töölön Vesan johtokunnassa kannatettiin naisjaoston perustamista ”etupäässä veikkausten hoitoon”. Tämä ajatus eli vielä naisten aloittaessa Vesan lentopalloilun. Vuonna 1996 johtokuntaan valittu Leena Tillgren muistelee nauraen ensi kokemuksiaan: ”Kyllä se välillä kovaa taistelua oli. Kyllähän alkuaikoina meitä rahastettiin, mutta kerroin heti johtokunnassa, että nyt tämä loppuu, eikä sen takia minusta kovasti tykättykään. Minä puolustin naisten asiaa kynsin hampain. Brahen kentän kioskilla raadoimme, kunnes sanoin miehille, että tehkää itse, kun naiset eivät saa yhtään mitään hyväkseen”, Tillgren muistelee. Leena Tillgrenin valinta vuoden vesalaiseksi 2005 merkinnee naisten tekemän seuratyön lopullista tunnustamista Töölön Vesan miesten mielissä.

Vuoden 2004 jäsenluettelon mukaan Töölön Vesassa oli noin 160 jäsentä, joista 15 naisia.

Miehet perässä

Töölön Vesa aloitti lentopallon miesten joukkueella hieman naisia myöhemmin. Kaudella 1982–83 joukkue selviytyi karsimaan pääsystä nelossarjaan. Karsintaottelu jouduttiin kuitenkin keskeyttämään loukkaantumisten ja vaihtopelaajien puutteen vuoksi. Vihdissä pidetyllä mökkileirillä päätettiin nousta sarjaporras kerrallaan ”niin kauan kuin kantti kestää”.

Vesan miesten lentopalloilun pioneerit olivat Markku Kaunonen, Rauno Juutinen, Hannu Vuorisaaari, Kimmo Juutinen, Jorma Kettunen, Hannu Härkönen, Jussi Mäkinen, Reino Karvonen, Jukka Lappala, Kimmo Matikainen ja Leo Salmi.

Vesan miesten lentopalloilu ei ehtinyt aivan kahdenkymmenen vuoden ikään. Joukkue selviytyi parhaimmillaan nelossarjaan ja saavutti hyviä tuloksia eri turnauksissa.

Yhdistyminen Eräpalloilijat ry:n kanssa toi Vesalle paikan kolmossarjassakin 1998. Niinpä samana vuonna Vesalla oli jopa kaksi miesten lentopallojoukkuetta, mutta pelaajien puutteen takia toisesta joukkueesta oli luovuttava. Kun naislentopalloilijoita seurassa oli yleensä 15–20, miesten luku jäi yleensä alle kymmenen.

Miesten lentopallojoukkueissa 1998 pelasivat Iiro Jokela, Ari Hakonen, Petri Karppinen, Tero Martikainen, Pauli Hirvonen, Jari Järnström, Jyrki Väisänen, Hannu Eloranta, Pekka Laaksonen, Jukka Peltonen, Kari Penttilä, Jorma Salonen, Matti Riski, Juhani Hynninen ja Arto Pesonen.

Miesten lentopalloharrastus Töölön Vesassa loppui vuonna 2000 joukkueen pelatessa nelossarjassa. Naisten lentopallon ylivertaista asemaa Töölön Vesassa osoittaa se, että seuran vuoden lentopalloilija on joka vuosi löydetty naisten joukosta.

Golfia, koripalloa ja futistennistä

Herraskaisen pelin maineen saanut golf otettiin Töölön Vesan ohjelmaan 1990-luvun alussa. Vesan golf-kisoihin elokuussa 1995 osallistui neljätoista vesalaista. Palkinnoille pelanneiden joukosta erottuvat mm. Jorma Kyntölä, Seppo Sihvonen, Olli Keisalo ja Pentti Hiros. Naisille oli oma sarjansa, jossa pelasivat Terttu Putila ja Katariina Pyysalo. Vesan golfjaoston puheenjohtajana ja yhteyshenkilönä toimi Seppo Sihvonen.

Vuosikymmenen lopulla aloitettiin haastekilpailu Helsingin Palloseuraa vastaan nelimiehisillä joukkueilla. Kun Vesa hävisi 1999 haastekilpailun, tappiota selitettiin sillä, että HPS:n joukkueessa pelasi yksi vesalainen, ilmeisesti Matti Keisalo, joka voitti HCP-kilpailun Vesan kahdeksansissa golfkisoissa samana vuonna. Hän vastasi myös

Töölön Vesassa harrastetaan myös koripalloa.

Takana vasemmalta Martti Kalliala, Jussi Hellström, Atte Malmström, Antti Pöysälä ja Matti Hietanen. Edessä Jorma Sinivuori, Seppo Lehtinen, Jouko Karttunen ja Timo Jokinen (Timo Jokinen).

seuraavan vuoden golfkisojen järjestelyistä Espoon Lakiston Golfklubilla.

Töölön Vesan entinen puheenjohtaja ja rahastonhoitaja Pentti Kilpeläinen yhdessä Ilkka Larmon kanssa järjesti seuran golfin mestaruuskilpailun elokuussa 2001. Sateisessa säässä saavutettiin uusi osanottajaennätys, yhdeksäntoista pelaajaa. Yhdysvalloissa pitkään vaikuttanut entinen vesalainen, jalkapalloilijaksi mainittu Timo Liekoski voitti sekä piste-bogey- että scratch-sarjan. Osanottajamäärää kasvattivat monet uudet harrastajat, jotka osallistuivat kisoihin ensimmäistä kertaa.

Seuraavana vuonna golf-kisassa oli mukana jälleen yhdeksäntoista pelaajaa. Timo Liekoski voitti scratch-sarjan, mutta tasoituksellisissa tuloksissa ykkösenä oli Harri Vartiala. Lähimmäksi lippua pallon löi Jorma Kyntölä.

Porissa järjestettiin valtakunnalliset jääkiekkoilijoiden golf-kisat heinäkuussa 2002. Mukana oli lähes neljäkymmentä seuraa, ja Töölön Vesan joukkueen muodostivat Matti Keisalo, Pentti Kilpeläinen, Timo Liekoski ja Seppo Sihvonen. Joukkue sijoittui yhdenneksitoista.

*Jalkapallotenniskin kuuluu Töölön Vesan harrastamiin taitolajeihin.
Takana vasemmalta Reijo Simola, Timo Kallinen, Timo Jokinen ja Martti Kalliala.
Edessä Matti Myllynen, Eero Laine, Ilmo Timberg, Raimo Mäkinen ja Torsti Nykänen (Timo Jokinen).*

Perinteeksi muodostuneessa haasteotetelussa Vesa löi HPS:n 1,5–0,5 joukkueella Olli Keisalo, Timo Keltanen, Timo Rajala ja Seppo Sihvonen. Vuonna 2003 Vesa uusi voittonsa joukkueella Pentti Kilpeläinen, Olli Keisalo, Timo Rajala ja Seppo Sihvonen. Harri Vartiala voitti seuran golf-mestaruuden ennen Tuomo Fastaa.

Vaikka golf on yli vuosikymmenen aikana vakiinnuttanut asemansa Töölön Vesan yhtenä urheilulajina, seura ei ole palkinnut vuoden golfpelaajaa muiden lajien tapaan. Golf lasketaan Vesan ”harrastetoimintaan” yhdessä jalkapallotenniksen, koripallon ja beach volleyn kanssa.

Koripallo otettiin jälleen Vesan ohjelmaan 1999, jolloin seuraan perustettiin koripallo-

jaosto. Koripalloa oli tosin harrastettu jo muutamia vuosia kymmenisen vesalaisen käydessä pelaamassa perjantaisin Olympiastadionin salissa. Jussi Hellströmin johtaman jaoston ensimmäisenä vuotena lajin harrastajia olivat hänen lisäksi mm. Juha Hautajärvi, Matti Hietanen, Jouko Karttunen, Martti Kalliala, Timo Jokinen, Jouni Welin ja Lars Ramstedt. Kilpailutoimintaan Vesan koripalloilijat eivät ole enää osallistuneet.

Koripallojaosto havaittiin näin pientä toimintaa ajatellen tarpeettomaksi, mutta harjoitukset jatkuivat. Vuoden 2001 toimintakertomuksessa julkaistun kuvan mukaan uusia harrastajia olivat mm. Timo Kallinen, Harri Hartikka, Harri Hynönen, Jorma Sini-vuori, Seppo Lehtinen ja Matti Myllynen.

Töölön Vesan 40-vuotiaat voittivat kaukalopallon Suomen mestaruuden Jyväskylässä pelatussa turnauksessa 1998. Takana vasemmalta Per-Olof Lindqvist, Seppo Sassi, Mika Rajala, Seppo Pakola, Timo Ukkola, Matti Heinonen ja Jukka Paukku. Edessä Jouni Väisänen, Osmo Hurskainen, Sakari Saren, Esko Kempas, Juha Oksala ja Esko Heinonen (Raimo Mäkinen).

Töölön Vesa tarjoaa jäsenilleen edelleen mahdollisuuden harrastaa koripalloa kerran viikossa talvisin.

Samanlainen mahdollisuus on niillä vesalaisilla, jotka haluavat pitää yllä taitojaan ja kuntoaan jalkapallotenniksen parissa. Kymmenkunnan pelaajan kerrotaan kikkailleen Töölön ala-asteella syyskuusta vappuun kerran viikossa vuonna 2001. Vuonna 2003 jalkapallotennistä harrastivat Vesassa mm. Torsti Nykänen, Martti Kalliala, Timo Kallinen, Jaakko Jokinen, Raimo Mäkinen, Timo Jokinen, Ilmo Timberg ja Matti Myllynen.

Kunnossa kaiken ikää

Vuonna 1997 Töölön Vesan puheenjohtajaksi valittu Timo Jokinen otti tavakseen liittää

omat terveisensä seuran vuosikertomukseen. Vuosijulkaisusta 1999 voimme lukea: ”Urheilutoiminnassa Suomen mestaruuksia tuli roppakaupalla kuten ennenkin ennen muuta ikämiesten kaukalopallossa.”

Mitalisade alkoi jo 1980-luvulla, jolloin Vesan ikämiehet saavuttivat viisi Suomen kaukalopallomestaruutta ja kaksi hopeaa. Seuraavalla vuosikymmenellä tahti vain parantui. Ikämiesten Suomen mestaruuksia Vesan eri ikäluokkien joukkueiden tilille tuli peräti yhdeksän, hopeatiloja kuusi ja pronssisijoja kolme. Uudella vuosituhannella vesalaiset ovat voittaneet viisi ikämiesten Suomen kaukalopallomestaruutta ja kaksi hopeasijaa.

Jos otetaan huomioon, että kamppailu Suomen mestaruudesta on huomattavasti

Töölön Vesan 50-vuotiaiden 1998 voittama mestaruus on yksi lukemattomista seuran vuosien mittaan voittamista kaukalopallon mestaruuksista. Takana vasemmalta Tapani Ojansuu, Arno Nybäck, Tapio Raunio, Osmo Kuusisto, Pentti Lindegren, Jussi Laine, Per-Olof Lindqvist ja Seppo Sihvonen. Edessä Pentti Boström, Timo Neira, Mikko Ylen, Heikki Kähäri ja Reijo Simola (Raimo Mäkinen).

kovempaa jalkapalloilussa kuin kaukalopallossa, Töölön Vesän jalkapalloilijat eivät olleet pekkaa pahempia ikämiesfutiksessa. Ikämiesten hopeaa vesalaiset voittivat 1992 ja 1994, ja kultaiset mitalit ripustettiin heidän kaulaansa 55-vuotiaiden sarjassa 1998 ja 2000 ja 60-vuotiaiden ikäluokassa 2001.

Palloliitto alkoi järjestää ikämiesten SM-lopputurnauksia vasta 1980-luvun alussa vanhempien ikäluokkien tullessa mukaan vasta 1990-luvulla. Kaukalopallossa kehitys kulki samaan tahtiin.

Töölön Vesän ainutlaatuisen seurahengen voi lukea sekä futis- että kaukalopallojoukkueiden kokoonpanosta. Kaukalopallomestarien joukosta löytyvät vuosien mittaan mm. Seppo Sihvonen, Jorma Kyntölä, Risto Levävuori, Timo Turunen, Pentti Lindegren,

Reijo Simola, Pentti Simola, Timo Neira, Pentti Hiiros, Mikko Ylen ja Osmo Kuusisto nuoremmista vesalaisista puhumattakaan. Jalkapallomestareita ovat mm Martti Kalliala, Olli ja Matti Keisalo, Raimo Mäkinen, Pentti ja Reijo Simola, Torsti Nykänen, Bengt Forssell, Timo ja Jaakko Jokinen sekä Mikko Ylen.

Toiselle sadalle

Töölön Vesassa on viimeisen vuosikymmenen ajan pohdittu seuran tulevaisuutta. Mitä tapahtuu ikääntyvien vesalaisten poistuessa aktiivisesta toiminnasta, kun nuorten toimintaa ei ole pystytty aloittamaan? Mitä oikeastaan on Töölön Vesa tänään, entä huomenna?

Puheenjohtaja Timo Jokisen 2004 tekemän tilannekatsauksen mukaan Töölön Vesassa on jalkapalloilijoita yhdeksänkymmentä, kaukalopalloilijoita kuusikymmentäneljä ja lentopalloilijoita kuusitoista. Lisäksi vesalaiset harrastavat golfia, koripalloa ja jalkapallotennistä. Kaikkiaan jäseniä Vesassa on satakahdeksänkymmentäviisi. Tarkan taloudenpidon ansiosta seuralla ei ole velkaa ja rahaakin on Jokisen mukaan tilillä jonkin verran.

Timo Jokinen ei puhu mitään nykyurheilussa ainutlaatuisesta seurahengestä, joka vallitsee Töölön Vesassa. Se perustuu paljolti vuosikymmeniä seurassa urheileiden ja muuten toimineiden henkilöiden keskuuteen syntyneestä yhteenkuuluvuuden tunteesta. Tämän hengen siirtäminen ja vahvistaminen sukupolvelta toiselle ratkaisee paljolti Töölön Vesan kohtalon seuran siirtyessä toiselle vuosisadalleen.

Puheenjohtaja Timo Jokinen määrittelee kolme vuotta sitten Töölön Vesan päätehtävän. ”Se on monipuolisten liikuntapalvelujen järjestäminen jäsenille edulliseen hintaan.” Mitä puheenjohtaja odottaa Töölön Vesan tulevaisuudelta?

”Varmaa on, että yhteiskunta ja ympäristö heittelevät Vesaa ja vesalaisia edelleenkin. Globalisaatio tyhjentää tehtaita Suomessa. Tuleeko uusia tilalle? Lämpeneekö maapallon ilmasto niin paljon, että napajäätiköt sulavat ja merien pinta nousee jopa metrejä? Tuleeko Töölön Pallokentästä suuri maauimala? Suljetaanko merien rannoille rakennetut ydinvoimalat? Ovatko Hollanti, Tuvalu ym. vielä olemassa viidenkymmenen vuoden kuluttua”, Timo Jokinen kysyy

Ilmastomuutoksen ja maapalloistumisen edetessä Jokisen näkemys saattaa sadan vuoden aikavälillä vaikuttaa muultakin kuin vitsiltä. Mitä voisi tapahtua lähemmässä tulevaisuudessa?

”Toivoisi kuitenkin, mikäli uhkaavista katastrofeista selvitään, että Vesakin vuosisataisen perinteensä velvoittamana tekee uusia avauksia urheilun areenalla”, Timo Jokinen toteaa. ”Ainoastaan näin seura voi pysyä hengissä tulevaisuuden haasteissa. Ennen muuta on saatava käyntiin junioritoiminta. Vesa voisi näyttää mallia, joka sinänsä ei ole uusi vaan ikaikainen, miten juniorit pelaavat kesällä jalkapalloa ja talvella esimerkiksi kiekkoa ja miksei vielä kerran viikossa myös koripalloa. Mielestäni junioriurheilun tavoitteeksi ei tule asettaa heti alussa NHL:ään pääsyä. Useimmat asiantuntijat pitävät tällaista toimintaa toivottavana. Sillä on selvästi ns. sosiaalinen tilaus. Se ei myöskään mitenkään estäisi siirtymistä huippu-urheilun piiriin, mikäli sellainen tavoite myöhemmin sattuisi syntymään. Luultavasti se myös pitäisi useammat nuoret kauemmin urheilun piirissä ennenaikaisen ja tarpeettoman hiostamisen ja prässäämisen puuttuessa. Erityisesti fikset ja lahjakkaat eivät kauan kuuntele autoritaarista henkistä piiskaamista. Tähän asiaan tarvitaan nyt organisaattori Vesasta, joka kokoaa vanhemmista koostuvan tiimin hoitamaan käytännön asioita. Vetäjän löytyessä johtokunta on varmasti asian takana. Vain omalla nuorten toiminnalla näen vesalaisuuden jatkuvuuden mahdolliseksi”, Jokinen sanoo. Mitä se vesalaisuus oikeasti on?

”Se on tietynlaista ehdollistumista yhdesäoloon, Töölön Vesan porukkaan”, Jokinen sanoo.

Jonkinlaisena vitsinä Töölön Vesan tulevaisuudesta on kerrottu tarinaa seuran 100-vuotisjuhlista. Juhlien päätyttyä viimeinen, joka salista lähtee, sammuttaa valot.

”Sillä lailla ei tule käymään, vaikka joku haluaisikin”, Jokinen sanoo. ”Meillä on nimittäin porukkaa, joka haluaa jatkaa.”

Töölön Vesan 60-vuotiaiden SM-hopeajoukkue 2005.

Takavasemmalta Tuula Öhrnberg, Kari Nikkinen, Seppo Aalto, Rauno Niemenkari, Bengt Forssell, Lauri Visto, Jaakko Jokinen, Pentti Kirjokivi, Tony Nyberg, Jorma Sinivuori. Edessä Reijo Mikkonen, Matti Aalto, Esko Kuusmin, Matti Kivistö, Timo Jokinen, Reijo Vartia, Samuli Korhonen (Timo Jokinen).

Töölön Vesan johtokunta 2006.

Takavasemmalta Lars Grönroos, Martti Kalliala, Atte Malmström, Eero Kempas, Kai Quarnström, Lars Stenberg. Edessä Fjalar Åsten (rahastonhoitaja), Anja Talo (sihteeri), Timo Jokinen (puheenjohtaja), Ilmo Timberg (varapuheenjohtaja), Marja Kiukkonen (Jussi Hellström).

Lähteet

- AALTO, SEPPO: Jokerit liukkaalla jäällä, Team-Erica Oy, Gummerus, Jyväskylä 1992, 334 s., ISBN 952-9793-01-7
- AALTONEN, URHO: Painitaito, Urheilijain Kustannus Oy, Helsinki, 1913
- BÄRLUND, TONI-NYGREN, HELGE-VIRTANEN, SEPPO: TUK 1959–1979, Työläisurheilun toinen mahdollisuus, Postimediat Oy, 1980, 208 s., ISBN 952-90-20-5-5
- HACKSELL, KAIJA-TOPPARI KIRSTI: Töölöntullin molemmin puolin, Sanoma Osakeyhtiö/Helsingin Sanomat, Finnreklaama, Sulkava 1997, ISBN 951-97555-1-9
- HENTILÄ, SEPPO: Suomen työläisurheilun historia I, Työväen Urheiluliitto 1919–1944, Arvi A. Karisto Oy, Hämeenlinna 1982, 592 s., ISBN 951-2009-6
- HENTILÄ, SEPPO: Suomen työläisurheilun historia II, Arvo A. Karisto Oy, Hämeenlinna 1984, 582 s., ISBN 951-23-2160-2
- HENTILÄ, SEPPO: Suomen työläisurheilun historia III, Työväen Urheiluliitto 1959–1979, Karisto Oy, Hämeenlinna 1987, 494 s., ISBN 951-23-2433-4
- JÄÄKIEKKOKIRJA 2003–2004, Egmont Kustannus Oy, Tampere, Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä 2003, ISBN 952-469-128-0
- KALLION LUISTINRATA RY 70 VUOTTA 1932–2002, Helsinki 2002, 42 s.
- KANSALAINEN: Perustakaa urheiluseuroja, Kansankirjapaino, Hamina, 1897
- KETOLA, KARI: Huligaanit, katuelämää Sörkassa suurlakosta sisällissotaan, SKS, Vammalan Kirjapaino Oy, 2002, ISBN 951-746-382-0
- LAINE, LEENA: Helsingin Jyry, 75 vuotta työläisurheilua, Kustannusosakeyhtiö Yhteistyö, Helsinki, 1978
- LEHMUSTO, HEIKKI: Helsingin Atleettiklubi 1891–1916, Helsingin Sentralikirjapaino ja kirjansitomo, Helsinki, 1918
- LEHMUSTO, HEIKKI: Painin historia I, Otava, Helsinki 1939
- M-O-N-I: Suomalaisia suurpainijoita Carl Allenista Väinö Kokkiseen, WSOY, Porvoo, 1939
- NARINKKA 1990, Helsingin Kaupunginmuseo, Vientipaino, Helsinki, 1991
- NARINKKA 1991, Helsingin Kaupunginmuseo, YT-Print, Helsinki, 1992
- NARINKKA 1993, Helsingin Kaupunginmuseo, Miktor, Helsinki, 1994
- NYGREN, HELGE: Punainen olympia, Kustannusosakeyhtiö Tammi, Helsinki 1969, 167 s.
- NYRÖVAARA, ULJAS: TUL:n perinnekeräykselle 1982–1983, käsikirjoitus, 6 sivua,
- OITTINEN, RIITTA-PIIMIES, JUKKA-PEKKA: Töölön Työväenyhdistyksen historiikki 1903–1916. Töölön sos.dem.yhdistys, Helsinki, 1983, ISBN 951-99467-1-3
- ROSEN, RAGNAR-HORNBORG, EIRIK-VARIS, HEIKKI-JUTIKKALA, EINO: Helsingin kaupungin historia, IV osa, jälkimmäinen nide, SKS, Helsinki 1956
- SINIVIIVALLA – SUOMALAISEN JÄÄKEIKON KUUMAT VUODET, Suomen Jääkiekkoliitto 50 vuotta, Weilin & Göös Oy, Espoo 1978, ISBN 951-35-1859-0
- SOINIO, EINO: Suomalaisia mestaripainijoita, Werner Söderström Osakeyhtiö, Porvoo, 1939
- STADIN KUNDIT KOULUTIELLÄ, WSOY, Porvoo 1966
- SUOMEN JÄÄKIEKKOLIITTO, toim. Aarre Honkavaara, Tampereen Kirjapaino-Osakeyhtiö, 1960, 137 s.
- SUOMEN URHEILULEHTI 1906–1919. Suomen Urheiluarkisto (SU)
- SUOMEN VOIMISTELU- JA URHEILULIITTO, vuosi- ja syyskokouksen 24.11.1918 pöytäkirja, SU
- SUOMEN VOIMISTELU- JA URHEILULIITTO, vuosikokousten 1908–1922 pöytäkirjat, SU
- SORNÄISTEN TYÖVÄENYHDISTYS, johdokunnan pöytäkirjat 1915–1927, Työväen Arkisto (TA)

TASKILA-ÅBRANDT, TIINA (toim.): Töölön Sosialidemokraattinen Yhdistys ry 1903–2003, Muistoja ja historiaa, Helsinki 2004
 TYÖVÄEN URHEILULEHTI, 1917–1920, Helsinki, SU
 TYÖVÄEN URHEILULIITTO, jalkapallojaoston pöytäkirjat 1919–1931, SU
 TYÖVÄEN URHEILULIITTO, liittokokousasiakirjat 1919–1921, SU
 TYÖVÄEN URHEILULIITTO, liittotoimikunnan kokouspöytäkirjat 1919–1922, SU
 TYÖVÄEN URHEILULIITTO, perustavan kokouksen pöytäkirja 26.1.1919, SU
 TÖÖLÖN TYÖVÄENYHDISTYS, johtokunnan pöytäkirjat 1905–1913, TA
 TÖÖLÖN WESA, johtokunnan pöytäkirjat 1921–1927, SU
 TÖÖLÖN WESA, jäsenmaksujen kantoluettelot 1908–1917, 1918–1920, 1920–1930, SU
 TÖÖLÖN VESA, jäsenkortisto 1926–1967, SU
 TÖÖLÖN VESA, kirjeet 1938–1942, SU
 TÖÖLÖN VESA, lehtileikkeitä 1922–1936, 1953–1956, SU
 TÖÖLÖN VESA, päiväpääkirja 1967–1974, SU
 TÖÖLÖN WESA 50 V, 1906–1956, Helsinki 1956
 TÖÖLÖN VESAN KUUSI VUOSIKYMMENTÄ, moniste, 49 s.
 TÖÖLÖN WESA – KALLIOLLE RAKENNETTU, 75-vuotisjuhlajulkaisu, toim, Erkki Wiksten, Oy Trio-Offset, 1981
 TÖÖLÖN V.- JA U-SEURA WESA 1906–36, juhlajulkaisu, toim. E.A. Pulli, Helsinki
 TÖÖLÖN VESA, toimintakertomukset 1967–75, SU
 TÖÖLÖN VESA, vuosijulkaisut 1997–2005
 WIKSTEN, ERKKI: Risto Mustosen resepti: Räyhääjät molskille mies miestä vastaan. Suomen Sosialidemokraatti 12.11.1981, SU

HAASTATTELUT

Haapakoski, Veikko	17.11.2004
Hellström, Jussi	22.11.2004
Hämäläinen, Esko	26.11.2004
Jokinen, Timo	16.11.2004 ja 15.03.2006
Kalliala, Martti	30.11.2004
Kilpeläinen, Pentti	9.11.2004
Linnonmaa, Lauri	15.11.2004
Mäkinen, Raimo	17.11.2004
Pyydönniemi, Mirja	10.11.2004
Simola, Reijo	30.11.2004
Tamminen, Keijo	17.11.2004
Tillgren, Leena	10.11.2004
Timberg, ilmo	30.11.2004

TÖÖLÖN VESAN PUHEENJOHTAJAT JA SIHTEERIT 1906–2006

Puheenjohtajat

1906–1907	Risto Mustonen
1907–1914*	
1914–1916	Frans Lehto
1916–1919	Hemming Luotonen
1919–1923	Urho Lampila
1923–1924	Wiktor Flinkman
1924–1925	Oskar Hytönen
1925–1926	Väinö Pahlsten
1926–1927	Vilho Laakso
1927–1929	Osvald Fager
1929–1933	Kalle Altti
1933–1947	Lauri Hagman
1947–1948	Eino Ahlberg
1948–1949	Reini Hurme
1949–1952	Lauri Hagman
1952–1953	Urpo Hurme
1953–1958	Lauri Hagman
1958–1961	Kalle Altti
1961–1963	Yrjö Syrjänen

1963–1965 Pentti Kilpeläinen
 1965–1966 Veikko Tuloisela
 1966–1967 Pentti Kilpeläinen
 1967–1969 Esko Hämäläinen
 1969–1972 Kalle Altti
 1972–1973 Pentti Kilpeläinen
 1973–1977 Runar Böhling
 1978–1981 Esko Hämäläinen
 1982–1985 Jaakko Hakala
 1986–1987 Olli Kunttu
 1987–1989 Pentti Kilpeläinen
 1989–1994 Markku Jussila
 1994–1995 Seppo Sihvonon
 1995–1996 Ilmo Timberg
 1997–2006 Timo Jokinen

SIHTEERIT

1906–1907*
 1907– A. Paavola
 1911–1916 A. Autio
 1916–1917 K. Jokinen
 1917–1921 K. Autio
 1921–1923 V. Tulonen
 1923–1924 V. Tamminen
 1924–1925 J.A. Saari
 1925–1926 E. Lusenius
 1926–1930 Reini Hurme
 1930–1931 Arvo Ståhlberg
 1931–1932 Tauno Siimes
 1932–1935 Reini Hurme
 1935–1937 Arvo Ståhlberg
 1937–1938 Urpo Hurme
 1938–1939 Erik Gröndahl
 1939–1940 Armas Karhunen
 1940–1944 Eino Ahlberg
 1944–1945 Reini Hurme
 1945–1946 Eino Ahlberg
 1946–1948 Birger Böhling
 1948–1949 Kirsti Arppe
 1949–1951 Reini Hurme
 1951–1952 Birger Böhling
 1952–1953 Olli Simola

1953–1955 Urpo Hurme
 1955–1956 Börje Linden
 1956–1957 Birger Böhling
 1957–1958 Matti Vainio
 1958–1960 Aaro Vesanen
 1961–1963 Seppo Mikkonen
 1963–1966 Eero Vallasvuo
 1966–1976 Risto Vartiainen
 1976–1979 Olli Kunttu
 1979–1981 Pekka Tikkanen
 1981–1985 Timo Nikkinen
 Jarmo Salmijärvi
 1986 Jaana Nyström
 1987–1988 Jaakko Hakala
 1989–1992 vaihteleva sihteeriys
 1993–1995 Fjalar Åsten
 1996 Marianne Paasio
 Virpi Mäkilä
 1997–2000 Timo Nikkinen
 2000 Veli Aallas
 2001 Virpi Mäkilä
 2002 Fjalar Åsten
 2003–2006 Anja Talo

* Luotettavat tiedot puheenjohtajista vuosilta 1907–1914 ja sihteereistä vuosilta 1907–1910 puuttuvat.

Sisällys

Lukijalle	3
Painimatolta pallokentille	4
Humalistosta Vuorelaan	4
Perustakaa seuroja	4
Wesa syntyy	4
Mustonen pani toimeksi	6
Terve, Risto!	8
Värikäs ympäristö	8
Taudit ja ilotytöt	11
Myrskyä ja lapsen riemua	11
Raitiovaunut rikkaille	12
Ensimmäiset autot	13
Sokeritehdas ja raitiotiet	14
Ajatus urheiluseurasta.....	14
Paini suosituin laji	15
Kasvattajaseura	16
Työväenyhdistykseen?	16
Vuokrat rästissä	18
Vieraita voimia	18
Välineet pantiksi	19
Wesan tilalle Veikot	19
Taipui, ei taittunut	20
Kilpailut alkavat	21
Veli veljeä vastaan	22
Oman liiton perustajana	22
Painin kärkeuroja	23
Lyhyt pyöräilykausi	25
Nilssonin niityltä Eläintarhaan	26

Uinnista nyrkkeilyyn	28
Johtokunta puurtaa	30
Hakasalmen kallioilta kiekkokaukaloihin	34
Kuningaspeli pelastajana	34
Epävakaita aikoja	37
Työläisurheilu ahtaalla	39
Wesa liiton vahvoja seuroja	40
Kivitalot valtaavat Töölön	41
Aateluus velvoittaa	42
Kansainvälisillä kentillä	43
Talvinen kuningaspeli	44
Reini Hurmeen tarkka markka	46
Selviytymistarina	47
Mestarit kapinoivat	48
Työläisurheilu hajaantuu	51
Värväys huipussaan	52
Vesa ei taitu	56
Piikki lihassa	56
Pennit tiukalla	59
Työttömät talkoissa	63
Kenttäurheilua ja sisähyppyjä	63
Sekuntikellon tarina	65
Nuorissa tulevaisuus	65
Joko-joko-palloa	66
Nyrkkeilijät ahkerina	68
Shakki liian suosittua	68
Lapuan laki	68
Urheilu irti politiikasta	70

Kieltolaki kumotaan	71
Pirtu on pahan alku ja juuri	72
Juhlavuosi oli menestys	73
Miksi alamäkeen?	76
Jääpallokin lamassa	77
Tamlander kärkimiehenä	79
Seuran johto ei lepää	79
Nuorennusta haetaan	80
Tippaus alkaa	81
Raha tulee mukaan	81
Hiihtoa ja koripalloa	82
Vesa penseä naisille?	84
Luonnonjäältä jäähalleihin	86
Kivi-Töölö kasvaa	86
Jääkiekkoilu alkaa	87
Nuorilla mestaruussarjaan	88
Vesa erotetaan liitosta	89
Riittävätkö rahat?	92
Lätkään panostetaan	92
Veikkaustulot kasvavat	92
Jalkapallokin nousee	94
Mutkikkaat yhteistyökuviot	97
Kalle Altti huipulla	100
Aaltoliikettä jääkiekossa	101
Jälleen Keski-Eurooppaan	106
Keinoja pohditaan	110
Taistelu elämästä tai kuolemasta	112
Pelastaja ilmestyy	114

Hyvä pohja Jokereille	117
Eroon veloista	119
Jalkapallo on tärkeä	120
Nuorten futis loppuu	120
TUK:n jäseneksi	122
Vesa sanoo ei	123
Matkoja ja leirejä	124
Maailmanmatkaajat	125
Talkootyö ei riitä	126
Isoja ja pieniä virtoja	126
Suu säkkiä myöten	128
Nuorten joukkueita	128
Tähtäin kolmoseen	130
Pitkän tien kulkijoita	131
Painopiste ikämiehissä	137
Kaukalopallosta menestyslaji	139
Käsipallo melkein SM-sarjassa	142
Naiset pysyvästi mukaan	143
Naisten jalkapalloilu	144
Miehet perässä	147
Golfia, koripalloa ja futistennistä	147
Kunnossa kaiken ikää	150
Toiselle sadalle	151
Lähteet	154
Puheenjohtajat ja sihteeri	155

